

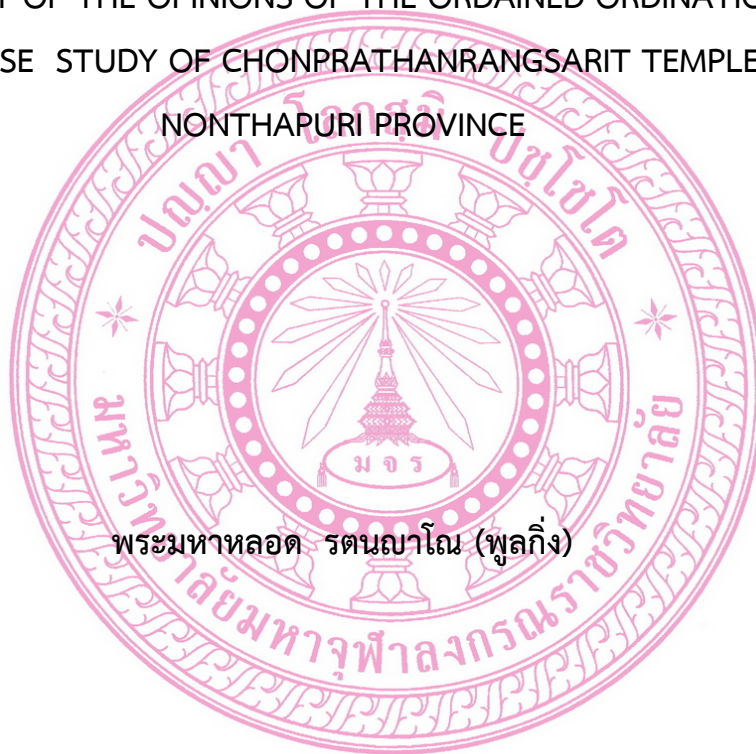
ศึกษาความคิดเห็นของพระนวกะต่อการอุปสมบท :

ศึกษากรณี วัดชลประทานรังสฤษฎ์ จังหวัดนนทบุรี

A STUDY OF THE OPINIONS OF THE ORDAINED ORDINATION :

A CASE STUDY OF CHONPRATHANRANGSARIT TEMPLE

NONTHAPURI PROVINCE

พระมหาหรรต รตนนาโณ (พุลกิง)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพระพุทธศาสนา
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๕

A STUDY OF THE OPINIONS OF THE ORDAINED ORDINATION :
A CASE STUDY OF CHONPRATHANRANGSARIT TEMPLE
NONTHAPURI PROVINCE

Phramaha Lord (Ratanayano) Poolking

A Thesis Submitted in a partial Fulfillment of
The Requirement for The Degree of
Master of Arts

(Buddhist Studies)

Graduate School

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Bangkok, Thailand

C.E. 2012

(Copyright Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

ศึกษาความคิดเห็นของพระนวกะต่อการอุปสมบท :
ศึกษากรณี วัดชลประทานรังสฤษฎ์ จังหวัดนนทบุรี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพระพุทธศาสนา
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๕

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
“ศึกษาความคิดเห็นของพระนวกะต่อการอุปสมบท : ศึกษากรณี วัดชลประทานรังสฤษฎ์ จังหวัดนนทบุรี”
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

(พระสุธีธรรมานุวัตร, ผศ.ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

(พระครูปลัดมารุต วรมงคลโล, ผศ.ดร.)

ประธานกรรมการ

(พระมหาทวิ มหาปญโญ, ผศ.ดร.)

กรรมการ

(พลโท ดร.วีระ วงศ์สรรค์)

กรรมการ

(ดร.เสนาะ ผดุงฉัตร)

กรรมการ

(ดร.วรพิมพ์สุข ผ่องสมัย)

กรรมการ

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

พระมหาทวิ มหาปญโญ, ผศ.ดร.

ประธานกรรมการ

พลโท ดร.วีระ วงศ์สรรค์

กรรมการ

ดร.เสนาะ ผดุงฉัตร

กรรมการ

ผู้วิจัย

(พระมหาหloten รตนญาณ)

- ชื่อวิทยานิพนธ์** : ศึกษาความคิดเห็นของพระนวกะต่อการอุปสมบท :
ศึกษารณีย์ วัดชลประทานรังสฤษฎ์ จังหวัดนนทบุรี
- ผู้วิจัย** : พระมหาหรรษา ธนนาถ (พุลกิง)
- ปริญญา** : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

- : พระมหาทวิ มหาปัญญา ฝศ.ดร. ป.ธ.๙, พธ.บ., ศน.ม., พธ.ด.
- : พลโท ดร.วีระ วงศ์สรรค์ กศ.บ., น.บ., วท.บ., ศศ.ม., คม., กศ.ด.
- : ดร.เสนาะ ผดุงฉัตร ป.ธ.๙, พ.ม., พธ.บ., M.A., พธ.ด.

วันสำเร็จการศึกษา : ๒๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๕

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความคิดเห็นของพระนวกะ ณ วัดชลประทานรังสฤษฎ์ ต่อการอุปสมบทในพระพุทธศาสนา เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระนวกะต่อการอุปสมบท ณ วัดชลประทานรังสฤษฎ์ จำแนกตาม อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรสก่อนการอุปสมบท อาชีพก่อนการอุปสมบท ภูมิภาค และเพื่อประมวลผลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะทั่วไปของพระนวกะในวัดชลประทานรังสฤษฎ์ที่มีต่อการอุปสมบทในพระพุทธศาสนา เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นพระนวกะที่อุปสมบท ณ วัดชลประทานรังสฤษฎ์ จำนวน ๓๐๐ รูป วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t - test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffé)

ผลการวิจัยพบว่า พระนวกะมีความคิดเห็นต่อการอุปสมบท ด้านเหตุผลการอุปสมบททั่วไป โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง ด้านเหตุผลการตัดสินใจเลือกอุปสมบทที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์ โดยรวมอยู่ระดับเห็นด้วยมาก ด้านเป้าหมายการอุปสมบท โดยรวมอยู่ระดับเห็นด้วยมาก และด้านผลสัมฤทธิ์ที่ได้รับจากการอุปสมบท โดยรวมอยู่ระดับเห็นด้วยมาก

เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระนวกะพบว่า พระนวกะที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่างกันด้านเหตุผลการอุปสมบททั่วไป พระนวกะที่มีการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันในทุกด้าน พระนวกะที่มีสถานภาพสมรสก่อนการอุปสมบทต่างกันมีความคิดเห็นต่างกันด้านผลสัมฤทธิ์ พระนวกะที่มีอาชีพก่อนการอุปสมบทต่างกันมีความคิดเห็นต่างกันด้านเหตุผลทั่วไปและด้าน

ผลสัมฤทธิ์ พระนวกะที่มีภูมิลำเนาต่างกันมีความคิดเห็นต่างกันด้านเหตุผลทั่วไปและด้านเหตุผลการอุปสมบทที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์

ประมวลผลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะทั่วไปของพระนวกะที่มีต่อการอุปสมบทในพระพุทธศาสนา จำนวน ๓๐๐ รูป ด้านเหตุผลทั่วไป พบว่าเพื่อทดแทนบุญคุณบิดามารดาหรือผู้มีพระคุณ จำนวน ๒๒๖ รูป ด้านเหตุผลในการตัดสินใจเลือกอุปสมบทที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์ พบว่าเชื่อมั่นในคำสอนของพระพรหมมังคลาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) และพระธรรมวิมลโมลี (รุ่น ชีรปญโญ) ซึ่งมีความชัดเจนทั้งสอดคล้องกับหลักพระพุทธศาสนา จำนวน ๑๖๙ รูป ด้านเป้าหมาย พบว่าเพื่อทดแทนพระคุณบิดามารดาและผู้มีพระคุณ จำนวน ๒๑๑ รูป ด้านผลสัมฤทธิ์ พบว่าการอุปสมบทเป็นพระทำให้พิจารณาเห็นคุณค่าของชีวิตมากขึ้น จำนวน ๑๒๕ รูป

Thesis Title : The Study of the Newly Ordained Monks' Opinions about the Ordination : A Case Study of chonprathanrangsarit Temple, Nonthaburi Province.

Researcher : Phramaha Lord Ratanayano (Poolking)

Degree : Master of Buddhism (Buddhist Studies)

Thesis Supervisory Committee

: Asst.Prof.Dr.Pramaha Thavee Mahapanyo, Assistant Pali IX,B.A., M.A., M.Phil., Ph.D.

: Major General.Dr. Weera Wongsarn B.Ed., (Hons), L.B. B.Sc., B.A., M.Ed., M.A.D.Ed.

: Dr.Sanoh Padoongchatra Pali IX., B.A., M.A., Ph.D.

Date of Graduation : December 28, 2012

Abstract

This thesis is objectives namely : to study the opinions about the ordination in Buddhism as possessed by the newly ordained monks at Chonprathanrangsarit temple, to comparatively study the opinions about the ordination as possessed by the newly ordained monks of Chonprathanrangsarit temple divided according to the ages, the levels of education, the status married before the ordination, the occupations before the ordination and the domiciles and to evaluate the newly ordained monks opinions and suggestions toward In Chonprathanrangsarit temple the ordination In Buddhism. This is a survey one with the questionnaire as the instrument in collecting the data. The exemplary groups used in this research are the 300 newly ordained monks Chonprathanrangsarit temple This analysis by descriptions consist of the frequency, the Percentage, the Means, the Standard Deviation and the T-Test.

From the research, it is found that the newly ordained monks' opinions regarding the reasons for general ordinations overall with moderate levels. The reasons for the decision, the initiation of the irrigation of Chonprathanrangsarit temple with the

overall level. The goal of ordination overall level and see the results obtained from the ordination, the overall level of comments.

From the comparison of the newly ordained monks' view points, it's found that the newly ordained monks' of different ages are of different opinions about the reasons for general ordination. The newly ordained monks of different educations are of the same opinions on every side. The newly ordained monks of different status married before the ordination are of different opinions on the side of success. The Newly ordained monks of different occupations before ordination one of different opinions in general reasons and the outcomes. The newly ordained monks of different domiciles are of different opinions about the reasons and the reasons general for ordination at Chonprathanrangsarit temple.

From the 300 newly ordained monks' viewpoints and general suggestion toward the ordination in Buddhism, it is found that on the side of wishing to the repay the parents' graces there are 226 monks, On the side of decision to be chose ordained at Chonprathanrangsarit temple there are 169 monks who believed firmly in Ven Praphrommangkalajarn (Panyananthabhikkhu') teaching and Prathamvimolmolee (Roon Theerapanyo) had good knowledge in compliance with the Buddhist principles. On the side of the target, it is found that 211 monks needed to repay the parents' virtues and other persons of good benefits. On the side of success, it is found that 125 monks could find out that the ordination as the monks help the persons to see values of life more and more. More over.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง “ศึกษาความคิดเห็นของพระนวกะต่อการอุปสมบท : ศึกษากรณี วัดชลประทานรังสฤษดิ์ จังหวัดนนทบุรี” สำเร็จลงได้ด้วยความช่วยเหลือจากบุคคลหลายฝ่ายในการอำนวยความสะดวกด้านข้อมูล ข้อเสนอแนะ และความคิดเห็น ซึ่งผู้วิจัยขอระบุนามไว้เพื่อแสดงความขอบคุณดังต่อไปนี้

ขอกราบขอบพระคุณพระพรหมมังคลาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) อดีตเจ้าอาวาสวัดชลประทานรังสฤษดิ์ ที่ได้สร้างสรรค์โครงการงานบรรพชาอุปสมบทแบบประหยัดตลอดทั้งปี และขอกราบขอบพระคุณพระธรรมวิมลโมลี (รุ่งน ชีรปญฺโญ) เจ้าอาวาสวัดชลประทานรังสฤษฏ์ พระอารามหลวง ผู้เปี่ยมล้นไปด้วยภูมิความรู้ ภูมิธรรม และภูมิฐาน ที่เมตตาอนุเคราะห์ผู้วิจัยในการให้แจกแบบสอบถามแก่พระนวกะ

ขอขอบพระคุณ พระมหาทวี มหาปญฺโญ, ผศ.ดร. ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ชี้แนวทางในการจัดทำโครงร่าง และคอยกระตุ้นเตือนในการทำวิทยานิพนธ์ตลอดเวลา ขอเจริญพรขอบคุณ พลโท ดร.วีระ วงศ์สรรค์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้มีเมตตาแนะนำการเขียนวิจัยตั้งแต่ในหลักสูตร จนถึงการทำวิทยานิพนธ์ในเชิงปริมาณ และขอเจริญพรขอบคุณ ดร.เสนาะ ผดุงฉัตร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้แนะนำการค้นคว้า และรายละเอียดต่าง ๆ ในการทำวิจัย

ขอเจริญพรขอบคุณคณาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ ดร.ประมุล สารพันธ์ ผศ.ดร.มนตรี สืบดวง ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน ในฐานะเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือแบบสอบถาม ขอเจริญพรขอบคุณอาจารย์ชูศักดิ์ ทิพย์เกษร ผู้ตรวจแก้ไขบทความวิทยานิพนธ์ภาษาอังกฤษ ดร.ศศิวรรณ กำลังสินเสริม ผู้ตรวจทานรูปเล่มทำให้วิทยานิพนธ์สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และขอบคุณคณาจารย์เจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยทุกท่านที่ให้คำแนะนำ

ประโยชน์อันเกิดขึ้นจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอน้อมบูชาพระคุณบูรพาจารย์ผู้อุปสมบทสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาให้คงอยู่สืบมาจนถึงทุกวันนี้ และขอบูชาคุณบิดามารดา ครูอุปัชฌาย์ อาจารย์ ขอนุโมทนาขอบคุณคณะท่านผู้มีส่วนอำนวยความสะดวกในการสนับสนุนให้ผู้วิจัยได้ศึกษาและวิจัยจนทำให้วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จ

ขออำนาจแห่งคุณพระศรีรัตนตรัยจงปกปักรักษาคุ้มครองทุกท่าน ให้เจริญงอกงามไพบูลย์ในบวรพระพุทธศาสนาตลอดกาลเป็นนิจเทอญ

พระมหาหรรต รตนธฺาณ (พุลกิง)

วันที่ ๒๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๕

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ม
บทที่ ๑ บทนำ	
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๔
๑.๓ ขอบเขตของการวิจัย	๕
๑.๔ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๕
๑.๕ สมมติฐานการวิจัย	๖
๑.๖ คำจำกัดความของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	๖
๑.๗ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๗
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎี และทบทวนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
๒.๑ ความหมายของการอุปสมบท	๘
๒.๒ จุดเริ่มต้นของการอุปสมบท	๑๓
๒.๓ ประเภทของการอุปสมบท	๑๗
๒.๔ ทฤษฎีว่าด้วยเหตุผล เป้าหมาย และผลสัมฤทธิ์ที่ได้รับ	
จากการอุปสมบทในพระพุทธศาสนา	๒๓
๒.๔.๑ เหตุผลการอุปสมบท	๒๓
๑. เหตุผลการอุปสมบทในสมัยพุทธกาล	๒๓
๒. เหตุผลการอุปสมบทในสังคมไทยปัจจุบัน	๓๐
๒.๔.๒ เป้าหมายการอุปสมบท	๓๕
๑. เป้าหมายการอุปสมบทในครั้งพุทธกาล	๓๕
๒. เป้าหมายการอุปสมบทในสังคมไทยปัจจุบัน	๓๙

๒.๔.๓	ผลสัมฤทธิ์ของการอุปสมบท	๔๙
๒.๕	ประวัติความเป็นมาการบรรพชาอุปสมบทที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์	๕๙
๒.๕.๑	การบรรพชาอุปสมบทที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์	๕๙
๒.๕.๒	หลักการสรรหาและคัดเลือกรับบุคลากรเข้าบรรพชาอุปสมบท	๖๑
๒.๕.๓	ระเบียบการสมัครบรรพชาอุปสมบท	๖๒
๒.๕.๔	ระเบียบการสอบคำขานนาค	๖๔
๒.๕.๕	ขั้นตอนการบรรพชาอุปสมบท	๖๔
๒.๖	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๖๕
๒.๗	กรอบแนวคิดในการวิจัย	๗๐
บทที่ ๓	วิธีการดำเนินการวิจัย	
๓.๑	รูปแบบการวิจัย	๗๑
๓.๒	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๗๑
๓.๓	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๗๒
๓.๔	การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	๗๓
๓.๕	การเก็บรวบรวมข้อมูล	๗๔
๓.๖	การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย	๗๕
บทที่ ๔	วิเคราะห์ผลการวิจัย	
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๗๖
	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	๗๖
	ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	๗๗
	ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นต่อการอุปสมบทของพระนวกะ	๘๐
	๑. เหตุผลในการตัดสินใจอุปสมบททั่ว ๆ ไป	๘๐
	๒. เหตุผลการตัดสินใจเลือกอุปสมบทที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์	๘๒
	๓. เป้าหมายในการอุปสมบท	๘๔
	๔. ผลสัมฤทธิ์จากการอุปสมบทของพระนวกะ	๘๖
	ตอนที่ ๓ เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการอุปสมบทของพระนวกะ	๘๘
	สมมติฐานที่ ๑	๘๘
	สมมติฐานที่ ๒	๙ ๐
	สมมติฐานที่ ๓	๙๑

	๗
สมมติฐานที่ ๔	๙๒
สมมติฐานที่ ๕	๙๕
ตอนที่ ๔ ประมวลผลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะทั่วไปของพระนวกะ วัดชลประทานรังสฤษฎ์ที่มีต่อการอุปสมบทในพระพุทธศาสนา	๙๗
บทที่ ๕ สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๑๐๐
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๑๐๔
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๑๐๖
บรรณานุกรม	๑๐๗
ภาคผนวก	
ก หนังสือขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย	๑๑๓
ข แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย พระนวกะ / พระใหม่	๑๑๗
ค ประกาศกำหนดวันรับสมัครและวันบรรพชาอุปสมบท	๑๒๕
ง คำขานนาค/ขอบรรพชาอุปสมบท	๑๒๙
จ ตารางอบรมพระนวกะ	๑๓๑
ฉ ประวัติวัดชลประทานรังสฤษฎ์	๑๓๙
ประวัติผู้วิจัย	๑๔๒

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
ตารางที่ ๓.๑	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	๓๒
ตารางที่ ๔.๑	จำนวนและร้อยละของจำนวนพระนวกะที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุ	๓๗
ตารางที่ ๔.๒	จำนวนและร้อยละของจำนวนพระนวกะที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการศึกษา	๓๘
ตารางที่ ๔.๓	จำนวนและร้อยละของจำนวนพระนวกะที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสถานภาพก่อนอุปสมบท	๓๘
ตารางที่ ๔.๔	จำนวนและร้อยละของจำนวนพระนวกะที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอาชีพก่อนอุปสมบท	๓๙
ตารางที่ ๔.๕	จำนวนและร้อยละ ของจำนวนพระนวกะที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามภูมิลำเนา	๓๙
ตารางที่ ๔.๖	ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นในการอุปสมบท ของพระนวกะ ในด้านเหตุผลในการอุปสมบททั่ว ๆ ไป	๘๐
ตารางที่ ๔.๗	ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นในการอุปสมบท ของพระนวกะในด้านเหตุผลในการตัดสินใจเลือกอุปสมบท ที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์	๘๒
ตารางที่ ๔.๘	ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นในการอุปสมบท ของพระนวกะ ในด้านเป้าหมายในการอุปสมบท	๘๔
ตารางที่ ๔.๙	ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นในการอุปสมบท ของพระนวกะในด้านผลสัมฤทธิ์จากการอุปสมบท	๘๖
ตารางที่ ๔.๑๐	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการอุปสมบท ในพระพุทธศาสนาของพระนวกะ จำแนกตามอายุ	๘๘
ตารางที่ ๔.๑๑	เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของคะแนนความคิดเห็น ต่อการอุปสมบทของพระนวกะในด้านเหตุผลในการอุปสมบททั่ว ๆ ไป จำแนกตามอายุ	๘๙
ตารางที่ ๔.๑๒	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการอุปสมบท ในพระพุทธศาสนาของพระนวกะ จำแนกตามระดับการศึกษา	๙๐

ตารางที่ ๔.๑๓	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการอุปสมบท ในพระพุทธศาสนาของพระนวกะ จำแนกตามสถานภาพสมรส ก่อนอุปสมบท	๙๑
ตารางที่ ๔.๑๔	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการอุปสมบท ในพระพุทธศาสนาของพระนวกะ จำแนกตามอาชีพก่อนอุปสมบท	๙๒
ตารางที่ ๔.๑๕	เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของคะแนนความคิดเห็น ต่อการอุปสมบทของพระนวกะด้านเหตุผลในการอุปสมบททั่ว ๆ ไป จำแนกตามอาชีพก่อนการอุปสมบท	๙๓
ตารางที่ ๔.๑๖	เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของคะแนนความคิดเห็น ต่อการอุปสมบทของพระนวกะด้านผลสัมฤทธิ์จากการอุปสมบท จำแนกตามอาชีพก่อนการอุปสมบท	๙๔
ตารางที่ ๔.๑๗	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการอุปสมบท ในพระพุทธศาสนาของพระนวกะ จำแนกตามภูมิลำเนา	๙๕
ตารางที่ ๔.๑๘	เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของคะแนนความคิดเห็น ต่อการอุปสมบทของพระนวกะด้านเหตุผลในการอุปสมบททั่ว ๆ ไป จำแนกตามภูมิลำเนา	๙๖
ตารางที่ ๔.๑๙	เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของคะแนนความคิดเห็น ต่อการอุปสมบทของพระนวกะด้านเหตุผลการตัดสินใจเลือก อุปสมบทที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์ จำแนกตามภูมิลำเนา	๙๖
ตารางที่ ๔.๒๐	ความคิดเห็นทั่วไปของพระนวกะที่มีต่อการอุปสมบทในพระพุทธศาสนา ด้านเหตุผลในการอุปสมบททั่ว ๆ ไป	๙๗
ตารางที่ ๔.๒๑	ความคิดเห็นทั่วไปของพระนวกะที่มีต่อการอุปสมบทในพระพุทธศาสนา ด้านเหตุผลการตัดสินใจอุปสมบทที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์	๙๘
ตารางที่ ๔.๒๒	ความคิดเห็นทั่วไปของพระนวกะที่มีต่อการอุปสมบทในพระพุทธศาสนา ด้านเป้าหมายการอุปสมบทของพระนวกะ	๙๘
ตารางที่ ๔.๒๓	ความคิดเห็นทั่วไปของพระนวกะที่มีต่อการอุปสมบทในพระพุทธศาสนา ด้านผลสัมฤทธิ์จากการอุปสมบทของพระนวกะ	๙๙

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

อักษรย่อในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ใช้อ้างอิงจากคัมภีร์พระไตรปิฎก ฉบับภาษาไทย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พ.ศ.๒๕๓๙ โดยได้กล่าวถึงแหล่งที่มา / เล่ม / ข้อ / หน้า ตามลำดับ เช่น วิ.มหา. (ไทย) ๔/๑๐/๑๕. หมายถึง วินัยปิฎก มหาวิภังค์ ภาษาไทย เล่ม ๔ ข้อ ๑๐ หน้า ๑๕ เป็นต้น

พระวินัยปิฎก

วิ.มหา.	(บาลี)	=	วินัยปิฎก	มหาวิภังคปาติ	(ภาษาบาลี)
วิ.มหา.	(ไทย)	=	วินัยปิฎก	มหาวิภังค์	(ภาษาไทย)
วิ.ม.	(บาลี)	=	วินัยปิฎก	มหาหคคปาติ	(ภาษาบาลี)
วิ.ม.	(ไทย)	=	วินัยปิฎก	มหาหรรค	(ภาษาไทย)
วิ.จ.	(บาลี)	=	วินัยปิฎก	จุฬหคคปาติ	(ภาษาบาลี)
วิ.จ.	(ไทย)	=	วินัยปิฎก	จุฬหรรค	(ภาษาไทย)
วิ.ป.	(บาลี)	=	วินัยปิฎก	ปริวารหคคปาติ	(ภาษาบาลี)
วิ.ป.	(ไทย)	=	วินัยปิฎก	ปริวารหรรค	(ภาษาไทย)

พระสุตตันตปิฎก

ที.สี.	(บาลี)	=	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	สีลขณหคคปาติ	(ภาษาบาลี)
ที.สี.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	สีลขณหรรค	(ภาษาไทย)
ที.ม.	(บาลี)	=	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	มหาหคคปาติ	(ภาษาบาลี)
ที.ม.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	มหาหรรค	(ภาษาไทย)
ม.ม.	(บาลี)	=	สุตตันตปิฎก	มชฌิมนิกาย	มูลปณณาสกปาติ	(ภาษาบาลี)
ม.ม.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	มชฌิมนิกาย	มูลปณณาสก	(ภาษาไทย)
ม.ม.	(บาลี)	=	สุตตันตปิฎก	มชฌิมนิกาย	มชฌิมปณณาสกปาติ	(ภาษาบาลี)
ม.ม.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	มชฌิมนิกาย	มชฌิมปณณาสก	(ภาษาไทย)
ส.ส.	(บาลี)	=	สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิคาย	สคาถหคคปาติ	(ภาษาบาลี)
ส.ส.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิคาย	สคาถหรรค	(ภาษาไทย)
ส.นิ.	(บาลี)	=	สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิคาย	นิทานหคคปาติ	(ภาษาบาลี)
ส.นิ.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิคาย	นิทานหรรค	(ภาษาไทย)

ส.ข.	(บาลี) =	สุตตนต์ปิฎก	สังยุตตนิกาย	ชั้นธรรวาคคปาไล	(ภาษาบาลี)
ส.ข.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย	ชั้นธรรววรรค	(ภาษาไทย)
ส.สพ.	(บาลี) =	สุตตนต์ปิฎก	สังยุตตนิกาย	สพายนวคคปาไล	(ภาษาบาลี)
ส.สพ.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย	สพายนวรรค	(ภาษาไทย)
อง.เอกก.	(บาลี) =	สุตตนต์ปิฎก	องคฺตตรนิกาย	เอกกนิปาตปาไล	(ภาษาบาลี)
อง.เอกก.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	อังคฺตตรนิกาย	เอกกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.ทก.	(บาลี) =	สุตตนต์ปิฎก	องคฺตตรนิกาย	ทกนิปาตปาไล	(ภาษาบาลี)
อง.ทก.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	อังคฺตตรนิกาย	ทกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.ติก.	(บาลี) =	สุตตนต์ปิฎก	องคฺตตรนิกาย	ติกกนิปาตปาไล	(ภาษาบาลี)
อง.ติก.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	อังคฺตตรนิกาย	ติกกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.สตก.	(บาลี) =	สุตตนต์ปิฎก	องคฺตตรนิกาย	สตกนิปาตปาไล	(ภาษาบาลี)
อง.สตก.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	อังคฺตตรนิกาย	สตกนิบาต	(ภาษาไทย)
ขุ.ธ.	(บาลี) =	สุตตนต์ปิฎก	ขุททกนิกาย	ธมมปทปาไล	(ภาษาบาลี)
ขุ.ธ.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	ธรรมบท	(ภาษาไทย)
ขุ.อุ.	(บาลี) =	สุตตนต์ปิฎก	ขุททกนิกาย	อุทานปาไล	(ภาษาบาลี)
ขุ.อุ.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	อุทาน	(ภาษาไทย)
ขุ.อิติ.	(บาลี) =	สุตตนต์ปิฎก	ขุททกนิกาย	อิติวุตตกปาไล	(ภาษาบาลี)
ขุ.อิติ.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	อิติวุตตกะ	(ภาษาไทย)
ขุ.สุ.	(บาลี) =	สุตตนต์ปิฎก	ขุททกนิกาย	สุตตนิปาตปาไล	(ภาษาบาลี)
ขุ.สุ.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	สุตตนิบาต	(ภาษาไทย)
ขุ.ขุ.	(บาลี) =	สุตตนต์ปิฎก	ขุททกนิกาย	ขุททกปาฐปาไล	(ภาษาบาลี)
ขุ.ขุ.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	ขุททกปาฐะ	(ภาษาไทย)
ขุ.อป.	(บาลี) =	สุตตนต์ปิฎก	ขุททกนิกาย	อปทานปาไล	(ภาษาบาลี)
ขุ.อป.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	อปทาน	(ภาษาไทย)

พระอภิธรรมปิฎก

อภิ.ปุ.	(บาลี) =	อภิธมมปิฎก	ปุคฺคฺลปญฺญุตติปาไล	(ภาษาบาลี)
อภิ.ปุ.	(ไทย) =	อภิธรรมปิฎก	ปุคฺคฺลปญฺญูติ	(ภาษาไทย)

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในวิถีชีวิตของชาวอินเดียโบราณ คนจะอยู่รวมกันเป็นสังคมและแสวงหาความสุขอันเป็นโลกียะ แต่คนอีกกลุ่มหนึ่งกลับเห็นการเป็นอยู่ของหมู่มนุษย์ในสังคมและความสุขแบบโลกียะนั้น ไม่มีอะไรเที่ยงแท้แน่นอน บางครั้งก็มีความเจริญ บางครั้งก็มีความเสื่อม ผันผวนปรวนแปรไปต่าง ๆ หาใช่ความสุขอันประณีตที่แท้จริงไม่ หมูชนเหล่านั้นจึงปลีกตัวออกจากสังคมไปอยู่ในที่ห่างไกล เช่น ตามป่า เขา ถ้ำ หรือในที่สงัด เพื่อแสวงหาความสุขสงบ และมีเวลาพิจารณาคิดค้นสิ่งต่าง ๆ โดยไม่ถูกรบกวนด้วยเรื่องวุ่นวายจากบุคคลอื่น อันเป็นความสุขสงบที่ปราศจากความวุ่นวายทางโลก ซึ่งวิธีการดังกล่าวอาจเรียกว่า “การบวช” ดังที่ปรากฏเรื่องราวของกษัตริย์บ้าง พราหมณ์บ้าง มักไปบวชเป็นฤาษี แม้ในพระพุทธประวัติตอนก่อนพระพุทธเจ้าตรัสรู้ก็มีเรื่องแสดงว่า อาฬารดาบส^๑ อุทกดาบส^๒ ฤาษีปัญจวัคคีย์^๓ ชฎิล ๓ พี่น้อง^๔ สัตว์ช่วยปริพาชกกับบริวาร^๕ เหล่านี้เป็นต้น อาจพูดได้ว่าออกบวชอยู่ก่อนแล้ว คนรักษาศีล ๘ ในวันพระชั้ววันและคืนหนึ่ง ถือว่าเป็นการบวชด้วยเช่นกัน ดังนั้นการปลีกตัวออกจากสังคมเพื่อหนีความวุ่นวายจึงเกิดขึ้นในสังคมอินเดียโบราณ จนมีผู้กล่าวขานกันและให้ความสำคัญในการประพฤติเช่นนี้ว่า “การบวช”

นับแต่พระพุทธศาสนาได้ถือกำเนิดเกิดมาในดินแดนชมพูทวีป หลังจากที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้แล้ว พระองค์ได้เสด็จไปแสดงธรรมโปรดปัญจวัคคีย์ ที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน เมืองพาราณสี ในวันเพ็ญเดือน ๘ ในการแสดงธรรมครั้งนั้นปรากฏว่า พระอัญญาโกณฑัญญะได้ดวงตาเห็นธรรม คือรู้ธรรมเข้าใจธรรมที่พระองค์ทรงแสดง แล้วทูลขออุปสมบทเป็นภิกษุในพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าก็ทรงประทานให้ โดยตรัสว่า “เธอจงมาเป็นภิกษุเถิด ธรรมอันเรากล่าวดีแล้ว เธอจงประพฤติพรหมจรรย์เพื่อทำที่สุดทุกข์โดยชอบเถิด”^๖ การอุปสมบทเป็นพระรูปแรกในพระพุทธศาสนาของ

^๑ วิ.ม. (บาลี) ๔/๑๐/๑๒, วิ.ม. (ไทย) ๔/๑๐/๑๕.

^๒ วิ.ม. (บาลี) ๔/๑๐/๑๓, วิ.ม. (ไทย) ๔/๑๐/๑๖.

^๓ วิ.ม. (บาลี) ๔/๑๐/๑๓, วิ.ม. (ไทย) ๔/๑๐/๑๖.

^๔ วิ.ม. (บาลี) ๔/๓๗-๕๔/๕๕-๖๒, วิ.ม. (ไทย) ๔/๓๗-๕๔/๕๗-๖๕.

^๕ วิ.ม. (บาลี) ๔/๖๐-๖๓/๖๙-๗๒, วิ.ม. (ไทย) ๔/๖๐-๖๓/๗๒-๗๕.

^๖ วิ.ม. (บาลี) ๔/๑๘/๒๓, วิ.ม. (ไทย) ๔/๑๘/๒๕.

พระอัญญาโกณฑัญญะในครั้งนั้น ได้กลายเป็นแบบอย่างแห่งการอุปสมบทของกุลบุตรในเวลาต่อมาจนถึงปัจจุบัน

ด้วยพระมหากษัตริย์คุณอันสิ้นพันที่พระพุทธองค์มีต่อหมู่สัตว์ หลังจากตรัสรู้แล้วพระองค์ได้เสด็จดำเนินไปทุกหนทุกแห่งเพื่อประกาศสัจธรรมแก่สัตว์ทั้งหลายให้รู้แจ้งในชีวิต จนทำให้มีผู้เลื่อมใสศรัทธาขอบรรพชาอุปสมบท การออกบวชระยะแรกของเหล่ากุลบุตร ผู้บวชมีเป้าหมายเพื่อประพาศพิภพจรีย์และความพ้นทุกข์ ดังพระวาจาที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า “ภิกษุทั้งหลาย กุลบุตรบางคนในโลกนี้ มีศรัทธาออกจากเรือนบวชเป็นบรรพชิต ด้วยคิดว่า ‘เราเป็นผู้อันชาติ ชรา มรณะ โสกะ ปริเทวะ ทุกข์ โทมนัส และอุปายาสครอบงำแล้ว ถูกความทุกข์ครอบงำ มีความทุกข์อยู่เฉพาะหน้าแล้ว ทำอย่างไร การกระทำที่สุดแห่งกองทุกข์ทั้งสิ้นนี้ จะพึงมีได้’”^๗

แสดงให้เห็นว่า เป้าหมายของการบวชที่แท้จริงของพระพุทธศาสนาคือต้องการพ้นจากความทุกข์ ได้แก่ ความเกิด แก่ เจ็บ และตาย เป็นต้น แต่ในระยะต่อมา มีการออกบวชเพื่อเป้าหมายอื่น เช่น ออกบวชเพื่อตามเสด็จพระพุทธเจ้าของบรรดาพระประยูรญาติแห่งศากยวงศ์^๘ แม้แต่เจ้าชายนันทะเองที่ทรงออกผนวชเพราะความเกรงพระทัยพระพุทธเจ้า^๙ หรือแม้แต่ราหุลกุมารที่ได้บวชเป็นสามเณรรูปแรกในพระพุทธศาสนาตามที่หลักฐานปรากฏ ก็มีได้มีวัตถุประสงค์เพื่อประพาศพิภพจรีย์หรือความพ้นทุกข์ แต่ทรงหวังในพระราชสมบัติและความใกล้ชิดในพระบิดาด้วยความไร้เดียงสา^{๑๐}

จะเห็นได้ว่า การเข้ามาบรรพชาอุปสมบทของเหล่ากุลบุตรนั้น ต่างคนต่างมีเป้าหมายที่แตกต่างกัน มีวัตถุประสงค์ที่ไม่เหมือนกัน อย่างไรก็ตามเมื่อกุลบุตรเข้ามาขอบรรพชาอุปสมบทเป็นภิกษุในพระพุทธศาสนาแล้ว จะต้องดำเนินตามหลักการหรือเป้าหมายที่พระพุทธเจ้าทรงวางไว้ จึงจะเกิดผลสัมฤทธิ์ตามความคาดหวัง ดังพระนันทเถระและพระราหุล เป็นต้น เป็นตัวอย่าง ที่มีเป้าหมายแตกต่างกันแต่สามารถบรรลุถึงเป้าหมายสูงสุดในพระพุทธศาสนาได้

ตามประวัติศาสตร์ชาติไทย คนไทยได้รับอิทธิพลและนับถือพระพุทธศาสนาแต่ดึกดำบรรพ์ ตามหลักฐานที่ปรากฏ พระพุทธศาสนาได้เข้ามาสู่ประเทศไทยในสมัยพระเจ้าอโศกมหาราช หลังจากเสร็จสิ้นสงครามครั้งที่ ๓ แล้ว พระองค์ได้ส่งสมณทูตออกไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาถึง ๙ สายด้วยกัน สายที่ ๘ ได้ไปสุวรรณภูมิประเทศ โดยการนำของพระโสณเถระ และพระอุตตรเถระ ซึ่งสันนิษฐานกันว่า จังหวัดนครปฐม โดยมีโบราณสถานและโบราณวัตถุต่าง ๆ เช่น พระปฐมเจดีย์

^๗ ม.ม. (บาลี) ๑๒/๓๐๗-๓๒๔/๓๐๒-๓๒๕, ม.ม. (ไทย) ๑๒/๓๐๗-๓๒๔/๓๔๑-๓๕๖.

^๘ วิ.จ. (บาลี) ๗/๓๓๐-๓๓๒/๑๔๗-๑๔๙, วิ.จ. (ไทย) ๗/๓๓๐-๓๓๒/๑๖๗-๑๗๓.

^๙ ชุ.อุ. (บาลี) ๒๕/๖๗-๗๐/๑๐๓-๑๐๗, ชุ.อุ. (ไทย) ๒๕/๖๗-๗๐/๒๑๐-๒๑๔.

^{๑๐} วิ.ม. (บาลี) ๔/๑๐๕/๑๕๔, วิ.ม. (ไทย) ๔/๑๐๕/๑๖๔-๑๖๕.

เป็นต้น เป็นประจักษ์พยานอยู่จนบัดนี้^{๑๑} คนไทยได้ยึดถือหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต แม้แต่พระมหากษัตริย์ไทยทุกพระองค์ก็ทรงเป็นพุทธมามกะ^{๑๒} ทรงให้ความอุปถัมภ์บำรุงเป็นอย่างดี บางช่วงบางโอกาสก็ทรงผนวช และให้ความสำคัญในการอุปสมบท เช่น สมัยรัชกาลพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ การอุปสมบทกลายเป็นประเพณีถึงกับว่า ผู้ที่จะเป็นขุนนางมียศบรรดาศักดิ์ต้องเป็นผู้ได้อุปสมบทแล้วจึงจะทรงตั้ง ถึงเจ้านายในพระราชวงศ์ทุกพระองค์ก็เหมือนกัน^{๑๓} จึงเกิดประเพณีการอุปสมบทขึ้นในเมืองไทย เช่น อุปสมบทเจ็ดวันบ้าง สิบห้าวันบ้าง หนึ่งเดือนบ้าง หรือสามเดือนบ้าง

ดังนั้นการบรรพชาอุปสมบทจึงเป็นวัฒนธรรมที่ได้รับการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น เมื่อกล่าวถึงวัฒนธรรมการบรรพชาอุปสมบทแล้ว องค์ประกอบสำคัญที่เคียงคู่กันมาช้านานคือ “วัด” ตามประวัติศาสตร์พุทธศาสนาวัดเป็นสถาบันที่เปิดพื้นที่ให้กุลบุตรเข้ามาอุปสมบทเพื่อฝึกหัดพัฒนาตนเอง วัดในสังคมไทยทำหน้าที่นี้มาตลอด แต่ประเด็นที่น่าสนใจอยู่ที่ระบบการฝึกอบรมกุลบุตรไปสู่ “เป้าหมายและผลสัมฤทธิ์” ของพุทธศาสนาท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่ซับซ้อนและรุนแรง การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาวัดที่มีโครงการอุปสมบทอย่างต่อเนื่องและชัดเจนในเนื้อหาจากการวิจัยของ วิโรจน์ พรหมสุด เรื่อง “การบวช : กระบวนการขัดเกลาเพื่อความเป็นศาสนทายาทคุณภาพ”^{๑๔} พบว่าในสังคมไทยมีวัดที่มีศักยภาพดังกล่าวจำนวนหนึ่ง และหนึ่งในนั้นคือ “วัดชลประทานรังสฤษฎ์” ที่มีบทบาทสำคัญในด้านการประยุกต์พุทธศาสนาให้สมสมัย ผ่านโครงการอุปสมบทเกือบครึ่งศตวรรษ

วัดชลประทานรังสฤษฎ์ มีผู้เข้ามาขอบรรพชาอุปสมบทปีหนึ่ง ๆ มากพอสมควร ตามสถิติ ปี พ.ศ.๒๕๔๓ - ๒๕๔๘ รวมได้ ๓,๕๘๐ รูป^{๑๕} จะสังเกตได้ว่า ในแต่ละปีมีผู้เข้ามาขอบรรพชาอุปสมบทไม่ต่ำกว่า ปีละ ๕๐๐ - ๖๐๐ รูป สิ่งที่ทำให้กุลบุตรทั้งหลาย เข้ามาขอบรรพชาอุปสมบทที่

^{๑๑} พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต), **พระพุทธศาสนาในเอเชีย**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๔๐), หน้า ๑๔๓.

^{๑๒} สมศักดิ์ บุญปุ, **พระสงฆ์กับการศึกษาไทย**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗), หน้า ๑๑๔.

^{๑๓} พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต), **พระพุทธศาสนาในเอเชีย**, หน้า ๑๕๔.

^{๑๔} วิโรจน์ พรหมสุด, “การบวช : กระบวนการขัดเกลาเพื่อความเป็นศาสนทายาทคุณภาพ”, **วิทยานิพนธ์สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา** (สังคมวิทยา), (คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๗), หน้า ๙๓ - ๙๖.

^{๑๕} สุคนธ์ เกาเส็น, “การประเมินโครงการฝึกอบรมพระนวกะวัดชลประทานรังสฤษฎ์ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี”, **วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม)**, (คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๙), หน้า ๕.

วัดชลประทานรังสฤษฎ์นั้น มีหลายสาเหตุด้วยกัน โดยเฉพาะการปฏิรูปปรับปรุงประเพณีการบรรพชาอุปสมบทให้เหมาะสมกับยุคสมัย โดยยึดแนวทางที่ว่า “เป็นระเบียบ เรียบง่าย ประหยัด ได้ประโยชน์ และก่อให้เกิดปัญญา” โดยตั้งข้อปฏิบัติไว้ว่า ผู้มุ่งที่จะบรรพชาอุปสมบทจะต้องไม่จัดงานใหญ่โตใด ๆ เป็นเหตุแห่งการเสียเงิน เสียเวลา เสียชีวิตให้ตัดออกไป ไม่มีการทำขวัญนาค ไม่มีการแห่ناقรอบอุโบสถ และไม่มีการฉลองพระใหม่^{๑๖}

ปัจจุบันผู้เข้ามาขอบรรพชาอุปสมบทมีแนวโน้มจะเพิ่มมากขึ้น ตามสถิติย้อนหลัง ๓ ปีที่ผ่านมา คือ ปี พ.ศ.๒๕๕๐ มี ๘๖๖ รูป, ปี พ.ศ.๒๕๕๑ มี ๘๕๐ รูป, ปี พ.ศ.๒๕๕๒ มี ๑,๐๕๙ รูป โดยเฉพาะปี พ.ศ.๒๕๕๓ ตั้งแต่เดือนมกราคม – เดือนกรกฎาคม มีผู้เข้ารับการบรรพชาอุปสมบท ๗๗๓ รูป จะสังเกตได้ว่าในแต่ละเดือนมีผู้เข้ามาขอบรรพชาอุปสมบทไม่ต่ำกว่า เดือนละ ๑๐๐ รูป เมื่อเป็นเช่นนี้ การที่กุลบุตรทั้งหลายที่เข้ามาบรรพชาอุปสมบทที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์ เหตุผลเป้าหมายที่เข้ามาอุปสมบทคืออะไร และผลสัมฤทธิ์ที่จะได้จากการอุปสมบทนั้นเป็นอย่างไร หลายคนเคยผ่านการบรรพชาอุปสมบทที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์ แล้วได้แนะนำบุตร หลานเข้ามาขอบรรพชาอุปสมบทตามลำดับ สิ่งเหล่านี้เป็นข้อสังเกตทำให้ผู้วิจัยต้องการศึกษาว่า ทำไมวัดแห่งนี้จึงมีผู้สนใจอยากเข้ามาขอบรรพชาอุปสมบทกันมากนัก

จากประเด็นที่กล่าวมาข้างต้นทั้งหมด ทำให้ผู้วิจัยซึ่งอยู่ร่วมโครงการในการจัดฝึกอบรมผู้ที่มาขอบรรพชาอุปสมบทยังวัดชลประทานรังสฤษฎ์ ได้สนใจที่จะศึกษาการอุปสมบทในพระพุทธศาสนาเถรวาท โดยมุ่งศึกษาเพื่อให้ได้คำตอบถึงเหตุผล เป้าหมาย และผลสัมฤทธิ์จากการอุปสมบทในพระพุทธศาสนาของสังคมไทย เพื่อจะหาข้อสรุปอันเกิดจากการวิจัยต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาความคิดเห็นของพระนวกะ ต่อการอุปสมบทในพระพุทธศาสนา

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระนวกะต่อการอุปสมบท ในพระพุทธศาสนา จำแนกตาม อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรสก่อนการอุปสมบท อาชีพก่อนการอุปสมบท และภูมิลำเนา

๑.๒.๓ เพื่อประมวลผลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะทั่วไปของพระนวกะวัดชลประทานรังสฤษฎ์ที่มีต่อการอุปสมบทในพระพุทธศาสนา

^{๑๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๖.

๑.๓ ขอบเขตของการวิจัย

๑.๓.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยศึกษาความคิดเห็นของพระนวกะต่อการอุปสมบทในด้านเหตุผลของการอุปสมบท เป้าหมายของการอุปสมบท และผลสัมฤทธิ์จากการอุปสมบท

๑.๓.๒ ขอบเขตด้านประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ พระนวกะผู้ที่อุปสมบท ณ วัดชลประทานรังสฤษฎ์ ในช่วงเดือนมีนาคม ถึง เดือน กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๕๔ จำนวน ๖๖๗ รูป

๑.๓.๓ ขอบเขตทางด้านตัวแปร

๑.๓.๓.๑ ตัวแปรต้น คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่

- ๑) อายุ
- ๒) ระดับการศึกษา
- ๓) สถานภาพสมรสก่อนการอุปสมบท
- ๔) อาชีพก่อนการอุปสมบท
- ๕) ภูมิลำเนา

๑.๓.๓.๒ ตัวแปรตาม คือ ความคิดเห็นของพระนวกะที่มีต่อการอุปสมบทในด้าน

- ๑) เหตุผลในการอุปสมบททั่ว ๆ ไป
- ๒) เหตุผลการตัดสินใจเลือกอุปสมบทที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์
- ๓) เป้าหมายการอุปสมบทของพระนวกะ
- ๔) ผลสัมฤทธิ์จากการอุปสมบท

๑.๓.๔ ขอบเขตด้านเวลา ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาดังแต่เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๕๔ ถึง เดือน ตุลาคม พ.ศ.๒๕๕๕

๑.๔ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๔.๑ ความคิดเห็นของพระนวกะวัดชลประทานรังสฤษฎ์ที่มีต่อการอุปสมบทในพระพุทธศาสนาเป็นอย่างไร

๑.๔.๒ ความคิดเห็นของพระนวกะที่อุปสมบท ณ วัดชลประทานรังสฤษฎ์ ที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการอุปสมบทในพระพุทธศาสนาแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

๑.๔.๓ พระนวกะที่อุปสมบท ณ วัดชลประทานรังสฤษฎ์ มีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการอุปสมบทในพระพุทธศาสนาอย่างไรบ้าง

๑.๕ สมมติฐานการวิจัย

๑.๕.๑ พระนวกะมีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อการอุปสมบทในพระพุทธศาสนาในด้านเหตุผลในการอุปสมบททั่ว ๆ ไป เหตุผลการตัดสินใจเลือกอุปสมบทที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์ เป้าหมายการอุปสมบทของพระนวกะ และผลสัมฤทธิ์จากการอุปสมบทของพระนวกะ แตกต่างกัน

๑.๕.๒ พระนวกะมีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการอุปสมบทในพระพุทธศาสนาในด้านเหตุผลทั่ว ๆ ไป เหตุผลการตัดสินใจเลือกอุปสมบทที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์ เป้าหมายการอุปสมบทของพระนวกะ และผลสัมฤทธิ์จากการอุปสมบทของพระนวกะ แตกต่างกัน

๑.๕.๓ พระนวกะที่มีสถานภาพก่อนอุปสมบทต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการอุปสมบทในพระพุทธศาสนาในด้านเหตุผลทั่ว ๆ ไป เหตุผลการตัดสินใจเลือกอุปสมบทที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์ เป้าหมายการอุปสมบทของพระนวกะ และผลสัมฤทธิ์จากการอุปสมบทของพระนวกะ แตกต่างกัน

๑.๕.๔ พระนวกะที่มีอาชีพก่อนการอุปสมบทต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการอุปสมบทในพระพุทธศาสนาในด้านเหตุผลทั่ว ๆ ไป เหตุผลการตัดสินใจเลือกอุปสมบทที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์ เป้าหมายการอุปสมบทของพระนวกะ และผลสัมฤทธิ์จากการอุปสมบทของพระนวกะ แตกต่างกัน

๑.๕.๕ พระนวกะที่มีภูมิลำเนาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการอุปสมบทในพระพุทธศาสนาในด้านเหตุผลทั่ว ๆ ไป เหตุผลการตัดสินใจเลือกอุปสมบทที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์ เป้าหมายการอุปสมบทของพระนวกะ และผลสัมฤทธิ์จากการอุปสมบทของพระนวกะ แตกต่างกัน

๑.๖ คำจำกัดความของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

๑.๖.๑ **บรรพชา** หมายถึง การให้กุลบุตรชายอายุต่ำกว่า ๒๐ ปี บวชเป็นสามเณรในพระพุทธศาสนา ตามขั้นตอนที่ถูกต้อง

๑.๖.๒ **อุปสมบท** หมายถึง การให้กุลบุตรชายอายุ ๒๐ ปีบริบูรณ์ขึ้นไป บวชเป็นภิกษุหรือเป็นพระ ในพระพุทธศาสนาเถรวาท ตามขั้นตอนที่ถูกต้อง

๑.๖.๓ **พระนวกะ** หมายถึง ผู้ใหม่, ผู้บวชใหม่, พระใหม่ ได้แก่ ภิกษุที่มีพรรษายังไม่ครบ ๕

๑.๖.๔ **ความคิดเห็นของพระนวกะต่อการอุปสมบทในพระพุทธศาสนา** หมายถึง ความเข้าใจหรือความเชื่อของพระนวกะวัดชลประทานรังสฤษฎ์ที่มีต่อการอุปสมบทในพระพุทธศาสนาใน ๔ ด้าน คือ เหตุผลในการอุปสมบททั่ว ๆ ไป เหตุผลในการตัดสินใจเลือกอุปสมบทที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์ เป้าหมายในการอุปสมบท และผลสัมฤทธิ์ในการอุปสมบท

๑.๖.๕ เหตุผลการอุปสมบททั่ว ๆ ไป หมายถึง การเข้าใจถึงความจริงเกี่ยวกับการอุปสมบททั่ว ๆ ไปที่ควรเป็นไป

๑.๖.๖ เหตุผลการตัดสินใจเลือกอุปสมบทที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์ หมายถึง การเข้าใจถึงความจริงเกี่ยวกับการอุปสมบทที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์ ในความเป็นระเบียบ เรียบง่าย ประหยัด ได้ประโยชน์ และก่อให้เกิดปัญญา

๑.๖.๗ เป้าหมายการอุปสมบท หมายถึง จุดมุ่งหมาย หรือ จุดประสงค์ที่คาดหวังไว้ เพื่อกุลบุตรที่เข้ามาอุปสมบทเป็นภิกษุในพระพุทธศาสนาจะบรรลุถึง

๑.๖.๘ ผลสัมฤทธิ์การอุปสมบท หมายถึง ผลที่ได้ หรือ ผลลัพธ์ที่ได้หลังจากการอุปสมบทตามขั้นตอนที่ได้รับการอบรม

๑.๖.๙ ปัจจัยส่วนบุคคล หมายถึง อายุ ระดับการศึกษา อาชีพก่อนการอุปสมบท สถานภาพก่อนการอุปสมบท และภูมิฐานะ

๑.๗ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๗.๑ ทำให้ทราบความคิดเห็นของพระนวกะ ณ วัดชลประทานรังสฤษฎ์ ต่อการอุปสมบทในพระพุทธศาสนา

๑.๗.๒ ทำให้ทราบความคิดเห็นของพระนวกะต่อการอุปสมบท ณ วัดชลประทานรังสฤษฎ์ ที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน

๑.๗.๓ ทำให้ทราบความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุผลในการอุปสมบททั่ว ๆ ไป เหตุผลในการตัดสินใจเลือกอุปสมบทที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์ เป้าหมายในการอุปสมบท และผลสัมฤทธิ์จากการอุปสมบทของพระนวกะที่อุปสมบท ณ วัดชลประทานรังสฤษฎ์

๑.๗.๔ ผลการวิจัยที่ได้ ผู้บริหารจัดการวัดชลประทานรังสฤษฎ์หรือผู้ที่สนใจ สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาหรือปรับปรุงการอุปสมบทของพระนวกะให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการของพระนวกะ

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎี และทบทวนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ ความหมายของการอุปสมบท

คำว่า “อุปสมบท” หรือ “อุปสมบทา” ในภาษาบาลีนี้ส่วนใหญ่ นักวิชาการทางพระพุทธศาสนาได้ให้ความหมายไว้แตกต่างกันมากนัก เพราะเมื่อแปลตามรูปศัพท์เป็นภาษาบาลีจะมีรากศัพท์คือ อุปริ+สมบทา ลบ ริ. แปลว่า การถึงพร้อมในธรรมเบื้องต้น (สูง), การถึงพร้อม, การเข้าถึงพร้อม, การยังกุศลให้ถึงพร้อม, อีกนัยหนึ่งมาจากรากศัพท์คือ อุป+ส+ปท แปลว่า การบวชเป็นภิกษุ^๑

ราชบัณฑิตยสถาน^๒ ได้ให้ความหมายของการอุปสมบทว่า บวชเป็นภิกษุ, การบวชเป็นภิกษุ

พระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุทธ์ ปยุตโต)^๓ ได้ให้ความหมายของการอุปสมบทว่า การให้กุลบุตรบวชเป็นภิกษุ หรือให้กุลธิดาบวชเป็นภิกษุณี, การบวชเป็นภิกษุ หรือภิกษุณี^๔ และได้ให้ความหมายของการอุปสมบทว่า คำว่า “อุปสมบท” แปลว่า การเข้าถึงภาวะที่สูงขึ้นไป คือเข้าสู่ชีวิตในชุมชนของพระภิกษุ โดยมีการบวชที่สมบูรณ์ คือผู้บรรพชาแล้วที่ได้รับมติเห็นชอบจากสงฆ์อีกชั้นหนึ่ง

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช ป.ธ.๘, ราชบัณฑิต)^๕ ได้ให้ความหมายของการอุปสมบทว่า ปัจจุบันใช้หมายถึงการบวชเป็นภิกษุและภิกษุณี เรียกเต็มว่า อุปสมบทกรรม หรือ

^๑ พันตรี ป. หลงสมบุญ, พจนานุกรม มคอ-ไทย, จัดพิมพ์โดย สำนักเรียนวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ, (กรุงเทพมหานคร : อาทรการพิมพ์, ๒๕๔๐), หน้า ๑๓๔.

^๒ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๒, (กรุงเทพมหานคร : ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์, ๒๕๕๖), หน้า ๑๓๘๗.

^๓ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), สอนภาค-สอนทิต : ชีวิตพระ-ชีวิตชาวพุทธ, พิมพ์ครั้งที่ ๑๙, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท พิมพ์สวย จำกัด, ๒๕๕๗), หน้า ๖.

^๔ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท เอส. อาร์. พริ้นติ้ง แมส โปรดักส์ จำกัด, ๒๕๕๗), หน้า ๓๖๗.

^๕ พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช ป.ธ.๘, ราชบัณฑิต), พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์ ชุด..คำวัด, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ช่อระกา, ๒๕๔๘), หน้า ๑๔๐๕.

อุปสัมปทา คู่กับคำว่า บรรพชา ซึ่งหมายถึงการบวชเป็นสามเณร, อุปสมบท เป็นสังฆกรรม อย่างหนึ่ง เป็นพิธีการคัดเลือกบุคคลเข้ามาเป็นศาสนทายาทในพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าทรงวางหลักเกณฑ์ และระเบียบปฏิบัติไว้รัดกุมและละเอียดมาก ทั้งนี้เพื่อให้ได้ศาสนทายาทที่ดีไว้สืบสานพระพุทธศาสนา

ธรรมปราโมทย์^๖ ได้ให้ความหมายของการอุปสมบทว่า คำว่า “อุปสมบท” แปลว่า การเข้าถึงภาวะที่สูงขึ้นไป คือเข้าสู่ชีวิตในชุมชนของพระภิกษุ โดยมีการบวชที่สมบูรณ์ คือผู้บรรพชาแล้ว ที่ได้รับมติเห็นชอบจากสงฆ์อีกชั้นหนึ่ง เมื่อบวชแล้วก็ไม่ใช่เสร็จแค่นั้นแล้วมาอยู่เฉย ๆ แต่การบวชเป็นการเริ่มต้นเท่านั้น จะต้องเพียรพยายามปฏิบัติเพื่อบรรลุผลที่เป็นจุดหมายของการบวชต่อไป

คำที่มาคู่กันกับคำว่า “อุปสมบท” ได้แก่ คำว่า “บวช” โดยส่วนใหญ่แล้วจะใช้แทนกัน ไม่ว่าจะเป็นการบวชภิกษุ บวชภิกษุณี บวชสามเณร หรือแม้แต่การบวชชี จะนิยมใช้คำว่า “บวช” ดังนั้น นักวิชาการส่วนใหญ่ก็มีได้ให้ความหมายที่แตกต่างกันมากนัก เช่น

สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์^๗ ได้ให้ความหมายของการบวชว่า ศัพท์ว่า บวช มาจากศัพท์บาลีว่า “ปพพชชา” (ซึ่งมาจาก ป+วช ชาติ) หมายความว่า ออกหรือเว้นจากความประพฤติชั่ว ได้แก่การหลีกเลี่ยงออกจากบ้านเรือนไปหาที่สงัดที่ไกลจากบ้านเรือน เช่น ในป่า ทำที่พักพออาศัยอยู่ได้ เช่น บรรณศาลา (ทับใบไม้) เพื่อทำความสงบระงับชั่วคราวบ้าง ตลอดไปบ้าง, เขาถือกันว่าเป็นการประกอบกรกุศลหรือบุญอย่างสูง

พุทธทาสภิกขุ^๘ ได้อธิบายความหมายของการบวชว่า คำว่า บวช มาจากคำว่า บรรพชา ซึ่งมาจากภาษาบาลีว่า ปพพชชา (ป+วช) ซึ่งแปลว่า ไปหรือถึง ได้ความว่าธรรมเป็นเครื่องถึง ถึงอะไร, ถึงความเป็นผู้ประเสริฐ, เพราะฉะนั้น บรรพชาหรือการบวชก็คือการถึง หรือ การทำให้ถึงซึ่งความเป็นผู้ประเสริฐ ผู้ที่ได้บรรพชาเรียกว่าเป็นบรรพชิต หรือ นักบวช ก็คือบุคคลผู้ถึงความเป็นผู้ประเสริฐ และคำว่าประเสริฐหมายความว่าดีกว่ามนุษย์ธรรมดา คือเป็นผู้ที่กำลังทำความพ้นทุกข์ หรือ พ้นทุกข์ได้แล้ว

^๖ ธรรมปราโมทย์, **คู่มือพระแท้**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ ธรรมสภา, ๒๕๔๘), หน้า ๑๓.

^๗ พระศรีสิทธิวงษ์ (สาย ตูลโย, ป.ธ.๙), **การบวชในพระพุทธศาสนา**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (นครปฐม : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘), หน้า ๑๓.

^๘ พุทธทาสภิกขุ, **ตามรอยพระอรหันต์**, พิมพ์ครั้งที่ ๘, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท ตถาตาพับลิเคชั่น จำกัด, ๒๕๔๘), หน้า ๑๓๐.

พุทธทาสภิกขุ^๙ ได้อธิบายความหมายของการบวชว่า คำว่า **บวช** เป็นภาษาไทย ซึ่งถอดรูปมาจากคำในภาษาบาลีว่า ปพฺพชชา คำว่า “ปพฺพชชา” นี้ มีรากศัพท์คือ ป+วช : ป แปลว่า ทัว หรือ สิ้นเชิง, วช แปลว่า ไป หรือ เว้น, คำว่า ป+ช จึงแปลว่า ไปโดยสิ้นเชิง หรือ เว้นโดยสิ้นเชิง. ที่ว่า “ไปโดยสิ้นเชิง” นั้น หมายถึง ไปจากความเป็นฆราวาส คือ จากการครองเรือนไปสู่ความเป็นบรรพชิต คือ ผู้ไม่ครองเรือนโดยสิ้นเชิง โวหารที่สูงไปกว่านั้น ท่านเรียกว่า ไปจากโลกโดยสิ้นเชิง ซึ่งหมายความว่า ละเสียจากวิสัยที่ชาวโลกเขามีกัน เป็นกัน โดยสิ้นเชิงนั่นเอง

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช ป.ธ.๙, ราชบัณฑิต)^{๑๐} ได้กล่าวว่า **การบวช** หมายถึง การถือเอาเพศเป็นนักบวช เช่น เป็นภิกษุ เป็นสามเณร เป็นฤาษีชีไพร และได้ให้ความหมายของการบวชว่า การงดเว้นจากการทำชั่วต่าง ๆ ด้วยการสละโลกีย์ทิ้งเหี่ยวร้างไปถือเพศเป็นนักบวช เป็นสมณะ เป็นภิกษุสามเณร เป็นต้น เพื่อขัดเกลากิเลสและเพื่อความหลุดพ้นจากกองทุกข์ทั้งหมด ปัจจุบัน การสละเหี่ยวร้างไปถือศีลปฏิบัติธรรมที่วัดหรือสถานที่ปฏิบัติธรรมในระยะยาวบ้าง ชั่วคราวบ้าง นิยมเรียกว่า **บวช** เช่น บวชชี บวชชีพรหมณ์ บวชเนกขัมมะ

พระเทพวิสุทธิกวี (พิจิตร ฐิตวณฺโณ)^{๑๑} ได้ให้ความหมายของการบวชว่า คำว่า **บวช** มาจากคำว่า **ปพฺพชชา** ไทยเรียกว่า **บรรพชา** แปลว่า การเว้น หรือการงดเว้น เว้นในที่นี้ หมายถึง การเว้น ๓ ประการ คือ เว้นจากบาป เว้นจากสิ่งชั่วร้าย เว้นจากสิ่งที่ทำจิตของเราให้ตกต่ำ ๑ เว้นจากสิ่งที่กั้นจิตของเราไม่ให้ขึ้นสู่ระดับสูง ๑ เว้นจากสิ่งที่ไม่เหมาะสมไม่สมกับนักบวช ๑

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต)^{๑๒} ได้ให้ความหมายของการบวชว่า การเว้นทัว คือ เว้นชั้วทุกอย่าง (ออกมาจากคำว่า ป+วช) หมายถึงการถือเพศเป็นนักพรตทั่วไป

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต)^{๑๓} ได้อธิบายคำว่า **บวช** มีความหมายได้อีกทางหนึ่ง คือ “**ไปได้ทัว**” คือเป็นอิสระ ความเป็นอิสระนี้คือการหลุดพ้นทั้งจากพันธนาการทางวัตถุกายภาพที่

^๙ พุทธทาสภิกขุ, **โวาทคำสอนสำหรับพระภิกษุผู้บวชใหม่**, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, ๒๕๔๘), หน้า ๔-๕.

^{๑๐} พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช ป.ธ.๙, ราชบัณฑิต), **พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์ ชุด..คำวัด**, หน้า ๔๔๔.

^{๑๑} พระเทพวิสุทธิกวี (พิจิตร ฐิตวณฺโณ), **อานิสงส์การออกบวช**, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (นครปฐม : โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๑-๓.

^{๑๒} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), **พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์**, หน้า ๑๐๙.

^{๑๓} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), **สอนนาค-สอนทิต : ชีวิตพระ-ชีวิตชาวพุทธ**, หน้า ๖.

เรียกว่าเป็นผู้สันโดษเล็กน้อย และการหลุดพ้นจากพันธนาการด้านความเศร้าหมองของจิตใจ จึงจำเป็นต้องมีสติเตือนตนอยู่เสมอ อุดมคติของชีวิตภิกษุที่มุ่งสู่ความเป็นอิสระ เพื่อจะได้ทำหน้าที่ของตนโดยไม่ต้องมีความพะวักพะวงในสิ่งต่าง ๆ

ในพระไตรปิฎก^{๑๔} ได้มีพระพุทธพจน์อุปมาการใช้ชีวิตของภิกษุผู้บวชแล้วไว้ดังนี้ คือ “ภิกษุนี้เป็นผู้สันโดษด้วยจีวรพอกุ้มร่างกายและบิณฑบาตพอกุ้มท้อง เธอไป ณ ที่ใด ๆ ก็ไปได้ทันที นกมีปีกจะบินไป ณ ที่ใด ๆ ก็มีแต่ปีกของมันเป็นภาระบินไป แม้นกใด ภิกษุก็ฉับนั้นเหมือนกัน เป็นผู้สันโดษด้วยจีวรพอกุ้มร่างกายและบิณฑบาตพอกุ้มท้อง เธอจะไป ณ ที่ใด ๆ ก็ไปได้ทันที”

พุทธทาสภิกขุ^{๑๕} ได้สรุปความหมายการบวชไว้ดังนี้ว่า การบวชนั้น เป็นการออกไปแสวงหา ไปค้นหาว่าอะไรที่มันดีกว่าการที่อยู่ครองเรือน, เป็นการปฏิบัติ การมีชีวิตอยู่อย่างต่ำต้อย ไม่มีทรัพย์สินสมบัติเลย, เป็นการปฏิบัติศีล บังคับตน บังคับอินทรีย์สละของรัก ของชอบใจสุดยอดในโลกนี้ ออกไปบวช, เป็นความสะดวกในการที่จะเดินทางไปนอกโลกนี้อย่างอุปมา, เป็นโอกาสที่จะได้สิ่งสูงสุด ที่มนุษย์ควรจะได้รับ คือได้รับความรอดแห่งจิตใจ ได้รับบมตธรรมความไม่ตายแห่งจิตใจ, มันอยู่บนหัวคนทุกคน ถ้ามันเป็นการบวชจริง, ทำประโยชน์ผู้อื่น แม้อย่างประโยชน์โลก ๆ ได้ยิ่งกว่าคนไม่บวช ถ้าใครมันจริง ไม่โกหกตัวเอง ว่าอยากจะทำประโยชน์แก่ผู้อื่นแล้ว บวชเพื่อทำประโยชน์ผู้อื่นอย่างเดียวยังพอ ยังไม่ต้องบรรลุมรรค ผล นิพพาน มันก็ยังมีโอกาสทำได้ แล้วก็ทำลายกิเลสความเห็นแก่ตัวไป ในการช่วยเหลือกุศลสาธารณะ การบวชนั้น เป็นเพศอันสูงสุด คือ สมณเพศเป็นเพศที่ทรงไว้ซึ่งพระอรหันต์สัมมาสัมพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้า และพระอรหันต์โดยทั่ว ๆ ไป ขอให้พิจารณาดูกันอย่างนี้ ถ้าเข้าใจอย่างนี้ ผ่าเหลืองก็คงจะไม่ร้อนนัก คงจะบวชกันได้ ๒ พรรษา ๓ พรรษา ๔ พรรษา ๕ พรรษา จนกระทั่งลืมสึกไปก็ได้

พันตรี ป. หลงสมบุญ^{๑๖} ได้ให้ความหมายของคำว่า **บวช** เมื่อแปลตามรูปศัพท์เป็นภาษาบาลี ก็จะมีรากศัพท์คือ ป+วช แปลว่า การไป การออกไป (จากเรือน), การบวช, การผนวช, การแสวงหา การค้นหา (ความพ้นทุกข์)

^{๑๔} ม.มู. (ไทย) ๑๒/๓๓๓/๓๔๑-๓๔๒, ม.มู. (ไทย) ๑๒/๓๓๓/๓๒๕.

^{๑๕} พุทธทาสภิกขุ, **บวชทำไม**, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท ตถาตา พับลิเคชั่น จำกัด, ๒๕๔๙), หน้า ๒๔.

^{๑๖} พันตรี ป. หลงสมบุญ, **พจนานุกรม มคอ - ไทย**, หน้า ๔๖๙.

ราชบัณฑิตยสถาน^{๑๗} ได้ให้ความหมายของคำว่า **บวช** หมายถึง ถี้อเพศเป็นภิกษุ สามเณรหรือนักพรตอื่น ๆ

สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์^{๑๘} ได้ให้ความหมายของคำว่า **บวช** ไว้ ดังนี้ **การบวช** โดยพยัญชนะแปลว่า **เว้น** คือเว้นเหตุอันเป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อมเสียเศร้าหมองเดือดร้อนทางกายวาจาใจ, โดยอรรถ หมายถึง การน้อมกายวาจาใจเข้าอยู่ในกรอบขอบเขตแห่งพระธรรมวินัยของพระพุทธเจ้า ซึ่งเป็นระเบียบอันประณีตโดยตลอด และเป็นยอดแห่งระเบียบที่ดีทั้งหลาย, หรือหมายถึงการเชื่อมกายวาจาใจนั้น ให้ซึมซาบเอิบอาบด้วยศีลธรรม, ผู้เชื่อมกายวาจาใจของตนให้ซึมซาบเอิบอาบด้วยศีลธรรมจนได้ที่แล้ว ย่อมมีจรรยาผ่องแผ้วสะอาดสุภาพอ่อนโยนนุ่มนวลควรแก่การเคารพยกย่องของคนทั่วไป เหมือนผลไม้ เช่น มะตูม สากะ และกล้วย ที่เชื่อมด้วยน้ำตาลจนซึมซาบหวานได้ที่แล้วก็มีรสโอชาที่น่ารับประทาน

ธรรมปราโมทย์^{๑๙} ได้ให้ความหมายของคำว่า **บวช** ไว้ดังนี้ การบวช คือ “บรรพชา” นั้น แปลความหมายง่าย ๆ ว่า เว้น สละ ละได้ทั่ว ๆ ไป หมายความว่า สละละสิ่งที่ไม่ดีไม่งาม หรือบาปอกุศลต่าง ๆ เป็นเรื่องของการฝึกฝนพัฒนาตนเอง เพราะว่าการกุศล สิ่งไม่ดี หรือบาปต่าง ๆ นั้น ไม่ใช่จะละได้ง่าย ๆ บางทีละภายนอกแล้ว แต่ภายในยังละไม่ได้ ละทางกายแล้วก็ยังติดอยู่ในใจ กว่าจะละทางใจได้ต้องฝึกฝนพัฒนากันมาก การบวชนี้จึงถือว่าเป็นการฝึกฝนตนเอง คือการศึกษาในการที่จะพยายามละหรือขจัดกิเลส สิ่งเศร้าหมองจิต ความชั่วร้าย ต่าง ๆ ให้หมดไป

ดร.เสนาะ ผดุงฉัตร^{๒๐} ได้ให้ความหมายว่า ความจริงคำว่า **บวช** เป็นคำกริยา เมื่อนำมาใช้ในภาษาไทยนำคำว่า **การ** ซึ่งมีความหมายว่า **งาน**, สิ่งหรือเรื่องที่ทำ, นำมาประกอบกับคำว่า **บวช** เป็น **การบวช** ใช้เป็น **นาม** จึงมีความหมายถึงวิธีการหรือรูปแบบเกี่ยวกับการบวช

สรุปความว่า การอุปสมบท หมายถึง การให้กุลบุตรชายผู้มีอายุ ๒๐ ปีบริบูรณ์ขึ้นไป บวชเป็นภิกษุหรือเป็นพระในพระพุทธศาสนาตามขั้นตอนที่ถูกต้อง ยังเป็นการปลีกตัวออกจากการอยู่ครองเรือนอันเป็นพันธนาการของชีวิต เป็นการเว้นจากการทำชั่วต่าง ๆ เว้นจากการนุ่งห่มอย่างฆราวาส เว้นจากการกินอยู่อย่างฆราวาส ด้วยการสละโลกีย์ทิ้งเหี่ยวเรือน สละความมีทรัพย์สินสมบัติ

^{๑๗} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๒, หน้า ๖๑๐.

^{๑๘} พระศรีสิทธิวงษ์ (สาย ตุลโย, ป.ธ.๙), การบวชในพระพุทธศาสนา, หน้า ๙๑.

^{๑๙} ธรรมปราโมทย์, คู่มือพระแท้, หน้า ๑๒.

^{๒๐} ดร.เสนาะ ผดุงฉัตร, บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์, “การบวช : บุญยิ่งใหญ่ของชาวพุทธ”, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า ๑๙๙-๒๐๐.

สละวงศาความญาติทั้งหลาย ไปสู่ความเป็นอิสระด้วยการฝึกฝนและพัฒนาตนเอง โดยเริ่มจากการสละสิ่งที่ไม่ดีไม่งาม บาปอกุศลต่าง ๆ และหมั่นประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่ดีงาม หรือกุศลธรรม เพื่อบรรลุปเป้าหมายสูงสุด

๒.๒ จุดเริ่มต้นของการอุปสมบท

ตามประวัติศาสตร์ของชาวอินเดียโบราณ คนทั้งหลายมักจะอยู่รวมกันเป็นสังคม แสวงหาความสุขอันเป็นโลกียะ สนุกสนานกับการอยู่ครองเรือนไปวัน ๆ แต่มีคนบางกลุ่มกลับมองเห็นการอยู่รวมกันเป็นหมู่เป็นคณะ และแสวงหาความสุขอันเป็นโลกียะนั้น ไม่มีอะไรเที่ยงแท้แน่นอน เพราะการมีชีวิตอยู่ท่ามกลางสังคม นอกจากจะวุ่นวายหาความสุขจากความสงบได้ยากแล้ว มักไม่เปิดโอกาสแก่การที่จะแสวงหาความเข้าใจ และความรู้จริงเกี่ยวกับชีวิต จึงได้ปลีกตัวออกจากสังคม แล้วออกไปอยู่ในที่ห่างไกล เช่น ตามป่า เขา ถ้ำ หรือในที่สัณต เพื่อแสวงหาความสุขสงบ และมีเวลาคิดค้นสิ่งต่าง ๆ โดยไม่ถูกรบกวนด้วยเรื่องวุ่นวายที่เกี่ยวกับคนอื่น การปลีกตัวออกจากสังคมแล้วไปอยู่ในที่ห่างไกลผู้นั้นเป็นธรรมเนียมปฏิบัติอย่างหนึ่งของคนอินเดียโบราณ คือการถือบวชตามรูปแบบดั้งเดิมก่อนพระพุทธศาสนาถือกำเนิดขึ้น

พระเทพวิสุทธิกวี (พิจิตร ฐิตวณฺโณ)^{๒๑} ได้กล่าวถึงหลักปฏิบัติของคนอินเดียโบราณไว้ว่า พวกพราหมณ์ พวกฤาษีต่าง ๆ ได้บัญญัติหลักเกณฑ์ของชีวิต ตามที่มีปรากฏเป็นหลักฐานว่า อันผู้ที่นับถือศาสนาพราหมณ์นั้น จำเป็นจะต้องปฏิบัติตามอาศรมทั้ง ๔ หรืออาศรมทั้ง ๔ ของชีวิต คือ

๑. **พรหมจารี** ชีวิตนักเรียน ทุกคนต้องศึกษาเล่าเรียน โดยเฉพาะผู้ชายซึ่งอยู่ในวรรณะพราหมณ์ หรือแม้แต่วรรณะกษัตริย์หรือวรรณะแพศย์ก็ต้องศึกษาเล่าเรียน เรียกชีวิตที่ศึกษาเล่าเรียนนี้ว่า พรหมจารี

๒. **คฤหัสถ์** ผู้ครองเรือน คือ เมื่อศึกษาเล่าเรียนแล้ว ก็มีเหย้าเรือน คือ มีครอบครัว ถ้าหากว่าผู้ใดเกิดมาไม่มีเหย้ามีเรือน ไม่มีครอบครัว ไม่มีลูก เขาบัญญัติไว้ว่าต้องตกรกขุมปุตตะ เพราะฉะนั้นพวกพราหมณ์จึงอยากได้ลูกผู้ชายกันมาก ถือว่าลูกผู้ชายมีค่ามาก จนมาในภายหลังผู้หญิงต้องไปขอผู้ชายแต่งงาน แทนที่ผู้ชายจะไปขอผู้หญิงแต่งงาน เพราะผู้ชายของเขามีค่ามากขึ้น ใครมีแต่ลูกผู้หญิงไม่มีลูกชายก็กลัวจะไปตกรกขุมปุตตะ แต่ถ้าหากว่ามีหลานเป็นผู้ชายก็ปลอดภัยจากกรกขุมนี้ไปได้ นี่เป็นความเชื่อของพวกพราหมณ์ เพราะฉะนั้น พวกพราหมณ์จึงต้องครองเรือนทุกคน

๓. **วนปรตถะ** คือ ออกศึกษาศาสตร์ลึกลับอยู่ในป่า ตามภูเขา ในถ้ำ เพื่อศึกษาหาความรู้ลึกลับเกี่ยวกับชีวิต

^{๒๑} พระเทพวิสุทธิกวี (พิจิตร ฐิตวณฺโณ), *อานิสงส์การออกบวช*, หน้า ๑๒๐-๑๒๑.

๔. **สันยาสี** คือ ออกบวชประพฤติพรหมจรรย์ เตรียมตัวเข้าสู่ปรโลก

ฉะนั้น พวกพราหมณ์ทุกคนจำเป็นจะต้องประพฤติตามอาศรมหรืออาศรมทั้ง ๔ นี้ คือ

๑. **พรหมจารี** ใช้ชีวิตการศึกษาเล่าเรียน ๒๕ ปี ตั้งแต่เล็กจนถึงอายุราว ๒๕ ปี

๒. **คฤหัสถ์** การครองเรือน เริ่มตั้งแต่อายุ ๒๕ ปี ถึง ๕๐ ปี

๓. **วนปรตถะ** การออกบำเพ็ญพรตในป่า ศีกษาศาสตร์ลึกลับต่าง ๆ อยู่ในช่วงตั้งแต่ ๕๐ ปี ถึง ๗๕ ปี

๔. **สันยาสี** เมื่อเข้าสู่วัยชรามากแล้ว ตั้งแต่อายุ ๗๕ ปี เป็นต้นไป เขาจะออกบวชเป็นสันยาสี

จะเห็นได้ว่าในช่วงของการเป็นสันยาสีก็คือการบวชตามธรรมเนียมปฏิบัติของคนอินเดีย ซึ่งมีมาแต่โบราณ เมื่อถึงเวลาที่เหมาะสมแล้วก็จะปลีกตัวออกจากเรือนสละทุกอย่างไปอยู่ตามป่าตามเขา ไปในที่ห่างไกลผู้คน หรือไปศึกษาหาความรู้ตามสำนักต่าง ๆ ในสมัยนั้นมีสำนักที่มีชื่อเสียงที่ได้รับความนิยม เช่น สำนักของอาหารดาบส กาลามโคตร^{๒๒} อุทกดาบส รามบุตร^{๒๓} ชฎิล ๓ พี่น้อง^{๒๔} สักยชัยปริพาชก^{๒๕} เหล่านี้ เป็นต้น

พระครูกล้วยานสีทิวฒน์ (สมาน กลยานธมโม)^{๒๖} ได้กล่าวไว้ว่า ในช่วงเวลาที่พระพุทธเจ้ายังเป็นพระโพธิสัตว์ หมายความว่า เป็นเจ้าชายสิทธัตถะอยู่นั้น ทรงมีความเบื่อหน่ายในการใช้ชีวิตแบบฆราวาส พระองค์พยายามครุ่นคิดหาทางที่จะพ้นจากความทุกข์ไม่ต้องการกลับมารับทุกข์อีก ในขณะที่เดียวกันพระเจ้าสุทโธทนะก็ทรงพยายามอย่างแรงกล้าที่จะปิดดวงตาแห่งความเป็นจริงของชีวิต โดยการยับยั้งความสุขอันเป็นโลกียะให้กับเจ้าชายสิทธัตถะ ด้วยการสร้างปราสาท ๓ ฤดูให้เป็นที่พัก และได้ขอพระนางยโสธรา หรือที่นิยมเรียกกันว่าพระนางพิมพา ผู้เป็นพระราชธิดาของพระเจ้าสุปปพุทธะกับพระนามิตาแห่งกรุงเวททหะ มาอภิเษกให้เป็นชายา พร้อมด้วยนางสนมอีกมากมาย ด้วยหมายต้องการจะให้อยู่ครองเรือนและสืบราชบัลลังก์ต่อไป

^{๒๒} ม.ม. (บาลี) ๑๓/๔๘๙/๔๔๓-๔๔๖, ม.ม. (ไทย) ๑๓/๔๘๙/๓๙๕-๓๙๖.

^{๒๓} ม.ม. (บาลี) ๑๓/๔๙๐/๔๔๖-๔๔๘, ม.ม. (ไทย) ๑๓/๔๙๐/๓๙๗-๓๙๘.

^{๒๔} วิ.ม. (บาลี) ๔/๓๗-๕๔/๔๔-๖๒, วิ.ม. (ไทย) ๔/๓๗-๕๔/๔๗-๖๕.

^{๒๕} วิ.ม. (บาลี) ๔/๖๐-๖๓/๖๙-๗๒, วิ.ม. (ไทย) ๔/๖๐-๖๓/๗๒-๗๕.

^{๒๖} พระครูกล้วยานสีทิวฒน์ (สมาน กลยานธมโม), **พุทธประวัติตามแนวปฐมสมโพธิ**, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๔๔), หน้า ๔๕-๔๗.

ต่อมาเมื่อพระองค์ได้เสด็จประภาสอุทยาน ทอดพระเนตรเห็นเทวทูตทั้ง ๔ คือ คนแก่ คนเจ็บ คนตาย และสมณะ สามารถแรกเมื่อพระองค์ทรงเห็นทำให้เกิดความสลดสังเวชในพระทัย ได้ตรัสถามนายสารถีว่า เราจะต้องเป็นเช่นนี้หรือไม่ ทรงรับคำตอบว่า พระองค์ก็จะเป็นเช่นนี้ และทุกคนก็เป็นเหมือนกัน ไม่มีใครหนีพ้นจากความเป็นอย่างนี้ไปได้ เมื่อได้ฟังเช่นนั้นแล้วยิ่งทำให้พระองค์รู้สึกสะเทือนพระทัยเป็นอย่างยิ่ง จนวาระสุดท้ายที่ได้เห็นสมณะผู้อยู่ในอาการสงบ นุ่งห่มผ้า กาสาวพัสตร์ ประกอบด้วยกิริยาสำรวมน่าเลื่อมใส และเมื่อได้รับสัจคำของนายสารถีกราบทูลสรรเสริญคุณแห่งการบรรพชาด้วยแล้ว ยิ่งเพิ่มอุดมคติในการที่จะออกบวชมากขึ้น เพราะพิจารณาเห็นว่าคงไม่ใช่สิ่งเลวร้ายแน่นอนในการออกบวชของสมณะรูปนี้ จึงเกิดศรัทธาเลื่อมใสมีพระทัยน้อมไปในการบรรพชา พลังดำริต่อไปว่า เมื่อเปรียบเทียบการใช้ชีวิตระหว่างพระองค์เองกับสมณะยิ่งทำให้เกิดความหวาดหวั่นพระทัย ในการใช้ชีวิตอย่างฆราวาสวิสัย เพราะเพศฆราวาสนี้คับแคบนัก เป็นที่ตั้งแห่งอารมณ์ต่าง ๆ อันทำให้ใจเศร้าหมอง เพราะเหตุแห่งความรัก ความชัง ความหลง และความกลัว ส่วนการบรรพชานั้นเป็นช่องทางพอที่จะแสวงหาอุบายพ้นทุกข์ได้ เมื่อดำริอย่างนี้แล้ว ก็เกิดปีติโสมนัสขึ้นในพระทัยน้อมไปในการบรรพชามากยิ่งขึ้น

พระครูกัลยาณสิทธิวัฒน์ (สมาน กลยานธมโม)^{๒๗} ได้กล่าวไว้ว่า ขณะนั้นราชบุรุษได้นำข่าวสารไปกราบทูลว่า บัดนี้ พระนางพิมพาราชเทวี ได้ประสูติพระราชโอรสแล้ว เมื่อได้ทราบข่าวเช่นนั้น พระองค์ทรงรำพึงว่า “ราหุล ชาต” แปลว่า บ่วงเกิดขึ้นแล้ว เครื่องพันธนาการเกิดขึ้นแล้วแก่เรา” แล้วพระองค์ก็เสด็จกลับสู่พระราชนิเวศน์ และในราตรีนั้นเอง พระองค์ตัดสินพระทัยออกผนวชด้วยจิตใจที่เด็ดเดี่ยวโดยปราศจากความอาลัยในกามคุณทั้ง ๕ ประการ โดยมุ่งหวังว่าจะเป็นวิธีที่จะสามารถตัดความผูกพันและกิเลสตัณหาอันเป็นที่มาแห่งความทุกข์ทั้งปวง จึงได้เรียกนายฉันทะให้จัดเตรียมม้ากัณฐกะแล้วเสด็จลงจากปราสาท ขึ้นม้ากัณฐกะมีนายฉันทะตามเสด็จ ออกจากพระนครในราตรีนั้น

การเสด็จออกผนวชนั้น พระองค์ได้เสด็จไปโดยลำดับล่วงพ้นเขตแดนพระนครทั้ง ๓ คือ กบิลพัสดุ์ สาวตถี และเวสาลี ในราตรีนั้น จวบจนใกล้รุ่งก็บรรลุดังฝั่งแม่น้ำอโนมาแล้วอธิษฐานเพศเป็นบรรพชิตและตัดพระเกศออกด้วยพระขรรค์ที่นั่น ต่อมาได้เสด็จไปยังกรุงราชคฤห์ เช้าวันหนึ่งพระเจ้าพิมพิสารประทับยืนอยู่บนปราสาท ทอดพระเนตรเห็นพระโพธิสัตว์กำลังเสด็จออกรับบิณฑบาต เกิดความเลื่อมใสจึงส่งราชทูตไปสืบทู ทราบความว่า ‘เป็นชาวแคว้นโกศล เชื้อสายศากยะแล้วเชิญชวนให้อยู่ครองสมบัติด้วย พระโพธิสัตว์ทรงปฏิเสธในความหวังดี จึงขอลาจากไปเพื่อแสวงหา

^{๒๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๐.

สังฆกรรม,^{๒๘} และได้ทรงรับปฏิญญาจากพระเจ้าพิมพิสารว่า ‘ถ้าได้บรรลุพระปรมาภิไธยแล้วขอ
อัญเชิญพระองค์ทรงกรุณาเสด็จสู่กรุงราชคฤห์ เพื่อเทศนาโปรดข้าพเจ้าก่อนให้จงได้,^{๒๙}

พระสุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย มูลปณณาส ก่อไว้ว่า หลังจากพระโพธิสัตว์ได้เสด็จ
จาริกไปโดยลำดับ เพื่อแสวงหาทางอันประเสริฐคือความสงบซึ่งไม่มีทางอื่นยิ่งกว่า (ทางตรัสรู้) ได้
เสด็จไปยังสำนักต่าง ๆ เช่น สำนักของอาหารดาบส กาลามโคตร ได้ศึกษาอยู่ในสำนักแห่งนี้ไม่นานนัก
ก็ได้สมบัติ ๗ (รูปฌาน ๔ อรูปฌาน ๓) หมดความรู้อันสูงของอาจารย์ ถึงพระองค์จะได้รับการยกย่องว่า
เป็นศิษย์ที่มีความรู้เสมอด้วยอาจารย์และบูชาด้วยการบูชาอย่างดี แต่พระองค์มีความดำริว่า “ธรรมนี้
ไม่เป็นไปเพื่อความเบื่อหน่าย เพื่อคลายกำหนด เพื่อดับ เพื่อสงบระงับ เพื่อรู้ยิ่ง เพื่อตรัสรู้ และเพื่อ
นิพพาน เป็นไปเพียงเพื่อเข้าถึงอภิญญาญาณตนสมาบัติเท่านั้น”^{๓๐} พระองค์ไม่พอใจ เบื่อหน่ายธรรม
นั้น จึงได้ลาจากไป และพระองค์ได้ไปยังสำนักของอุทกดาบส รามบุตร พระองค์สามารถเรียนรู้ธรรม
ได้อย่างรวดเร็ว ไม่นานนักก็ได้ อรูปฌาน ๔ เพิ่มขึ้นมาอีกหนึ่ง คือ เนวสัญญานาสัญญาญาณตนสมาบัติ
ครบสมบัติ ๘ ถึงพระองค์จะได้รับการเชื้อเชิญให้ช่วยบริหารคณะ ยกย่องไว้ในฐานะอาจารย์ และ
บูชาด้วยการบูชาอย่างดี แต่พระองค์มีความดำริว่า “ธรรมนี้ไม่เป็นไปเพื่อความเบื่อหน่าย เพื่อคลาย
กำหนด เพื่อดับ เพื่อสงบระงับ เพื่อรู้ยิ่ง เพื่อตรัสรู้ และเพื่อนิพพาน เป็นไปเพียงเพื่อเข้าถึงเนวสัญญานา
สัญญาญาณตนสมาบัติเท่านั้น”^{๓๑} พระองค์พระองค์ไม่พอใจ เบื่อหน่ายธรรมนั้น จึงได้ลาจากไป

เมื่อพระโพธิสัตว์ทรงพิจารณาเห็นว่า การศึกษาในสำนักทั้ง ๒ อาจารย์ไม่ใช่หนทางตรัส
รู้สู่พระโพธิญาณ จึงลาออกจากสำนักและจาริกไปยังแคว้นมคธโดยลำดับ จนถึงตำบลอุรุเวลาเสนา
นิคม ได้เห็นภูมิประเทศที่น่ารื่นรมย์ มีรารูปาน้ำไหลตื้นใจ มีแม่น้ำไหลรินไม่ขาดสาย มีทำน้ำ
สะอาดดื่มน้ำรื่นรมย์ มีโคจรคามอยู่โดยรอบ เหมาะแก่การบำเพ็ญเพียรของกุลบุตรผู้ปรารถนาจะ
บำเพ็ญเพียร จึงนั่งลง ณ ที่นั้นด้วยคิดว่า “ที่นี่เหมาะแก่การบำเพ็ญเพียร”^{๓๒}

พระองค์ทรงทดลองประพฤติปฏิบัติตามแนวทางของพวกนักบวชสมัยนั้นทุกรูปแบบ
แม้แต่การบำเพ็ญเพียร “ทุกกรกิริยา”^{๓๓} ที่สวดยทุกขเวทนากล้ำแข็ง หยาบ เฝ็ดร้อน ซึ่งไม่มีใคร
สามารถทำได้เกินกว่านี้ ไม่ว่าจะในอดีต หรืออนาคต ก็เพียงเท่านี้ไม่เกินกว่านี้ไปได้ พระองค์ก็ทรง

^{๒๘} ขุ.สุ. (บาลี) ๒๕/๓๕๕/๔๐๕-๔๐๗, ขุ.สุ. (ไทย) ๒๕/๓๕๔/๕๙๕-๕๙๘.

^{๒๙} พระครูกลุณณสิทธีวัฒน์ (สมาน กลุณณธมโม), พุทธประวัติตามแนวปฐมสมโพธิ, หน้า ๖๒.

^{๓๐} ม.ม. (บาลี) ๑๒/๓๑๗/๓๑๕-๓๑๘, ม.ม. (ไทย) ๑๒/๓๑๗/๓๐๐-๓๐๒.

^{๓๑} ม.ม. (บาลี) ๑๒/๓๑๘/๓๑๘-๓๒๐, ม.ม. (ไทย) ๑๒/๒๗๘/๓๐๒-๓๐๓.

^{๓๒} ม.ม. (บาลี) ๑๒/๓๑๙/๓๒๐-๓๒๑, ม.ม. (ไทย) ๑๒/๒๗๙/๓๐๓-๓๐๔.

^{๓๓} ม.ม. (บาลี) ๑๓/๔๙๕-๕๐๕/๔๕๒-๔๖๐, ม.ม. (ไทย) ๑๓/๔๙๕-๕๐๕/๔๐๑-๔๐๕.

ทดลองแล้ว ในที่สุดก็ทรงเห็นว่า ลัทธิของนักบวชเหล่านั้น รวมทั้งฤๅษีต่าง ๆ ไม่เป็นทางที่จะให้ บรรลุความรู้ความเข้าใจ ที่จะก่อให้เกิดปัญญา รู้แจ้งความจริงและทำชีวิตจิตใจให้เป็นอิสระหลุดพ้น จากความทุกข์ได้ จึงทรงแสวงหาหนทางด้วยพระองค์เอง โดยการบำเพ็ญเพียรทางจิต แล้วได้ตรัสรู้ อนุตรสัมมาสัมโพธิญาณในวันเพ็ญ ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ หลังจากที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้แล้ว พระองค์ได้ เสด็จไปแสดงธรรมโปรดปัญจวัคคีย์ ที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน เมืองพาราณสี ในวันเพ็ญ ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘ ในการแสดงธรรมครั้งนั้น ปรากฏว่าพระอัญญาโกณฑัญญะได้ดวงตาเห็นธรรม คือรู้ธรรม เข้าใจธรรมที่พระองค์ทรงแสดง แล้วทูลขออุปสมบทเป็นภิกษุในพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าก็ทรง ประทานให้ โดยตรัสว่า “เธอจงมาเป็นภิกษุเถิด ธรรมอันเรากล่าวดีแล้ว เธอจงประพฤติพรหมจรรย์ เพื่อทำที่สุดทุกข์โดยชอบเถิด”^{๓๔}

สรุปความว่า ชาวอินเดียโบราณมีทำเนียบที่จะต้องปฏิบัติตามหลักอาศรม ๔ อย่าง เกร่งคัด เพื่อสืบทอดเจตนารมณ์ของศาสนาพราหมณ์ และเป็นการหากำไลให้กับชีวิตจึงมีสำนักต่าง ๆ มากมายให้เลือกในการออกจากเรือนเพื่อแสวงหาความสงบสุขทางกายและใจ ถ้าจะว่ากันตามหลัก พระพุทธศาสนา การปฏิบัติตามหลักอาศรม ๔ ก็ยังถือว่าประมาทอยู่ เพราะว่าชีวิตของคนเรานั้นไม่มีใครรู้ได้ว่าจะอยู่อีกกี่วัน กี่เดือน หรือกี่ปี ผู้ปฏิบัติตามหลักอาศรม ๔ จะต้องรอให้อยู่ในช่วง **สังขยาสี** หมายถึง เมื่อเข้าสู่วัยชราแล้ว ตั้งแต่อายุ ๗๕ ปี จึงออกบวช นี่ถือว่ายังประมาทอยู่ แต่สิทธิณะ โภธิสัตว์เจ้า ผู้บำเพ็ญตนเพื่อความเป็นพระพุทธเจ้า หาเป็นเช่นนั้นไม่ พระองค์เป็นผู้ช่างสังเกต ตั้ง ปัญหาที่จะตอบใจหยีให้กับชีวิต เพื่อจะนำไปสู่การตรัสรู้ และพบว่าชีวิตฆราวาสไม่สามารถทำให้พ้น ทุกข์ได้ แต่ในทางกลับกันมีแต่เพิ่มทุกข์ จึงเห็นว่าการปลีกตัวออกจากเรือนเป็นสิ่งที่จะสามารถทำให้ พระองค์ค้นพบสิ่งที่ต้องการได้ ในที่สุดก็เป็นที่ตั้งที่ตั้งใจเอาไว้ พระองค์ได้ตรัสรู้อนุตรสัมมาสัมโพธิ ญาณ และได้ นำสิ่งที่พระองค์ตรัสรู้ไปจำแนกแจกแจงให้ผู้อื่นรู้ตามมีพระอัญญาโกณฑัญญะ เป็นต้น เป็นสักขีพยาน และได้ทูลขออุปสมบท การอุปสมบทเป็นพระรูปแรกในพระพุทธศาสนาของ พระอัญญาโกณฑัญญะในครั้งนั้น นับว่าเป็นการอุปสมบทอย่างเป็นทางการในประวัติศาสตร์ของ พระพุทธศาสนา และได้กลายเป็นแบบอย่างแห่งการอุปสมบทของกุลบุตรในเวลาต่อมาจนถึงปัจจุบัน

๒.๓ ประเภทของการอุปสมบท

การอุปสมบทเป็นพระภิกษุ เริ่มมีขึ้นหลังจากพระพุทธเจ้าตรัสรู้ได้ ๒ เดือน หมายความว่า เมื่อพระพุทธเจ้าตรัสรู้แล้วและทรงประทับเสวยวิมุตติสุข (สุขเกิดจากความหลุดพ้น) เป็นเวลา ๗ สัปดาห์ ทรงพิจารณาความลุ่มลึกของธรรมะที่พระองค์ตรัสรู้ ว่ามีความละเอียดลึกซึ้งยิ่งนัก ยากแก่ ปัญญาของสัตว์ทั้งหลายจะหยั่งรู้ได้ ทำให้ทรงท้อพระทัยที่จะสั่งสอน ต่อเมื่อทรงพิจารณาว่า บรรดา

^{๓๔} วิ.ม. (บาลี) ๔/๑๘/๒๓, วิ.ม. (ไทย) ๔/๑๘/๒๕.

สัตว์โลกทั้งหลายย่อมมีปัญญาแตกต่างกัน บ้างมีปัญญามาก บ้างมีปัญญาปานกลาง บ้างมีปัญญาน้อย และบ้างก็อับปัญญา เปรียบได้กับบุคคล ๔ ประเภท

๑. **อุคฆฏิตัญญู** คือผู้รู้เข้าใจได้ฉับพลัน เพียงท่านยกหัวข้อขึ้นแสดงก็สามารถเข้าใจได้ เปรียบได้กับดอกบัวที่ผุดขึ้นพ้นผิวน้ำ ไม่แต่น้ำ แล้วคอยสัมผัสรัศมีพระอาทิตย์ จักบานในวันนี้

๒. **วิปจิตัญญู** คือผู้รู้ต่อเมื่อท่านขยายความอธิบายพิสดารออกไป จึงรู้และเข้าใจได้ เปรียบได้กับดอกบัวที่ปริ่มเสมอน้ำ จักบานในวันรุ่งขึ้น

๓. **เนยยะ** คือผู้ที่คอยจะชี้แจงแนะนำให้เข้าใจด้วยวิธีการฝึกรบมต่อไป เปรียบได้กับดอกบัวที่จมอยู่ในน้ำ สามารถที่จะผุดขึ้นพ้นน้ำ แล้วบานในวันต่อไป^{๓๕}

๔. **ปทปรมะ** คือผู้มีบทรเป็นอย่างยิ่ง ผู้อับปัญญา สอนให้รู้ได้แต่เพียงตัวบท คือพยัญชนะหรือถ้อยคำ ไม่อาจเข้าใจอรรถหรือความหมาย เปรียบได้กับดอกบัวที่ติดอยู่กับโคลนตม รังแต่เป็นอาหารของปลาและเต่า ไม่อาจผุดขึ้นพ้นน้ำและบานได้^{๓๖}

บุคคล ๓ ประเภทต้นจัดอยู่ในพวกเวไนยสัตว์ คือสัตว์ที่สั่งสอนให้รู้ได้ มีอยู่ในพระวินัยปิฎก เป็นอุปมาครั้งแรกที่พระพุทธเจ้าทรงตรวจดูอุปนิสัยของสัตว์โลกก่อนที่พระองค์จะแสดงธรรม ส่วนประเภทหลังสุดจัดอยู่ในพวกอเวไนยสัตว์ ไม่สามารถสั่งสอนให้รู้ได้ ต้องปล่อยให้เป็นไปตามกรรมของตน เป็นอุปมาที่มีอยู่ในพระสุตตันตปิฎก และอภิธรรมปิฎก

ในพระวินัยปิฎกกล่าวไว้ว่า ด้วยพระมหากรุณาคุณอันล้นพ้นที่พระพุทธองค์มีต่อหมู่สัตว์ หลังจากพิจารณาเห็นสัตว์โลกทั้งหลายมีปัญญาแตกต่างกันแล้ว เบื้องต้นทรงพิจารณาหาผู้ฟังที่พอจะตรัสรู้ตามได้เร็วก่อน จึงทวนระลึกถึงอาจารย์ทั้ง ๒ คือ อาหารดาบส กาลามโคตร และอุทกดาบส ธรรมบุตร ทราบความว่า ท่านทั้ง ๒ ได้เสียชีวิตไปก่อนหน้านี้อยู่แล้ว^{๓๗} จึงเสด็จไปสั่งสอนฤๅษีปัญจวัคคีย์^{๓๘} ชฎิล ๓ พี่น้อง ซึ่งมีบริวาร ๑,๐๐๐ เป็นต้น^{๓๙} และทรงสั่งสอนกษัตริย์ พราหมณ์ อำมาตย์ เศรษฐี ฤๅษี เพราะคนเหล่านี้เคยเล่าเรียนมีความรู้สูงมาแล้ว ทั้งเป็นผู้หน่ายในทางโลกมาแล้วก็มี สามารถฟังเข้าใจได้ง่าย เมื่อผู้ฟังเกิดศรัทธา ความเชื่อ และปราศจากความเลื่อมใส ทูลขอบรรพชาอุปสมบท พระพุทธเจ้าก็ทรงรับด้วยพระวาจาว่า (เอहि ภิกขุ) “เธอจงเป็นภิกขุมาเถิด” แล้วตรัสต่อไป

^{๓๕} วิ.ม. (บาลี) ๔/๙/๑๑, วิ.ม. (ไทย) ๔/๙/๑๔.

^{๓๖} อง.จตุกก. (บาลี) ๒๑/๑๓๓/๑๘๓, อภิ.ปุ. (บาลี) ๓๖/๑๔๘-๑๕๑/๑๘๕, อง.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๑๓๓/๒๐๒, อภิ.ปุ. (ไทย) ๓๖/๑๔๘-๑๕๑/๑๘๖-๑๘๗.

^{๓๗} วิ.ม. (บาลี) ๔/๑๐/๑๒-๑๔, วิ.ม. (ไทย) ๔/๑๐/๑๕-๑๖.

^{๓๘} วิ.ม. (บาลี) ๔/๑๒/๑๕-๑๗, วิ.ม. (ไทย) ๔/๑๒/๑๘-๒๐.

^{๓๙} วิ.ม. (บาลี) ๔/๓๗-๕๕/๔๕-๖๔, วิ.ม. (ไทย) ๔/๓๗-๕๕/๔๗-๖๕.

ว่า “ธรรมอันเรากล่าวดีแล้ว เธอจงประพฤติพรหมจรรย์ เพื่อทำที่สุดทุกข์โดยชอบเถิด”^{๔๐} เพียงเท่านั้น
ผู้นั้นก็ชื่อว่าบวชเป็นภิกษุในพระพุทธศาสนา การบวชเช่นนี้ เรียกว่า **เอหิภิกขุอุปสัมปทา**

เมื่อภิกษุในพระพุทธศาสนามีมากขึ้น พระพุทธเจ้าทรงส่งภิกษุทั้งหลายไปประกาศพระ
ศาสนาในทิศต่าง ๆ ภิกษุที่ออกไปประกาศพระศาสนาชุดแรกนั้น ล้วนเป็นพระอรหันต์ทั้งสิ้นมีด้วยกัน
๖๐ รูป^{๔๑} หลังจากที่พระอรหันตสาวกได้ประกาศพระสัทธรรมทำให้มีผู้เลื่อมใสศรัทธาปรารถนาจะ
บรรพชาอุปสมบท พระสาวกต้องนำมาเฝ้าพระพุทธเจ้าทูลขอให้พระองค์ประทานอุปสมบท ทั้งภิกษุผู้
เป็นอาจารย์ ทั้งกุลบุตรผู้จะบรรพชาอุปสมบท ต้องลำบากในการเดินทาง พระพุทธเจ้าจึงทรงอนุญาต
ให้ภิกษุนั้น ๆ บวชกุลบุตรได้เอง ด้วยให้โกนผมและหนวดก่อน แล้วให้นุ่งห่มผ้าคลุมน้ำผาดที่เรียกว่า
กาสาละ หรือ กาสายะ ให้นั่งกระหย่งประณมมือ และกราบภิกษุแล้วสอนให้ว่าตาม ดังนี้^{๔๒}

	พุทฺธัง สรณัง คัจฉามิ	ข้าพเจ้าขอถึงพระพุทธเจ้าเป็นสรณะ
	ธัมมัง สรณัง คัจฉามิ	ข้าพเจ้าขอถึงพระธรรมเป็นสรณะ
	สังฆัง สรณัง คัจฉามิ	ข้าพเจ้าขอถึงพระสงฆ์เป็นสรณะ
ทุติยัมปี	พุทฺธัง สรณัง คัจฉามิ	ข้าพเจ้าขอถึงพระพุทธเจ้าเป็นสรณะ
		แม่ครั้งที่ ๒
ทุติยัมปี	ธัมมัง สรณัง คัจฉามิ	ข้าพเจ้าขอถึงพระธรรมเป็นสรณะ
		แม่ครั้งที่ ๒
ทุติยัมปี	สังฆัง สรณัง คัจฉามิ	ข้าพเจ้าขอถึงพระสงฆ์เป็นสรณะ
		แม่ครั้งที่ ๒
ตติยัมปี	พุทฺธัง สรณัง คัจฉามิ	ข้าพเจ้าขอถึงพระพุทธเจ้าเป็นสรณะ
		แม่ครั้งที่ ๓
ตติยัมปี	ธัมมัง สรณัง คัจฉามิ	ข้าพเจ้าขอถึงพระธรรมเป็นสรณะ
		แม่ครั้งที่ ๓
ตติยัมปี	สังฆัง สรณัง คัจฉามิ	ข้าพเจ้าขอถึงพระสงฆ์เป็นสรณะ
		แม่ครั้งที่ ๓

เพียงเท่านั้น ผู้นั้นก็ได้เป็นภิกษุในพระพุทธศาสนา การบวชเช่นนี้เรียกว่า **ติสรณคัมมูป-**
สัมปทา แปลว่า อุปสมบทด้วยถึงสรณะ ๓

^{๔๐} วิ.ม. (บาลี) ๔/๑๘/๒๓, วิ.ม. (ไทย) ๔/๑๘/๒๕.

^{๔๑} วิ.ม. (บาลี) ๔/๓๒/๓๙-๔๐, วิ.ม. (ไทย) ๔/๓๒/๔๐.

^{๔๒} วิ.ม. (บาลี) ๔/๓๔/๔๐-๔๒, วิ.ม. (ไทย) ๔/๓๔/๔๒-๔๓.

ครั้นเมื่อมีภิกษุในพระพุทธศาสนามีมากขึ้นและพระศาสนาตั้งมั่นดีแล้ว พระพุทธเจ้าทรงมอบการอุปสมบทให้เป็นกิจของสงฆ์ คือหมู่พระสาวกประชุมกัน ในมัชฌิมประเทศตั้งแต่ ๑๐ รูปขึ้นไป^{๔๓} ในปัจจุบันประเทศตั้งแต่ ๕ รูปขึ้นไป^{๔๔} จัดการให้กุลบุตรผู้มีศรัทธาอุปสมบท มีภิกษุรูปหนึ่งเป็นผู้นำเข้าหมู่ ซึ่งเรียกว่า อุปัชฌายะ มีภิกษุอีกรูปหนึ่งสวดประกาศ บอกความที่กุลบุตรนั้นขออุปสมบท และท่านมีชื่อนั้นเป็นผู้รับนำเข้าหมู่ ประกาศคราวแรก เรียกว่า ญัตติ แปลว่า คำประกาศให้สงฆ์รู้ ครั้นแล้วสวดประกาศอีก ๓ ครั้ง เรียกว่า อนุสาวนาที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๓ เมื่อภิกษุที่ประชุมกันเป็นสงฆ์นั้นไม่คัดค้าน เป็นอันสำเร็จการอุปสมบทเป็นภิกษุ การอุปสมบทด้วยวิธีนี้ เรียกว่า “ญัตติ-จตุตถกรรมอุปสัมปทา”^{๔๕} คือ อุปสมบทด้วยกรรมมีญัตติเป็นที่ ๔ เมื่อทรงอนุญาตให้อุปสมบทด้วยญัตติจตุตถกรรมนี้แล้ว ทรงให้เลิกอุปสมบทด้วยติสรณคมนอุปสัมปทาดังแต่นั้นต้นมา

ตอนต้นพุทธกาลนั้น พระพุทธเจ้าไม่ทรงกำหนดอายุผู้อุปสมบท จึงมีคนที่อายุน้อยยังเป็นเด็กอยู่ เข้ามาอุปสมบทเป็นภิกษุแล้วยังประพฤติดังเด็กไม่สามารถปฏิบัติได้ พระพุทธเจ้าจึงทรงกำหนดอายุผู้จะอุปสมบทว่า “ต้องมีอายุครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์จึงจะอุปสมบทได้”^{๔๖} (ถ้าในวันแรกเกิดอายุไม่ถึง ๒๐ ปี ทรงอนุญาตให้นับทั้งอยู่ในครรภ์ได้ ดังพระดำรัสว่า ภิกษุทั้งหลาย สัตว์เกิดนับตั้งแต่จิตดวงแรก วิญญาณดวงแรก เกิดปรากฏขึ้นในครรภ์ของมารดา)^{๔๗} และทรงอนุญาตให้เด็กชายที่มีอายุพอสมควร ซึ่งสามารถไล่ก้าได้บวชเป็นสามเณร^{๔๘} ด้วยถึงสละ ๓ ดังที่ได้ทรงอนุญาตให้บวชเป็นภิกษุมาแล้ว การบวชเป็นสามเณร เรียกว่า “ปัพพชชา” หรือ “บรรพชชา” ส่วนการบวชเป็นภิกษุ เรียกว่า “อุปสมบท” เมื่อใช้รวมกันเรียกว่า “บรรพชชาอุปสมบท”^{๔๙}

รวมความว่า การอุปสมบทในพระพุทธศาสนาที่พระพุทธองค์ทรงประทานไว้นั้น มีทั้งหมด ๘ ประการด้วยกัน คือ

๑. **เอทธิกขอุปสัมปทา**^{๕๐} วิธีอุปสมบทที่พระพุทธเจ้าประทานด้วยพระองค์เอง ด้วยการเปล่งพระวาจาว่า “เธอจงมาเป็นภิกษุมาเถิด ธรรมอันเราดีแล้ว เธอจงประพฤติพรหมจรรย์เพื่อทำ

^{๔๓} วิ.ม. (บาลี) ๔/๘๙/๑๐๗, วิ.ม. (ไทย) ๔/๘๙/๑๐๒-๑๐๓.

^{๔๔} วิ.ม. (บาลี) ๕/๒๐/๓๒-๓๓, วิ.ม. (ไทย) ๕/๒๐/๓๒-๓๖.

^{๔๕} วิ.ม. (บาลี) ๔/๘๕/๑๐๑-๑๐๔, วิ.ม. (ไทย) ๔/๘๕/๖๖-๑๖๘.

^{๔๖} วิ.ม. (บาลี) ๔/๑๑๑/๑๕๗-๑๕๙, วิ.ม. (ไทย) ๔/๑๑๑/๑๕๒-๑๕๔.

^{๔๗} วิ.ม. (บาลี) ๔/๑๔๑/๑๘๗-๑๘๘, วิ.ม. (ไทย) ๔/๑๔๑/๑๙๑.

^{๔๘} วิ.ม. (บาลี) ๔/๑๑๓/๑๖๐, วิ.ม. (ไทย) ๔/๑๑๓/๑๕๕-๑๕๖.

^{๔๙} พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, หน้า ๑๐๘.

^{๕๐} วิ.ม. (บาลี) ๔/๑๘/๒๓, วิ.ม. (ไทย) ๔/๑๘/๒๕.

ที่สุดทุกข์โดยชอบเกิด” วิธีนี้ ทรงประทานแก่**พระอัญญาโกณฑัญญะ**เป็นรูปแรก หรือ “เธอจงมาเป็นภิกษุเถิด ธรรมอันเรากล่าวดีแล้ว เธอจงประพฤติพรหมจรรย์เถิด” สำหรับผู้ที่บรรลอรหัตตผลก่อนได้รับการอุปสมบท ทรงประทานแก่**พระยสะ**เป็นรูปแรก^{๕๑}

๒. **ติสรณคณุปสัมปทา**^{๕๒} อุปสมบทด้วยไตรสรณคณน์ เป็นวิธีบวชพระที่พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตให้พระสาวกบวชกุลบุตรในครั้งต้นพุทธกาล ต่อมาเมื่อทรงอนุญาตการอุปสมบทด้วยญัตติจตุตถกรรมแล้ว ก็ทรงอนุญาตการบวชด้วยไตรสรณคณน์นี้ ให้เป็นวิธีบวชสามเณรสืบมาจนถึงปัจจุบัน สามเณรรูปแรกที่ได้บวชด้วยการถึงไตรสรณคณน์คือ **สามเณรราหุล**^{๕๓}

๓. **โอวาทปฏิบัติคณุปสัมปทา**^{๕๔} เป็นวิธีอุปสมบทที่พระพุทธเจ้าทรงมอบพระโอวาทโอวาท ๓ ประการ ให้แก่พระมหากัสสปะรับไปปฏิบัติ คือ

(๑) กัสสปะ เธอพึงศึกษาอย่างนี้ว่า เราจักเข้าไปตั้งหิริและโอตตปปะอย่างแรงกล้าในภิกษุทั้งหลายผู้เป็นเถระ (ผู้แก่) ผู้เป็นนวกะ (ผู้บวชใหม่) ผู้เป็นมัชฌิมะ (ผู้ปานกลาง)

(๒) กัสสปะ เธอพึงศึกษาอย่างนี้ว่า เราจักพึงธรรมอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งประกอบด้วยกุศล จักกระทำธรรมนั้นทั้งหมดให้เป็นประโยชน์ มนสิการถึงธรรมนั้นทั้งหมด จักประมวลจิตมาทั้งหมด เจียโสตสดับธรรม

(๓) กัสสปะ เราจักไม่ละกายคตาสติที่ประกอบด้วยความยินดี

หลังจากท่านรับโอวาท ๓ ประการนี้แล้ว ถือว่าได้รับอุปสมบทเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนาแล้ว

๔. **ญัตติจตุตถกรรมอุปสัมปทา**^{๕๕} อุปสมบทด้วยกรรมวาจา มีญัตติเป็นที่ ๔ การบวชนี้พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตให้พระสารีบุตรเป็นพระอุปัชฌาย์ พระอุบาลีเป็นพระกรรมวาจาจารย์ พระอานนท์เป็นพระอนุสาวนาจารย์ เป็นการบวชให้แก่ **พระราธะรูปแรก** เหตุเกิดของการอุปสมบทนี้เนื่องมาจากความกตัญญูกตเวทีของพระสารีบุตรเป็นมูลเหตุ

๕. **ปัญหาพยากรณุปสัมปทา**^{๕๖} การอุปสมบทด้วยการตอบปัญหาของพระพุทธรองค์ เป็นวิธีที่ทรงอนุญาตแก่ **โสปากสามเณร** เพียงรูปเดียวเท่านั้น ไม่สาธารณะทั่วไปแก่ผู้อื่น

^{๕๑} วิ.ม. (บาลี) ๔/๒๘/๓๓-๓๔, วิ.ม. (ไทย) ๔/๒๘/๓๔-๓๖.

^{๕๒} วิ.ม. (บาลี) ๔/๓๔/๔๐-๔๒, วิ.ม. (ไทย) ๔/๓๔/๔๒-๔๓.

^{๕๓} วิ.ม. (บาลี) ๔/๑๑๘/๑๖๗-๑๖๙, วิ.ม. (ไทย) ๔/๑๑๘/๑๖๔-๑๖๖.

^{๕๔} ส.นิ. (บาลี) ๑๖/๕๒๔/๒๕๙-๒๖๐, ส.นิ. (ไทย) ๑๖/๕๒๔/๒๕๘-๒๕๙.

^{๕๕} วิ.ม. (บาลี) ๔/๘๕/๑๐๑-๑๐๔, วิ.ม. (ไทย) ๔/๘๕/๗๗-๗๘.

^{๕๖} ขุ.ขุ. (บาลี) ๒๕/๔/๒-๓, ขุ.ขุ. (ไทย) ๒๕/๔/๕-๖.

๖. **ทูเตน อุปสัมปทา**^{๕๗} อุปสมบทด้วยการส่งทูต เป็นวิธีที่ทรงอนุญาตแก่หญิงแพศยา ชื่อ**อัทธมาลี** เหตุเกิดของการอุปสมบทนี้ เนื่องจากพวกนักเลงคอยดักแอบซุ่มจะทำร้ายในระหว่างทางที่จะเดินไปยังกรุงสรวัดถี นางอัทธมาลีจึงไม่กล้าไปเพราะกลัวจะโดนทำร้าย จึงได้ส่งทูตไปกราบทูลพระพุทธเจ้าให้ทรงทราบ

๗. **อุกโตสังฆะ อุปสัมปทา** เรียกอีกอย่าง คือ **อัฐฐวาจิกาอุปสัมปทา**^{๕๘} อุปสมบทในสงฆ์ ๒ ฝ่าย หรือ การอุปสมบทมีวาจา ๘ คือ ทำด้วยญัตติจุดตุตถกรรม ๒ ครั้ง จากสงฆ์ทั้งสองฝ่าย คือ จากภิกษุณีสงฆ์ครั้งหนึ่ง จากภิกษุสงฆ์ครั้งหนึ่ง เป็นการอุปสมบทของภิกษุณี

๘. **ครุธรรมปฏิบัติคหณุปสัมปทา หรือ อัฐฐครุธรรมปฏิบัติคหณุปสัมปทา**^{๕๙} การอุปสมบทด้วยการรับ ครุธรรม ๘ ประการ เป็นวิธีที่ทรงอนุญาตแก่ **พระนางมหาปชาบดีโคตมี** เหตุเกิดของการอุปสมบทนี้ เนื่องจากพระอานนท์ทูลขอเจ้าทรงอนุญาตให้สตรีบวช เพราะผู้หญิงก็สามารถบรรลุลหรรณได้เช่นกัน

พระเทพวิสุทธิกวี (พิจิตร ฐิตวณฺโณ)^{๖๐} ได้กล่าวถึงการอุปสมบททั้ง ๘ ประการนี้ สรุปแล้วมี ๓ ประเภทด้วยกัน คือ

๑. การอุปสมบทที่พระพุทธเจ้าเป็นผู้ประทานให้โดยพระองค์เองทุกประเภท อนุโลมเข้าในการอุปสมบทด้วยเอตทิกขุอุปสมบททั้งหมด
๒. การอุปสมบทที่ทรงอนุญาตให้พระสาวกบวช จัดเป็นสรณคมนอุปสัมปทา
๓. การอุปสมบทที่มอบให้พระสงฆ์เป็นใหญ่ในการให้อุปสมบท คือ ญัตติจุดตุตถกรรมอุปสัมปทา อันเป็นการอุปสมบทประเภทเดียวกันที่นึ่งใช้กันอยู่ ตั้งแต่สมัยพุทธกาลจนกระทั่งถึงปัจจุบัน และไม่เคยมีการเปลี่ยนแปลงอีกเลย แม้จะผ่านระยะเวลาเวลามาถึง ๒,๖๐๐ ปีแล้ว

สรุปความว่า การอุปสมบทในพระพุทธศาสนา ไม่ว่าจะเป็นการอุปสมบทด้วยวิธีใดทั้งใน ๘ วิธี หรือจะสรุปเหลือเพียงแค่ ๓ วิธี การอุปสมบททั้งหมดเป็นไปเพื่อทำผู้อุปสมบทให้มีที่พึ่งอันประเสริฐ คือ มีพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ เป็นที่พึ่งที่ระลึก มีแนวทางในการดำเนินชีวิตไปสู่เป้าหมายที่ชัดเจน แม้วิธีการในการให้อุปสมบทแก่พระสาวกของพระพุทธเจ้าจะไม่เหมือนกัน แต่พระองค์ทรงประทานให้ด้วยอุปนิสัยของแต่ละท่านที่แตกต่างกัน เพราะพระสาวกแต่ละองค์นั้นทำบุญ

^{๕๗} วิ.จ. (บาลี) ๗/๕๙๕-๕๙๖/๓๖๕-๓๖๘, วิ.จ. (ไทย) ๗/๕๙๕-๕๙๖/๓๕๘-๓๖๐.

^{๕๘} วิ.จ. (บาลี) ๗/๕๗๓-๕๗๔/๓๕๓-๓๕๔, วิ.จ. (ไทย) ๗/๕๗๓-๕๗๔/๓๕๕-๓๕๖.

^{๕๙} วิ.จ. (บาลี) ๗/๕๑๖-๕๒๐/๓๒๓-๓๒๙, วิ.จ. (ไทย) ๗/๕๑๖-๕๒๐/๓๑๖-๓๒๑.

^{๖๐} พระเทพวิสุทธิกวี (พิจิตร ฐิตวณฺโณ), **อานิสงส์การออกบวช**, หน้า ๑๕.

สร้างบารมีมาไม่เหมือนกัน ดังนั้นการประทานอุปสมบทให้พระสาวกจึงมีด้วยกันทั้งหมด ๘ วิธี ดังกล่าวมาแล้ว

๒.๔ ทฤษฎีว่าด้วยเหตุผล เป้าหมาย และผลสัมฤทธิ์ที่ได้รับจากการอุปสมบทในพระพุทธศาสนา

๒.๔.๑ เหตุผลการอุปสมบท

การบรรพชาอุปสมบทเป็นภิกษุในพระพุทธศาสนา ไม่ว่าจะในอดีตหรือปัจจุบันต่างคนต่าง มีเหตุผลของกันและกันในการอุปสมบท เช่น บางคนอุปสมบทเพราะเลื่อมในศรัทธา บางคนอุปสมบทเพราะต้องการความสงบระงับ ดังนี้

๑. เหตุผลการอุปสมบทในสมัยพุทธกาล

ในสมัยพุทธกาลนั้น มูลเหตุที่ทำให้ผู้เข้ามาอุปสมบทเป็นภิกษุ เพื่อมุ่งบรรลุมรรคผลนิพพาน บางครั้งอาจมีเหตุผลอย่างอื่นเป็นแรงจูงใจแต่ในที่สุดเมื่อได้รับการอุปสมบทจากพระพุทธเจ้า และสำนักของพระอรหันตสาวกแล้ว โดยรวมท่านเหล่านั้นจะได้ดวงตาเห็นธรรม คือเป็นพระอริยบุคคลตั้งแต่ชั้นโสดาบันขึ้นไปจนบรรลุเป็นพระอรหันต์ ดังนั้น ผู้ที่เข้ามาอุปสมบทในสมัยพุทธกาลนั้นจึงปฏิบัติตามพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัดและจริงจัง จึงไม่มีการสึกหรือสละสมณเพศในสมัยนั้น ซึ่งมีดังต่อไปนี้

๑) อุปสมบทเพราะต้องการแสวงหาความสงบระงับ ในสมัยที่เจ้าชายสิทธัตถะ โภธิสัตว์เจ้าเสด็จออกผนวช หลังจากได้ทอดพระเนตรเห็นเทวทูตทั้ง ๔ คือ คนแก่ คนเจ็บ คนตาย และสมณะ โดยเฉพาะเมื่อพระองค์ทรงเห็นสมณะแล้ว เกิดความเบื่อหน่ายในสามประการข้างต้น และทรงยินดีในประการหลัง จึงเสด็จออกผนวช หมายความว่า เหตุที่พระองค์เสด็จออกผนวชเนื่องมาจากการได้เห็นสมณะซึ่งมีอาการสงบไม่สะทกสะท้านต่อสิ่งที่มากระทบ เป็นผู้สงบระงับ เมื่อปรารถนาเห็นประโยชน์ของการบวช จึงตัดพระทัยรักในพระชยาและพระโอรสซึ่งประสูติใหม่ กับทั้งบุคคลเหล่าอื่นพร้อมด้วยวัตถุอันเป็นที่รักทั้งปวง เสด็จออกผนวชเพื่อแสวงหาความสงบและระงับทุกข์ หลังจากพระองค์ตรัสรู้อนุตรสัมมาสัมโพธิญาณแล้ว ได้ออกเผยแผ่พระศาสนาโดยใช้นโยบายของความสงบคือ “การสำรวมอินทรีย์” อันเป็นหัวใจสำคัญในการฝึกปฏิบัติขัดเกลาจิตใจ เป็นจุดเด่นของการเผยแผ่พระศาสนาได้เป็นอย่างดี ดังเช่นคู่อัศวสาวก คือ พระสารีบุตรกับพระโมคคัลลานะได้รับการอุปสมบทเพราะได้เห็นอาการอันสงบน่าเลื่อมใสของพระอัสสชิ เป็นต้น

พระวินัยปิฎกกล่าวไว้ว่า ขณะนั้นเวลาเช้า พระอัสสชิครองอันตราวาสกถือบาตรและจีวร เข้าไปบิณฑบาตยังกรุงราชคฤห์ มีกิริยาที่ก้าวไป ถอยกลับ แลดู เหลียวดู คู้เข้า เหยียดออก นำเลื่อมใส มีจักขุทอดลง ถึงพร้อมด้วยอิริยาบถ สารีบุตรปริพาชกได้เห็นท่านพระอัสสชิกำลังเที่ยว

บิณฑบาตอยู่ในกรุงราชคฤห์ ผู้ถึงพร้อมด้วยอิริยาบถ คิดว่า “ภิกษुरुูปนี้คงเป็นองค์ใดองค์หนึ่ง บรรดาพระอรหันต์หรือท่านผู้ดำเนินสู่หนทางแห่งความเป็นพระอรหันต์ในโลกเป็นแน่ ถ้ากระไร เราพึงเข้าไปหาภิกษุนี้ถามว่า ผู้มีอายุ ท่านบวชอุทิศใคร ใครเป็นศาสดาของท่าน หรือท่านชอบใจธรรมของใคร” แล้วคิดว่า “บัดนี้ ยังเป็นกาลไม่สมควรที่จะถามภิกษุนี้ เพราะท่านกำลังเข้าละแวกบ้านเที่ยวบิณฑบาตอยู่ ถ้ากระไร เราควรติดตามภิกษุนี้ไปข้างหลัง เพราะการติดตามไปข้างหลังนี้เป็นหนทางที่ผู้มีความต้องการรู้แล้ว”^{๖๑}

จะเห็นได้ว่า พระสารีบุตรในสมัยที่ยังไม่ได้อุปสมบท (ยังเป็นอุปัชฌาย์) ได้เห็นกิริยาอาการของพระอัสสชิซึ่งกำลังออกมารับบิณฑบาตอยู่ด้วยความสำรวม จึงเกิดความเลื่อมใสศรัทธา และเป็นเหตุนำมาซึ่งการออกบวชเป็นอัครมหาสาวกที่มีบทบาทสำคัญในการเผยแผ่ พระศาสนาให้เจริญกว้างไกล

แม้แต่พระโมคคัลลานะเองก็เช่นเดียวกัน ได้รับคำบอกเล่าจากพระสารีบุตร ถึงกิริยาอาการอันน่าเลื่อมใสของพระอัสสชิซึ่งกำลังเที่ยวบิณฑบาตอยู่ในกรุงราชคฤห์ และได้ฟังหัวข้อธรรมสั้น ๆ ว่า

“ธรรมเหล่าใดเกิดขึ้นแต่เหตุ
พระตถาคตตรัสเหตุแห่งธรรมเหล่านั้น
และความดับแห่งธรรมเหล่านั้น
พระมหาสมณะมีปกติตรัสอย่างนี้”^{๖๒}

เพราะได้ฟังธรรมปริยายนี้ ธรรมจักขุ อันปราศจากรู้อิ อัมปราศจากมลทิน ได้เกิดขึ้นแก่โมคคัลลานปริพาชก แล้วเป็นเหตุนำมาของการได้รับการอุปสมบทในสำนักของพระพุทธเจ้า และ “เป็นคู่สาวกชั้นยอด เป็นคู่สาวกที่เจริญ”^{๖๓} เป็นกำลังสำคัญในการเผยแผ่พระศาสนาให้เจริญกว้างไกล โดยมีเหตุจูงใจเหมือนกัน คือ เห็นอาการของความสงบแล้วต้องการอยากจะมี ความสงบบ้าง

๒) อุปสมบทเพราะความเบื่อหน่าย ในพระวินัยปิฎกกล่าวไว้ว่า มีกุลบุตรชื่อยสะ เป็นลูกเศรษฐีอยู่ในกรุงพาราณสี เกิดความเบื่อหน่ายในการครองเรือน คึนหนึ่งเห็นบริวารชนของตนกำลังหลับ บางนางมีพิณอยู่ใกล้รักแร้ บางนางมีตะโพนอยู่ข้างคอ บางนางมีโปงรางอยู่ที่อก บางนางสยายผม บางนางน้ำลายไหล บางนางละเมอเพื่อไปต่าง ๆ ปรากฏจุดป่าช้ามีดิบ ยสกุลบุตรจึงเปล่งอุทานขึ้นในขณะนั้นว่า “ท่านผู้เจริญ ที่นี้รุ่มรวยหนอ ท่านผู้เจริญ ที่นี้ซัดซ่องหนอ” จึงสวมรองเท้าทองเดินตรงไปยัง

^{๖๑} วิ.ม. (บาลี) ๔/๖๔/๗๒, วิ.ม. (ไทย) ๔/๖๔/๗๒.

^{๖๒} วิ.ม. (บาลี) ๔/๖๗-๖๘/๗๔-๗๖, วิ.ม. (ไทย) ๔/๖๗-๖๘/๗๔-๗๕.

^{๖๓} วิ.ม. (บาลี) ๔/๗๑/๗๗-๗๘, วิ.ม. (ไทย) ๔/๗๑/๗๕.

ประตุนิเวศน์ และได้เดินต่อไปยังป่าอิสิปตนมฤคทายวัน ขณะนั้น ยสกุหลบุตรได้เปล่งอุทานขึ้นอีก ณ ที่
ไม่ไกลจากพระพุทธเจ้าว่า “ท่านผู้เจริญ ที่นี้วุ่นวายหนอ ท่านผู้เจริญ ที่นี้ขัดข้องหนอ”

พระพุทธเจ้าเมื่อได้ยินคำเปล่งอุทานของยสกุหลบุตรจึงตรัสตอบดังนี้ว่า “ยสะ ที่นี้ไม่วุ่นวาย
ที่นี่ไม่ขัดข้อง มาเถิด ยสะ จงนั่งลง เราจักแสดงธรรมแก่เธอ” ลำดับนั้น พระพุทธเจ้าได้ตรัสอนุပ္พุทพิภกา
คือ ทรงประกาศ ทานกถา (เรื่องทาน) สีลกถา (เรื่องศีล) สักคกถา (เรื่องสวรรค์) กามาทีนวกถา (เรื่อง
โทษ ความต่ำทราม ความเศร้าหมองแห่งกาม) และ เนกขัมมานิสังสกถา (เรื่องอานิสงส์แห่งการออกจาก
กาม) แก่ยสกุหลบุตร ผู้นั่งอยู่ ณ ที่สมควร เมื่อยสกุหลบุตรได้ฟังแล้วจิตปราศจากนิวรณ์ เบิกบาน ผ่องใส ใน
ที่สุดเมื่อได้ฟังอนุပ္พุทพิภกาครั้งที่สองขณะที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงแก่บิดา จิตของยสกุหลบุตรก็หลุดพ้น
จากอาสวะทั้งหลาย และได้รับการอุปสมบทในสำนักของพระพุทธเจ้า ด้วยพระดำรัสว่า “เธอจงเป็นภิกษุ
มาเถิด ธรรมอันเรากล่าวดีแล้ว เธอจงประพฤติพรหมจรรย์เถิด”^{๖๔}

พระไตรปิฎกกล่าวไว้ว่า^{๖๕} ปีปผลิมาณพกัสสปโคตร พร้อมทั้งนางภัททกาปิลาณี มีความ
เบื่อหน่ายในการครองเรือน มีความประสงค์จะละเพศฆราวาสออกบวชเป็นบรรพชิตอุทิศพระอรหันต์ใน
โลก ด้วยตั้งใจว่า ‘พระอรหันต์เหล่าใดมีอยู่ในโลก เราทั้งสองจะบวชอุทิศพระอรหันต์เหล่านั้น’ ปีปผลิ-
มาณพได้พบพระพุทธเจ้านั่งขัดสมาธิอยู่ที่โคนไม้พทุพตนิโครธ จึงน้อมตัวลงเข้าไปหา รับเอาพระองค์
เป็นศาสดาของตน และทรงรับเป็นภิกษุในพระธรรมวินัยนี้ ด้วยประทานโอวาท ๓ ข้อว่า (๑) กัสสปะ
เธอพึงศึกษาอย่างนี้ว่า เราจักเข้าไปตั้งหิริและโอตตปยะอย่างแรงกล้าในภิกษุทั้งหลายผู้เป็นเถระ (ผู้แก่)
ผู้เป็นนวกะ (ผู้บวชใหม่) ผู้เป็นมัชฌิมะ (ผู้ปานกลาง), (๒) กัสสปะ เธอพึงศึกษาอย่างนี้ว่า เราจักฟังธรรม
อย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งประกอบด้วยกุศล จักกระทำธรรมนั้นทั้งหมดให้เป็นประโยชน์ มนสิการถึงธรรมนั้น
ทั้งหมด จักประมวณจิตมาทั้งหมด เจียโสตสตัดบธรรม, (๓) กัสสปะ เราจักไม่ละกายคตาสติที่ประกอบด้วย
ความยินดี

๓) อุปสมบทเพราะความศรัทธา ในสมัยพุทธกาลภิกษุบางรูปไม่เคยมีความคิดที่จะ
อุปสมบท แต่เมื่อได้ฟังธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงแล้วเกิดความเลื่อมใสศรัทธา ต้องการจะศึกษา
พระธรรมเพราะมีความเชื่อว่าการอุปสมบทจะนำพาชีวิตให้พ้นจากโอฆะสงสารได้ มุ่งสู่ความสงบและ
พระนิพพานเป็นที่ตั้ง

พระไตรปิฎกกล่าวไว้ว่า^{๖๖} พระรัฐบาลก่อนได้รับการอุปสมบท ได้ฟังพระธรรมเทศนาใน
คราวที่พระพุทธองค์เสด็จไปยังอุลลโกฏฐิตนิคม แคว้นกुरू อันเป็นบ้านเกิดของท่าน เกิดความเลื่อมใส

^{๖๔} วิ.ม. (บาลี) ๔/๒๕-๒๘/๒๘-๓๓, วิ.ม. (ไทย) ๔/๒๕-๒๘/๓๑-๓๖.

^{๖๕} ส.นิ. (บาลี) ๑๖/๕๒๔/๒๕๙-๒๖๐, ส.นิ. (ไทย) ๑๖/๕๒๔/๒๕๘-๒๕๙.

^{๖๖} ม.ม. (บาลี) ๑๓/๔๒๕-๔๓๑/๓๘๙-๓๙๕, ม.ม. (ไทย) ๑๓/๔๒๕-๔๓๑/๓๕๐-๓๕๕.

ศรัทธาปรารถนาจะอุปสมบท ได้คิดว่า “ธรรมตามที่พระผู้มีพระภาคทรงแสดงนั้น เราเข้าใจว่า ‘การที่ผู้อยู่ครองเรือนจะประพฤติพรหมจรรย์ให้บริสุทธิ์ บริบูรณ์ครบถ้วน ดุจสังข์ขัด มิใช่กระทำได้ง่าย ทางที่ดีเราควรโกนผมและหนวด นุ่งห่มผ้ากาสาวพัสตร์ ออกจากเรือนบวชเป็นบรรพชิตเถิด,” แต่พระพุทธองค์ให้ไปขออนุญาตจากมารดาบิดาก่อน ท่านทั้งสองไม่อนุญาตกลัวสกุลวงศ์จักขาดสูญ เพราะมีลูกชายอยู่คนเดียว พระรัฐบาลจึงทรมานตนเองด้วยการนอนอดข้าวอยู่ในห้องนอน แม้มารดาบิดาให้เพื่อน ๆ มาช่วยเกลี้ยกล่อมก็ไม่ยอม สุดท้ายกลัวลูกตายจึงจำใจยอมอนุญาตให้ท่านอุปสมบท อย่างน้อยก็ยังได้เห็นหน้ากันอยู่แม้จะอุปสมบทเป็นพระแล้วก็ตาม พอท่านทราบวามารดาบิดาอนุญาตเท่านั้นแหละ ท่านลุกขึ้นบำรุงร่างกายให้เกิดกำลังแล้วไปเฝ้าพระพุทธเจ้าถึงที่ประทับ ได้กราบทูลว่า ‘ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ มารดาบิดาอนุญาตให้ข้าพระองค์ออกจากเรือนบวชเป็นบรรพชิตแล้ว ขอพระผู้มีพระภาคทรงให้ข้าพระองค์บวชเถิด, พระพุทธองค์ทรงอนุญาตให้ท่านได้รับการอุปสมบท ตามความปรารถนา และท่านยังได้รับยกย่องจากพระพุทธเจ้าว่า ‘รัฐบาลเลิศกว่าภิกษุสาวกทั้งหลายของเรา ผู้บวชด้วยศรัทธา,^{๖๗}

พระไตรปิฎกกล่าวไว้ว่า^{๖๘} พระสุทินกลันทบุตร ก่อนได้รับการอุปสมบท ท่านมีศรัทธาอย่างแรงกล้าหลังจากได้ฟังธรรมของเจ้าแล้ว เกิดความคิดว่า ‘การที่ผู้อยู่ครองเรือนจะประพฤติพรหมจรรย์ให้บริสุทธิ์บริบูรณ์อย่างยิ่งเหมือนสังข์ที่ขัดแล้ว มิใช่กระทำได้ง่าย อยู่กระนั้นเลย เราควรจะปลงผม โกนหนวด นุ่งห่มผ้ากาสายะออกจากเรือนไปบวชเป็นอนาคาริก, จึงเข้าไปหาพระพุทธเจ้าเพื่อทูลขออุปสมบท แต่พระพุทธองค์ทรงตรัสถามว่า ‘สุทิน มารดาบิดาอนุญาตให้เธอออกจากเรือนบวชเป็นอนาคาริกแล้วหรือ, ได้รับคำตอบว่า ‘ยังมีใต้อนุญาต, ท่านสุทินได้ไปขออนุญาตมารดาบิดาเพื่อต้องการจะอุปสมบท แต่ได้รับคำปฏิเสธจากท่านทั้งสอง ผลสุดท้ายต้องประท้วงด้วยการนอนบนพื้นที่ไม่มีเครื่องปูลาด ณ ที่นั่นเอง ตัดสินใจว่า ‘เราจักตาย หรือจักได้บวชก็ที่ตรงนี้แหละ, และแล้วเขาได้อัดอาหารไปเรื่อย ๆ ตั้งแต่ ๑ มื้อ จนถึง ๗ มื้อ มารดาบิดาได้ยืนยันกะสุทินกลันทบุตรแม้ครั้งที่ ๓ ก็ไม่อนุญาตให้อุปสมบท กลัวสกุลวงศ์จักขาดสูญ เพราะมีลูกชายอยู่คนเดียว แมแต่เพื่อนมาอ้อนวอนขอร้องถึง ๓ ครั้ง สุทินกลันทบุตรก็ไม่ละความตั้งใจ ผลสุดท้ายมารดาบิดาต้องอนุญาตให้อุปสมบท เพราะกลัวลูกจะตาย อย่างน้อยยังได้เห็นหน้ากันอยู่ พอสุทินกลันทบุตรได้ทราบวามารดาบิดาอนุญาตให้อุปสมบท ก็ร่าเริงดีใจ ลุกขึ้นมาใช้ฝ่ามือเช็ดตัว บำรุงกำลังอยู่ ๒-๓ วัน แล้วไปเฝ้าพระพุทธเจ้าถึงที่ประทับ และได้รับการอุปสมบทจากสำนักของพระพุทธเจ้า

ตามที่กล่าวมานี้แสดงให้เห็นว่า พระรัฐบาลก็ดี พระสุทินก็ดี ท่านมีศรัทธาอย่างแรงกล้าที่จะอุปสมบทเป็นภิกษุในพระพุทธศาสนา ถึงแม้ว่าจะมีอุปสรรคเพียงใดท่านก็ไม่ย่อท้อ ไม่ละความ

^{๖๗} อัง.เอกก. (บาลี) ๒๐/๑๔๘/๓๑-๓๒, อัง.เอกก. (ไทย) ๒๐/๑๔๘/๒๘.

^{๖๘} วิ.มหา. (บาลี) ๑/๑๐-๑๔/๑๙-๒๕, วิ.มหา. (ไทย) ๑/๑๐-๑๔/๑๗-๒๐.

ตั้งใจ ถึงขนาดยอมอดข้าวอดน้ำและยอมตายดีกว่าถ้าไม่ได้อุปสมบทจากสำนักของพระพุทธเจ้า นี่คือนิเวศน์แห่งความศรัทธาเป็นที่ตั้ง ดังพุทธภาษิตที่มานิเวศน์ตนิกาย สภาควรรคว่า “สทฺธา สาธุ ปติภูมิตฺตา แปลความว่า ศรัทธาตั้งมั่นแล้ว ยังประโยชน์ให้สำเร็จ”^{๖๙}

๔) อุปสมบทเพราะความเกรงใจ พระไตรปิฎกกล่าวไว้ว่า^{๗๐} พระนันทะ เป็นพระอนุชาต่างมารดาของพระพุทธเจ้า มีน้องสาวชื่อว่า รูปนันทา ท่านอุปสมบทในวันเดียวกันกับวันที่จะได้อภิเษกสมรสกับนางชนบทกัลยาณี คือหญิงงามประจำแคว้น เพราะความเกรงใจในพระทัยของพระพุทธเจ้าที่ได้มอบบาตรให้ถือแล้วตามเสด็จไปส่งจนถึงนิโครธาราม พระพุทธเจ้าตรัสถามว่า ‘นันทะ เธอจะบวชหรือ, เพราะความเคารพในพระองค์ จึงรับปากว่า ‘จกบวช พระเจ้าข้า, เมื่ออุปสมบทแล้ว ครั้งแรกท่านไม่มีความต้องการจะประพฤตินิเวศน์เท่าที่ควร เพราะมีความคิดถึงนางชนบทกัลยาณีที่เสียเปรียบของนางให้กลับไปอภิเษกสมรสยังตั้งท้องอยู่ บอกว่าอยากจะสึก พระพุทธองค์เข้าใจความรู้สึกของท่านดี ไม่ได้ตรัสอะไรแต่พระพุทธองค์ทรงสอนด้วยกลวิธีต่าง ๆ เช่น จับแขนท่านแล้วใช้พลังฤทธิ์พาเหาะไปยังสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ เพื่อเปรียบเทียบให้ท่านเลือกเอาระหว่างนางฟ้ากับนางชนบทกัลยาณี ซึ่งพระนันทะ กราบทูลตอบว่า ‘ระหว่างนางชนบทกัลยาณีกับนางฟ้า ๕๐๐ นาง เมื่อเทียบกันแล้วเหมือนนางลิงรุ่มถูกไฟไหม้อ้วยวะหูวันจุมกแหง คือ สวยไม่ถึงหนึ่งเสี้ยว สวยไม่ถึงส่วนหนึ่งของเสี้ยว เปรียบเทียบกันไม่ได้เลย, ท่านจึงมีความเปลี่ยนใจหันมาประพฤตินิเวศน์อย่างแข็งขัน เพราะต้องการนางฟ้ามาเชยชม ด้วยเหตุนี้เองท่านจึงถูกพระทั้งหลายพากันเรียกว่า “คนรับจ้าง” บ้าง “คนมีค่าไถ่” บ้าง ในไม่ช้าท่านก็ได้บรรลุอรหัตผล ท่านที่ได้บรรลุอรหัตผลนั้นท่านรู้แจ้งว่า ได้เบี่ยงตนออกจากภาวะว่า “คนรับจ้าง” และ “คนมีค่าไถ่” ได้โดยสิ้นเชิง

๕) อุปสมบทเพราะต้องการเห็นพระพุทธเจ้า พระไตรปิฎกกล่าวไว้ว่า^{๗๑} พระวัคคิเถระ บิดาและมารดาของท่านไม่ปรากฏนาม เกิดในวรรณะพราหมณ์ ที่กรุงสาวัตถี ครั้งที่ยังเป็นทารกอยู่มารดาของท่านถูกภัยคือปีศาจคุกคามจึงได้มอบท่านให้กับพระพุทธเจ้าไว้เป็นบุตรบุญธรรม ท่านบวชตั้งแต่อายุ ๗ ขวบ จุดเริ่มต้นในการประพฤตินิเวศน์และการบวชของท่าน เมื่อได้เห็นพระวรกายอันสง่างามของพระพุทธเจ้า ในขณะที่พระพุทธองค์พร้อมด้วยพระภิกษุสงฆ์เป็นจำนวนมากได้เสด็จไปยังกรุงสาวัตถี จึงมีความประสงค์ที่จะบวช เพราะต้องการเห็นพระวรกายของพระพุทธองค์ ทุก ๆ วัน พระพุทธองค์ทรงบวชให้ตามความประสงค์ หลังจากที่ท่านได้บวชแล้ว คอยเฝ้าแต่ติดตามดูพระวรกายของพระ-พุทธองค์อยู่เนือง ๆ จนพระพุทธองค์ตรัสตักเตือนให้ท่านเลิกละการเที่ยวดู

^{๖๙} ส.ส. (บาลี) ๑๕/๑๕๙/๕๐, ส.ส. (ไทย) ๑๕/๑๕๙/๖๗.

^{๗๐} ชุ.อุ. (บาลี) ๒๕/๖๗-๗๐/๑๐๓-๑๐๗, ชุ.อุ. (ไทย) ๒๕/๖๗-๗๐/๒๑๐-๒๑๔.

^{๗๑} ชุ.อป. (บาลี) ๓๓/๑๒๒/๑๘๒-๑๘๕, ชุ.อป. (ไทย) ๓๓/๑๒๒/๒๔๑-๒๔๖.

ร่างกายอันเปื่อยเน่าผู้ฟัง และทรงชี้ทางออกให้ท่านสนใจหันมาบำเพ็ญเพียรในการปฏิบัติธรรมว่า ‘วักกलि ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นเราตถาคต ผู้ใดเห็นตถาคต ผู้นั้นเห็นธรรม, แม้พระพุทธองค์ตรัสอย่างนี้ ท่านก็ยังไม่เลิกลุ จนถูก พระพุทธองค์ตรัสขับไล่ว่า ‘วักกलि เธอจงหลีกไปไกล ๆ, ท่านไม่เข้าใจในพระพุทธองค์ที่ตรัสสอน แต่รู้สึกเสียใจมาก จึงได้ออกจากวัดพระเชตะวันไปหมายที่จะกระโดดภูเขาชิลมกุฏ เพื่อที่จะฆ่าตัวตาย พระพุทธองค์ทรงทราบวาระจิตของท่าน จึงปรากฏพระองค์ให้เห็น และตรัสเรียกว่า ‘วักกलि, ท่านดีใจมาก จนทำให้ปิติเกิดขึ้นมาแทนที่ และได้ฟังธรรมจากพระพุทธองค์ จนได้บรรลุความเป็นพระอรหันต์

๖) อุปสมบทเพราะต้องการทรัพย์สมบัติ พระไตรปิฎกกล่าวไว้ว่า^{๗๒} พระราหุล เป็นลูกกำพร้ามาตั้งแต่เกิด เพราะพระบิดาเสด็จออกผนวชตั้งแต่วันที่ท่านเกิดนั่นเอง ท่านได้บรรพชาเป็นสามเณรรูปแรกในพระพุทธศาสนา หลังจากที่พระพุทธองค์เสด็จไปถึงเมืองกบิลพัสดุ์ สาเหตุที่ท่านได้บรรพชานั้น เพราะว่าเข้าไปทูลขอราชสมบัติจากพระพุทธเจ้าผู้เป็นพระบิดาตามคำชี้แนะของพระนางยโสธราผู้เป็นมารดา พระพุทธองค์ทรงมอบอริยทรัพย์ให้และมอบหมายให้พระสารีบุตรเถระเป็นพระอุปัชฌาย์ ด้วยวิธี “ติสรณคมนุปัสสัมปทา” การให้อริยทรัพย์เป็นของประเสริฐและมีความยั่งยืนถาวร หลังจากที่ท่านได้รับการบรรพชาอุปสมบทแล้ว เป็นผู้ใฝ่ต่อการศึกษาอย่างยิ่ง ครั้งหนึ่งท่านลุกขึ้นแต่เช้าตรู่แล้วกอบเอาทรายเต็มกำมือนั่งจิตปรารภว่า ‘ขอให้ได้รับคำแนะนำพร้าสอนมากเท่ากับเมล็ดทรายจากพระพุทธเจ้าและจากพระอุปัชฌาย์อาจารย์, ท่านประพฤติปฏิบัติธรรมและฟังธรรมจากพระพุทธองค์ไม่นานนักก็บรรลุเป็นพระอรหันต์

๗) อุปสมบทเพราะเพื่อนขอร้อง พระไตรปิฎกกล่าวไว้ว่า^{๗๓} พระภิกษุทิกกาฬโคธาบุตรเถระ เป็นโอรสของพระนางกาฬโคธา เกิดในวรรณะกษัตริย์ ตระกูลศากยะ ในกรุงกบิลพัสดุ์ ก่อนอุปสมบทท่านได้ครองราชย์สมบัติไม่นานก็สละ และเป็นเพื่อรักกับเจ้านุรุทธะ วันหนึ่ง เจ้านุรุทธะมีความประสงค์จะอุปสมบท ด้วยเหตุไม่อยากอยู่ครองเรือน เห็นว่า ‘การงานไม่มีที่ จบสิ้น ที่สุดของการทำงานไม่ปรากฏ การงานจะสิ้นไปเมื่อไร ที่สุดของงานจักปรากฏเมื่อไร เมื่อไรเล่าที่พวกเราจักว่างจากการงาน เพียบพร้อมสมบูรณ์ด้วยกามคุณ ๕ บำรุงบำเรออยู่, จึงเข้าไปขออนุญาตจากมารดา แต่ได้รับการปฏิเสธ มารดาจึงกล่าวอีกว่า ‘ถ้าลูกต้องการจะอุปสมบทจริง ๆ ก็ไปชวนเพื่อนของลูก คือ พระเจ้าภิกษุทิกษาอุปสมบทด้วย ถ้าเพื่อนของลูกอุปสมบทแม้อ่อนญาติให้ลูกอุปสมบทเช่นเดียวกัน, ดังนั้น เจ้านุรุทธะจึงได้เข้าไปหาพระเจ้าภิกษุทิกษากราบทูลว่า ‘เพื่อนรัก การอุปสมบทของเราเกี่ยวเนื่องกับท่าน, พระเจ้าภิกษุทิกษาได้บอกกับเจ้านุรุทธะให้รอไปก่อน ๗ ปี แต่เจ้านุรุทธะกล่าวว่า

^{๗๒} วิ.ม. (บาลี) ๔/๑๐๕/๑๕๔, วิ.ม. (ไทย) ๔/๑๐๕/๑๖๔-๑๖๕.

^{๗๓} วิ.จ. (บาลี) ๗/๓๓๐-๓๓๒/๑๔๗-๑๔๘, วิ.จ. (ไทย) ๗/๓๓๐-๓๓๒/๑๖๗-๑๗๓.

อุปสมบทเป็นภิกษุในพระพุทธศาสนาแล้ว เป็นเหตุให้บรรดาบริวารและผู้ที่เกี่ยวข้องออกบวชตามเป็นจำนวนมาก^{๗๖} และยังมีสหายของพระยสะทั้ง ๕๔ คน ที่ปรากฏชื่อมีเพียง ๔ คน คือ วิมล สุพาหุ ปุณณชิ และควัมปติ เมื่อเห็นพระยสะอุปสมบทจึงได้มีความคิดขึ้นว่า ‘ธรรมวินัยและบรรพชาที่ ยส กุลบุตรโกณฆมและหนวดนุ่งห่มผ้ากาสาเยออกจากเรือนบวชเป็นบรรพชิตนั้น คงจะไม่ต่ำทราวมเป็นแน่’^{๗๗} จึงได้พากันอุปสมบทตาม

สรุปความว่า การอุปสมบทเป็นวิถีทางที่จะทำให้มีโอกาสประพบัติและบำเพ็ญพรตจนจรรยได้อย่างสมบูรณ์ บุคคลที่ต้องการแสวงหาหนทางแห่งความหลุดพ้น ซึ่งถือว่าเป็นความดีสูงสุดในพระพุทธศาสนา การอุปสมบทในสมัยพุทธกาลนั้น เป็นการอุปสมบทตลอดชีวิต ไม่มีการสึกเหมือนในสมัยปัจจุบัน ทั้งนี้เพราะผู้ที่ออกบวชเป็นผู้ที่เห็นภัยในการครองเรือน หรือว่าการเป็นฆราวาสเป็นหนทางที่คับแคบ อึดอัดเป็นทางแห่งรูลิ ดังนั้นสาเหตุที่ทำให้บุคคลในสมัยพุทธกาลอุปสมบทนั้น ที่เป็นสาเหตุหลัก คือ ๑) อุปสมบทเพราะต้องการแสวงหาความสงบระงับ ๒) อุปสมบทเพราะความเบื่อหน่าย ๓) อุปสมบทเพราะความศรัทธา ๔) อุปสมบทเพราะความเกรงใจ ๕) อุปสมบทเพราะต้องการเห็นพระพุทธเจ้า ๖) อุปสมบทเพราะต้องการทรัพย์สมบัติ ๗) อุปสมบทเพราะเพื่อนขอร้อง ๘) อุปสมบทเพราะเห็นแก่ปากท้อง ๙) อุปสมบทคล้อยตามผู้ที่ตนเคารพนับถือ

๒. เหตุผลการอุปสมบทในสังคมไทยปัจจุบัน

คนไทยได้รับอิทธิพลและนับถือพระพุทธศาสนามาแต่ดึกดำบรรพ์ ตามหลักฐานที่ปรากฏ พระพุทธศาสนาได้เข้ามาสู่ประเทศไทยในสมัยพระเจ้าอโศกมหาราช หลังจากเสร็จสิ้นสงครามครั้งที่ ๓ แล้ว พระองค์ได้ส่งสมณทูตออกไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาถึง ๙ สายด้วยกัน สายที่ ๘ ได้ไปสุวรรณภูมิประเทศ โดยการนำของพระโสณเถระ และพระอุตตรเถระ ซึ่งสันนิษฐานกันว่าจังหวัดนครปฐม โดยมีโบราณสถานและโบราณวัตถุต่าง ๆ เช่น พระปฐมเจดีย์ เป็นต้น เป็นประจักษ์พยานอยู่จนบัดนี้^{๗๘} คนไทยจึงได้ยึดเอาพระธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนาเป็นหลักดำเนินชีวิต มีลูกชายก็ให้ได้รับการบรรพชาอุปสมบท แต่สมัยต่อมาเมื่อสภาพของสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปต่างจากสมัยพุทธกาล อันเป็นผลเนื่องมาจากปัจจัยทางสังคม ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่เข้ามาเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้น จึงทำให้มูลเหตุของการบรรพชาอุปสมบทมิใช่มีเพียงเพื่อมุ่งบรรลุมรรคผลนิพพานอย่างเดียวเท่านั้น แต่มีเหตุผลอื่นที่แตกต่างกันออกไปมากมายหลายประการ ซึ่งมีท่านผู้รู้ได้ยกเป็นประเด็นเสนอไว้ดังต่อไปนี้

^{๗๖} วิ.ม. (บาลี) ๔/๓๗-๕๔/๔๔-๖๒, วิ.ม. (ไทย) ๔/๓๗-๕๔/๔๗-๖๕.

^{๗๗} วิ.ม. (บาลี) ๔/๓๐-๓๑/๓๖-๓๙, วิ.ม. (ไทย) ๔/๓๐-๓๑/๓๗-๔๐.

^{๗๘} พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต), พระพุทธศาสนาในเอเชีย, หน้า ๑๔๓.

พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระสมมติอมรพันธุ์^{๗๙} ได้กล่าวถึงเรื่องนี้ไว้ว่า “ความประสงค์เดิมเริ่มแรกเกิดการบวชขึ้นแต่ครั้งพระพุทธเจ้านั้น เพื่อประสงค์กระทำให้เกิดถึงพระอรหันตผล พ้นจากกิเลสของทุกข์ทั้งปวง คือเมื่อบวชแล้ว ต้องสำรวมศีล ละกิเลสหายาบ และเจริญสมาธิ ละนิวรณ์ ๕ เกิดปัญญาได้บรรลุมรรคผลถึงที่สุดของการบวช คือพระอรหันต์ ส่วนผู้ที่พยายามไป ไม่สมประสงค์สิ้นอุตสาหะทำไปไม่ตลอดสึกออกไปเสียก็มี ครั้นพุทธกาลล่วงมานาน ผู้ที่จะพยายามถึงที่สุดกิจบรรพชิตนั้น ไม่ใครมีและผู้ที่จะรู้ที่สุดกิจแห่งบรรพชิตนั้นก็น้อยลง เห็นแต่ผลอย่างต่ำ ๆ ลงมา ผู้ที่มีสันดานดี เห็นว่าการบวชเป็นการสงบระงับ กาย วาจา ใจ ปราศจากความกังวล เตื่อตร้อน รำคาญ ไม่ต้องรับภาระอันหนักก็บวชอยู่ได้ โดยมากเมื่อศึกษาเล่าเรียนพุทธวจนะ ได้ทราบธรรมแล้ว ปฏิบัติให้เกิดผลแก่ตนตามสมควร ฝ่ายผู้ที่มีสันดานหายาบ เห็นว่าการบวชอยู่ไม่ต้องทำงาน ประกอบด้วยลาภสักการะ โลภามิส บวชอยู่ได้โดยมากเหมือนกัน และเมื่อสืบมาอีกชั้นหนึ่งนั้น รู้สึกตื่น ๆ แต่เพียงว่าการบวชได้บุญ เมื่อมีศรัทธาบวชแล้วประพฤติตามธรรมวินัย บางพวกไม่ศรัทธา แต่ขัดพ่อแม่พี่น้องไม่ได้ ก็บวชตามธรรมเนียม บางที่ประพฤติดี บางที่ประพฤติชั่ว ตามอัธยาศัยของตน”

ความประสงค์ของการอุปสมบทในอดีตกับปัจจุบันมีความแตกต่างกันอยู่มากดังที่กล่าวมา แต่มูลเหตุของการตัดสินใจอุปสมบทในสังคมไทยปัจจุบันอาจมีเหตุผลหลายประการที่เป็นแรงจูงใจทำให้กุลบุตรเข้ามาขออุปสมบท

บรรพต วีระสัย^{๘๐} ได้กล่าวถึง บุพเจตนา หรือมูลเหตุจูงใจการอุปสมบทในพระพุทธศาสนาไว้ ๒ ลักษณะ คือ

ลักษณะที่ ๑ เป็นมูลเหตุจูงใจที่คำนึงถึงตัวผู้อุปสมบทเป็นสำคัญ แบ่งออกเป็น

- (๑) อุปสมบทเพราะบิดา มารดา หรือผู้ปกครองอยากจน
- (๒) อุปสมบทเพราะหนีสินล้นพ้นตัว
- (๓) อุปสมบทเพื่อเลี้ยงตัว
- (๔) อุปสมบทเพราะต้องการให้หายป่วย

^{๗๙} วิจิตร เกิดวิสิษฐ์, **ปรัชญาอินเดียสังเขป**, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๐), หน้า ๔
 อ้างในพระใบฎีกาอินถนอม มหาวีโร (ศรีหาคา), “การศึกษาการอุปสมบทในพระพุทธศาสนาเถรวาท : ศึกษากรณี
 ตำบลหัวขวาง อ.โกสุมพิสัย จ.มหาสารคาม”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย :
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘), หน้า ๓๐-๓๑.

^{๘๐} บรรพต วีระสัย, **สังคมวิทยา มานุษยวิทยา**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง,
 ๒๕๑๙), หน้า ๒๙๕-๓๐๑ อ้างในพระใบฎีกาอินถนอม มหาวีโร (ศรีหาคา), **การศึกษาการอุปสมบทใน
 พระพุทธศาสนาเถรวาท : ศึกษากรณี ตำบลหัวขวาง อ.โกสุมพิสัย จ.มหาสารคาม**, หน้า ๓๓-๓๔.

- (๕) อุปสมบทเพื่อตอบแทนคุณบิดามารดา
- (๖) อุปสมบทแก้บน
- (๗) อุปสมบทเพราะเบื่อหน่ายชีวิตสมรส
- (๘) อุปสมบทเพราะศรัทธา
- (๙) อุปสมบทเพื่อการเรียนรู้

ลักษณะที่ ๒ เป็นมูลเหตุจูงใจที่คำนึงถึงสังคมเป็นสำคัญ แบ่งออกเป็น ๕ คือ

- (๑) อุปสมบทเพราะความศรัทธา เป็นการบวชที่ผู้บวชต้องการจะศึกษาพระธรรม เพราะมีความเชื่อว่าการบวชจะนำชีวิตให้พ้นโศกสังสาร มุ่งนิพพานและความสงบเป็นที่ตั้ง ซึ่งการบวชด้วยสำนึกค่านี้นี้ปัจจุบันมีน้อยมาก (เมื่อเปรียบเทียบกับกรบวชด้วยสาเหตุอื่น ๆ) ทั้งนี้เพราะในปัจจุบันเป็นยุคแห่งวัตถุนิยม (materialism) คนส่วนมากเห็นว่าความสุขในชีวิตนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยทางวัตถุเป็นสำคัญ
- (๒) อุปสมบทตามค่านิยมในสังคม เป็นการบวชที่ผู้บวชตัดสินใจเพราะไม่ต้องการให้ตนเองถูกสังคมตำหนิตเดียวน ไม่ได้เป็นการบวชที่เกิดจากความศรัทธาของผู้บวชแต่อย่างใด หรืออาจจะตัดสินใจบวชเพราะเห็นเพื่อน ๆ (ซึ่งมีอายุครบที่จะบวชได้) ของตนบวชก็เป็นได้
- (๓) อุปสมบทตามประเพณี เป็นการบวชเพื่อเจริญรอยตามประเพณีเก่า ๆ ซึ่งการบวชแบบนี้มักจะเกิดขึ้นจากความประสงค์ของผู้ปกครอง หรือบิดา มารดาของผู้บวชเป็นสำคัญ
- (๔) อุปสมบทเพราะหวังได้มาซึ่งประโยชน์ การบวชแบบนี้เนื่องจากตัวผู้บวชเองไม่สามารถจะยังชีพอยู่ได้จึงหันมาอาศัยผ้าเหลืองเป็นที่พึ่งในการยังชีพ
- (๕) อุปสมบทเพื่อศึกษาและรู้บาปบุญคุณโทษ เป็นการบวชเพราะต้องการศึกษาพระธรรมวินัยเพื่อนำมาช่วยให้การดำรงชีวิตมีความสงบสุขดียิ่งขึ้น

ลักษณะที่เป็นมูลเหตุจูงใจให้กุลบุตรเข้ามาบรรพชาอุปสมบทตามนัยที่กล่าวมา คือ เพื่อคำนึงถึงตัวผู้อุปสมบทเองและเพื่อสังคมเป็นสำคัญ ยังมีสาเหตุอื่นที่เป็นแรงบันดาลใจเป็นเหตุให้กุลบุตรเข้ามาขออุปสมบท

รัชนิกร เศรษฐ์^{๘๑} ได้กล่าวถึงสาเหตุในการบวชไว้ ๔ ประเภท คือ

- (๑) บวชเพราะกระทำความผิดเอาไว้ หมายถึง การบวชหลบหนีความผิด เช่น ไปก่อคดีอาญาไว้ หรือไปก่อหนี้หรือไปก่อกรรมชั่วต่าง ๆ ไว้จึงอยากหลบออกมาเพื่อบวชชดใช้กรรมเหล่านั้น

^{๘๑} รัชนิกร เศรษฐ์, สังคมและวัฒนธรรมไทย, หน้า ๑๘๙.

(๒) บวชเพราะต้องการทราบความจริงเกี่ยวกับการบวช หมายถึง การบวชซึ่งไม่ได้ตั้งใจจะบวชอย่างแท้จริง แต่อยากจะทราบว่าเมื่อบวชแล้วจะเป็นอย่างไร จะเหมือนกับคนที่เคยได้ยินเขาเล่ามาหรือไม่ เลยต้องพิสูจน์ด้วยตนเองเป็นการทดลองดู

(๓) บวชตามประเพณี หมายถึง การบวชตามประเพณีที่ถูกผู้ชายทุกคนต้องกระทำกันสืบต่อเนื่องกันมาแต่โบราณเพื่อแสดงความกตัญญูตเวทีต่อผู้มีพระคุณหรือเพื่อแต่งงาน

(๔) บวชเพราะความเบื่อหน่าย หมายถึง การบวชที่เกิดขึ้นเพราะผู้บวชรู้สึกเบื่อหน่ายต่อทางโลก เบื่อหน่ายต่อการที่ต่อสู้กับชีวิตที่ผันแปรไม่แน่นอน เลยบวชเสียให้พ้นจากสิ่งเหล่านั้น

ในสังคมไทยได้มีประเพณีการอุปสมบทอย่างหนึ่งเรียกว่าการบวชเรียน ซึ่งนอกจากเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้พร้อมที่จะฝึกตนเพื่อเข้าถึงความสุขอย่างประณีตแล้ว ยังใช้การอุปสมบทเป็นช่องทางสำหรับการศึกษาแก่มวลชนด้วยการฝึกฝนเยาวชนทั้งทางวิชาการ ศีลธรรมและวัฒนธรรม เป็นเครื่องเตรียมคนให้พร้อมที่จะเข้าสู่สังคม แต่ปัจจุบันนี้ผู้ที่เข้ามาขออุปสมบทอาจมีสาเหตุอื่น

สมเด็จพระวันรัต (ทัพบ พุทฺธสิริเถระ)^{๘๒} ได้กล่าวถึงสาเหตุที่กุลบุตรทั้งหลายเข้ามาอุปสมบทในพุทธศาสนาไว้ในธรรมานุศาสน์ข้อที่ ๑๔ ว่า “ผู้ที่มาบวชในศาสนานี้ มาบวชด้วยศรัทธาเชื่อในคำสอนของพระพุทธเจ้าก็มี มาบวชด้วยเสียมารดาบิดาไม่ได้จำใจบวชก็มี มาบวชตามกาล (ตามประเพณี) คล้ายกับเกณฑ์มาบวชก็มี ครั้นบวชแล้ว บางคนมีศรัทธาเลื่อมใส ปฏิบัติตามพระธรรมวินัยก็มี บางคนบวชแล้ว เติมเติมก็เลื่อมใสศรัทธา ครั้นบวชแล้ว นานมากกลายเป็นคนเกียจคร้านไป ไม่เล่าเรียนศึกษาอะไร ไหว้พระสวดมนต์ก็เต็มที ไม่อายุผิสาางเทวดาและพระเณรที่เขามีสรัทธาบ้างเลย บางคนบวชแล้วไม่ปฏิบัติตามธรรมวินัย ให้เป็นผู้ตั้งอยู่ในธรรมของสมณะ เป็นธุระที่ต้องทำจริง ๆ ก็หาทำไม่ ไปทำกันอื่นเสีย มีกิจของชาวบ้าน เป็นต้น ปฏิบัติค่อนข้างจะเป็นอาชีพก็มี ผู้ที่มาบวชไม่ปฏิบัติตามธรรมวินัยดังกล่าวมานี้ พระธรรมและพระวินัยที่เป็นศาสดาเหมือนองค์พระพุทธเจ้านั้น เป็นของหายากนัก ควรที่เรารทั้งหลายจะไม่ประมาทอุตสาหะเล่าเรียนธรรมวินัย ท่องบ่นศึกษาไป อย่าให้คืนวันล่วงไปเสียเวลาเปล่าเลย ไมตรี ขาดทุนชีวิตที่เป็นมา” ยังได้กล่าวถึงสาเหตุที่กุลบุตรทั้งหลายเข้ามาอุปสมบทในพุทธศาสนาไว้ในธรรมานุศาสน์ข้อที่ ๑๕ ว่ามีอยู่ ๒ จำพวก ซึ่งเป็นโอวาทที่ค่อนข้างจะพูดอย่างรุนแรง คนทั่วไปแทบจะไม่กล้าพูด แต่เจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราช เป็นพระเถระผู้ใหญ่ที่พูดออกจากความรู้สึกจริง ๆ โดยท่านกล่าวไว้ว่า

บุคคลอุปสมบทในศาสนานี้มี ๒ จำพวก บางจำพวกอุปสมบทด้วยศรัทธา บางจำพวกอุปสมบทด้วยไม่มีศรัทธา เป็นแต่สักว่าเห็นเขาอุปสมบทก็อุปสมบทบ้าง

^{๘๒} พระเทพวิสุทธิกวี (พิจิตร ฐิตวณฺโณ), อานิสงส์การออกบวช, หน้า ๔๒-๔๓.

พวกที่ไม่มีศรัทธา บวชไป ๆ กลายเป็นเถน, กลายเป็นขโมย, กลายเป็นเถนเร่ร่อน เลอะ-
เทอะ ไม่รู้จักศาสนาว่าเป็นของดี, กลายเป็นพ่อค้า, กลายเป็นเจ้าชู้, กลายเป็นลูกจ้างของคฤหบดี ปฏิบัติ
หาเลี้ยงชีพไม่สุจริต, กลายเป็นคนเกะกะกิดวัด หาที่พึ่งไม่ได้, บวชไป ๆ กินแล้วก็นอน นอนแล้วก็กิน
ซั้ววัด เยี้ยววัด ปฏิบัติเลอะเทอะ, บวชไป ๆ เล่าเรียนหรือท่องบ่นอย่างใดอย่างหนึ่งก็ไม่มี แม้แต่
สวดมนต์ไหว้พระก็เต็มที ช่างไม่อายุฝึสางเทวดาพระเถรที่เขามีศรัทธาบ้างเลย”^{๘๓}

พระใบฎีกาอินถนอม มหาวิโร (ศรีหาคา) ได้กล่าวถึงเหตุผลหรือเหตุจูงใจในการ
อุปสมบทในพระพุทธศาสนาของสังคมไทยในปัจจุบันไว้ดังนี้ คือ

๑. ต้องการแสวงหาความสงบระงับ (พ้นทุกข์) และสืบต่อพระศาสนา
๒. คล้อยตามผู้ที่ตนเคารพนับถือ
๓. เกิดจากความเบื่อหน่าย
๔. ความกตัญญูและแบบแผนทางประเพณี
๕. เพื่อศึกษาเล่าเรียน หรือเพื่อการมีชีวิตที่ดีกว่าเพศฆราวาส
๖. เพื่อผลประโยชน์บางอย่าง^{๘๔}

สรุปความว่า จากประเด็นที่กล่าวมามองให้เห็นว่า เหตุผลการอุปสมบทในสังคมไทย
ปัจจุบัน คือ เพื่อรักษาประเพณี แสวงหาความสงบสุข ต้องการเรียนรู้หลักธรรมทางศาสนา หรือ
ต้องการตอบแทนบุญคุณของบิดามารดาและผู้มีพระคุณ เป็นต้น ปัจจุบันมีบุคคลบางกลุ่มกลับ
มองเห็นว่า ศาสนาเป็นของเล่น เมื่ออุปสมบทเข้ามาแล้วไม่ได้ตั้งใจศึกษาปฏิบัติตามหลักพระธรรม-
วินัย อยู่ใช้ชีวิตไปวัน ๆ คนประเภทนี้เข้าเรียกว่า บวชแต่กาย แต่ใจไม่ได้บวช บวชเพียงเพื่ออาศัย
เลี้ยงชีวิต บวชตามประเพณี ไม่ได้บวชหนีสงสาร บวชผลาญข้าวสุก บวชสนุกตามเพื่อน บวชเพื่อน
ศาสนา บวชเลื่อนลอย บวชคอยงาน หรือบวชหาของเล่น เช่น เล่นพระเครื่อง เล่นเครื่องรางของขลัง
เล่นเครื่องลายคราม เล่นกล้วยไม้ เล่นต้นไม้ประดับ เล่นแสมบ่ เล่นเน็ต ติดเกมส์ต่าง ๆ เป็นต้น ผู้ที่
เข้ามาอุปสมบทในรูปแบบเช่นนี้มีแต่จะทำให้ศรัทธาไทยหรือศรัทธาของชาวพุทธตกไป สร้างความ
เสียหายให้เกิดขึ้นแก่พระพุทธศาสนาเป็นอย่างยิ่ง

^{๘๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๔-๔๕.

^{๘๔} พระใบฎีกาอินถนอม มหาวิโร (ศรีหาคา), “การศึกษาการอุปสมบทในพระพุทธศาสนา เถร-
วาท : ศึกษากรณี ตำบลหัวขวาง อ.โกสุมพิสัย จ.มหาสารคาม”, ๑๒๕-๑๒๖.

๒.๔.๒ เป้าหมายของการอุปสมบท

การศึกษาเป้าหมายของการอุปสมบทในพระพุทธศาสนาในที่นี่ มีดังนี้

๑. เป้าหมายการอุปสมบทในครั้งพุทธกาล

ผู้ที่อุปสมบทเป็นบรรพชิตในสมัยครั้งพุทธกาลนั้นเพราะเห็นว่าชีวิตของฆราวาสไม่สามารถเจริญกุศลได้เต็มที่ ตลอดเวลาชีวิตของบรรพชิตไม่มีความวิตกกังวลมากอย่างชีวิตฆราวาส เพราะชีวิตบรรพชิตนั้นเป็นชีวิตที่บำเพ็ญประโยชน์ตั้งแต่ต้นจนหลับนับได้ว่าเป็นชีวิตที่ประเสริฐ

ดังพระพุทธพจน์ที่มีปรากฏในมหาสารโรปมสูตรว่า^{๘๕} “ภิกษุทั้งหลาย กุลบุตรบางคนในโลกนี้มีศรัทธาออกจากเรือนบวชเป็นบรรพชิต ด้วยคิดว่า เราเป็นผู้อันชาติ ชรา มรณะ โสกะ ปริเทวะ ทุกข์ โทมนัส และอุปายาสครอบงำแล้ว ถูกความทุกข์ครอบงำ มีความทุกข์อยู่เฉพาะหน้าแล้ว ทำอย่างไร การกระทำที่สุดแห่งกองทุกข์ทั้งสิ้นนี้ จะพึงมิได้”

คัมภีร์มิลินทปัญหา^{๘๖} ได้กล่าวถึงการสนทนาระหว่างพระยามิลินท์กับพระนาคเสน ถึงประโยชน์ของการบรรพชาว่า “ข้าแต่พระนาคเสน บรรพชามีประโยชน์อย่างไร อะไรเป็นประโยชน์อย่างเยี่ยมของพระผู้เป็นเจ้า พระเถระเจ้าตอบว่า ‘ขอถวายพระพร ทุกข์นี้จะดับไป และทุกข์อื่นจะไม่เกิดขึ้นด้วยสิ่งอันใด บรรพชาก็เพื่อสิ่งนั้น อนุปาทาปรินิพพานเป็นประโยชน์อย่างเยี่ยมของอามตภาพ,’”

ฉะนั้น เป้าหมายที่แท้จริงของการอุปสมบทนั้น มี ๒ อย่าง คือ ๑. เพื่อสลัดทุกข์ทั้งปวงให้ออกไป (สัพพะทุกข์ขณิสสระณะ) และ ๒. เพื่อทำนิพพานให้แจ้ง (นิพพานะสังฆิกะระณะ) จากเป้าหมายทั้ง ๒ อย่าง มีอธิบายดังนี้

เป้าหมายที่ ๑ คือ การสลัดทุกข์ทั้งปวงให้ออกไป คำว่า “ทุกข์” หมายถึง สภาพที่ทนอยู่ได้ยาก สภาพที่คงทนอยู่ไม่ได้ เพราะถูกบีบคั้นด้วยความเกิดขึ้นและความดับสลาย เนื่องจากต้องเป็นไปตามเหตุปัจจัยที่ไม่ขึ้นต่อตัวมันเอง^{๘๗} แบ่งออกเป็น ๒ ชนิด คือ ทุกข์ทางกายและทุกข์ทางใจ พุทธศาสนาสอนให้มองทุกข์ว่าเป็นความจริงของชีวิต ทุกคนเกิดมาล้วนต้องมีทุกข์ไม่มีใครหลีกเลี่ยง

^{๘๕} ม.ม. (บาลี) ๑๒/๓๔๗/๓๖๐-๓๖๑, ม.ม. (ไทย) ๑๒/๓๔๗/๓๔๐-๓๔๑.

^{๘๖} ปุ๋ย แสงฉาย อนงคาราม, **มิลินทปัญหา**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ ลูก ส. ชรรณภักดี ๒๕๒๘), หน้า ๔๓.

^{๘๗} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), **พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์**, หน้า ๘๐.

ความจริงข้อนี้ได้ ดังพุทธพจน์ที่ว่า “ทั้งในกาลก่อนและกาลบัดนี้ เราย่อมบัญญัติทุกข์และความดับทุกข์เท่านั้น”^{๘๘}

พุทธศาสนาอธิบายว่า ทุกข์มีเหตุเกิดมาจากตัณหา หมายถึง “ตัณหาเป็นเหตุเกิดแห่งทุกข์”^{๘๙} แบ่งเป็น ๓ ประเภทคือ ๑) กามตัณหา ความทะยานอยากในกาม, ความอยากได้กามคุณ คือสิ่งสนองความต้องการทางประสาททั้งห้า ๒) ภวตัณหา ความทะยานอยากในภพ, ความอยากในภาวะของตัวตนที่จะได้จะเป็นอย่างใดอย่างหนึ่ง อยากเป็น อยากคงอยู่ตลอดไป, ความใคร่อยากที่ประกอบด้วยภวทิฏฐิหรือสัสสตทิฏฐิ ๓) วิภวตัณหา ความทะยานอยากในวิภพ, ความอยากในความพรากพ้นไปแห่งตัวตนจากความเป็นอย่างใดอย่างหนึ่งอันไม่ปรารถนา อยากทำลาย อยากดับสูญ, ความใคร่อยากที่ประกอบด้วยวิภวทิฏฐิหรืออจุณทิฏฐิ^{๙๐}

พระไตรปิฎกกล่าวไว้ว่า^{๙๑} หากบุคคลไม่ประสงค์จะให้ชีวิตเป็นทุกข์ ต้องดับต้นตอของทุกข์ คือ ตัณหา “เพราะตัณหาดับ ทุกข์จึงดับ” วิธีดับตัณหาที่พุทธศาสนาสอนให้ปฏิบัติตามหลักธรรมที่เรียกว่า อริยมรรคมีองค์ ๘ ประการ^{๙๒} คือ

๑. สัมมาทิฏฐิ (เห็นชอบ)
๒. สัมมาสังกัปปะ (ดำริชอบ)
๓. สัมมาวาจา (เจรจาชอบ)
๔. สัมมากัมมันตะ (กระทำชอบ)
๕. สัมมาอาชีวะ (เลี้ยงชีพชอบ)
๖. สัมมาวายามะ (พยายามชอบ)
๗. สัมมาสติ (ระลึกชอบ)
๘. สัมมาสมาธิ (ตั้งจิตมั่นชอบ)

อริยมรรคมีองค์แปด เป็นทางสายกลาง (มัชฌิมาปฏิปทา) คือทางที่นำไปสู่การพ้นทุกข์ที่พระพุทธองค์ได้ทรงตรัสรู้แล้วด้วยปัญญาอันยิ่ง ทำญาณให้เกิด ย่อมเป็นไปเพื่อความสงบ เพื่อความรู้ยิ่ง เพื่อความตรัสรู้ เพื่อนิพพาน

^{๘๘} ส.สพ. (บาลี) ๑๘/๗๗๐/๔๖๗, ส.สพ. (ไทย) ๑๘/๗๗๐/๔๗๗.

^{๘๙} อ. ฉก. (บาลี) ๒๒/๓๓๔/๔๕๘-๔๖๖, อ. ฉก. (ไทย) ๒๒/๓๓๔/๕๗๑-๕๗๙.

^{๙๐} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๕, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จันทร์เพ็ญ, ๒๕๕๐), หน้า ๘๖.

^{๙๑} อ. ฉก. (บาลี) ๒๒/๓๓๔/๔๕๘-๔๖๖, อ. ฉก. (ไทย) ๒๒/๓๓๔/๕๗๑-๕๗๙.

^{๙๒} ม.ม. (บาลี) ๑๒/๒๖/๒๖-๒๗, ม.ม. (ไทย) ๑๒/๒๖/๓๑-๓๓.

สรุปความว่า ทุกข์มีสาเหตุมาจากตัณหาอันความเป็นความทยานอยากในทางที่ผิด ถ้าบุคคลมีสติรู้เท่าทันตัณหานั้นก็จะไม่เป็นทุกข์

เป้าหมายที่ ๒ คือ เพื่อทำนิพพานให้แจ้ง คำว่า “นิพพาน” หมายถึง การดับกิเลส และกองทุกข์ เป็นโลกุตระธรรม และเป็นจุดหมายสูงสุดในพระพุทธศาสนา^{๙๓}

คำว่า “นิพพาน” มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

พันตรี ป. หลงสมบุญ^{๙๔} กล่าวว่า “นิพพาน” มาจากบาลี ประกอบด้วยศัพท์ นิ (ออกไป, หมดไป, ไม่มี) + วานะ (ตัดไป, ร้อยรัด) รวมเข้าด้วยกันแปลว่า ไม่มีการตัดไป ไม่มีสิ่งร้อยรัด คำว่า “วานะ” เป็นชื่อเรียกกิเลสตัณหา กล่าวโดยสรุป นิพพาน คือการไม่มีกิเลสตัณหาที่จะร้อยรัดพันรัดเพื่อให้กระวนกระวายใจ อันเป็นจุดหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนา

พุทธทาสภิกขุ^{๙๕} กล่าวว่า “นิพพาน” แปลว่า ไม่มีเครื่องทิ่มแทง, ความดับสนิทไม่มีเหลือ ฉะนั้น คำว่านิพพานจึงมีความหมายใหม่ ๆ เป็น ๒ ประการ คือ ดับไม่มีเชื้อเหลือสำหรับจะเกิดมาเป็นความทุกข์อีกต่อไป และอีกอย่างหนึ่ง คือ ปราศจากความทิ่มแทง ความเผาลน ปราศจากความผูกพัน ร้อยรัดต่าง ๆ ทุกอย่างทุกประการ รวมความแล้ว แสดงถึงภาวะที่ปราศจากความทุกข์โดยสิ้นเชิง

พระไตรปิฎก^{๙๖} กล่าวถึงนิพพานไว้ ๒ ประเภท คือ สอุปาทิเสสนิพพานธาตุ และอนุปาทิเสสนิพพานธาตุ

สอุปาทิเสสนิพพานธาตุ หมายถึง ภาวะของนิพพานที่เป็นไปด้วยอุปาทิเหลืออยู่ หรือนิพพานที่ยังเกี่ยวข้องกับขั้น ๕ ได้แก่ นิพพานของพระอรหันต์ ในเวลาที่เสวยอารมณ์ต่าง ๆ รับรู้สุขทุกข์ทางอินทรีย์ทั้ง ๕ ผู้ยังเกี่ยวข้องกับขั้น ๕ หรือเกี่ยวข้องกับโลกคือสิ่งแวดล้อม ในการดำเนินชีวิตตามปกติของพระอรหันต์ จึงหมายถึงความสิ้นไปแห่งราคะ โทสะ และโมหะ ภาวะจิตของพระอรหันต์ปลอดโปร่งเป็นอิสระ ไม่ถูกปรุงแต่งบังคับด้วยราคะ โทสะ และโมหะ รวมความว่า สอุปาทิเสสนิพพานธาตุ เป็นภาวะของพระอรหันต์ที่ยังมีชีวิตและดำเนินชีวิตเกี่ยวข้องกับโลกภายนอกตามปกติ

^{๙๓} พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, หน้า ๑๐๓.

^{๙๔} พันตรี ป. หลงสมบุญ, พจนานุกรม มจร - ไทย, หน้า ๓๙๓.

^{๙๕} พุทธทาสภิกขุ, คู่มือมนุษย์, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๒), หน้า ๙๕.

^{๙๖} ขุ.อิติ. (บาลี) ๒๕/๒๒๒/๒๕๘-๒๕๙, ขุ.อิติ. (ไทย) ๒๕/๒๒๒/๓๙๒-๓๙๔.

อนุปาติเสสนิพพานธาตุ ภาวะของนิพพานที่ไม่มีอุปาทิเหลืออยู่ หรือนิพพานที่ไม่เกี่ยวข้องกับชั้น ๕ ได้แก่ นิพพานของพระอรหันต์ พ้นจากเวลาที่เสวยอารมณ์ด้วยอินทรีย์ทั้ง ๕ ผู้ที่นอกเหนือจากความเกี่ยวข้องกับชั้น ๕

คัมภีร์พระพุทธศาสนาโดยเฉพาะของฝ่ายเถรวาท ระบุไว้ชัดเจนว่า “นิพพานเป็นอนัตตา” ดังในคัมภีร์พระวินัยปิฎก ปรีวาร ระบุว่า “สังขารทั้งปวงที่ปัจจัยปรุงแต่ง ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา, พระนิพพานและบัญญัติ ท่านวินิจฉัยว่าเป็นอนัตตา”^{๙๗}

พระไตรปิฎก สังยุตตนิกาย ชันธวารวรรค กล่าวไว้ว่า^{๙๘} “สังขารทั้งปวงไม่เที่ยง ธรรมทั้งปวงเป็นอนัตตา”

พระไตรปิฎก ขุททกนิกาย มหานิเทศ กล่าวไว้ว่า^{๙๙} “สังขารทั้งปวงไม่เที่ยง สังขารทั้งปวงเป็นทุกข์ ธรรมทั้งปวงเป็นอนัตตา”

นิพพานเป็นสภาวะที่จิตปราศจากกิเลสตัณหาที่ทำให้กระวนกระวายใจ เพราะไม่มีปัจจัยปรุงแต่งด้วยราคะ โทสะ และโมหะ เป็นจิตที่ปลอดโปร่งเป็นอิสระ เย็นสบาย

พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า^{๑๐๐} “บัณฑิตรู้เรื่องนี้ตามความเป็นจริงแล้ว ย่อมทำนิพพานให้แจ้ง เพราะนิพพานเป็นสุขอย่างยิ่ง”

สรุปความว่า เป้าหมายของการอุปสมบทในครั้งพุทธกาลเป็นไปเพื่อความพ้นทุกข์ เพื่อทำพระนิพพานให้แจ้ง เพราะคนส่วนมากเห็นภัยในวัฏฏสงสาร เบื่อหน่ายในการครองเรือน เห็นความวุ่นวายที่เกิดขึ้นกับชีวิต จึงคิดหาวิธีการที่จะทำให้พ้นจากทุกข์จึงมุ่งมั่นในการอุปสมบทเจริญรอยตามองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะไม่เห็นทางอื่นที่จะทำให้ออกจากทุกข์ได้นอกจากการออกบวชและดำเนินชีวิตตามอริยมรรคมีองค์ ๘ เท่านั้นจึงจะหลุดพ้นจากทุกข์ทั้งปวงได้

^{๙๗} วิ.ป. (บาลี) ๘/๘๒๖/๒๒๔, วิ.ป. (ไทย) ๘/๘๒๖/๓๔๒.

^{๙๘} ส.ข. (บาลี) ๑๗/๒๓๒/๑๖๒-๑๖๓, ส.ข. (ไทย) ๑๗/๒๓๒/๑๗๑-๑๗๒.

^{๙๙} ขุ.ม. (บาลี) ๒๙/๓๒๙/๒๒๓-๒๒๔, ขุ.ม. (ไทย) ๒๙/๓๒๙/๒๒๐-๒๒๑.

^{๑๐๐} ขุ.ธ. (บาลี) ๒๕/๒๔/๓๙-๔๑, ขุ.ธ. (ไทย) ๒๕/๒๔/๘๙-๙๑.

๒. เป้าหมายการอุปสมบทในสังคมไทยปัจจุบัน

เป้าหมายของการอุปสมบทในสังคมไทยยุคปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปจากสมัยครั้งพุทธกาลมาก ที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจากทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรมต่าง ๆ เข้ามาเป็นตัวแปร การสร้างเป้าหมายใหม่จึงเกิดขึ้นแก่กุลบุตร ซึ่งมีท่านผู้รู้ได้รวบรวมไว้ดังนี้

คัมภีร์มิลินทปัญหา^{๑๐๑} ได้กล่าวถึงการสนทนาของพระเจ้ามิลินท์กับพระนาคเสนว่า “ข้าแต่พระผู้เป็นเจ้า บุคคลทั้งปวง บรรพชาเพื่ออุปาทาปรินิพพานทั้งนั้นหรือ ?” พระนาคเสน ถวายพระพรว่า “บุคคลทั้งปวง ไม่ใช่บวชเพื่ออุปาทาปรินิพพานด้วยกันทั้งนั้น คือบางพวกก็บวชเพื่อนิพพาน บางพวกก็บวชหนีราชภัย บางพวกก็บวชหนีโจรภัย บางพวกก็บวชเพื่อคล้อยตามพระราชา บางพวกก็บวชเพื่อหนีหนี้สิน บางพวกก็บวชเพื่อยศศักดิ์ บางพวกก็บวชเพื่อเลี้ยงชีวิต บางพวกก็บวชด้วยความกลัวภัย บุคคลเหล่าใดบวชโดยชอบ บุคคลเหล่านั้น ชื่อว่าบวชเพื่อพระนิพพาน ขอถวายพระพร”

การอุปสมบทของกุลบุตรไทยในปัจจุบันเห็นได้ชัดว่า ต่างคนต่างมีเป้าหมายที่ต่างต่างกันไป บางคนอุปสมบทเพื่อตอบแทนคุณของพ่อแม่ บางคนอุปสมบทเพื่อต้องการศึกษาเล่าเรียน หรือบางคนอุปสมบทเพราะว่างจากการงาน เป็นต้น ที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจากสิ่งแวดล้อม ฐานะความเป็นอยู่ที่แตกต่างกัน ทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรมต่าง ๆ เข้ามาเป็นตัวแปร จึงทำให้ผู้เข้ารับการอุปสมบทมีเวลาจำกัด เช่น ๑๕ วันบ้าง หรือ ๓๐ วันบ้าง เป็นต้น

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต)^{๑๐๒} ได้กล่าวว่า คนไทยแต่อดีตได้เห็นประโยชน์ของการอุปสมบท จึงคิดว่า การอุปสมบทถึงจะอยู่ไปไม่ได้ตลอดชีวิต แม้แต่จะบวชชั่วคราวระยะหนึ่ง ก็เป็นประโยชน์ที่จะช่วยขัดเกลาให้ชีวิตเจริญงอกงามขึ้น ยิ่งเป็นผู้จะอยู่รับผิดชอบสังคมต่อไป ถ้าเป็นคนไม่ได้ฝึกหัดขัดเกลา ไม่พัฒนาตนเองแล้วจะไม่สามารถรับผิดชอบสังคมไม่สามารถไปสร้างสรรค์สังคมได้ แต่อาจจะไปก่อปัญหาแก่สังคมด้วยซ้ำ ถ้าหากได้มีการอุปสมบท ได้รับการศึกษาอบรมให้เป็นคนดีมีปัญญามีจิตใจงอกงาม ก็จะไปช่วยรับผิดชอบสร้างสรรค์สังคมได้ ต่อมาเลยเกิดเป็นวัฒนธรรมประเพณีขึ้นมาว่า ในสังคมไทยนี้ กุลบุตรถ้ามีโอกาสก็ควรจะบวชอย่างน้อยระยะเวลาหนึ่ง เพื่อจะได้ศึกษาอบรมหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า และท่านยังได้กล่าวถึงการอุปสมบทในสังคมไทย สรุปได้เป็น ๔ อย่าง คือ

ประการที่ ๑ บวชเพื่อทำหน้าที่ของพุทธศาสนิกชน หมายความว่า พุทธศาสนิกชนนั้น อยากจะช่วยกันรักษาพระพุทธศาสนาโดยรักษาพระธรรมวินัยให้เจริญมั่นคง เพราะว่าถ้า

^{๑๐๑} ปุ๋ย แสงฉาย อนงคาราม, มิลินทปัญหา, หน้า ๔๓.

^{๑๐๒} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), สอนนาค - สอนทิต : ชีวิตพระ - ชีวิตชาวพุทธ, หน้า ๗-

พระพุทธศาสนา คือ คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้ายังดำรงอยู่ ก็จะเป็นประโยชน์แก่คนทั้งหลาย ช่วยให้เขามีชีวิตที่ติงาม และสังคมที่ร่มเย็นเป็นสุข

วิธีที่ดีที่สุดในการรักษาพระพุทธศาสนา ก็คือ การบวชเข้าไปเรียนรู้พระธรรมวินัย และรักษาถ่ายทอดคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าต่อกันไป เรียกว่า สืบต่ออายุพระพุทธศาสนา ยิ่งไปกว่านั้น เมื่อเรียนรู้แล้วประพฤติตาม คือดำเนินชีวิตของเราตามธรรม ก็เท่ากับเอาพระศาสนาเข้ามาไว้ในชีวิตของเรา หรือเอาตัวเราเป็นที่รักษาพระพุทธศาสนา ถ้าทำได้อย่างนี้ ตราบใดที่ชาวพุทธแต่ละคนยังมีชีวิตอยู่ พระพุทธศาสนาก็ยังอยู่ อย่างนี้แหละเรียกว่า การบวชเป็นการทำหน้าที่ของพุทธศาสนิกชน

ประการที่ ๒ บวชเพื่อศึกษาพระศาสนา การบวชในปัจจุบันนี้ ส่วนใหญ่บวชเพื่อศึกษาเล่าเรียนในพระพุทธศาสนา การศึกษานั้นแยกออกเป็น ๒ ระบบ ประการแรก คือ เพื่อศึกษาด้านปริยัติ เพื่อเสาะแสวงหาความรู้ความเข้าใจในคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ประการที่ ๒ คือ เพื่อศึกษาภาคปฏิบัติกับอาจารย์กรรมฐาน การบวชเพื่อศึกษาเล่าเรียนทั้งสองประเภทนี้ ต้องใช้เวลาในการศึกษาเล่าเรียน ถ้าหากว่าบวชในสำนักที่มีอาจารย์มีความรู้ความสามารถ การบวชก็จะได้ผลดี แต่ถ้าบวชในสำนักที่ไม่มีอาจารย์มีความรู้ความสามารถ การบวชก็ได้ผลน้อย หรืออาจจะไม่ได้ผลเลยก็ได้ เพราะฉะนั้น กุสบุตรที่บวชเข้ามาในปัจจุบัน จึงควรเลือกสำนักที่ตนเองจะต้องบวช ถ้าบวชเพื่อศึกษาด้านปริยัติ ก็หาสำนักเรียนนักรธรรมบาลี หรือเข้าศึกษาในระดับสูงขึ้นไปจนจบปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก หรือเพื่อศึกษาเล่าเรียนพุทธศาสนาบวกกับวิชาการทั่วไป คือ โรงเรียนพระปริยัติธรรมสายสามัญ (ชั้นมัธยมต้นและมัธยมปลาย) เพราะการรักษาพระพุทธศาสนาในอนาคต หรือแม้แต่ในปัจจุบันนี้ พระสงฆ์จะมีความรู้แต่พระพุทธศาสนาอย่างเดียวย่อมไม่เพียงพอ จำเป็นจะต้องมีความรู้สาขาอื่น ๆ ประกอบเป็นอันมากอีกด้วย เช่น จะต้องรู้ภาษาเมื่อจะต้องสนทนากับชาวต่างประเทศ ต้องรู้วิทยาศาสตร์เมื่อต้องสนทนากับนักวิทยาศาสตร์ เป็นต้น แม้ระบบการเมืองระหว่างประเทศ หรือประวัติศาสตร์ก็จำเป็นต้องทราบ การศึกษาสิ่งเหล่านี้ต้องใช้เวลาอีกมาก บางท่านใช้เวลาอยู่ถึง ๒๐ กว่าปีก็มี การบวชเพื่อศึกษาเล่าเรียนนั้น ยิ่งมีการศึกษาเล่าเรียนมากเพียงไร ชีวิตการบวชของตนเองก็มีค่าขึ้น ทั้งแก่ตนเองและสังคมในประเทศโดยส่วนรวมมากเพียงนั้น เพราะเมื่อมีความรู้ความสามารถดีขึ้น ก็สามารถจะทำงานปกครองคณะสงฆ์ บริหารคณะสงฆ์ ช่วยงานพระศาสนาได้มากขึ้น ทั้งตนเองก็มีเกียรติภูมิในการทำงานมากขึ้น

เพราะฉะนั้น จุดประสงค์ของการบวชประการแรกก็คือ เพื่อศึกษาเล่าเรียน ซึ่งการบวชเพื่อจุดประสงค์นี้มีค่อนข้างมาก และการเล่าเรียนจนมีความรู้ความสามารถก็มีเป็นอันมาก ตั้งแต่โบราณจนถึงปัจจุบัน

ประการที่ ๓ เป็นการสนองพระคุณของบิดามารดา ดังที่เราถ้อยกันมาเป็นประเพณีว่า ถ้าใครได้บวชลูกแล้ว ก็ได้บุญได้กุศลมาก ช่วยให้พ่อแม่ได้เกาะชายผ้าเหลืองไปสวรรค์ ตลอดจนได้เป็นญาติของพระศาสนา การบวชก็เลยมีความหมายเป็นการตอบแทนคุณของบิดามารดา

บวชให้พ่อแม่ได้เป็นญาติของพระศาสนา ทำไมจึงถือว่า การบวชเป็นการตอบแทนคุณของบิดามารดาและทำให้บิดามารดาเป็นญาติของพระศาสนา เรื่องนี้เป็นคติที่เกิดขึ้นตั้งแต่สมัยพระเจ้าอโศกมหาราช

พระเจ้าอโศกมหาราชเป็นกษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาตั้งแต่สองพันกว่าปีมาแล้ว เพราะได้ทรงส่งพระสงฆ์ออกมาเผยแผ่พระศาสนาจนถึงประเทศไทยเราด้วยพระเจ้าอโศกมหาราชได้ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก ครั้งหนึ่งได้ตรัสถามพระเถระผู้ใหญ่ว่า ที่โยมได้อุปถัมภ์บำรุงพระศาสนามามากมายนี้ ก็อยากได้เป็นญาติกับพระศาสนาและได้เป็นญาติของพระพุทธเจ้า เท่าที่โยมได้อุปถัมภ์บำรุงพระศาสนามามากมายนี้ โยมได้เป็นญาติของพระศาสนาหรือยัง

พระเถระทูลตอบไปว่า “ยัง” พระเจ้าอโศกมหาราชก็ตรัสถามต่อไปอีกว่า จะทำอย่างไร โยมได้บำรุงพระศาสนาไปแล้วไม่รู้เท่าไรหมดเงินทองไปมากมาย ก็ยังไม่ได้เป็นญาติของพระศาสนาทำอย่างไรถึงจะเป็นได้

พระเถระทูลตอบว่า ถ้าใครได้มีลูกมาบวชในพระพุทธศาสนาจะเป็นลูกชายหรือลูกหญิงก็ตาม ก็ได้เป็นญาติของพระศาสนา

สมัยนั้นยังมีภิกษุณีอยู่ พอดีพระเจ้าอโศกมีโอรสธิดาอยู่ ๒ องค์ที่อยากจะบวชอยู่แล้ว ก็เลยอาสาบวชให้พระราชบิดา เพื่อจะได้เป็นญาติกับพระศาสนา คือ เจ้าชายมเหสีทั้งกับเจ้าหญิงสังฆมิตตาทั้งสององค์ก็เลยผนวชเป็นพระภิกษุ และพระภิกษุณี แล้วก็ทำหน้าที่สืบต่อพระพุทธศาสนา

พระมเหสีเถระได้มาประดิษฐานพระพุทธศาสนาในลังกาทวีป ส่วนพระสังฆมิตตาเถรีได้นำเอาพระภิกษุณีสงฆ์มาตั้งในศรีลังกา และนำเอากิ่งพระศรีมหาโพธิ์มาปลูกที่นั่นด้วย ทำให้พระพุทธศาสนาเจริญสืบต่อมา เลยถือคติกันว่า ใครบวชลูก ก็ได้เป็นญาติกับพระศาสนา นี่เป็นความหมายแบบประเพณี

การบวชทดแทนคุณพ่อแม่ ถ้ามองความหมายให้ลึกซึ้งลงไป เป็นเรื่องความเป็นจริงของชีวิตจิตใจ กล่าวคือ ตามธรรมชาติพ่อแม่ย่อมรักลูก สุดยอดของความรักก็คือรักลูกเมื่อรักลูกก็อยากให้ลูกได้ดีมีความสุข ถ้าลูกได้ดีมีความสุข พ่อแม่ก็มีความสุขด้วยแต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าลูกไม่ดี ไม่มีความสุข พ่อแม่ก็มีความสุขทุกข์มาก และถ้าทุกข์เพราะลูก ก็จะทุกข์ที่สุด เป็นทุกข์อย่างใหญ่หลวง

เพราะฉะนั้น เมื่อพ่อแม่หวังดี จึงคิดว่าทำอย่างไรจะให้ลูกมีความสุข การที่ลูกจะได้มีความสุขก็คือลูกจะต้องมีการศึกษา ได้รับการฝึกอบรมอย่างดี ไม่ใช่เป็นอยู่ดีและประพฤติดุร้ายเฉพาะปัจจุบันเท่านั้น แต่หมายถึงอนาคตภายหน้าด้วย เพราะในกาลข้างหน้าพ่อแม่จะไม่ได้อยู่กับลูกตลอดไป แล้วลูกจะเป็นอย่างไรพ่อแม่ก็เป็นกังวลในเรื่องอนาคตของลูกว่า ต่อไปข้างหน้า ลูกจะเป็นคนดี มีความสุข มีความสำเร็จ จะดำรงชีวิตอยู่ในโลกได้ดีหรือไม่ จะรักษาวงศ์ตระกูลได้หรือไม่

สารพัดจะคิดไป นี่เป็นข้อกังวลของพ่อแม่ทั้งหลาย รวมความว่า ความอยากให้ลูกเป็นคนดีมีความสุข นี่ อยู่ในจิตใจของพ่อแม่ตลอดเวลา

ที่นี้พระศาสนามาช่วยให้การศึกษาอบรม อย่างน้อยในเวลาที่สำคัญที่สุดคือในวัยกำลังหนุ่มคะนอง ในสมัยโบราณนั้นก็เป็นครรมาคนหนุ่ม ๆ ย่อมชอบไปโน่นไปนี้ และคบเพื่อนมากมาย แต่ ละครวัน ๆ นี้พ่อแม่ย่อมเป็นห่วงลูก โดยเฉพาะลูกผู้ชายวัยคะนองเมื่อไปโน่นไปนี้ พ่อแม่ก็ห่วงเป็นกังวล มักตั้งตาคอย ไม่ค่อยสบายใจ คิดว่าลูกจะไปมีเรื่องกับใครที่เหมายหรือเปล่า จะทำดีทำถูกต้องหรือเปล่า อะไรต่ออะไร จนกว่าลูกกลับมาบ้านที่จึงโล่งใจ พ่อแม่จึงคิดกันว่า ทำอย่างไรจะให้หมักประกั้นว่าลูกจะเป็นคนดี รับผิดชอบชีวิตตนเองได้ รับผิดชอบครอบครัวได้ และรับผิดชอบต่อสังคมได้

เมื่อมีการบวช พอลูกบวชแล้ว เป็นพระอยู่ในวัด ครองผ้าเหลือง มีวินัย มีศีลเป็นกรอบ พอได้บวชเท่านั้น พ่อแม่ก็สบายใจว่า คราวนี้ไม่ต้องเป็นห่วงแล้ว ลูกอยู่ที่วัด ไม่ได้ประพฤดิเสียหายไม่ ไปเที่ยววุ่นวายที่เหมาย จิตใจพ่อแม่ก็สงบ หายวุ่นวาย คลายกังวล

เพราะฉะนั้น การบวชจึงเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยให้จิตใจของพ่อแม่มีความสุข แต่ไม่ใช่แค่นั้น พ่อแม่ยังมีความปลาบปลื้มใจ ด้วยความหวังว่าเมื่อลูกได้เข้าไปอยู่ในวัด ได้ศึกษาอบรมในพระธรรมวินัยแล้ว ต่อไปก็จะเป็นคนดี จะรับผิดชอบชีวิตของตนเองได้ จะรับผิดชอบครอบครัวและสังคมได้ แล้วเกิดความมั่นใจ พ่อแม่ก็มีความสุขเพิ่มขึ้นอีก

นอกจากนั้น ขณะที่ลูกไปเป็นพระอยู่ที่วัดนั้น ยังมีผลตามมาอีก คือ ตามปกติพ่อแม่ วุ่นวายกับการทำมาหาเลี้ยงชีพ บางทีก็ไม่มีเวลาเข้าวัด ไม่มีเวลาแม้แต่จะนึกถึงพระ หรือนึกถึงวัด แต่พอลูกบวชแล้ว นึกถึงลูกเมื่อไร ก็เท่ากับนึกถึงพระด้วย เมื่อนึกถึงพระ ก็นึกถึงวัด นึกถึงพระศาสนา จึงเท่ากับว่าลูกได้ช่วยโน้มน้อมจิตใจของพ่อแม่เข้ามาสู่พระศาสนา และมาสู่คำสอนของพระพุทธเจ้า คือเข้ามาสู่ธรรมะ

เพราะฉะนั้น เมื่อลูกเข้ามาบวชจึงเท่ากับจูงพ่อแม่เข้ามาสู่พระศาสนาด้วย เริ่มตั้งแต่ทำให้จิตใจของพ่อแม่เข้ามาใกล้ชีวิตพระศาสนามากขึ้น ตลอดจนมีโอกาสไปวัดมากขึ้น เพราะจะไปหาพระลูกของตัวเองก็ต้องไปที่วัด เมื่อไปวัดก็ได้ไปพบพระ บางทีก็ได้มีโอกาสฟังธรรมะ และได้เรียนรู้ธรรมะไปด้วย นี่แหละจึงเป็นทางที่ช่วยให้พ่อแม่ได้ใกล้ชีวิตพระศาสนา เรียกว่าเป็นญาติของพระศาสนาอย่างแท้จริง

บวชทดแทนพระคุณบิดามารดา ลูกที่มีความรู้ความเข้าใจดี เมื่อมาบวชแล้ว ตัวเองได้เห็นคุณค่าของพระศาสนา เมื่อมองเห็นคุณค่าของธรรมะแล้วก็นำธรรมะนั้นไปเผยแผ่ให้แก่พ่อแม่ญาติพี่น้องของตน ทำให้ความดีงามแผ่ขยายออกไป ช่วยให้จิตใจของพ่อแม่และญาติมิตรร่มเย็นเป็นสุขด้วย และถ้าตนเองสามารถนำเอาธรรมะที่ได้ศึกษาปฏิบัติไปใช้ประโยชน์ทำตัวเองให้ดีขึ้น และไปช่วยแนะนำสั่งสอนผู้อื่นให้ดีขึ้นมีความสุข ก็จะช่วยให้พ่อแม่ยิ่งมีความสุขความเจริญงอกงามยิ่งขึ้นไปอีก

การตอบแทนบุญคุณของพ่อแม่ นั้น เบื้องต้นที่สุดก็ถือกันว่าหมายถึงการเลี้ยงดูบำรุงท่านในด้านร่างกาย เช่นด้วยอาหาร และปัจจัยสี่อื่น ๆ แต่สาระสำคัญก็คือจะอย่างไรให้ท่านมีความสุขโดยเฉพาะทำให้ท่านมีความสุขใจ เมื่อทำให้พ่อแม่มีความสุขใจได้แล้ว ก็เป็นการตอบแทนคุณพ่อแม่อย่างดีที่สุด เพราะถ้าลูกทำให้พ่อแม่เดือดร้อนใจมีความสุข เช่น มีความก่อกวน รำรอนใจ ทุกข์ใจ หรือหนักใจเพราะลูก ก็แสดงว่าเราได้เบียดเบียนท่าน แต่ถ้าเราทำให้ท่านมีความสุข มีความมั่นใจได้ ทำให้ท่านอิ่มใจมีปีติสุขได้ ก็จะเป็นการตอบแทนคุณของท่านอย่างลึกซึ้งทีเดียว

ยังมีการตอบแทนพระคุณที่ยิ่งกว่านั้นอีก คือว่า ถ้าท่านยังไม่รู้จักธรรมะ เช่น ถ้าท่านเป็นคนไม่มีศรัทธา เราก็ชักจูงให้ท่านมีศรัทธา ถ้าท่านเป็นคนประพฤติไม่ดี ก็ชักจูงให้ท่านตั้งอยู่ในศีล ถ้าพ่อแม่ไม่มีความรู้ความเข้าใจอะไร เราก็ชักจูงให้ท่านมีความรู้ความเข้าใจในธรรมะคำสอนของพระพุทธเจ้าและความรู้ที่ต่างอื่น ๆ ถ้าพ่อแม่ไม่มีความเสียสละ เป็นคนเอาแต่ตัว ไม่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่มีน้ำใจ ก็ชักจูงให้พ่อแม่เป็นคนเสียสละมีน้ำใจบำเพ็ญประโยชน์มากขึ้น ถ้าพ่อแม่ไม่มีปัญญา ก็ชักจูงให้ท่านมีปัญญามากขึ้น อย่างนี้ท่านเรียกว่า เป็นการตอบแทนพระคุณอย่างสูงสุด ดียิ่งกว่าตอบแทนด้วยวัตถุสิ่งของอื่น ๆ

การตอบแทนด้วยวัตถุสิ่งของ เป็นของภายนอก ไม่ใช่เนื้อหาสาระแท้จริง ไม่เข้าไปถึงเนื้อแท้ของจิตใจ และไม่ทำให้ชีวิตตั้งงามประเสริฐ แต่ถ้าเราชักจูงให้พ่อแม่เข้าสู่ธรรมะได้ ให้ท่านเป็นคนตั้งงามมีปัญญาได้ นั่นก็คือทำให้ท่านได้สิ่งที่มีค่าเป็นสาระของชีวิตจึงถือว่าเป็นการตอบแทนพระคุณอย่างสูงสุด

แต่อย่างน้อยเมื่อมาบวช เราตั้งใจประพฤติให้ดีที่สุด ให้คุณพ่อคุณแม่ระลึกถึงเราแล้ว ก็เกิดความอิ่มใจมีความสุข พอนึกถึงลูกบวชเป็นพระอยู่ที่วัด รู้ว่าลูกตั้งใจศึกษาธรรมวินัย อยู่ในศีล ประพฤติดีงาม พอระลึกถึงลูก ระลึกถึงพระศาสนา จิตใจก็เอิบอิ่มมีความสุข พอเห็นลูกห่มผ้าเหลือง สรรวมเรียบร้อย มาบิณฑบาตจิตใจพ่อแม่ก็ได้ปีติ มีความอิ่มใจอีก เห็นลูกเมื่อไร ระลึกถึงลูกเมื่อไร ก็มีมีความสุขเมื่อนั้น นี่แหละถือว่าตอบแทนคุณของพ่อแม่อย่างดีที่สุด กว่าลูกจะสึกก็ช่วยให้โยมพ่อแม่มีความสุขมากมายไม่รู้เท่าไร

อย่างน้อยในระยะเวลาที่บวช ๓ เดือนนี้ เรามาตั้งใจว่าจะช่วยรักษาจิตใจของโยมพ่อแม่โยมแม่ให้มีความสุขตลอดเวลา ตั้งใจว่าให้ท่านมีความสุขจากเราตลอดสามเดือนนี้ เพียงแค่นี้ก็คุ้มค่า

เมื่อทำให้พ่อแม่มีจิตใจที่เป็นสุข ก็ทำให้ท่านเจริญองกามขึ้นในทางบุญกุศล และทำให้ท่านมั่นใจต่อลูกว่า ลูกจะประพฤติปฏิบัติดี มีการศึกษาอบรมแล้วจะมีชีวิตที่ดีงามต่อไปในอนาคตถ้าทำได้อย่างนี้พ่อแม่จะหายห่วงหายกังวล มีความสุขอย่างบริบูรณ์ทีเดียว

สรุปว่า ลูกตอบแทนพระคุณพ่อแม่ได้ ๓ ระดับ คือ

๑. เลี้ยงดูช่วยเหลือท่านทางด้านร่างกาย
๒. บำรุงรักษาใจของท่านให้เอิบอิ่มเป็นสุข

๓. ชักจูงให้ท่านเจริญสูงขึ้นไปในธรรม มีความดีงามและปัญญามากขึ้น
ทั้งหมดนี้เป็นเรื่องของการตอบแทนคุณบิดามารดาด้วยการบวชของตนเอง

ประการที่ ๔ เป็นการศึกษาศึกษาฝึกอบรมพัฒนาตนเอง พอถึงข้อสุดท้าย จุดหมายของการบวชก็มาอยู่ที่ตัวเอง คือเป็นการพัฒนาชีวิตทั้งในด้านความประพฤติ คือพฤติกรรมทางกาย วาจา ทั้งในด้านจิตใจที่จะมีความดีงามเข้มแข็งมั่นคงเป็นสุข และในด้านปัญญาคือความรู้ความเข้าใจสิ่งทั้งหลายตรงตามเป็นจริง

จากประเด็นทั้ง ๔ ที่กล่าวมานั้น มองให้เห็นความสำคัญที่พุทธศาสนิกชนทุกคนควรทำให้เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นด้านใดด้านหนึ่งโดยเฉพาะการสนองพระคุณของบิดามารดา ถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นยิ่งที่ลูก ๆ ควรทำ

พระเทพวิสุทธิกวี^{๑๐๓} (พิจิตร ฐิตวณฺโณ) ได้กล่าวสรุปถึงเป้าหมายการอุปสมบทของกุลบุตรไทยในปัจจุบันไว้ ๙ อย่าง คือ

๑. เพื่อศึกษาพระพุทธศาสนา
๒. เพื่อปฏิบัติตามหลักพระพุทธศาสนา
๓. เพื่อรักษาพระพุทธศาสนาเอาไว้
๔. เพื่อเป็นญาติกับพระพุทธศาสนา
๕. เพื่อตอบแทนคุณมารดาบิดาหรือท่านผู้มีพระคุณต่อตน
๖. เพื่อรักษาประเพณีอันดีงามของชาติไทย
๗. เพื่อความสุขและความเจริญก้าวหน้าในชีวิต
๘. เพื่อความพ้นทุกข์
๙. เพื่อนำหลักธรรมในพระพุทธศาสนาออกมาใช้ในสังคม

จากประเด็นทั้ง ๙ ประการข้างต้น อธิบายแต่โดยย่อ ดังต่อไปนี้

๑. อุปสมบทเพื่อศึกษาพระพุทธศาสนา การศึกษาในพระพุทธศาสนามี ๒ ประการ ประการแรก คือ เพื่อศึกษาด้านปริยัติ เพื่อเสาะแสวงหาความรู้ความเข้าใจในคำสอนของพระพุทธเจ้า ซึ่งปรากฏอยู่ในคัมภีร์ต่าง ๆ ประการที่ ๒ คือ เพื่อศึกษาภาคปฏิบัติกับอาจารย์กรรมฐานผู้ผ่านประสบการณ์และคอยชี้แนะ

๒. อุปสมบทเพื่อปฏิบัติตามหลักพระพุทธศาสนา การปฏิบัติให้เข้าถึงหลักธรรมในพุทธศาสนา โดยทั่วไปถ้าอุปสมบทแล้วโอกาสที่จะปฏิบัติตาม ศีล สมาธิ ปัญญา ตามที่พระพุทธเจ้าสอนไว้มี

^{๑๐๓} พระเทพวิสุทธิกวี (พิจิตร ฐิตวณฺโณ), อานิสงส์การออกบวช, หน้า ๕๓.

โอกาสทำได้ง่าย เพราะชีวิตของพระเป็นชีวิตที่เบาสบาย ไปไหนมาไหนสะดวก ไม่ติดอยู่กับที่ใดที่หนึ่ง เพราะฉะนั้น ผู้ที่ตั้งใจอุปสมบทมุ่งปฏิบัติอย่างจริงจังแล้วย่อมได้รับผลตามตามสมควรแก่กรรม

๓. อุปสมบทเพื่อรักษาพระพุทธศาสนาเอาไว้ พระพุทธศาสนาแตกต่างจากศาสนาอื่น ๆ เช่น ศาสนาพราหมณ์ หรือแม้ศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม เป็นต้น นักบวชหรือพระของศาสนาเหล่านั้นครองเรือน จึงรักษาศาสนาไว้ได้ แต่พระพุทธศาสนานี้หาเป็นเช่นนั้นไม่ ถ้าหากว่าชาติพระสงฆ์เสียแล้ว พระพุทธศาสนาก็ล้มสลายได้ง่ายที่สุด เพราะชาติพระสงฆ์ผู้สืบต่ออายุพระพุทธศาสนา เช่น ในประเทศอินเดียเป็นตัวอย่าง ซึ่งเป็นต้นกำเนิดพระพุทธศาสนา เมื่อพระสงฆ์ถูกฆ่าตายหมดหรือสึกหมด พุทธศาสนาก็ล้มลงในทันที^{๑๐๔} อย่างเมืองไทยเราแม้จะมีชาวพุทธทั่วไป ถ้าไม่มีพระสงฆ์ พระพุทธศาสนาก็หมดได้ง่าย ฉะนั้นการจะรักษาพระศาสนาไว้ ต้องอุปสมบทให้เป็นศาสนทายาท

๔. อุปสมบทเพื่อเป็นญาติกับพระพุทธศาสนา การอุปสมบทเป็นญาติกับพระพุทธศาสนา ใครก็ตาม ตระกูลใดก็ตาม ที่นับถือพุทธศาสนานั้น ถ้าไม่มีลูกหลานอุปสมบทเลยแม้แต่คนเดียว ตระกูลนั้นหาชื่อว่าเป็นญาติกับพระศาสนาไม่ เหมือนอย่างที่กล่าวไว้ในสมัยพระเจ้าอโศกมหาราช ได้ทรงทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาเป็นอันมาก สร้างเจดีย์ทั่วประเทศ ๘๔,๐๐๐ องค์^{๑๐๕}

และทรงอุปถัมภ์สังคายนาครั้งที่ ๓^{๑๐๖} คราวหนึ่งพระองค์ได้เข้าไปตรัสถามพระโมคคัลลีบุตรติสสเถระว่า การที่พระองค์ทรงบำรุงพระพุทธศาสนามากขนาดนี้ ชื่อว่าเป็นญาติกับพระศาสนาแล้วหรือยัง ? พระเถระทูลถวายพระพรว่า ต้องให้พระราชโอรสหรือพระราชธิดาอุปสมบทในพระพุทธศาสนา จึงถือว่าเป็นญาติกับพระศาสนา^{๑๐๗}

เพราะฉะนั้น ตามประวัติว่า พระเจ้าอโศกมหาราชได้ทรงให้พระโอรสองค์หนึ่งของพระองค์ผนวชในพระพุทธศาสนา คือ **พระมหินทเถระ** ซึ่งเป็นเชื้อสายกษัตริย์ เพราะพระมารดาเป็นเชื้อสายกษัตริย์ แล้วให้พระกนิษฐภคินีของพระมหินทเถระ คือ **สังฆมิตตา** ได้ผนวชเป็นภิกษุณี ท่านทั้งสองนี้ได้สำเร็จเป็นพระอรหันต์ และได้นำพุทธศาสนาเข้าไปเผยแผ่ในประเทศศรีลังกาจนเป็นหลักฐานอยู่จนถึงปัจจุบัน พระเจ้าอโศกจึงถือว่าเป็นญาติสนิทกับพระพุทธศาสนา เพราะให้พระราชบุตรและพระราชธิดาได้ทรงผนวชในพระพุทธศาสนา

^{๑๐๔} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), **พระพุทธศาสนาในเอเชีย**, หน้า ๓๕๑.

^{๑๐๕} เสถียร โปธินันทะ, **ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา**, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๑๗๒.

^{๑๐๖} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), **กาลานุกรม พระพุทธศาสนาในอารยธรรมโลก**, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ผลิธรรม ในเครือ บริษัท สำนักพิมพ์เพ็ทแอนด์โฮม จำกัด, ๒๕๕๓), หน้า ๓๔.

^{๑๐๗} เสถียร โปธินันทะ, **ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา**, หน้า ๑๗๕.

ฉะนั้น กษัตริย์ไทยเราทุกพระองค์ ตั้งแต่กรุงสุโขทัยเป็นต้นมาจึงทรงนิยมผนวชและให้พระโอรสของพระองค์ได้ทรงผนวชในพระพุทธศาสนา แม้รัชกาลปัจจุบันก็เสด็จออกผนวชในพุทธศาสนาในปี พ.ศ. ๒๔๙๙ เพราะถือว่าเป็นญาติกับพระพุทธศาสนา เป็นเหตุให้คนไทยชาวบ้านทั่วไปถือธรรมเนียมนี้ไปด้วย นับตั้งแต่**พระมหารธรรมราชาลิไท**^{๑๐๘} พระราชโอรสของพ่อขุนรามคำแหงมหาราชได้เสด็จออกผนวช จนถึงทรงนิพนธ์หนังสือเล่มแรกของไทยขึ้นในพุทธศาสนา คือ ไตรภูมิพระร่วง แสดงว่าพระองค์ทรงผนวชแล้วได้ศึกษาพุทธศาสนาไม่น้อย เพราะในไตรภูมิพระร่วงนั้นได้ทรงอ้างคัมภีร์ในพุทธศาสนาต่าง ๆ เป็นอันมากไม่น้อยกว่า ๓๐ คัมภีร์

ถึงสมัยกรุงศรีอยุธยา กษัตริย์ไทยพระองค์หนึ่ง คือ **พระบรมไตรโลกนาถ** เมื่อเสด็จขึ้นครองราชย์แล้วได้เสด็จออกผนวชเช่นกันโดยเสด็จออกผนวชเป็นพระภิกษุ ณ วัดจุฬามณี ที่จังหวัดพิษณุโลกถึง ๘ เดือน เมื่อ พ.ศ. ๑๙๙๘ (พระราชพงศาวดารฉบับหลวงประเสริฐว่า พ.ศ. ๒๐๐๘)^{๑๐๙}

เพราะฉะนั้น การอุปสมบทนี้จึงถือว่าเป็นญาติกับพุทธศาสนา คนไทยเราจึงนิยมให้บุตรหลานได้อุปสมบท เพื่อจะได้เป็นญาติสนิทกับพระพุทธศาสนา และเป็นการให้บุตรหลานช่วยกันรักษาพระพุทธศาสนาไว้ด้วย

๕. อุปสมบทเพื่อทดแทนคุณมารดาบิดา การทดแทนบุญคุณบิดามารดาเป็นการทำดีที่ยากยิ่ง เพราะบิดามารดาทั้งสองนั้นเป็นผู้มีบุญคุณมาก ยากที่บุตรธิดาจะตอบแทนบุญคุณของท่านให้หมดได้

พระไตรปิฎกกล่าวไว้ว่า^{๑๑๐} “การทำตอบแทนแก่ท่านทั้งสองเราไม่กล่าวว่าเป็นการทำดีโดยง่าย ท่านทั้งสองคือใคร คือ มารดาและบิดา ถึงบุตรจะมีอายุ ๑๐๐ ปี มีชีวิตอยู่ ๑๐๐ ปี ประคับประคองมารดาด้วยบ่าข้างหนึ่ง ประคับประคองบิดาด้วยบ่าข้างหนึ่ง ปฏิบัติท่านทั้งสองนั้นด้วยการอบกลิ่น การนวด การให้อาบน้ำ และการบีบนวด และแม่ท่านทั้งสองนั้นจะถ่ายอุจจาระและปัสสาวะลงบนบ่าทั้งสองของเขานั้นแล การกระทำอย่างนั้นยังไม่ชื่อว่าอันบุตรได้ทำ หรือทำตอบแทนแก่มารดาและบิดาเลย ถึงบุตรจะสถาปนามารดาและบิดาไว้ในราชสมบัติซึ่งเป็นเจ้าเหนือหัวแห่งแผ่นดินใหญ่ที่มีรัศมี ๗ ประการมากมายนี้ การกระทำอย่างนั้นยังไม่ชื่อว่าอันบุตรได้ทำ หรือทำตอบแทนแก่มารดาและบิดาเลย ซ้อนั้นเพราะเหตุไร เพราะมารดาและบิดามีอุปการะมาก บำรุงเลี้ยง แสดงโลกนี้แก่บุตรทั้งหลาย ส่วนบุตรคนใดให้มารดาและบิดาผู้ไม่มีศรัทธา สมาทาน ตั้งมั่น ดำรงอยู่ในสัทธาสัมปทา (ความถึงพร้อมด้วยศรัทธา) ให้มารดาและบิดาผู้ทุศีล สมาทาน ตั้งมั่นดำรงอยู่ในสัทธาสัมปทา (ความถึงพร้อมด้วยศีล) ให้มารดาและบิดาผู้ตระหนี่ สมาทานตั้งมั่น ดำรงอยู่ในจาคสัมปทา (ความถึงพร้อมด้วย

^{๑๐๘} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), **พระพุทธศาสนาในอาเซียน**, หน้า ๑๔๗-๑๔๘.

^{๑๐๙} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๕๑.

^{๑๑๐} อง.ทุก. (บาลี) ๒๐/๓๔/๘๐, อง.ทุก. (ไทย) ๒๐/๓๔/๗๗-๗๘.

การเสียสละ) ให้มารดาและบิดาผู้ไม่มีปัญญา สมาทาน ตั้งมั่น ดำรงอยู่ในปัญญาสัมปทา (ความถึงพร้อมด้วยปัญญา) ด้วยเหตุเพียงเท่านั้นแล การกระทำอย่างนั้นชื่อว่าอันบุตรได้ทำและทำตอบแทนแก่มารดาและบิดา”

รวมความว่า บุตรธิดาคนใด ทำให้ท่านทั้งสองได้มีศีล มีศรัทธา มีจาคะ และมีปัญญา หรือถ้าท่านทั้งสองมีคุณธรรมธรรมเหล่านี้อยู่แล้วก็ชวนชวนให้ท่านได้มีคุณธรรมเหล่านี้มากยิ่งขึ้น บุตรธิดาคนนั้นชื่อว่าสามารถตอบแทนบุญคุณพ่อแม่ของตนเองได้หมด

เสฐียรพงษ์ วรรณปก^{๑๑๑} ได้อธิบายถึงการอุปสมบททดแทนคุณบิดามารดาว่า ถ้า (สมมติ) พระลูกชายสอนพ่อแม่ให้บรรลุมรรคผล ก็นับว่าพระลูกชายได้ทดแทนคุณของพ่อแม่ได้หมดสิ้น ดังกรณี พระสารีบุตรเถระเป็นตัวอย่าง มารดาของพระสารีบุตรเป็นมิถิลาภิกษุต่อต้านพระพุทธศาสนา เพราะลูกชาย (คือพระสารีบุตร) หนีไปอุปสมบท เมื่ออุปสมบทแล้วยังชวนน้องชายและหลานชายไปอุปสมบทอีก นางสารีจึงตั้งตนเป็นปฏิปักษ์ต่อพระพุทธศาสนา ประพฤติขัดแย้งกับคำสอนของพระพุทธเจ้าทุกทาง เพราะความแค้นส่วนตัว ต่อมาเมื่อวันที่พระสารีบุตรจะนิพพาน ท่านกลับมายังบ้านเกิดของท่าน แม่เห็นว่าพระลูกชายกลับมาบ้าน และแจ้งความจำนงจะขออยู่ในห้องที่ท่านเกิดจึงมีจิตใจอ่อนโยนขึ้นนึกว่าพระลูกชายคงจะกลับมาอยู่บ้านตามเดิม จึงตั้งใจฟังคำพูดของลูกชายทุกเรื่องที่ท่านพูด จนในที่สุดได้บรรลุโสดาปัตติผล พระสารีบุตรเมื่อได้โปรดมารดาเป็นสัมมาทิฐิแล้ว นับว่าได้ตอบแทนบุญคุณของมารดาบังเกิดเกล้าได้หมดสิ้นแล้ว ก็นิพพาน ณ ห้องของท่านนั่นเอง

๖. อุปสมบทเพื่อรักษาประเพณีอันดีงามของชาติเอาไว้ ชาติไทยของเรามีวัฒนธรรมเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาอยู่มาก เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “ดินแดนแห่งผ้ากาสาฬหพัศตร์” หรือ “เมืองพระ” เพราะมีวัดอยู่ประมาณ ๓ หมื่นกว่าวัดทั่วประเทศ มีพระสงฆ์ทรงผ้ากาสาฬหพัศตร์อยู่ทั่วประเทศ ๓ แสนรูป ถ้ารวมสามเณรด้วยก็ประมาณ ๔ แสนรูปทั่วประเทศ ตอนเช้า ๆ จะเห็นภิกษุสามเณรออกบิณฑบาต เหลืองอร่ามทั่วไป ชาวต่างประเทศเดินทางมาจะเห็นลักษณะเช่นนี้ การอุปสมบทถือว่าเป็นการรักษาประเพณีอันดีงาม

ในสมัยก่อน คนไทยเรานิยมอุปสมบทกันหลายปี เช่น ๒ ปี หรือ ๓ ปี หรือมากกว่านี้ แต่ในปัจจุบัน การอุปสมบทเพื่อรักษาประเพณีอันดีงามนั้นลดน้อยลงไปมาก คนแต่ก่อนถ้าลูกหลานยังไม่ได้อุปสมบท เขาจะไม่ให้แต่งงานหรือถ้าไปขอลูกสาวของใคร ถ้ายังไม่อุปสมบทเขาจะไม่ให้ เพราะเขาถือว่าเป็นคนดิบอยู่ ยังไม่ได้อุปสมบท ดังนั้นคนไทยเราจึงนิยมให้บุตรหลายอุปสมบทถึงจะไม่นานเหมือนอย่างแต่ก่อนแต่ก็มีความปลื้มใจที่ได้เห็นบุตรหลายของตนได้อุปสมบท ถือว่าเป็นการรักษาประเพณีอันดีงามของชาติ แม้แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ผู้เป็นที่รักยิ่งของปวง

^{๑๑๑} เสฐียรพงษ์ วรรณปก, “มีศัพทมีแสง”, **ข่าวสด** (๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒) : ๓๑.

ชนชาวไทย ได้ทรงผนวช ณ พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ในวันที่ ๒๒ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๙๙^{๑๑๒} และสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯกษัตริย์แห่งราชวงศ์จักรี ทรงผนวชในพุทธศาสนา เมื่อวันที่ ๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๒๑^{๑๑๓} เป็นการทรงบำเพ็ญเนกขัมมบารมี รักษาประเพณีอันดีงามของชาติไทย นำความชื่นใจปลื้มใจมาให้แก่คนในชาติเป็นอันมากเพราะคนไทยส่วนใหญ่เป็นพุทธศาสนิกชน แม้แต่ชาวพุทธในต่างประเทศก็ยังชื่นชมยินดี

๗. อุปสมบทเพื่อความสุขและความเจริญก้าวหน้าในชีวิต ชีวิตคนเราไม่เหมือนกัน บางคนเกิดมามีพร้อมไปทุกอย่างและมองเห็นอนาคตที่สดใส บางท่านเห็นว่าชีวิตสมณะเป็นชีวิตที่สุขสงบกว่าทางโลกซึ่งวุ่นวายเดือดร้อน และสามารถบำเพ็ญประโยชน์ บำเพ็ญตนให้มีคุณค่า จึงอุปสมบท เมื่ออุปสมบทเข้ามาแล้วสามารถจะพบสิ่งเหล่านี้ได้ในพระพุทธศาสนา ถ้าหากว่าผู้นั้นปฏิบัติถูกต้องตามพระธรรมวินัยที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้ดีแล้ว ย่อมพบความสุขสงบและความเจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าในชีวิต ในการสั่งสมคุณความดี ในการสร้างบารมีอย่างแน่นอน

๘. อุปสมบทเพื่อสันติสุข การอุปสมบทนี้เป็นเป้าหมายอันสูงสุดในพระพุทธศาสนา การอุปสมบทในพุทธศาสนาที่แท้จริงนั้นก็เพื่อสันติสุข แม้เราจะบำเพ็ญทาน ศีล ภาวนาอย่างใดอย่างหนึ่ง ในที่สุดก็เพื่อสันติสุข ถ้าได้อุปสมบทการปฏิบัติเพื่อความสันติสุขก็เร็วขึ้น เพราะสามารถใช้อำนาจศีล สมาธิ และปัญญาได้แรงขึ้น เมื่อศีล สมาธิ และปัญญาแรงขึ้นความสุขและความพ้นทุกข์ก็มีมากขึ้นเช่นกัน เพราะฉะนั้น การอุปสมบทเพื่อจุดประสงค์ข้อนี้ แม้ทุกข์ยังไม่สิ้นชาตินี้ก็คงสิ้นในชาติต่อ ๆ ไป เมื่อทุกข์ลดน้อยลง ความสุขก็เพิ่มขึ้นอย่างแน่นอน

๙. อุปสมบทเพื่อนำหลักธรรมในพุทธศาสนามาใช้ การอุปสมบทประเภทนี้ไม่ว่าจะสึกหรืออยู่ เมื่ออุปสมบทแล้วได้ศึกษาเล่าเรียน และนำหลักธรรมที่ได้ศึกษาเล่าเรียนมาใช้ให้เป็นประโยชน์แก่ตนเอง แก่ญาติพี่น้อง แก่ประเทศชาติ และส่วนรวม การอุปสมบทเพื่อศึกษาเล่าเรียนแล้วนำหลักธรรมไปใช้ย่อมก่อประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมได้มาก พระสงฆ์ส่วนใหญ่ในปัจจุบันไม่ได้อุปสมบทเพื่อพระนิพพาน หากแต่อุปสมบทเพื่อจุดประสงค์ต่าง ๆ กัน บางท่านมุ่งพระนิพพาน บางท่านไม่ได้มุ่งพระนิพพาน แต่มุ่งจุดประสงค์เพื่อจะศึกษาหลักธรรมและรักษาพระศาสนา แล้วนำหลักธรรมนั้นไปใช้ให้เป็นประโยชน์ได้มากยิ่งขึ้น เพราะการอุปสมบทย่อมมีเวลามากในศึกษามีโอกาสปฏิบัติและสามารถนำหลักธรรมออกไปใช้ได้มาก

สรุปความว่า เป้าหมายการอุปสมบทในสังคมไทยปัจจุบัน เพื่อตอบแทนบุญคุณของบิดามารดา และผู้มีพระคุณ เพื่อสืบสานประเพณีอันดีงามของไทย เพื่อศึกษาพระธรรมวินัยทางพระ

^{๑๑๒} ดร. ดินาร์ บุญธรรม, พระมหากษัตริย์ไทยกับพระพุทธศาสนา, (กรุงเทพมหานคร : สาย-ธุรกิจโรงพิมพ์ บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), ๒๕๕๕), หน้า ๒๑๙.

^{๑๑๓} <http://th.wikipedia.org>. (๑๔/๙/๒๕๕๕).

ศาสนา เพื่อความสงบสุขทางใจ เพื่อต้องการยกระดับจิตใจให้สูงขึ้น เพื่อรักษาพระศาสนา เพื่อเป็น
 ญาติกับพระศาสนา เพื่อเจริญรอยตามพระอริยเจ้ามุ่งสู่มรรคผลนิพพานคือความพ้นทุกข์ เป็นต้น แต่
 สังคมไทยปัจจุบัน การไม่นิยมเข้ามาอุปสมบทของกุลบุตร หรือเข้ามาอุปสมบทเพียงไม่กี่วัน
 โดยเฉพาะการอุปสมบทเพียง ๗ วัน บวชแก้บน บวชตามประเพณี บวชผลาญข้าวสุก บวชสนุกตาม
 เพื่อน บวชเพื่อนพระศาสนา ดูเหมือนจะมากขึ้น ส่วนการบวชหนีสงสารหรือบวชเพื่อทำทุกข์ทั้งปวง
 ให้หมดไปนั้นหาได้ยาก ปัญหาที่ตามมาคือการหาผู้สืบทอดอายุพระพุทธศาสนาไม่ได้ นอกจากนี้
 สังคมไทยยังมีคติความเชื่อเกี่ยวกับการครองเรือนว่า ชายที่ยังไม่ได้อุปสมบทไม่เหมาะสมที่จะแต่งงาน
 มีครอบครัว จึงเกิดประเพณีบวชก่อนเบียด เป็นการสร้างเป้าหมายใหม่ให้เกิดขึ้นในสังคมไทย เมื่อผู้
 อุปสมบทมีเป้าหมายเช่นนี้การปฏิบัติตามพระธรรมวินัยจึงย่อหย่อน ประพฤติตัวเป็นที่เสื่อมเสีย ไม่
 สนใจที่จะศึกษาหลักธรรมคำสั่งสอนทางพระศาสนา เพราะต่างถือว่าอุปสมบทตามประเพณีไม่กี่วันก็
 สึกออกไปเป็นฆราวาสเหมือนเดิมแล้ว เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงเกิดปัญหาตามมาดังที่ปรากฏเป็นข่าวตามสื่อ
 ต่าง ๆ ให้เราให้เห็นกันอยู่บ่อยครั้ง และเดิมทีนั้นการอุปสมบทเป็นไปอย่างเรียบง่ายไม่มีพิธีต้องอะไร
 มากนัก ไม่มีพิธีสู่ขวัญ ไม่มีมหรสพสมโภชเหมือนอย่างปัจจุบัน แต่ถ้าเป็นอยู่อย่างนี้ต่อไปย่อมเกิด
 ผลกระทบต่อพระพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก

๒.๔.๓ ผลสัมฤทธิ์ของการอุปสมบท

การทำกิจการทุกอย่างจะต้องมีวัตถุประสงค์ จะต้องทราบสิ่งที่จะต้องทำและผลจะได้รับ
 ในทางพระพุทธศาสนาได้ให้ความสำคัญกับเรื่องเหตุและผลมาก การอุปสมบทก็เช่นเดียวกัน ย่อมมี
 อานิสงส์มากกว่าการสร้างบุญในรูปแบบต่าง ๆ เพราะว่าการอุปสมบทเป็นการสร้างคนให้เป็นมนุษย์
 สร้างมนุษย์ให้เป็นพระ สร้างพระให้เป็นพระอรหันต์ ซึ่งเป็นอานิสงส์สูงสุดในทางพระพุทธศาสนา
 ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันยังคงไม่เปลี่ยนแปลง ดังพระดำรัสที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ในมหาปริณิพพานสูตร
 ว่า “ถ้าหากว่า ยังมีผู้ปฏิบัติตามพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัดอยู่ โลกนี้จะไม่ว่างจากพระอรหันต์”^{๑๑๔}
 แต่ถ้าไม่สามารถไปสู่เป้าหมายสูงสุดคือบรรลอรหัตผล ก็จะได้ผลสัมฤทธิ์จากการอุปสมบทที่แตกต่างกัน
 ออกไป ตามแต่อุปนิสัยปัญญาบารมีของแต่ละท่านที่ได้สั่งสมมาตั้งแต่อดีตชาติจนถึงปัจจุบันชาติ

พระไตรปิฎกได้กล่าวถึงอานิสงส์คือผลสัมฤทธิ์ที่เกิดจากการอุปสมบทไว้ว่า สมัยหนึ่ง
 พระราชาแห่งแคว้นมคธพระนามว่า อชาตศัตรู เวเทหิบุตร มีอำมาตย์แวดล้อม ประทับนั่งอยู่บนปราสาท
 ชั้นบน ขณะนั้นท้าวเธอทรงเปล่งอุทานว่า “ราตรีสว่างไสวน่ารื่นรมย์ งดงาม น่าชื่นชมยิ่งนัก เป็นฤกษ์
 งามยามดี วันนี้เราควรเข้าไปหาสมณะหรือพราหมณ์ผู้ใดหนอที่จะทำให้จิตใจของเราเบิกบานเลื่อมใสได้”
 อำมาตย์ทั้งหลายได้กราบทูลให้เข้าไปหาครูทั้ง ๖ ได้แก่ ครูปุณณะ กัสสปะ, ครูมัณฑิ, โคศาล, ครูอชิตะ

^{๑๑๔} ที.ม. (บาลี) ๑๐/๑๓๘/๑๓๒-๑๓๖, ที.ม. (ไทย) ๑๐/๑๓๘/๑๖๐-๑๖๒.

เกสกัมพล, ครูปุกระ กัจจายนะ, ครูสัจชัย เวลัญฐบุตร และครูนิครนถ์ นาฏบุตร พระองค์ทรงนิ่งไม่ตรัสตอบอะไร เพราะครูทั้ง ๖ ทรงเคยไปพบแล้ว แต่ไม่ได้คำตอบที่ชัดเจน^{๑๑๕}

ขณะนั้น พระพุทธเจ้าประทับอยู่ที่สวนมะม่วงของหมอชีวก โกมารภัจ เขตกรุงราชคฤห์ พร้อมด้วยภิกษุสงฆ์หมู่ใหญ่จำนวน ๑,๒๕๐ รูป ในคืนวันเพ็ญขึ้น ๑๕ ค่ำ อันเป็นวันอุโบสถของเดือนที่ ๔ พระเจ้าอชาตศัตรูเสด็จไปเฝ้า ทูลถามถึงผลดีของความเป็นสมณะที่เห็นได้ในปัจจุบัน

พระพุทธเจ้าตรัสตอบเป็นข้อ ๆ ดังนี้^{๑๑๖}

๑. ผู้เคยเป็นทาสหรือกรรมกรของพระเจ้าอชาตศัตรู เมื่อออกบวชประพฤติตนดีงามแล้ว จะทรงเรียกร้องให้กลับไปเป็นทาสหรือกรรมกรตามเดิมหรือไม่ พระเจ้าอชาตศัตรูตรัสตอบว่า ไม่เรียกกลับ แต่จะแสดงความเคารพถวายปัจจัย ๔ และถวายความคุ้มครองอันเป็นธรรม ตรัสสรุปว่า นี่เป็นผลของความเป็นสมณะที่เห็นได้ในปัจจุบัน

๒. คนทำนาของพระเจ้าอชาตศัตรู เมื่อออกบวชประพฤติตนดีงามแล้ว จะทรงเรียกร้องให้กลับไปทำนาให้ตามเดิมหรือไม่ ตรัสตอบเหมือนข้อแรก จึงนับเป็นผลของความเป็นสมณะที่เห็นได้ในปัจจุบัน

๓. คฤหบดีหรือบุตรคฤหบดี ฟังธรรมเลื่อมใสแล้วออกบวชประพฤติพรหมจรรย์ สมบูรณ์ด้วยศีล (พรรณนาศีลอย่างเล็กน้อย อย่างกลาง อย่างใหญ่ เหมือนในพรหมชาลสูตร), สำรวมอินทรีย คือตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ มิให้บาปอกุศลเกิดขึ้นท่วมทับจิต, มีสติสัมปชัญญะ, มีความสันโดษ ยินดีด้วยปัจจัย ๔ ตามมีตามได้, ออกป่าบำเพ็ญสมาธิ ละกิเลสที่เรียกว่านิวรณ์ ๕ เสียได้ จึงได้บรรลุมานที่ ๑ นี่เป็นผลของความเป็นสมณะที่เห็นได้ในปัจจุบัน

๔. ได้บรรลุมานที่ ๒

๕. ได้บรรลุมานที่ ๓

๖. ได้บรรลุมานที่ ๔

๗. น้อมจิตไปเพื่อเกิดความรู้เห็นด้วยปัญญา (ญาณทัสสนะ) ว่า กายมีความแตกทำลายไปเป็นธรรมดา วิญญาณก็อาศัยและเนื่องในกายนี้ (วิปัสสนาญาณ ญาณอันทำให้เห็นแจ้ง)

๘. นิรมิตร่างกายอื่นจากกายนี้ได้ (มโนมยิทธิ คือฤทธิ์ทางใจ)

๙. แสดงฤทธิ์ได้ เช่น น้อยคนทำให้เป็นมากคน มากคนทำให้เป็นน้อยคน เดินน้ำดำดิน เป็นต้น (อิทธิวิริ)

๑๐. มีหูทิพย์ ได้ยินเสียงใกล้ไกล ที่เกินวิสัยของมนุษย์ธรรมดา (ทิพย์โสต)

^{๑๑๕} ที.สี. (บาลี) ๙/๙๑/๖๑-๖๓, ที.สี. (ไทย) ๙/๙๑/๔๘-๕๐.

^{๑๑๖} สุชีพ ปุญญานุภาพ, พระไตรปิฎก ฉบับประชาชน, พิมพ์ครั้งที่ ๑๖, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙), หน้า ๒๙๓-๒๙๕.

๑๑. กำหนดรู้ใจผู้อื่นได้ (เจโตปริยญาณ)

๑๒. ระลึกชาติในอดีตได้ (ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ)

๑๓. เห็นสัตว์อื่นตายเกิดด้วยตาทิพย์ (เรียกว่าทิพย์จักขุ หรือจตุปาตญาณ คือญาณรู้ความตาย และความเกิดของสัตว์)

๑๔. รู้จักทำอสังขะ คือกิเลสที่หมักหมม หรือหมักดองในสันดานให้สิ้นไป (อาสวกขยญาณ) ลำดับ

เมื่อจะย่อผลแห่งความเป็นสมณะที่เห็นได้ในปัจจุบันทั้งสิบสี่ข้อนี้เป็นหมวด ๆ อาจย่อได้ ๓ หมวด คือ

หมวดที่ ๑ ทำให้พ้นจากฐานะเดิม คือพ้นจากความเป็นทาส เป็นกรรมกร พ้นจากความเป็นชานา ได้รับการปฏิบัติด้วยดี แม้จากพระมหากษัตริย์ คือผลข้อ ๑ กับข้อ ๒

หมวดที่ ๒ เมื่ออบรมจิตใจจนเป็นสมาธิ ก็เป็นเหตุให้ได้ฌาน ที่ ๑ ถึง ๔ อันทำให้ละกิเลสอย่างกลางได้ คือผลข้อ ๓, ๔, ๕, และ ๖.

หมวดที่ ๓ ทำให้ได้วิชา ๘ อันเริ่มแต่ข้อ ๗ ได้วิปัสสนาญาณ จนถึงข้อ ๑๔ ได้อาสวกขยญาณ

เมื่อพระเจ้าอชาตศัตรูได้รับฟังภาสิตของพระพุทธเจ้าแล้วทรงเลื่อมใส ปฏิญาณพระองค์เป็นอุบาสกถึงพระรัตนตรัยเป็นสรณะตลอดชีวิต แล้วกราบทูลขอมาในการที่ปลงพระชนม์พระราชบิดา (คือพระเจ้าพิมพิสาร) ซึ่งพระพุทธเจ้าตรัสรับขมาว่าวิธีนี้เป็นความเจริญในวินัยของพระอริยเจ้า^{๑๑๗}

ครั้นเมื่อพระเจ้าอชาตศัตรูเสด็จกลับแล้วไม่นาน พระพุทธเจ้าตรัสกับภิกษุทั้งหลายว่า “ภิกษุทั้งหลาย พระราชาองค์นี้ถูกขจัดเสียแล้ว ถูกทำลายเสียแล้ว หากท้าวเธอจักไม่ปลงพระชนม์พระราชบิดาผู้ทรงธรรม ธรรมจักสูญอันไร้รัฐคือกิเลส ปราศจากมลทิน จักเกิดขึ้นแก่ท้าวเธอ ณ ที่ประทับนี้ที่เดียว (เป็นพระโสดาบัน)”^{๑๑๘}

การอุปสมบทเป็นพระในพระพุทธศาสนาถือว่าการทำได้ยากยิ่ง ต้องมีความพร้อมหลายด้าน เช่น ต้องมีอายุ ๒๐ ปีบริบูรณ์ ต้องได้รับการอนุญาตจากมารดาบิดา เป็นต้น เมื่ออุปสมบทแล้วศึกษาตามพระธรรมวินัยทำให้ได้รับผลสัมฤทธิ์ตามข้อปฏิบัติ และประโยชน์อย่างยิ่ง

^{๑๑๗} ที.สี. (บาลี) ๙/๑๓๙/๑๑๒-๑๑๓, ที.สี. (ไทย) ๙/๑๓๙/๘๕.

^{๑๑๘} ที.สี. (บาลี) ๙/๑๔๐/๑๑๓, ที.สี. (ไทย) ๙/๑๔๐/๘๕-๘๖.

ในเรื่องของผลสัมฤทธิ์ที่เกิดจากการอุปสมบทนั้นพระพุทธเจ้าทรงตรัสไว้ว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เราย่อมอยู่ประพฤติพร้อมจรรยาอันมีสิกขา (อภิสมาจาร = มรรยาทอันดีงาม) เป็นอานิสงส์ มีปัญญาเป็นยอด มีวิมุตติเป็นแก่น มีสติเป็นอธิปไตย”^{๑๑๙}

ผลที่เกิดจากการอุปสมบทนั้น ไม่จำเพาะผู้ที่อุปสมบทเท่านั้นที่ได้รับ แม้แต่ผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น พ่อแม่หรือผู้ที่ได้ร่วมเป็นเจ้าของที่ให้บุตรหลานได้รับการอุปสมบทเป็นภิกษุในพระพุทธศาสนา ย่อมได้รับผลเหมือนกัน อาจประมวลได้ดังที่มีท่านผู้รู้ประมวลไว้ ดังนี้

พุทธทาสภิกขุ^{๑๒๐} ได้กล่าวถึงผลของอุปสมบทไว้ดังนี้ว่า เมื่อกล่าวถึงผลหรืออานิสงส์ของการบวชแล้ว ผู้บวชควรจะทำในใจถึงผลของการบวชให้กว้างออกไปเป็น ๓ ประการเป็นอย่างน้อย อานิสงส์ของการบวชนั้น ย่อมมีมากมายกว้างขวางเหลือที่จะกล่าวให้ครบถ้วนเป็นรายละเอียดได้ แต่อาจจะประมวลเข้าด้วยกันแล้วจำแนกออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ ๓ ประเภท กล่าวคือ อานิสงส์ที่จะพึงได้แก่ตัวผู้บวชเอง, อานิสงส์ที่จะพึงได้แก่ผู้อื่นมีมารดาบิดาเป็นประธาน และอานิสงส์ที่จะพึงได้แก่พระศาสนา

สำหรับ **อานิสงส์ที่จะพึงได้แก่ตัวผู้บวชเอง** นั้น โดยส่วนใหญ่ย่อมหมายถึงการพ้นไปจากการเผาผลาญของไฟกิเลสและไฟทุกข์หรือที่เรียกว่า “นิพพาน” นี้เป็นที่ตั้ง หากไม่ได้ถึงนั้นก็ย่อมได้รองลงมาในอันดับที่รองลงมา คือมีไฟกิเลสและไฟทุกข์เผาผลาญแต่เพียงเบาบาง แล้วแต่ว่าตนจะสามารถประพฤติปฏิบัติธรรมวินัยได้ดีเพียงไรนี้กล่าวสำหรับผู้ที่บวชตลอดไป ส่วนผู้ที่บวชเฉพาะกาลชั่วคราวตามขนบธรรมเนียมประเพณีของบางประเทศนั้นย่อมได้ผลโดยสรุป คือ จักได้เรียนรู้ศาสนาที่ตนนับถืออย่างใกล้ชิด จักได้ลงมือปฏิบัติธรรมะเป็นเครื่องพ้นทุกข์ดู เท่าที่ตนจะปฏิบัติได้ และในที่สุด จักได้กลับออกมาเป็นคนที่ดีกว่าเก่า เหมาะสมที่จะเป็นผู้นำในครอบครัวทั้งหมดนี้ เรียกว่า อานิสงส์ที่ผู้นั้น จะพึงได้รับเฉพาะตน และตนจะต้องทำให้ได้รับจริง ๆ อย่าให้เสียทีที่ได้บวชเลย

สำหรับ **อานิสงส์ที่จะพึงได้แก่ผู้อื่น** มีมารดา บิดา เป็นต้นนั้นข้อนี้ย่อมหมายถึงการมุ่งตอบแทนบุญคุณของผู้มีบุญคุณเป็นที่ตั้งมีมารดาบิดาเป็นประธานของบุคคลเหล่านั้น ๆ คนเราพอสักว่าเกิดมาในขณะนั้น ยังไม่ทันจะลืมตาดูโลกได้ ก็เป็นหนี้บุญคุณแก่คนทั้งหลายอย่างมากมายเหลือที่จะกล่าวได้เสียแล้ว สำหรับมารดาบิดานั้นไม่ต้องกล่าว เพราะท่านมีบุญคุณเหนือเศียรเกล้าของบุตรเพียงไรนั้นย่อมเป็นที่ประจักษ์กันดีอยู่แล้วว่า ส่วนที่ว่า “เป็นหนี้บุญคุณผู้อื่นอีกมากมายเสียตั้งแต่ยังไม่ทันลืมตาดูโลก” นั้น ข้อนี้หมายความว่า พ่อเด็กคลอดออกมา ก็ต้องอาศัยสติปัญญาวิชาความรู้ของ

^{๑๑๙} แสง จันทรงาม, พระพุทธศาสนาจากพระโอษฐ์, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทธีระการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๔๔), หน้า ๒๐๘-๒๐๙.

^{๑๒๐} พุทธทาสภิกขุ, บวชทำไม, หน้า ๓๙-๔๔.

ผู้ที่เป็นแพทย์เป็นหมอของผู้ที่รู้จักคิดรู้จักทำเครื่องนุ่งห่มขึ้นในโลก และของผู้ที่ทำการช่วยเหลือ แวดล้อมทุกอย่างทุกประการโดยไม่รู้สึกรู้สีกตัว จนอาจจะสรุปได้ว่า พอเกิดมาก็เป็นหนี้บุญคุณคนทั้งโลก ทีเดียว เพราะฉะนั้น จึงเป็นหน้าที่ของคนที่จะต้องตอบแทนบุญคุณของผู้มีบุญคุณทั้งหลาย ซึ่งมี มารดาบิดาเป็นประธานในการตอบแทนบุญคุณนั้น บัณฑิตทั้งหลายมีพระพุทธเจ้าเป็นต้นได้กล่าวไว้ ว่า ไม่มีอะไรที่จะตอบแทนดียิ่งไปกว่าการที่ทำให้ผู้มีบุญคุณนั้น ๆ ได้รับความดีความงามอันสูงสุด สำหรับความดีความงามอันสูงสุดนั้น ไม่มีอะไรยิ่งไปกว่า การได้พ้นไปจากความทุกข์หรืออดพ้นไปจากการถูก เผลาผลาญของไฟกิเลสและไฟทุกข์ เพราะเหตุฉะนั้นแหละ บุตรที่จะต้องตอบแทนมารดาบิดา จักต้อง สำนึกถึงการทำให้มารดาบิดาเป็นต้นนั้น ได้รับความดีความงามเป็นความพ้นจากทุกข์ก่อนสิ่งอื่นใด ทั้งสิ้น

จึงเห็นได้ว่า โอกาสแห่งการตอบแทนบุญคุณของมารดาบิดานั้นนับว่ามีมากที่สุดในการ บวช คือว่า ด้วยการบวชนั้น จักทำให้มารดาบิดาเป็นต้น มีศรัทธามั่นคงในพระพุทธศาสนายิ่งขึ้น ได้ เป็นผู้ใกล้ชิดหรือเป็นญาติในพระศาสนายิ่งขึ้น ได้ใกล้ชิดการประพฤติปฏิบัติธรรมวินัยยิ่งขึ้น ได้มี ความรู้ ความเข้าใจในธรรมอันลึกซึ้งนั้นยิ่งขึ้น หรืออย่างน้อยที่สุดก็เป็นผู้มั่นคงไม่หวั่นไหวในพระ รัตนตรัย จนเป็นที่รับประกันได้ว่าไม่มีทางที่จะตกไปสู่อบายได้เลย ดังนี้เป็นต้น จึงนับว่า การบวชที่ ถูกต้องนี้เป็นโอกาสที่จะตอบแทนบุญคุณมารดาบิดาได้จริง ๆ แต่ทั้งนี้ย่อมหมายถึงว่า ผู้นั้นจะต้อง บวชจริง ศึกษาเล่าเรียนจริง ประพฤติปฏิบัติจริง ๆ ได้รับความดีแห่งพรหมจรรย์นี้จริง ๆ แล้วตั้งหน้าตั้งตา สอนผู้อื่นจริง ๆ ล้วนแต่เป็นการทำจริงไปทั้งหมดดังนี้ จึงจะมีผลเป็นการตอบแทนบุญคุณมารดาบิดา เป็นต้น อันเป็นที่เคารพจริงอย่างเหมาะสมกันได้

ขอให้ผู้บวชแล้วทั้งหลาย จงอ้างเอาคุณมารดาบิดาเป็นที่ตั้งโดยมีความสำนึกว่า ท่าน เหล่านั้นได้มีบุญคุณแก่เรามาก่อนแล้ว เป็นฝ่ายที่ทำแก่เราก่อน เรากำลังเป็นหนี้บุญคุณของท่านอยู่ แล้ว แล้วตั้งอกตั้งใจประพฤติปฏิบัติธรรมวินัยด้วยการทำจริงดังกล่าวมา ให้เป็นการตอบแทนบุญคุณ มารดาบิดาอย่างเหมาะสมกัน อย่าให้เป็นขบถหรือหลอกลวงต่อความหวังของมารดาบิดาแต่ประการ ใดเลย นี้เรียกว่า อานิสงส์ของการบวชที่จะพึงได้แก่ผู้มีบุญคุณทั้งหลาย มีมารดาบิดา เป็นต้น

สำหรับ อานิสงส์จะพึงได้แก่พระศาสนาเอง เป็นประการสุดท้ายนั้น ข้อนี้หมายความว่า แม้พระศาสนาก็เป็นสิ่งที่มิพึงจายปรุ้งแต่งอาจจะเสื่อมสูญไปได้ถ้าหากไม่มีการปรุ้งแต่งสืบต่ออายุเอาไว้ เพราะฉะนั้น การบวชของพวกเราจึงมีความมุ่งหมายให้เป็นการสืบอายุพระพุทธศาสนา ถ้าหากไม่มี พระศาสนา เราจะบวชได้อย่างไร เป็นสิ่งที่เข้าใจกันได้อยู่ดีแล้ว บุญคุณของพระศาสนานั้นเองที่ทำให้เรา ได้บวช เพราะฉะนั้นเราจักต้อง ตอบแทนบุญคุณของพระศาสนา ถ้ากล่าวให้ยืดออกไปกว่านี้อีกก็คือ เราต้องรำลึกถึงคุณอุปชฌาย์อาจารย์ที่ได้สืบอายุพระพุทธศาสนากันมาเป็นลำดับ ๆ นับตั้งแต่สมัย พุทธกาลมาจนถึงบัดนี้ จนทำให้เราได้บวช เราต้องสำนึกบุญคุณของอุปชฌาย์อาจารย์เหล่านั้น ซึ่งแต่ละ ท่านล้วนแต่หวังว่า เราผู้เป็นลูกศิษย์ชั้นหลัง ๆ จักช่วยกันสืบอายุของพระศาสนาให้เป็นช่วง ๆ รับมอบ

กันไปอย่าให้ขาดสายได้ นี่เป็นเหตุให้เราต้องคิดตอบแทนคุณอุปัชฌาย์อาจารย์เหล่านี้ด้วยการสืบอายุ
พระศาสนาไว้ให้ได้จริง ๆ

สุนทรียา สุนทรวิภาต^{๑๒๑} ได้มีความคิดเห็นสอดคล้องกับแนวคิดของพุทธทาสภิกขุ
เช่นเดียวกันว่า การออกบวชนั้นมีประโยชน์ ๓ ระดับ คือ

๑. ประโยชน์ตน คือ ประโยชน์ที่ผู้บวชได้รับในขณะที่ครองสมณเพศ และในการ
ดำรงชีวิตหลังจากสึกแล้ว นอกจากนี้ยังรวมถึงประโยชน์ที่ผู้ใกล้ชิด ผู้อุปการะในการบวชจะได้รับจาก
ผู้บวชด้วย ประโยชน์ส่วนตนมีดังนี้

- (๑) ได้เรียนรู้พระธรรมวินัย
- (๒) รู้จักฝึกตนให้มีความอดทน เนื่องจากต้องปฏิบัติ ตนตามวินัยและตามหลักการ
ปกครองสงฆ์
- (๓) รู้จักสำรวม กาย วาจา ใจ ให้อยู่ในระเบียบอันดีงาม
- (๔) รู้จักรับผิดชอบและดูแลตนเอง เพราะขณะบวชอยู่ สมณะย่อมมีหน้าที่ที่จะต้อง
ปฏิบัติทั้งส่วนตัวและร่วมกับหมู่คณะ
- (๕) รู้จักละอายตนเองและกลัวบาป
- (๖) รู้จักความสันโดษ คือ พอใจที่มีชีวิตอย่างเรียบง่าย เว้นความฟุ้งเฟ้อทั้งปวง
- (๗) ได้ปฏิบัติ คือ เว้นชั่วทำดี และทำจิตใจให้ผ่องใส ซึ่งเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนาผู้
บวชจะมีโอกาสปฏิบัติได้สมบูรณ์กว่าผู้ครองเรือน
- (๘) รู้จักศาสนพิธี และมีส่วนร่วมปฏิบัติอย่างถูกต้อง
- (๙) ได้รับการปลูกฝังค่านิยมในทางที่ดี
- (๑๐) ได้บรรลุผลในการปฏิบัติในการดำรงชีวิตได้ ทั้งระหว่างบวชและหลังจากสึกจาก
สมณเพศแล้ว

(๑๑) มารดา บิดา ญาติ ของผู้บวชและผู้มีส่วนอุปการะในการบวชได้มีส่วนในกุศล
ยิ่งขึ้น

๒. ประโยชน์ต่อสังคม

- (๑) การบวชในพระพุทธศาสนา ถือว่าเป็นการสร้างสมเนื่อบุญของโลก
- (๒) พระสงฆ์ที่ปฏิบัติดีและหมั่นสั่งสอนประชาชน ย่อมเป็นที่พึ่งทางใจของ
พุทธศาสนิกชน

^{๑๒๑} สุนทรียา สุนทรวิภาต, “การศึกษาความสำคัญของการบวชในพุทธศาสนาที่มีผลต่อสังคมไทย
ในปัจจุบัน : ศึกษาเฉพาะกรณีในกรุงเทพมหานครและจังหวัดสุพรรณบุรี”, วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต,
(สาขาวิชาศาสนาเปรียบเทียบ : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๒๕), หน้า ๙๐-๙๒.

(๓) พระสงฆ์เป็นตัวอย่างที่ดีงามแก่คนทั่วไป ในด้านการปฏิบัติธรรม

(๔) หลักธรรมาธิปไตยในพระพุทธศาสนา เป็นแนวทางของประชาธิปไตยทั้งในการปกครองและการดำเนินชีวิต

๓. ประโยชน์ต่อพระศาสนา

(๑) การบวชย่อมนำให้มีผู้สืบทอดศาสนา ซึ่งจะทำให้พระศาสนาดำรงอยู่ตลอดไป

(๒) พระสงฆ์เป็นสันทายาท

(๓) พระภิกษุสามเณรช่วยเผยแผ่ศาสนาให้เจริญกว้างไกลยิ่งขึ้น

(๔) ปฏิปทาของพระสงฆ์ในการพิสูจน์ว่า มนุษย์สามารถดำรงชีวิตตามแนวคำสอนของพระพุทธศาสนาได้จริง ประโยชน์ของการบวชจึงเป็นการสร้างมหาบุคคลอย่างมหาศาลต่อโลกและตนเอง รวมทั้งเป็นประโยชน์ต่อพระศาสนาด้วย หากมองในมุมประโยชน์ส่วนรวมจะเห็นว่าการบวชในพระพุทธศาสนามีอยู่ ๓ ระดับด้วยกัน คือ

๑. ประโยชน์ในเบื้องต้น หมายถึง ประโยชน์ในฐานะเป็นเนืองนาคของโลก เป็นผู้ที่บุคคลทั่วไปมาสร้างบุญด้วย เพราะถือว่าเป็นผู้บริสุทธิ์สะอาด การทำบุญกับนักบวชจึงเป็นการสร้างมหาบุคคลอย่างยิ่ง โดยเฉพาะสร้างบุญกับพระอรหันต์ เรียกว่าระดับบุญ

๒. ประโยชน์ในท่ามกลาง หมายถึง การนำธรรมะที่ได้มาอบรมสั่งสอนประชาชนให้รู้จักกายชั่วกลัวบาป รู้จักแยกแยะว่าสิ่งไหนควรทำและไม่ควรทำ สร้างความสามัคคีให้สังคม และสันติภาพให้เกิดขึ้นในโลก เป็นการนำธรรมะมาเป็นเครื่องเยียวยาสังคม เรียกว่าระดับศีลธรรม

๓. ประโยชน์สูงสุด หมายถึง ประโยชน์ที่ทำให้คนกลายเป็นพระอรหันต์ ซึ่งถือว่าเป็นอุดมการณ์สูงสุดในทางพระพุทธศาสนา โดยผ่านกระบวนการฝึกหัดปฏิบัติ ชัดเภา ชำระล้างจิตใจให้ชาวสอาดหมดจดจากกิเลสตัณหา หากสังคมใดมีคนประเภทนี้มากก็จะทำให้เกิดสังคมอุดมสุข เพราะจะไม่มีมีการทะเลาะเบาะแว้งแย่งชิง ทะเยอทะยาน เบียดเบียนและรังแกกันและกัน หากมองในแง่ผลประโยชน์ส่วนตัวก็เป็นผู้ที่สิ้นภพสิ้นชาติ เป็นผู้ดำเนินอยู่ด้วยวิมุติสุขในชาติปัจจุบันเรียกว่าระดับโลกุตตระ

ผู้ที่เข้ามาอุปสมบทเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา ถึงจะไม่สามารถบรรลุประโยชน์สูงสุดระดับโลกุตตระ ย่อมได้ประโยชน์บางประการ

พระใบฎีกาอินถนอม มหาวีโร (ศรีหาคา)^{๑๒๒} ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการบวชไว้ ๙ ประการ คือ

๑. รู้จักควบคุมอารมณ์ตนเอง
๒. ลดทิฏฐิมานะ
๓. ดับความร้อน
๔. ทอนความเมา
๕. ช่วยประเทศชาติ
๖. ได้เป็นญาติในพระพุทธศาสนา
๗. ทดแทนคุณบิดามารดา
๘. ได้ชื่อว่าเป็นคนสุข
๙. เป็นเหตุให้ดับทุกข์

ผู้ที่ยังไม่เคยได้รับการอุปสมบท หรือได้ศึกษาปฏิบัติอย่างจริงจังย่อมจะเข้าใจยากเกี่ยวกับเรื่องนี้ แต่ถ้าหากผู้ใดได้สัมผัสกับชีวิตของความเป็นนักบวชอย่างแท้จริงแล้วย่อมจะเห็นคุณค่า และได้รับผลที่เกิดจากการอุปสมบทอย่างแน่นอน

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส^{๑๒๓} ได้พระนิพนธ์ถึงผลการบวชของภิกษุใหม่ที่บวช ๓ เดือน มาประกอบการพิจารณา คำตอบเหล่านี้ได้นำมาจากบันทึกแสดงผลการบวชที่ได้ขอให้ภิกษุใหม่รวม ๒๐ รูปเขียนขึ้นไว้บ้าง จากที่อื่นบ้าง จากการถามตอบด้วยปากบ้าง ท่านเหล่านั้นมาจากที่ต่าง ๆ กัน มีทั้งที่เป็นข้าราชการ ทั้งที่ไม่เป็นข้าราชการและเป็นนักศิลปินก็มีไว้ดังนี้

๑. การอุปสมบท ทำให้เกิดความสำนึกใหม่ว่า ได้มีแปลนหรือแผนทีเพื่อจะดำเนินชีวิตให้ไปในทางที่ถูกที่ควรอยู่ในมือแล้ว แต่จะปฏิบัติได้เพียงไรนั้นอีกเรื่องหนึ่ง เวลานั้นนับว่าได้ส่วนทฤษฎีไว้แล้ว
๒. อุปสมบทแล้วทำให้ได้รับความอึดใจซึ่งบอกอาการไม่ถูกว่าอึดอย่างไร แต่ตนเองรู้ของตนเอง
๓. การอุปสมบททำให้รู้สึกว่าได้ลาภอันประเสริฐซึ่งยังมีคนอื่นเป็นจำนวนมากที่ไม่มีโอกาสได้ เพราะการที่จะได้มีโอกาสทราบคำสอนของพระพุทธเจ้า ทั้งด้านทฤษฎีและทั้งด้านปฏิบัติ

^{๑๒๒} พระใบฎีกาอินถนอม มหาวีโร (ศรีหาคา), “การศึกษาการอุปสมบทในพระพุทธศาสนาเถรวาท : ศึกษากรณี ตำบลหัวขวาง อ.โกสุมพิสัย จ.มหาสารคาม”, หน้า ๑๒๗.

^{๑๒๓} พระศรีสิทธิวงค์ (สาย ตูลโย, ป.๕.๙), การบวชในพระพุทธศาสนา, หน้า ๘๒-๘๗.

หรือทางด้านวินัยก็ดี โอกาสที่จะฝึกหัดขัดเกลากายวาจาใจในทางสัมมาปฏิบัติก็ดี โอกาสที่จะอบรมในศีลสมาธิปัญญาที่ดี ผู้บวชเท่านั้นที่มีโอกาสกว่าผู้ไม่บวช

๔. การอุปสมบทนั้นว่าได้บูชาคุณพ่อแม่ ด้วยความกตัญญูทศเวที เพราะท่านทั้งสองเลี้ยงบุตรชายมีความหวังอยู่อย่างหนึ่ง คือ ให้บุตรอุปสมบทให้

๕. การอุปสมบทนั้นว่าได้บูชาพระสัมมาสัมพุทธเจ้าด้วยปฏิบัติบูชา กระทำตนเป็นทายาทของพระศาสนา แม้จะเป็นเวลาเพียงสามเดือนก็ตาม พระพุทธเจ้าทรงตรัสผลของการบวชไว้ตอนหนึ่งว่า ถึงแม้จะมีผู้วิเศษเลือกสรรเก็บดอกไม้จันทน์มาบูชาพระพุทธเจ้าตั้ง ๑,๐๐๐ องค์ กระทำดังนี้ทุกวันผลของการบูชานั้นก็มิเท่าผลของการบวชในพระพุทธศาสนา

๖. การอุปสมบทนั้นว่าได้เพิ่มบุญบารมีเพื่อความหลุดพ้น เพราะการอุปสมบทนั้นได้ว่าเป็นผู้ได้เข้าใกล้พระรัตนตรัยมากที่สุด

๘. การอุปสมบททำให้รู้จักตัวเองมากขึ้นกว่าแต่ก่อน เมื่อก่อนเข้าใจผิดในศาสนามานาน เข้าใจว่าศาสนาเป็นเรื่องของคนโง่ของคนสมัยเก่า เข้ากับเหตุการณ์ปัจจุบันไม่ได้เป็นของไม่จำเป็นสำหรับคนสมัยนี้ ศาสนาสอนแต่เรื่องแก่เรื่องตาย ทำให้คนหมดหวัง ไม่อยากทำอะไร ทำให้คนเกียจคร้าน แต่เมื่อมาบวชเรียนแล้วจึงได้ทราบว่า ความเข้าใจผิดที่ตนมีอยู่ก่อนนั้นผิดพลาดไปหมด คำสอนในพระพุทธศาสนาเหมาะแก่คนทุกประเภท ท่านสมัยอยู่เสมอ ขอให้รู้จักเลือกนำไปปฏิบัติก็แล้วกัน คำสอนในพระพุทธศาสนาแต่เพียงต้น ๆ อย่างธรรมดาสามีญ ไม่ถึงขั้นวิจิตรพิสดาร เช่น สอนให้มีวิริยะความเพียรเท่านั้น ก็ล้างความเข้าใจผิดต่าง ๆ ของตนหมดแล้ว

๙. การอุปสมบททำให้รู้จักของดีในศาสนา เหมือนได้พบบ้านหลังใหม่ ใหญ่โตกว้างขวาง ประกอบด้วยของดีมีค่านานาชนิด เช่น เครื่องแต่งตัว แก้วสารพัดนึก ทรัพย์ที่ใช้ไม่รู้จักหมด เครื่องทำความอุ่งใจเป็นต้น ซึ่งของดีนั้นล้วนได้แก่ธรรมในพระพุทธศาสนาทั้งนั้น

๑๐. อุปสมบทแล้ว ทำให้รู้จักยาวิเศษชนิดใหม่ใช้บำบัดโรคจน โรคทุกข์ โรคกลัวตลอดจนโรคตาย ซึ่งมีพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นหมอเจ้าของตำรา

๑๑. อุปสมบทแล้ว ทำให้รู้จักระงับจิตใจ มีสติสัมปชัญญะมีเหตุผลดีขึ้นกว่าแต่ก่อน บวช คนไทยส่วนมากเป็นพุทธศาสนิกชนก็จริง แต่แทบไม่รู้เรื่องศาสนาเลย ได้รู้บ้างเมื่อสมัยเป็นนักเรียนก็ลืมไปเสียมากแล้ว ไม่เคยเชื่อว่าความสงบจะทำให้เกิดความสุขได้อย่างไร แต่เวลานี้รู้แล้ว

๑๒. อุปสมบทแล้ว ทำให้เห็นบาปบุญและกรรมชัดขึ้น มีตมาเสียหลายปี เพราะรู้จักพระพุทธเจ้าแต่เพียงว่า เป็นเจ้าของพระพุทธศาสนา พระธรรมคือคัมภีร์เทศน์ พระสงฆ์ได้แก่พระตามวัด เวลานี้ได้แสงสว่างอยู่ข้างหน้าบ้างแล้ว แม้จะริบหรี่ ไม่สว่างจ้า แต่ก็พอจะเป็นที่หมายสำหรับดำเนินในชีวิตของตนตามควร

๑๓. การอุปสมบท ทำคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้ เมื่อก่อนเป็นคนไม่เชื่อเรื่องศาสนา เคยมีความคิดว่า ‘วิชาทางโลกเท่านั้นเป็นของจำเป็น ศาสนาไม่จำเป็น เรื่องศาสนาเป็นเรื่องชอบกล

มียักษ์มีมารสอนช้อยู่แต่เรื่องให้ละชั่วและประพฤติดี เหมือนกันทุกศาสนา ผู้ที่ไปวัดคือคนเกียจคร้าน การปกครองไม่จำเป็นต้องมีศาสนา ดังนี้ เป็นต้น แล้วเกิดอยากจะทำจุดด้อยของศาสนา เพื่อโจมตี แต่พอศึกษาไป ๆ และได้บวชเรียนรู้เรื่องมาก ๆ เข้า จึงเห็นว่าความคิดแต่ก่อนกับภายหลังนี้นั้น เป็นเรื่องขวากับคำ กลับกลายเป็นตรงกันข้ามกันหมด ทำให้รู้ความต่างกัน ในภูมิชั้นของศาสนาพุทธกับศาสนาอื่น ทำให้รู้จักจุดประสงค์ของคนในวัดดีขึ้น แต่ก่อนไม่นึกว่าความดีของพุทธศาสนาจะมีอย่างนี้ ไม่สามารถจะบรรยายความรู้สึกซาบซึ้งในรสพระธรรมได้อย่างแจ่มแจ้ง ผลสัมฤทธิ์ที่เกิดจากการอุปสมบทนั้นมีมากมายสุดที่จะพรรณนา ไม่ว่าจะเป็นการอุปสมบทด้วยตนเองหรือแม้แต่ให้บุตรหลานของตนได้อุปสมบท โดยเฉพาะชาติปัจจุบันถ้าผู้ใดได้อุปสมบทแล้วปฏิบัติตามพระธรรมวินัยอย่างจริงจังและเคร่งครัดย่อมได้รับอานิสงส์อย่างแน่นอน

พระศรีสิทธิวงค์ (สาย ตูลโย, ป.ธ.๙)^{๑๒๔} ได้พระนิพนธ์ถึงคุณประโยชน์ของการอุปสมบทไว้ดังนี้ การอุปสมบท เป็นที่นิยมของคนทุกชั้น ตั้งแต่คนสามัญจนถึงองค์พระมหากษัตริย์ นิยมปฏิบัติจนเกิดประเพณีมีมาแต่โบราณกาล แม้ในปัจจุบันนี้ยังเป็นที่ยินยอมอยู่ ไม่จิตจางหรือเลิกล้ม ถือว่าเป็นอุดมมงคล ได้บุญกุศลอันยิ่งใหญ่ ไม่มีสิ่งใดเสมอเหมือน ผู้ถวายบัจจไทยทานเป็นจำนวนนับครั้งไม่ถ้วน หรือสร้างอุโบสถวิหารเจดีย์แปดหมื่นสี่พันองค์ จะได้ผลานิสงส์เทียมเท่าการอุปสมบทก็หามิได้ บุคคลจะมั่งมีหรือยากจนเชื่องช้า หากได้อุปสมบทด้วยตนเองหรือให้บุตรหลานอุปสมบทในพระพุทธศาสนาแล้วนับว่าเป็นญาติพระศาสนา สืบต่ออายุพระศาสนาให้วัฒนาถาวร ทดแทนคุณมาดาบิดาผู้ให้กำเนิดและเลี้ยงดูมา ด้วยเหตุนี้ ผู้มีศรัทธาและมีบุตรหลานจึงอุปสมบทด้วยตนเองบ้าง ขวนขวายให้บุตรหลานของตนอุปสมบทเมื่อมีอายุครบกำหนดบ้าง และออกทรัพย์หาเครื่องบริวารอุปสมบทผู้อื่นบ้าง ทั้งทางราชการก็อนุญาตให้ข้าราชการอุปสมบทได้ปีหนึ่ง ๆ จำนวนไม่น้อยเลย ทั้งนี้ เพราะการบวชมีคุณประโยชน์อันไพศาล ควรแก่การส่งเสริมสนับสนุน แต่เมื่อประมวลกล่าวโดยย่อแล้ว การบวชมีคุณประโยชน์ดังนี้ ๑. ช่วยละพยศ ๒. ลดมานะ ๓. ดับความร้อน ๔. ทอนความเมา ๕. ช่วยประเทศชาติ ๖. เป็นญาติในพระศาสนา ๗. ทดแทนคุณมารดาบิดา ๘. ให้ได้ชื่อว่าเป็นคนสุก ๙. ดับทุกข์

สรุปความได้ว่า ผลได้รับจากการอุปสมบทนั้น ทำให้ได้เรียนรู้สิ่งที่ยังไม่เคยเรียนรู้มาก่อน เช่น การทำวัตรเช้า-เย็น การฟังธรรมบรรยาย การใช้ชีวิตที่มีความเป็นสมณะเรียบง่าย ได้เรียนรู้หลักธรรมวินัยทางพระศาสนา ทำให้เห็นอวดตาตัวตนเป็นคนมีเหตุผลมากขึ้น ทำให้รู้คุณค่าของชีวิต ทำให้ชีวิตมีแบบแผนในการก้าวไปข้างหน้า มีกัลยาณมิตรที่ติงามคอยให้คำแนะนำ และทำให้ชีวิตมีความหวังหลังจากได้สัมผัสความสุขที่เกิดจากความสงบอันจะนำก้าวไปสู่กระแสแห่งพระนิพพาน

^{๑๒๔} พระศรีสิทธิวงค์ (สาย ตูลโย, ป.ธ.๙), การบวชในพระพุทธศาสนา, หน้า ๙๒-๙๓.

๒.๕ ประวัติความเป็นมาการอุปสมบทที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์

๒.๕.๑ การบรรพชาอุปสมบทที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์

วัดชลประทานรังสฤษฎ์ ได้ทำการก่อสร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ.๒๔๙๙ ขณะสร้างขึ้นนั้นยังไม่ได้กำหนดชื่อวัด เมื่อสร้างเสร็จแล้วได้ตั้งชื่อว่า “วัดชลประทานรังสฤษฎ์” แปลว่า วัดที่กรมชลประทานสร้าง” หม่อมหลวงชูชาติ กำภู ได้อารณานิมนต์ พระพรหมมังคลาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) ชื่อเดิม ปั่น ฉายา ปญฺญานนโท จากวัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม) อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ มาเป็นเจ้าอาวาส โดยได้รับการแต่งตั้งเมื่อวันที่ ๒๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๐๓^{๑๒๕}

หลังจากพระพรหมมังคลาจารย์ มาอยู่ที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์ได้พัฒนาปรับปรุงไปตามลำดับ แม้บางครั้งมีคนพูดว่า “ท่านปัญญานันทะจะพาไปได้อะหรือวัดนี้” พูดเป็นเชิงดูหมิ่น ว่าดีแต่เที่ยวเทศน์เที่ยวสอนคนอื่น ไม่สามารถจะปกครองวัดได้ ไม่สามารถจะทำวัดให้เจริญได้ พระพรหมมังคลาจารย์ไม่ว่าอะไร แต่กลับพูดว่า “เป็นเรื่องของเขา เขาจะว่าอะไรก็ได้ คนเรามีปากจะพูดก็พูดไปตามเรื่องตามราว เราไม่ถือ เขาจะว่าอะไรก็ตามใจ แต่ว่าคอยดูฝีมือก็แล้วกัน ว่านักเทศน์อย่างท่านปัญญานันทะจะพาไปได้อะหรือไม่ว่าง”^{๑๒๖}

ด้วยความมุ่งมั่น และปณิธานอันแน่วแน่ตั้งแต่เริ่มแสดงธรรม สิ่งที่พระพรหมมังคลาจารย์ ตั้งใจเอาไว้ คือ จะต้องเปลี่ยนแปลงอะไรหลายอย่างเพื่อให้ดีขึ้น เช่น เปลี่ยนแปลงความเป็นอยู่ของพุทธบริษัทให้ดีขึ้น ให้เป็นสัมมาทิฐิมากขึ้น ให้มีความเชื่อถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนามากขึ้นอันนี้เป็นอุดมการณ์เก่าตั้งแต่ยังไม่ได้เป็นสมภาร คือตั้งใจว่า “สอนเพื่อแก้ ไม่ใช่สอนเพื่อให้ญาติโยมเบาใจสบายใจเหมือนที่เขาเทศน์กันทั่ว ๆ ไป แต่เทศน์เพื่อปรับปรุงแก้ไขความคิดความเห็นของญาติโยมที่ผิดให้กลายเป็นถูก ทิ้งมลายให้กลายเป็นความฉลาด ให้ก้าวหน้า”^{๑๒๗} เมื่อพระพรหมมังคลาจารย์ มีอุดมการณ์เพื่อจะปรับปรุงพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์มีความคิดเห็นที่ถูกต้องจึงได้เปิดการแสดงปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ขึ้นในปี พ.ศ.๒๕๐๓ การแสดงปาฐกถาธรรมในวันอาทิตย์ที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์ เริ่มตั้งแต่เวลา ๙.๓๐ น. ถึง ๑๐.๓๐ น. เป็นประจำ หากวันใดหลวงพ่อกำลังมีธุระที่จำเป็นจะต้องไปทำนอกวัดก็จะมีพระผู้ช่วยเจ้าอาวาสหรือพระลูกวัดทำหน้าที่แทน ปัจจุบันนี้กิจกรรมวันอาทิตย์ดังกล่าวยังคงดำเนินไปด้วยดี โดยมี พระธรรมวิมลโมลี เจ้าอาวาสรูปปัจจุบันทำหน้าที่เป็นองค์แสดงปาฐกถาธรรม แต่ถ้าวันใดหลวงพ่อกำลังเจ้าอาวาสไม่อยู่ติดภารกิจนอกวัดพระผู้ช่วยเจ้าอาวาสหรือพระลูกวัดเป็นผู้ช่วยในการแสดงปาฐกถาธรรมแทน

^{๑๒๕} พระพรหมมังคลาจารย์, ปัญญานันทะ ๙๖, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, ๒๕๕๐), หน้า ๓๑-๓๒.

^{๑๒๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๖.

^{๑๒๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๗.

ในปี พ.ศ.๒๕๐๖ พระพรหมมิ่งคลาจารย์ ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นพระอุปัชฌาย์ เพื่อที่จะทำการอุปสมบทหม่อมหลวงชอบ อิศรศักดิ์^{๑๒๘} เมื่อได้รับการแต่งตั้งให้เป็นพระอุปัชฌาย์แล้ว พระพรหมมิ่งคลาจารย์ ได้ทำการอุปสมบทเลื่อยมา แต่มีข้อแม้กับญาติโยมที่จะนำบุตรหลานมา อุปสมบทว่า “ต้องบวชแบบประหัต ไม่ใช่บวชแบบฟุ่มเฟือยสุรุ่ยสุร่าย คือไม่ต้องทำขวัญนาค ไม่ต้อง มีลิเกฉลอง ไม่ต้องเลี้ยงเหล้าเลี้ยงข้าวกันอย่างฟุ่มเฟือยสุรุ่ยสุร่าย”^{๑๒๙} เหตุที่พระพรหมมิ่งคลาจารย์ มีข้อห้ามเช่นนี้เพราะท่านเห็นงานบรรพชาอุปสมบทที่วัดอื่นเขาทำกันอย่างฟุ่มเฟือย มีการทำขวัญ นาค มีการแห่หน้าครอบครัวบ้าน รอบอุโบสถ มีการจัดงานเลี้ยงกันจนตึกดินเที่ยงคืน สิ้นเปลืองเงินทอง แล้วหนวกหูชาวบ้านด้วย เมื่อท่านมีโอกาส และได้เป็นพระอุปัชฌาย์ เลยได้ทำตามที่ตั้งใจเอาไว้ คือสิ่ง ใดไม่ดี ไม่เหมาะสม ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่พุทธบริษัท พอที่จะปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น ท่านจึงได้ ปรับปรุงแก้ไขไปตามหลักการของวัดชลประทานรังสฤษฎ์ ๕ ประการ^{๑๓๐} ที่ว่า

๑. สร้างวัดให้เป็นสถานที่พักผ่อนกายและจิต หวานโปรยความสงบสุขแก่สาธุชนทั่วไป
๒. แก้ไขประเพณีที่ไม่เกิดความรู้ความฉลาด ชำระล้างความเชื่ออันไร้เหตุผลให้หมดสิ้นไป
๓. ชักจูงประชาชนให้ใช้ธรรมเป็นประทีปส่องทางดำเนินชีวิต
๔. ไม่สนับสนุนการศึกษาและปฏิบัตินอกแนวพุทธธรรม ไม่ส่งเสริมไสยศาสตร์
๕. ไม่แสวงหาเงินบำรุงวัดจากความโง่หลงของชาวบ้าน

วัดชลประทานรังสฤษฎ์ได้ปฏิรูปการอุปสมบทแบบประหัต ปรับปรุงแก้ไขประเพณีให้ เหมาะสมกับยุคสมัย โดยยึดแนวทางที่ว่า “เป็นระเบียบ เรียบง่าย ประหยัด ประโยชน์ และก่อให้เกิด ปัญญา” แนวทางที่ว่านี้พระพรหมมิ่งคลาจารย์ ได้ตั้งข้อปฏิบัติสำหรับผู้ที่จะอุปสมบทต้องไม่จัด งานใหญ่โตใด ๆ อันเป็นเหตุแห่งการเสียเงิน เสียเวลา เสียชีวิต ไม่มีการทำขวัญนาค ไม่มีการแห่หน้า ครอบครัวอุโบสถ ไม่มีการฉลองพระใหม่ ผู้ที่จะอุปสมบทต้องปฏิบัติ คือ ท่องคำขานนาคให้คล่อง มาช่อม กับพระก่อนเข้าพิธี ๓ วันเป็นอย่างน้อย พอถึงวันบวชใครจะมาร่วมก็มาได้ แต่ไม่ให้ใหญ่โตและลำบาก สิ้นเปลือง ของมีนเมาห้ามนำมาเลี้ยงเด็ดขาด พอได้เวลานาคจะโกนหัวนุ่งขาวห่มขาวหรือถ้าไม่มีก็ใช้ ชุดธรรมดา เวลาเข้าโบสถ์ก็เข้าได้เลย ค่าใช้จ่ายเพียงแต่ซื้อผ้าไตรซึ่งราคาไม่แพงนัก ถ้าหากจะทำบุญ อีก ก็ให้เป็นค่าบำรุงค่าน้ำค่าไฟให้วัดตามแต่ศรัทธา

^{๑๒๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๒.

^{๑๒๙} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๓.

^{๑๓๐} พระมหาเฉลิม สงเอียด, “ระบบการสรรหาและคัดเลือกรับบุคลากรเข้าบวช : ศึกษาเฉพาะ กรณี วัดชลประทานรังสฤษฎ์ นนทบุรี”, ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาศึกษา), (คณะพัฒนาศึกษา และสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๘), หน้า ๙๓-๙๔.

การอุปสมบทที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์นั้นมี ๒ ประเภท คือ การอุปสมบทเข้าพรรษา และนอกพรรษา การอุปสมบทนอกพรรษาจะเป็นเดือนใดก็ได้ระยะเวลาอย่างน้อย ๑๕ วัน ถึงหนึ่งเดือน หรือมากกว่านั้นแล้วแต่ผู้อุปสมบท เมื่ออุปสมบทแล้วเข้ารับการอบรมตามตารางที่จัดไว้จนกว่าจะลาสิกขา ส่วนการอุปสมบทเข้าพรรษา เป็นการอุปสมบทที่เข้มข้นกว่าการอุปสมบทนอกพรรษา กล่าวคือ ก่อนอุปสมบทต้องมีการทดสอบและสิ่งที่ทุกคนต้องผ่าน คือ ท่องคำทำวัตรเช้า-เย็น แพล และคำขานนาคให้ได้เสียก่อนจึงจะรับเข้าอุปสมบท

ตารางประจำวันของพระนวกะ

ภาคเช้า เวลา ๐๓.๓๐ น. สัญญาณระฆังตื่นขึ้นทำวัตรเช้า/เจริญจิตตภาวนา, เวลา ๐๘.๑๕ - ๑๐.๔๕ น. ฟังธรรมบรรยาย,

ภาคบ่าย เวลา ๑๓.๓๐ - ๑๕.๓๐ น. ฟังธรรมบรรยาย, ๑๖.๐๐-๑๗.๐๐ น. ทำความสะอาดลาดวัด/อุโบสถ, เวลา ๑๘.๓๐ - ๒๐.๓๐ น. ทำวัตรเย็น/เจริญจิตตภาวนา

(อุปสมบทหนึ่งเดือน ธรรมเนียมเบื้องต้น ๓ วันเป็นอย่างน้อย แต่ถ้าอุปสมบทเข้าพรรษา ธรรมเนียมเบื้องต้น ๕ วันเป็นอย่างน้อย และก่อนออกพรรษาอีก ๕ วัน)

โดยปกติวัดชลประทานรังสฤษฎ์ จะทำการบรรพอุปสมบทพระนวกะทุกวันที่ ๑ ของเดือน เริ่มจากเดือนกุมภาพันธ์เป็นวันที่ ๑ ของทุกปี จนถึง เดือนธันวาคมเป็นวันสุดท้าย และเดือนกรกฎาคมเป็นวันเข้าพรรษา แต่ถ้าวันที่ ๑ ตรงกับวันอาทิตย์ซึ่งวัดมีกิจกรรมทางศาสนา คือ ทำบุญตักบาตร ทำวัตร ฟังปาฐกถาธรรม จะเลื่อนเป็นวันที่ ๓๑ หรือวันที่ ๒ หรือแล้วแต่กรณี เช่น พระอุปชฌาย์ไม่ว่าง เป็นต้น

๒.๕.๒ หลักการสรรหาและคัดเลือกรับบุคลากรเข้าบรรพชาอุปสมบท

วัดชลประทานรังสฤษฎ์ ยึดหลักการสรรหาในระบบคุณธรรม ทั้งนี้เพื่อให้ได้คนดีมีความรู้ความสามารถและมีคุณสมบัติตรงตามต้องการมากที่สุด โดยใช้การทดสอบคำขานนาคตามหลักความสามารถ (บวชเข้าพรรษาทดสอบท่องทำวัตรเช้า-เย็นแพล) โดยเปิดโอกาสอย่างเสมอภาคแก่บุคคลที่มีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่กำหนดไว้ มาสมัครและทดสอบโดยไม่จำกัดระดับความรู้ ฐานะอาชีพ สถานภาพทางสังคม ไม่มีการเลือกปฏิบัติเฉพาะบุคคล ผู้ที่มีคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์ย่อมมีสิทธิและโอกาสเท่ากัน การจัดพิธีบรรพชาอุปสมบทที่ผ่านมาเป็นที่พอใจกุลบุตรผู้มีจิตศรัทธาใคร่ในการศึกษาและปฏิบัติตามพระธรรมวินัย จึงทำให้มีผู้สมัครเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นจึงกำหนดคุณสมบัติของผู้สมัครเข้ารับการบรรพชาอุปสมบทไว้ ดังนี้^{๑๓๑}

^{๑๓๑} พระมหาเฉลิม สงเอียด, “ระบบการสรรหาและคัดเลือกรับบุคลากรเข้าบวช : ศึกษาเฉพาะกรณี วัดชลประทานรังสฤษฎ์ นนทบุรี”, หน้า ๙๖.

๑. ต้องนับถือพระพุทธศาสนา มีอายุครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์ขึ้นไป แต่ต้องไม่เกิน ๖๐ ปี
๒. มีร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ ไม่ทุพพลภาพ และไม่เป็นโรคที่สังคมรังเกียจ
๓. มีจิตศรัทธาพร้อมที่จะเข้ารับการศึกษาศึกษาและปฏิบัติตามพระธรรมวินัยรวมถึงกฎของวัดทุกประการ
๔. ต้องผ่านการสอบคัดเลือกตามกติกากำหนดไว้
๕. ข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ ต้องมีหนังสืออนุญาตให้ลาอุปสมบทจากหน่วยงานต้นสังกัดมายื่นก่อนวันอุปสมบท

วัดชลประทานรังสฤษฎ์ มีนโยบายในการคัดเลือกบุคคลากรเข้ามาบรรพชาอุปสมบท โดยยึดหลักความยุติธรรม และหลักความเสมอภาคแก่ทุกคน โดยยึดหลักวัตถุประสงค์ของวัด ตามหลักการที่ว่า สร้างวัดให้เป็นสถานที่พักผ่อนกายและจิต หว่านโปรยความสุขแก่สาธุชนทั่วไป, แก้ไขประเพณีที่ไม่เกิดความรู้ความฉลาด ชำระล้างความเชื่ออันไร้เหตุผลให้หมดสิ้นไป, ชักจูงประชาชนให้ใช้ธรรมเป็นประทีปส่องทางดำเนินชีวิต, ไม่สนับสนุนการศึกษาและปฏิบัตินอกแนวพุทธธรรม ไม่ส่งเสริมไสยศาสตร์, ไม่แสวงหาเงินบำรุงวัดจากความโง่หลงของชาวบ้าน

๒.๕.๓ ระเบียบการสมัครบรรพชาอุปสมบท

การบรรพชาอุปสมบทที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์มี ๒ ประเภท คือ อุปสมบทเข้าพรรษา และอุปสมบทนอกพรรษา

อุปสมบทเข้าพรรษา การสมัครบรรพชาอุปสมบทในช่วงเข้าพรรษานั้น สิ่งที่ควรรู้สำหรับผู้บรรพชาอุปสมบท คือ ควรมีการติดต่อประสานกับวัดและเตรียมสิ่งจำเป็นต่อการอุปสมบท ซึ่งทางวัดได้ถือปฏิบัติตั้งแต่เริ่มโครงการ โดยเปิดรับสมัครผู้ที่สนใจอุปสมบทที่มีคุณสมบัติตามที่ทางวัดได้กำหนดไว้ โดยจะมีวัน เวลา และเดือน รับสมัครที่แน่นอนตามใบปิดประกาศประชาสัมพันธ์ ซึ่งผู้จะอุปสมบทต้องมาสมัครด้วยตนเอง ณ โรงเรียนพุทธธรรม เวลา ๑๒.๓๐-๑๓.๐๐ น. มีดังนี้

- ๑) วันเสาร์แรกของเดือนเมษายนลงชื่อสมัครบวช (ปัจจุบันกำหนดเอาวันอาทิตย์เป็นหลักในการรับสมัคร)
- ๒) รับระเบียบและหนังสือที่ต้องนำไปท่องจำเตรียมตัวบวช (ทำวัตรเช้า-เย็นแปล/คำขานนาค)
- ๓) สอบประเมินผลในวันเสาร์ที่ ๒ ของเดือนมิถุนายน (ปัจจุบันกำหนดวันอาทิตย์เป็นหลักในการสอบ)
- ๔) สอบไม่ผ่านครั้งแรก ให้มาสอบแก้ตัวในวันเสาร์ถัดไป (ปัจจุบันเป็นวันอาทิตย์)
- ๕) ผู้ที่สอบผ่านแล้ว ให้ติดต่อกับทางวัดเพื่อเตรียมเครื่องบวช

- ๖) ผู้ที่สอบผ่านแล้ว ให้ติดต่อกับทางวัดเพื่อฝึกซ้อมการบวช
 ๗) ผู้ที่สอบผ่านแล้ว ให้ติดต่อกับทางวัดเพื่อกำหนดวันบวช^{๑๓๒}

อุปสมบทนอกพรรษา การสมัครบรรพชาอุปสมบทในช่วงนอกพรรษานั้น สิ่งที่ควรรู้สำหรับผู้บรรพชาอุปสมบท คือ ควรมีการติดต่อประสานกับวัดและเตรียมสิ่งจำเป็นต่อการอุปสมบท ซึ่งทางวัดได้ถือปฏิบัติตั้งแต่เริ่มโครงการ โดยเปิดรับสมัครผู้ที่สนใจที่มีคุณสมบัติตามซึ่งทางวัดได้กำหนดไว้ โดยจะมีวัน เวลา และเดือน รับสมัครที่แน่นอนตามใบปิดประกาศประชาสัมพันธ์ ซึ่งผู้ที่จะอุปสมบทต้องมาสมัครด้วยตนเอง ดังนี้

- ๑) วันอาทิตย์สัปดาห์ที่ ๒ ของทุก ๆ เดือนเป็นวันรับสมัครบวช เวลา ๑๒.๓๐-๑๓.๐๐ น. ณ โรงเรียนพุทธธรรม (เดิมที่รับสมัครบวชวันเสาร์สัปดาห์ที่ ๒ ของทุก ๆ เดือน)
- ๒) กรอกใบสมัคร โดยใบสมัครอุปสมบทนั้นมี ๒ ประเภท คือใบสมัครอุปสมบทของทางวัด และใบสมัครอุปสมบทของกรมการศาสนา ซึ่งผู้สมัครต้องกรอกใบสมัครอุปสมบทของทางวัดเสียก่อน เมื่อผ่านการคัดเลือกจึงจะได้กรอกใบสมัครของกรมการศาสนาอีกครั้งหนึ่ง
- ๓) การสัมภาษณ์ขั้นต้น โดยสัมภาษณ์โดยโยงกับใบสมัครอุปสมบทของวัด เป็นการพิจารณาบุคลิกภาพของผู้สมัครและสอบถามความพร้อมในการอุปสมบท อุปสรรคปัญหาในการอุปสมบท การได้รับอนุญาตให้ลาอุปสมบท วัตถุประสงค์ของการอุปสมบท เหตุผลการตัดสินใจอุปสมบทที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์ และใครเป็นผู้แนะนำให้มาอุปสมบทที่วัดชลประทานฯ เป็นต้น
- ๔) การปฐมนิเทศชี้แจงรายละเอียดในการอุปสมบท การตอบข้อสงสัยของผู้ที่สมัคร
- ๕) การทดสอบท่องคำขานนาค ซึ่งมีหลักเกณฑ์ว่าต้องท่องได้ชัดเจน คล่องแคล่ว ถูกต้องตามอักขระ ตามวันเวลาที่กำหนด (กำหนดเอาวันอาทิตย์ถัดไปหนึ่งอาทิตย์เป็นวันสอบท่องคำขานนาค)
- ๖) การสัมภาษณ์ประกอบการทดสอบอีกครั้ง เพื่อยืนยันและพิจารณาความตั้งใจและศรัทธาในการอุปสมบท
- ๗) ตรวจร่างกาย และจัดส่งหลักฐานประกอบ ได้แก่ สำเนาบัตรประชาชน สำเนาทะเบียนบ้าน ในรับรองแพทย์ที่รับรองผลการตรวจเลือด HIV และสารเสพติดต่าง ๆ ใบอนุมัติลาบวช (ข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ)
- ๘) การเข้าอยู่วัด ปลงผมหรือโกนผม สมาทานศีล ๘ ก่อนวันอุปสมบท ๑ วัน เพื่อเตรียมความพร้อม
- ๙) การนำเนนการบรรพชาอุปสมบท

^{๑๓๒} พระมหาเฉลิม สงเอียด, “ระบบการสรรหาและคัดเลือกรับบุคลากรเข้าบวช : ศึกษาเฉพาะกรณี วัดชลประทานรังสฤษฎ์ นนทบุรี”, หน้า ๙๔.

๒.๕.๔ ระเบียบการสอบคำขานนาค

วัดชลประทานรังสฤษฎ์ ไม่ได้มีการจำกัดจำนวนบุคคลากรเข้ามาอุปสมบทในแต่ละเดือน ใ่ว่างเด่นชัด หรือเป็นลายลักษณ์อักษร แต่มีวงจำกัดของวัด นั่นคือ มีอัตราสูงสุดไม่เกิน ๑๐๐ คน แต่ถ้ามีผู้สมัครเกิน ๑๐๐ คน และผ่านการทดสอบคัดเลือกทั้งหมด วัดก็รับให้อุปสมบทได้เพราะถือว่าได้ผ่านการคัดเลือกของวัดแล้ว

การอุปสมบทที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์ จะต้องผ่านการสอบคำขานนาคตามเอกสารคำขอบรรพชาอุปสมบท ซึ่งจะต้องกล่าวทั้งหมดด้วยปากเปล่าโดยไม่ติดขัด (ถ้าอุปสมบทช่วงเข้าพรรษา จะต้องสอบทำวัตรเช้า-เย็น แปก่อนจึงจะสอบคำขานนาคเป็นลำดับต่อไป)

หลังจากการสอบผ่านเป็นที่เรียบร้อยแล้วจะให้กรอกใบสมัครจริงในการอุปสมบทจากนั้นส่งใบสมัครพร้อมเอกสารหลักฐาน และค่าบริวาร ๓,๐๐๐ บาท (เดิมที่ค่าบริวารเพียง ๒,๑๕๐ บาท^{๑๓๓} ต่อมาได้เพิ่มขึ้นเป็น ๒,๕๐๐ บาท และปี พ.ศ.๒๕๕๓ ได้เพิ่มค่าบริวารขึ้นอีกเป็น ๓,๐๐๐ บาท)

หลักฐานที่ต้องเตรียมมาในวันสอบคำขานนาค คือ

- ๑) ทะเบียนบ้านตัวจริง พร้อมสำเนา ๑ ชุด
- ๒) บัตรประจำตัวประชาชนตัวจริง พร้อมสำเนา ๑ ชุด
- ๓) ใบรับรองการตรวจเลือด (HIV)
- ๔) ใบรับรองว่าไม่มีสารเสพติดร้ายแรง โดยสามารถให้โรงพยาบาลทั่วไปตรวจและกรอกเอกสารเพื่อรับรองว่าไม่มีสารเสพติดในเลือด
- ๕) ผู้ปกครองหรือญาติเพื่อมารับรองเอกสาร ๓ ท่าน
- ๖) เงิน ๓,๐๐๐ บาท สำหรับค่าอัฐบริวาร
- ๗) สำหรับผู้ที่ตั้งใจอุปสมบทจริง ๆ แต่ขาดปัจจัยให้แจ้งกับทางพระผู้รับสมัครเพื่อประสานงานช่วยเหลือต่อไป

๒.๕.๕ ขั้นตอนการบรรพชาอุปสมบท

การเตรียมตัวในวันรายงานตัวเพื่อเข้ามาอยู่ในวัดนั้นซึ่งทางวัดกำหนดให้ผู้ที่จะอุปสมบทจะต้องมาอยู่วัด เพื่อซักซ้อมวิธีอุปสมบทและเตรียมตัวก่อนอุปสมบท ๑ วัน ๑ คืน ก่อนที่จะอุปสมบทในวันรุ่งขึ้น ซึ่งการเตรียมตัวในวันนี้เป็นการซ้อมที่จะเป็นคนวัด และเป็นพระภิกษุในวันรุ่งขึ้น จึงเป็นการเตรียมตัวที่จะเป็นพระ ซึ่งต้องเตรียมของใช้จำเป็นมาเอง

^{๑๓๓} วิโรจน์ พรหมสุด, “การบวช : กระบวนการขัดเกลาเพื่อความเป็นศาสนทายาทคุณภาพ”, วิทยานิพนธ์สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยมหิดล (สังคมวิทยา), (คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๗), หน้า ๑๒๐.

เมื่อถึงวันกำหนดอุปสมบท นาคทุกคนจะต้องขอบรรพชาพร้อมกัน ในวันนั้นตั้งแต่ ๐๖.๐๐ น. จะมีญาติโยมจำนวนมากมาพร้อมกันที่วัดเพื่อที่จะเตรียมการในการบรรพชาอุปสมบทลูกชาย หลานชาย โดยตอนเช้าก่อนจะถึงพิธีในเวลา ๐๗.๐๐ น. นั้น จะมีการถ่ายรูปเป็นที่ระลึกกัน ในเวลา ๐๖.๓๐ น. จะมีการขอขมาญาติผู้ใหญ่ที่เคารพนับถือ ซึ่งเป็นขั้นตอนหนึ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งอันเป็นการลดอดีตดาเบื่องต้นเป็นการทำตนให้บริสุทธิ์ โดยการขอขมาลาโทษสำหรับความผิดพลาดบกพร่องที่ตนเองเคยทำไว้กับบุคคลต่าง ๆ เหล่านั้น และเพื่อขอลาบุคคลเหล่านั้นเพื่อที่จะตั้งใจอุปสมบทในพระพุทธศาสนา

ในช่วงเวลา ๐๗.๐๐ น. พิธีบรรพชาสามเณรพร้อมกันทั้งหมดเป็นเบื้องต้น ณ ลานหินโค้ง (เดิมที่เรียกว่าลานไผ่) ซึ่งเป็นอีกขั้นตอนหนึ่งในการปลงอัฐลักษณะเดิมขั้นที่ ๒ จากความเป็นนาคหนุ่ม ขาวห่มขาวมาเป็นสามเณร ด้วยวิธี เอสาหัง ภันเต แล้วมานุ่งห่มจีวร จากถือนิสีล ๘ ข้อ มาถือนิสีล ๑๐ ข้อ ของสามเณร จากที่ต้องให้ญาติพี่น้องผู้ใหญ่ญาติโยมกลับมาเป็นผู้ได้รับการเคารพกราบไหว้ จากนั้นเมื่อพร้อมแล้ว จึงนำสามเณรไปอุปสมบทเป็นภิกษุที่อุโบสถด้วยวิธี ญัตติจตุตถกรรมวาจา ซึ่งจะทยอยกันเข้าไปอุปสมบทคราวละ ๓ รูป

๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับการศึกษาความคิดเห็นของพระนวกะต่อการอุปสมบทในพระพุทธศาสนาที่มีผลต่อสังคมไทยในปัจจุบัน โดยมุ่งศึกษาถึงเหตุผล เป้าหมาย และผลสัมฤทธิ์ต่อการอุปสมบทในสังคมไทย ศึกษากรณี วัดชลประทานรังสฤษฎ์ จังหวัดนนทบุรี ผู้วิจัยพบว่า มีเอกสารและงานวิจัยที่มีเนื้อหาสัมพันธ์และเกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

พระมหาเฉลิม สงเอียด^{๑๓๔} ได้พูดถึงการบวชในพระพุทธศาสนาในวิทยานิพนธ์เรื่อง **“ระบบการสรรหาและคัดเลือกรับบุคลากรเข้าบวช”** สรุปความได้ว่า วัดควรตระหนักถึงเหตุผลการตัดสินใจบวช วัดอุปสรรคของผู้บวช โดยเน้นเนื้อหาสาระของการบวชอย่างแท้จริง เพราะการบวชในสังคมไทยปัจจุบันนี้ ผู้ที่จะบวชอยู่นานนั้นมีจำนวนน้อย ดังนั้น วัดควรกำหนดเน้นเนื้อหาสาระสำหรับผู้บวชระยะสั้น คือ ผู้ที่บวชชั่วคราว บวชตามขนบธรรมเนียมประเพณีนั้น ย่อมได้รับผลโดยสรุป คือ จักได้เรียนรู้ศาสนาที่ตนเคารพนับถืออย่างใกล้ชิด จักได้ลองชิมรสแห่งการปฏิบัติธรรมอันเป็นเครื่องพันทุกข์ ได้ฝึกอบรมตนเองตามกรอบแห่งพระธรรมวินัย และในที่สุดจักได้กลับออกมาเป็นคนที่ดีกว่าเก่า เหมาะสมที่จะได้เป็นผู้นำครอบครัว ไม่เสียที่ที่เกิดมาเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา

^{๑๓๔} พระมหาเฉลิม สงเอียด, “ระบบการสรรหาและคัดเลือกรับบุคลากรเข้าบวช : ศึกษาเฉพาะกรณี วัดชลประทานรังสฤษฎ์ นนทบุรี”, ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม), (คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๘).

ธวัชชัย เกื้อเกตุ^{๑๓๕} กล่าวถึงผู้เข้าอบรมค่ายพุทธบุตรไว้ในวิทยานิพนธ์เรื่อง “ศึกษาความเห็นของนักเรียนต่อการเข้าร่วมโครงการอบรมคุณธรรมค่ายพุทธบุตรของวัดปัญญาบันฑิตาราม อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี” สรุปความได้ว่า การเข้าค่ายฝึกอบรมก็เปรียบเสมือนการบวชอย่างหนึ่งคือบวชใจ แต่กายไม่ได้บวช เพียงแต่มาอยู่วัด ๒ คืนบ้าง ๓ คืนบ้าง หรือแล้วแต่แต่ละโครงการที่จัดขึ้น เพราะฉะนั้น ผู้ที่เข้ารับการอบรมได้รับการฝึกฝนทำให้นักเรียนเป็นบุตรที่ดีของพ่อแม่ เป็นศิษย์ที่ดีของครูอาจารย์ เป็นเพื่อนที่ดีของเพื่อน เป็นสาวกที่ดีของศาสนา และเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติ

พระใบฎีกาอินถนอม มหาวีโร (ศรีหาคตา)^{๑๓๖} ได้กล่าวถึงการอุปสมบทในสังคมไทยปัจจุบันไว้ในวิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาการอุปสมบทในพระพุทธศาสนาเถรวาท” สรุปความได้ว่า ในปัจจุบันนี้ถึงแม้ว่าชาวพุทธไทยจะยังคงมีศรัทธาในพระพุทธศาสนา และได้เข้ารับการอุปสมบทเป็นจำนวนมากก็ตาม แต่เป้าหมายและรูปแบบวิธีการอุปสมบทได้เปลี่ยนไปจากเดิม จากการอุปสมบทเพื่อมุ่งบรรลุธรรมผลนิพพานมาเป็นอุปสมบทเพื่อทำตามประเพณี วิธีการอุปสมบทก็ถูกแทรกแซงจากค่านิยม ความเชื่อ และประเพณีที่ขัดต่อพระบรมพุทธานุญาต เช่น จากความเรียบง่ายเป็นความฟุ้งเฟ้อ จากการไม่มีพิธีรีตองมาเป็นการเพิ่มพิธีกรรมใหม่เข้าไป เช่น พิธีสูขวัญ การหาฤกษ์ยามในการอุปสมบท รวมถึงการแต่งเครื่องเช่นไหว้ก็มีปรากฏในพิธีการอุปสมบทในปัจจุบัน ซึ่งทำให้ห่างไกลออกไปจากหลักการของพระพุทธศาสนาออกไปทุกที และนับวันก็ยิ่งเพิ่มความลึบซับซ้อนมากยิ่งขึ้น พฤติกรรมการอุปสมบทของสังคมไทยปัจจุบันจึงถูกครอบงำจากพิธีกรรม ความเชื่อ และค่านิยมสมัยใหม่ จนแทบจะกลืนเป้าหมายของการอุปสมบทที่แท้จริง

พระปลัดบังเอิญ พลวโร (พุลพิพัฒน์)^{๑๓๗} ได้กล่าวถึงคุณค่าของการบวชในวิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาคุณค่าของการบวชที่มีต่อสังคมไทย” การบวชในพระพุทธศาสนาผู้บวชได้ประโยชน์มากที่สุด คือ ได้ละพยศ ลดความมีมานะ ดับความร้อน ถอนความเมา เผากิเลส ช่วยประเทศชาติ เป็นญาติพระศาสนา ทดแทนคุณบิดามารดา เชื่อว่าเป็นคนสุก ดับทุกข์ภัย ใจสะอาดสงบ

^{๑๓๕} ธวัชชัย เกื้อเกตุ, “ศึกษาความเห็นของนักเรียนต่อการเข้าร่วมโครงการอบรมคุณธรรมค่ายพุทธบุตรของวัดปัญญาบันฑิตาราม อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี”, วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาบัณฑิต, (คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๒).

^{๑๓๖} พระใบฎีกาอินถนอม มหาวีโร (ศรีหาคตา), “การศึกษาการอุปสมบทในพระพุทธศาสนาเถรวาท : ศึกษากรณี ต.หัวขวาง อ.โกสัมพีสย์ จ.มหาสารคาม”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘).

^{๑๓๗} พระปลัดบังเอิญ พลวโร (พุลพิพัฒน์), “การศึกษาคุณค่าการบวชในสังคมไทย”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐).

สว่าง ดังนั้น สถาบันทางสังคม ควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับการบวชในสังคมไทยเพราะคุณค่าของการบวชได้ช่วยเหลือสังคมหลายด้าน เช่น ช่วยเหลือทางด้านการศึกษา ด้านสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่ ด้านสาธารณูปการ และงานสาธารณะสงเคราะห์ เป็นต้น และควรมีนโยบาย ให้มีการส่งเสริมให้มีการบวชในพระพุทธศาสนาให้มากขึ้นมากกว่าปัจจุบัน เพราะสถิติการบวชในปัจจุบันมีจำนวนน้อยลง

พระมหาพงษ์เชษฐ ธีรวโส (ไกรจันทร์)^{๑๓๘} ได้พูดถึงการบวชในพระพุทธศาสนาในวิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาการปฏิบัติหน้าที่ตามพระวินัยของพระอุปัชฌาย์ ตามทัศนะของสังฆวิহারิก” สรุปความได้ว่า การบวชเป็นการจรจรของพระพุทธศาสนาและปฏิบัติตามอุดมการณ์ของพระศาสนา เป็นการทดแทนพระคุณของบิดามารดา ทั้งยังได้มีโอกาสศึกษาคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนา สามารถนำหลักธรรมในพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ชีวิต และยังเป็นผู้ได้สืบทอดอายุพระพุทธศาสนาอีกด้วย

ไพท นาควิษระ^{๑๓๙} ได้พูดถึงบทบาทและหน้าที่ของพระอุปัชฌาย์ในวิทยานิพนธ์เรื่อง “บทบาทและหน้าที่ของพระอุปัชฌาย์คณะสงฆ์ไทย” สรุปความได้ว่า ความเปลี่ยนแปลงในด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระแสบริโภคนิยมในปัจจุบัน ทำให้เกิดปรากฏการณ์และวิกฤตการณ์เกิดขึ้นในสังคมไทยหลายด้านด้วยกัน และมีผลกระทบทำให้เกิดปัญหาในการดำเนินบทบาทและหน้าที่ของพระอุปัชฌาย์ ซึ่งคณะสงฆ์ หน่วยงานของรัฐ และประชาชนไทยสมควรร่วมมือกันแก้ไขปัญหา เพื่อให้พระอุปัชฌาย์ได้ดำเนินบทบาทและหน้าที่ที่ถูกต้อง เหมือนเช่นดั่งในสมัยพุทธกาล ดังนั้นทุกฝ่ายควรจะต้องมีการประสานงานกัน เพื่อแก้ปัญหาเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของพระอุปัชฌาย์ อันเป็นผลกระทบต่อความมั่นคงของคณะสงฆ์และพระพุทธศาสนาในอนาคต โดยพยายามแสวงหาความร่วมมือในการแก้ปัญหา ระหว่างทางราชการฝ่ายศาสนจักร และภาคประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งตัวพระอุปัชฌาย์แต่ละรูป ถ้าหากพุทธศาสนิกชนเป็นผู้ช่วยส่งเสริมบทบาทหน้าที่ที่ถูกต้องของพระอุปัชฌาย์ พระพุทธศาสนาย่อมเจริญถาวรสืบไปนานเท่านาน

^{๑๓๘} พระมหาพงษ์เชษฐ ธีรวโส (ไกรจันทร์), “การศึกษาการปฏิบัติหน้าที่ตามพระวินัยของพระอุปัชฌาย์ ตามทัศนะของสังฆวิহারิก จังหวัดนครราชสีมา”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาการบริหารการศึกษา : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, ๒๕๕๗).

^{๑๓๙} ไพท นาควิษระ, “บทบาทและหน้าที่ของพระอุปัชฌาย์ในคณะสงฆ์ไทย”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (คณะศิลปศาสตร์ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๗).

วิโรจน์ พรหมสุด^{๑๔๐} ได้พูดถึงประโยชน์ของการบวชในวิทยานิพนธ์เรื่อง “การบวช : กระบวนการขัดเกลาเพื่อความเป็นศาสนทายาทคุณภาพ” สรุปความได้ว่า ก่อนที่ผู้บวชจะเข้ามาสู่การบวชและกระบวนการขัดเกลาของสถาบันสงฆ์นั้น ผู้บวชจะต้องมีความศรัทธาในพระพุทธศาสนาเป็นเบื้องต้น แล้วจึงกำหนดวัตถุประสงค์ในการบวช ปัจจุบันนี้ผู้ที่เข้ามาบวชในพระพุทธศาสนาโดยส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะทดแทนบุญคุณบิดามารดา เพื่อมุ่งพ้นทุกข์และกำจัดกองกิเลส และเพื่อได้มีโอกาสศึกษาหลักธรรมต่าง ๆ อย่างลึกซึ้ง จากนั้นจึงได้เลือกวัดที่จะบวชให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้และเตรียมตัวให้พร้อมก่อนที่จะบวช ผลที่ได้ก็คือ ทำให้ผู้บวชได้ฝึกความอดทนทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ การมาอยู่ภายในธรรมวินัยทำให้เป็นคนมีระเบียบวินัย ลดทวิภูฏินในตัวไปได้ ได้เรียนรู้ฝึกฝนการทำสมาธิ การฝึกบังคับจิตของตน ได้เรียนรู้การใช้ชีวิตอย่างพระสงฆ์ การใช้ชีวิตเพื่อผู้อื่นทำให้เห็นคุณค่าของตนและได้รู้จักตนเองได้มากยิ่งขึ้น

วิโรจน์ คุ่มครอง^{๑๔๑} ได้พูดถึงวัตถุประสงค์การบวชในพระพุทธศาสนาในวิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องสามเณรกับการบรรลุนิพพาน” สรุปความได้ว่า วัตถุประสงค์ของการบวชในพระพุทธศาสนา ระหว่างสามเณรและพระภิกษุ ตามพุทธประสงค์ที่ปรากฏแล้วไม่มีความแตกต่างกันเลย หากแต่ว่าการบวชเป็นสามเณรนั้นเป็นบุญประโยชน์แห่งการอุปสมบทเป็นภิกษุ เมื่อออกจากเรือนบวชเป็นสามเณรหรืออุปสมบทเป็นภิกษุ หากศึกษาและปฏิบัติให้รู้แจ้งในไตรสิกขา ย่อมจะได้รับอานิสงส์อย่างมากมาย เพราะต่างก็ได้รับการยกย่องจากสังคมเป็นอานิสงส์ในเบื้องต้น มีวิถีชีวิตที่ปลอดโปร่งสำหรับการประพฤติพรหมจรรย์เป็นอานิสงส์ในท่ามกลาง และมีการบรรลุนิพพานขั้นสูง คือพระนิพพานเป็นอานิสงส์สูงสุดเช่นเดียวกัน

พระมหาสมนึก หอมรีน^{๑๔๒} ได้พูดถึงการอุปสมบทในพระพุทธศาสนาในวิทยานิพนธ์เรื่อง “สาเหตุและผลกระทบของการอุปสมบทพระภิกษุในสังคมไทยปัจจุบัน” สรุปความได้ว่า การที่พระพุทธศาสนาในเมืองไทยยังเจริญรุ่งเรืองอยู่ได้มาเป็นเวลานานก็ด้วยเหตุที่มีกุลบุตรพากันอุปสมบทเป็นพระภิกษุเพื่อศึกษาเล่าเรียน และเผยแผ่สืบต่ออายุพระพุทธศาสนาอย่างไม่ขาดสายตั้งแต่อดีตถึง

^{๑๔๐} วิโรจน์ พรหมสุด, “การบวช : กระบวนการขัดเกลาเพื่อความเป็นศาสนทายาทคุณภาพ”, วิทยานิพนธ์สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยมหิดล (สังคมวิทยา), (คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๗).

^{๑๔๑} วิโรจน์ คุ่มครอง, “การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องสามเณรกับการบรรลุนิพพาน”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘).

^{๑๔๒} สมนึก หอมรีน, “สาเหตุและผลกระทบของการอุปสมบทพระภิกษุในสังคมไทยปัจจุบัน”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (คณะศิลปศาสตร์ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๐).

ปัจจุบัน แต่เป็นการอุปสมบทในระยะสั้น ๑ เดือนโดยประมาณ การอุปสมบทระยะสั้นนี้เป็นการอุปสมบทนอกฤดูกาลเข้าพรรษา สาเหตุเนื่องมาจากความจำเป็นทางด้านการครองชีพ และทางหน้าที่การงานเป็นส่วนใหญ่

สุคนธ์ เกาเส็น^{๑๔๓} ได้พูดถึงการบวชในพระพุทธศาสนาในวิทยานิพนธ์เรื่อง “การประเมินโครงการฝึกอบรมพระนวกะวัดชลประทานรังสฤษฎ์” สรุปความได้ว่า การอุปสมบทที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์ เน้นความเป็นระเบียบ เรียบง่าย ประหยัด ประโยชน์ และก่อให้เกิดปัญญา เพราะการบวชในพระพุทธศาสนา ก็เพื่อศึกษา ปฏิบัติ เพื่อขัดเกลาจิตใจ สร้างชีวิตใหม่ให้เป็นไปตามแนวที่ถูกต้อง เพื่อขุดเกลาสิ่งที่ชั่วร้ายอันมีอยู่ในใจของเราให้หมดไป เพื่อความสุขความเจริญในชีวิต มีชีวิตที่สดชื่นรื่นเริง ทำใจให้สะอาด สว่าง สงบ ตามอุดมการณ์ประจำใจข้อหนึ่งของหลวงพ่อบุญญาว่า “น อนริยํ กริสสามิ” เราจักไม่กระทำการที่ดำทราบบ

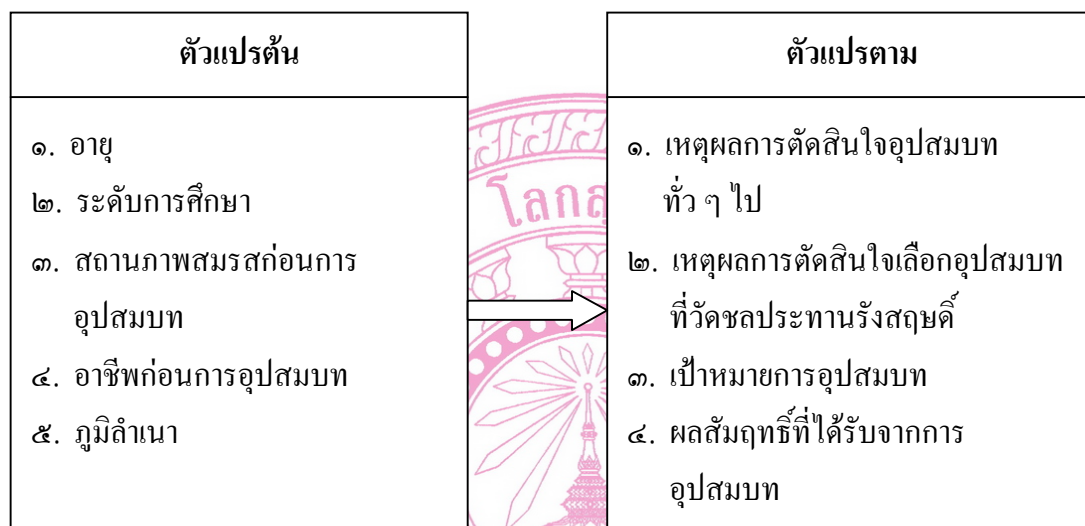

^{๑๔๓} สุคนธ์ เกาเส็น, “การประเมินโครงการฝึกอบรมพระนวกะวัดชลประทานรังสฤษฎ์ อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี”, วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต, (คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๙).

๒.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรต้น และตัวแปรตาม ที่ศึกษาตามกรอบแนวคิดในการวิจัย ตามแผนภูมิที่ ๑

แผนภูมิที่ ๑ กรอบแนวความคิดในการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ศึกษาความคิดเห็นของพระนวกะ ต่อการอุปสมบท : ศึกษากรณี วัดชลประทานรังสฤษฎ์ จังหวัดนนทบุรี” เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งมีวิธีและขั้นตอนการวิจัยตามลำดับ ดังต่อไปนี้

- ๓.๑ รูปแบบการวิจัย
- ๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- ๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research)

๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๓.๒.๑ ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พระนวกะผู้อุปสมบท ณ วัดชลประทานรังสฤษฎ์ (พระนวกะผู้อุปสมบทระยะเวลาหนึ่งเดือน) ๕ รุ่น ได้แก่ รุ่นเดือน มีนาคม ถึง รุ่นเดือน กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๕๔ จำนวน ๖๖๗ รูป

๓.๒.๒ กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดตารางการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเคร็จซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๐๐ รูป และได้ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย (Simple Random sampling) จากประชากรรุ่นละ ๖๐ รูป รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๓.๑

ตารางที่ ๓.๑ จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

รุ่นวันที่	เดือน	จำนวนประชากร	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
๑	มีนาคม	๑๐๙	๖๐
๒	เมษายน	๑๗๘	๖๐
๓	พฤษภาคม	๑๔๐	๖๐
๔	มิถุนายน	๑๓๕	๖๐
๕	กรกฎาคม	๑๐๕	๖๐
รวม	๕ เดือน	๖๖๗	๓๐๐

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม ดังนี้

๑. ศึกษาเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ คัมภีร์พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา ปกรณ์วิเสส และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วกำหนดกรอบปัจจัยให้ครอบคลุมเนื้อหาและวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษาของการอุปสมบทในพระพุทธศาสนาเถรวาท

๒. สร้างแบบสอบถามตามกรอบปัจจัยที่กำหนดในข้อ ๑ โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น ๕ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพก่อนอุปสมบท อาชีพก่อนอุปสมบท และภูมิลำเนา มีลักษณะเป็นแบบสอบถามให้เลือกตอบ จำนวน ๕ ข้อ

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับเหตุการณ์อุปสมบท ซึ่งเป็นเหตุการณ์ตัดสินใจอุปสมบททั่ว ๆ ไป และเหตุการณ์ตัดสินใจเลือกอุปสมบทที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) ๕ ระดับ คือ มากที่สุด, มาก, ปานกลาง, น้อย, น้อยที่สุด จำนวน ๒๐ ข้อ

ตอนที่ ๓ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับเป้าหมายการอุปสมบท มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) ๕ ระดับ คือ มากที่สุด, มาก, ปานกลาง, น้อย, น้อยที่สุด จำนวน ๑๔ ข้อ

ตอนที่ ๔ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์การอุปสมบทของพระนวกะ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วน ประมาณค่า (Rating Scales) ๕ ระดับ คือ มากที่สุด, มาก, ปานกลาง, น้อย, น้อยที่สุด จำนวน ๑๓ ข้อ

ตอนที่ ๕ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะทั่วไปของพระนวกะผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิดให้ตอบโดยเสรี จำนวน ๔ ข้อ

๓. เกณฑ์การให้คะแนน ในการตอบแบบสอบถามตอนที่ ๒ ตอนที่ ๓ และตอนที่ ๔ มีดังนี้

๓.๑ ระดับคะแนน คำถามเชิงบวก

เห็นด้วยมากที่สุด	ให้ ๕ คะแนน
เห็นด้วยมาก	ให้ ๔ คะแนน
เห็นด้วยปานกลาง	ให้ ๓ คะแนน
เห็นด้วยน้อย	ให้ ๒ คะแนน
เห็นด้วยน้อยที่สุด	ให้ ๑ คะแนน

๓.๒ ระดับคะแนน คำถามเชิงลบ

เห็นด้วยมากที่สุด	ให้ ๑ คะแนน
เห็นด้วยมาก	ให้ ๒ คะแนน
เห็นด้วยปานกลาง	ให้ ๓ คะแนน
เห็นด้วยน้อย	ให้ ๔ คะแนน
เห็นด้วยน้อยที่สุด	ให้ ๕ คะแนน

๓.๔ การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

๑. หาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความครอบคลุมของเนื้อหาที่ต้องการศึกษาแล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามตามวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence : IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่า ๐.๕ ทุกข้อ

สำหรับผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามจำนวน ๓ ท่าน ประกอบด้วย

๑) ดร.ประมุข สารพันธ์, พธ.บ. (พุทธศาสตร์บัณฑิต) ครุศาสตร์ M.Ed. (Education) Measurement and Evaluation in Education M.S.University of baroda India Ph.D (Education) Doctor of Philosophy M.S. university of Baroda India ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๒) ผศ.ดร.มนตรี สืบด้วง, ป.ธ.๙, พธ.บ., พธ.ด. (พระพุทธศาสนา) อาจารย์ประจำภาควิชาปรัชญา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

๓) ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายนโยบายและแผน คณะสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

๒. หาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (try-out) กับพระนวกะที่อุปสมบท ณ วัดชลประทานรังสฤษฎ์ ในเดือนกุมภาพันธ์ จำนวน ๓๐ รูป เพื่อหาความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha - coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ ๐.๙๒ และเมื่อแยกการหาความเชื่อมั่นในแต่ละตอนของแบบสอบถามเป็น ดังนี้

แบบสอบถามเกี่ยวกับเหตุผลการอุปสมบท	มีความเชื่อมั่น เท่ากับ ๐.๙๓
แบบสอบถามเกี่ยวกับเป้าหมายในการอุปสมบท	มีความเชื่อมั่น เท่ากับ ๐.๙๑
แบบสอบถามเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ในการอุปสมบท	มีความเชื่อมั่น เท่ากับ ๐.๙๒

๓. นำแบบสอบถามที่ได้ทำการปรับปรุงแก้ไขเสร็จแล้ว เสนอต่อคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบและจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

๓.๕ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

๑. ขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขอความร่วมมือไปยังเจ้าอาวาสขอความอนุเคราะห์ อนุญาตให้ทำการแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างคือพระนวกะ หลังจากนั้นจึงดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

๒. ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลและรับกลับคืนมาด้วยตนเอง

๓. ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน ๓๐๐ ชุด คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐

๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

นำแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ความถูกต้องในการตอบแบบสอบถาม แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติคำนวณหาค่าสถิติต่าง ๆ ดังนี้

๑. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

๒. ข้อมูลเกี่ยวกับเหตุผลการอุปสมบททั่ว ๆ ไป เหตุผลการตัดสินใจเลือกอุปสมบทที่ วัดชลประทานรังสฤษฎ์ เป้าหมายการอุปสมบท และผลสัมฤทธิ์การอุปสมบท วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

๓. เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระนวกะต่อการอุปสมบท วิเคราะห์โดยการทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way analysis of variance) และเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe)

๔. ข้อมูลจากแบบสอบถามที่เป็นปลายเปิด สังเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหาแล้วจัดเป็นกลุ่มของความคิดเห็น

๕. เกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยยึดเกณฑ์ในแต่ละช่วงเท่ากัน (๐.๘) ดังนี้

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๔.๒๐ - ๕.๐๐	หมายความว่า	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๓.๔๐ - ๔.๑๙	หมายความว่า	มาก
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๒.๖๐ - ๓.๓๙	หมายความว่า	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๑.๘๐ - ๒.๕๙	หมายความว่า	น้อย
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๑.๐๐ - ๑.๗๙	หมายความว่า	น้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

๑. ค่าร้อยละ
๒. คะแนนเฉลี่ย
๓. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
๔. การทดสอบค่าที (t-Test)
๕. การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (Oneway analysis of variance)
๖. เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe)

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาความคิดเห็นของพระนวกะ ต่อการอุปสมบท : ศึกษากรณี วัดชลประทานรังสฤษฎ์ จังหวัดนนทบุรี” ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น ๔ ตอน ดังนี้

- ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
- ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นต่อการอุปสมบทของพระนวกะ
- ตอนที่ ๓ เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการอุปสมบทของพระนวกะ
- ตอนที่ ๔ ประมวลผลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะทั่วไปของพระนวกะวัดชลประทานรังสฤษฎ์ที่มีต่อการอุปสมบทในพระพุทธศาสนา

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการสื่อความหมายตรงกัน ผู้วิจัยจึงได้กำหนดสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

- n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
- \bar{x} = ค่าเฉลี่ยเลขคณิต
- S.D. = ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- t = ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณาความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ๒ ตัวแปร
(t - distribution)
- F = ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณาความแตกต่างของค่าเฉลี่ยมากกว่า ๒ ตัวแปร
(F - distribution)
- $*$ = ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕
- $**$ = ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๑

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา สถานภาพก่อนอุปสมบท อาชีพก่อนอุปสมบท และภูมิสำเนา วิเคราะห์โดยการหาความถี่และร้อยละ รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๑ - ๔.๕

ตารางที่ ๔.๑ จำนวนและร้อยละของจำนวนพระนวกะที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุ

อายุ (ช่วงระหว่าง)	จำนวน (n)	ร้อยละ
๒๐-๒๕ ปี	๑๓๒	๔๔.๐๐
๒๖-๓๐ ปี	๗๘	๒๖.๐๐
๓๑-๓๕ ปี	๕๒	๑๗.๓๓
มากกว่า ๓๕ ปี	๓๘	๑๒.๖๗
รวม	๓๐๐	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่า จำนวนพระนวกะที่อุปสมบท ณ วัดชลประทานรังสฤษฎ์ จังหวัดนนทบุรี ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อายุ ๒๐-๒๕ ปี จำนวน ๑๓๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๔๔.๐๐ รองลงมา อายุ ๒๖-๓๐ ปี จำนวน ๗๘ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๐๐ และอายุ ๓๑-๓๕ ปี จำนวน ๕๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๓๓ ตามลำดับ และน้อยที่สุดมีอายุ ๓๕ ปีขึ้นไป จำนวน ๓๘ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๖๗

ตารางที่ ๔.๒ จำนวนและร้อยละของจำนวนพระนวกะที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน (n)	ร้อยละ
ต่ำกว่าปริญญาตรี	๔๑	๑๓.๖๗
ปริญญาตรี/หรือเทียบเท่า	๒๑๐	๗๐.๐๐
สูงกว่าปริญญาตรี	๔๙	๑๖.๓๓
รวม	๓๐๐	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า จำนวนพระนวกะที่อุปสมบท ณ วัดชลประทานรังสฤษฎ์ จังหวัดนนทบุรี ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาระดับปริญญาตรี/หรือเทียบเท่า จำนวน ๒๑๐ รูป คิดเป็นร้อยละ ๗๐.๐๐ รองลงมาในระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน ๔๙ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๓๓ และน้อยที่สุดมีการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน ๔๑ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๖๗

ตารางที่ ๔.๓ จำนวนและร้อยละของจำนวนพระนวกะที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสถานภาพก่อนอุปสมบท

สถานภาพสมรสก่อนอุปสมบท	จำนวน (n)	ร้อยละ
โสด	๒๖๙	๘๙.๐๗
สมรส	๓๑	๑๐.๙๓
รวม	๓๐๐	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า จำนวนพระนวกะที่อุปสมบท ณ วัดชลประทานรังสฤษฎ์ จังหวัดนนทบุรี ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นโสด จำนวน ๒๖๙ รูป คิดเป็นร้อยละ ๘๙.๐๗ และน้อยที่สุดสมรส จำนวน ๓๑ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๙๓

ตารางที่ ๔.๔ จำนวนและร้อยละของจำนวนพระนวกะที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอาชีพ ก่อนอุปสมบท

อาชีพก่อนอุปสมบท	จำนวน (n)	ร้อยละ
นักศึกษา	๗๕	๒๕.๐๐
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	๒๙	๙.๖๗
ธุรกิจเอกชน/รับจ้าง	๑๑๙	๓๙.๖๗
ธุรกิจส่วนตัว/อาชีพอิสระ	๕๒	๑๗.๓๓
ว่างงาน	๒๕	๘.๓๓
รวม	๓๐๐	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า จำนวนพระนวกะที่อุปสมบท ณ วัดชลประทานรังสฤษฎ์ จังหวัดนนทบุรี ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอาชีพทำธุรกิจเอกชน/รับจ้าง จำนวน ๑๑๙ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๙.๖๗ รองลงมาเป็นนักศึกษา จำนวน ๗๕ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๐๐ ทำธุรกิจส่วนตัว/อาชีพอิสระ จำนวน ๕๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๓๓ รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน ๒๙ รูป คิดเป็นร้อยละ ๙.๖๗ ตามลำดับ และน้อยที่สุดว่างงาน จำนวน ๒๕ รูป คิดเป็นร้อยละ ๘.๓๓

ตารางที่ ๔.๕ จำนวนและร้อยละ ของจำนวนพระนวกะที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามภูมิลำเนา

จำแนกตามภูมิลำเนา	จำนวน (n)	ร้อยละ
กรุงเทพมหานคร	๑๖๘	๕๖.๐๐
ปริมณฑล (นนทบุรี, ปทุมธานี, สมุทรปราการ, และนครปฐม)	๑๐๕	๓๕.๐๐
จังหวัดอื่น ๆ	๒๗	๙.๐๐
รวม	๓๐๐	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า จำนวนพระนวกะที่อุปสมบท ณ วัดชลประทานรังสฤษฎ์ จังหวัดนนทบุรี ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ที่กรุงเทพมหานคร จำนวน ๑๖๘ รูป คิดเป็นร้อยละ ๕๖.๐๐ รองลงมาอยู่ที่จังหวัดปริมณฑล จำนวน ๑๐๕ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๐๐ และน้อยที่สุดอยู่ที่จังหวัดอื่น ๆ จำนวน ๒๗ รูป คิดเป็นร้อยละ ๙.๐๐

ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นต่อการอุปสมบทของพระนวกะ

การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการอุปสมบทของพระนวกะจำแนกตามระดับเหตุผลในการตัดสินใจอุปสมบททั่ว ๆ ไป ระดับเหตุผลการตัดสินใจเลือกอุปสมบทที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์ ระดับเป้าหมายในการอุปสมบท และระดับผลสัมฤทธิ์จากการอุปสมบท วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังนี้

๑. เหตุผลในการตัดสินใจอุปสมบททั่ว ๆ ไป

ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นต่อเหตุผลในการตัดสินใจอุปสมบททั่ว ๆ ไป ของพระนวกะที่อุปสมบทที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์ รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๖

ตารางที่ ๔.๖ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นในการอุปสมบทของพระนวกะ ในด้านเหตุผลในการอุปสมบททั่ว ๆ ไป

เหตุผลในการอุปสมบททั่ว ๆ ไป	\bar{X}	S. D.	ระดับ ความคิดเห็น
๑. เป็นประเพณีที่ชาวไทยควรปฏิบัติสืบต่อไป	๓.๙๗	๑.๐๐	มาก
๒. ต้องการแสวงหาความสงบสุขอย่างแท้จริง	๓.๗๘	๐.๘๒	มาก
๓. ต้องการเรียนรู้หลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา	๓.๙๙	๐.๘๑	มาก
๔. ต้องการทดแทนบุญคุณบิดามารดาหรือผู้มีพระคุณ	๔.๖๗	๐.๖๒	มากที่สุด
๕. เป็นช่วงเวลาที่ว่างจากการทำงานหรือการเรียน	๓.๑๗	๑.๓๑	ปานกลาง
๖. ประสบปัญหาในชีวิตไม่สามารถแก้ได้ ต้องอาศัย การอุปสมบท	๑.๙๘	๑.๑๐	น้อย
๗. โรคที่เกิดกับชีวิตรักษาทางใดก็ไม่หาย ต้องอาศัย การอุปสมบท	๑.๓๓	๐.๖๘	น้อยที่สุด
๘. ก่อนที่จะแต่งงานมีคู่ครองจำเป็นต้องอุปสมบท เสียก่อน	๒.๐๘	๑.๒๓	น้อย
๙. ตามความประสงค์ของพ่อแม่ หรือคนรอบข้าง	๒.๗๖	๑.๒๒	ปานกลาง
๑๐. ต้องการให้คนอื่นให้อภัยหรือไม่ถือโทษพฤติกรรม ที่ไม่ดีบางอย่างที่ผ่านมา	๑.๘๖	๑.๐๔	น้อย
รวม	๒.๙๖	๐.๔๙	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า พระนวกะที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการอุปสมบทในพระพุทธศาสนาในด้านเหตุผลในการอุปสมบททั่ว ๆ ไป โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง

($\bar{x} = ๒.๙๖$) เมื่อพิจารณาเหตุผลในแต่ละข้อ พบว่าพระนวกะที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ได้แก่ ต้องการทดแทนบุญคุณบิดามารดาหรือผู้มีพระคุณ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ได้แก่ ข้อ ๑ เป็นประเพณีที่ชาวไทยควรปฏิบัติสืบต่อไป ข้อ ๒ ต้องการแสวงหาความสุขอย่างแท้จริง และข้อ ๓ ต้องการเรียนรู้หลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง ได้แก่ ข้อ ๕ เป็นช่วงเวลาที่ว่างจากการทำงานหรือการเรียน และข้อ ๖ ประสบปัญหาในชีวิตไม่สามารถแก้ได้ ต้องอาศัยการอุปสมบท มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อ ๗ โรคที่เกิดกับชีวิตรักษาทางใดก็ไม่หาย ต้องอาศัยการอุปสมบท สำหรับข้ออื่น ๆ ที่เหลือ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยน้อย

๒. เหตุผลการตัดสินใจเลือกอุปสมบทที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์

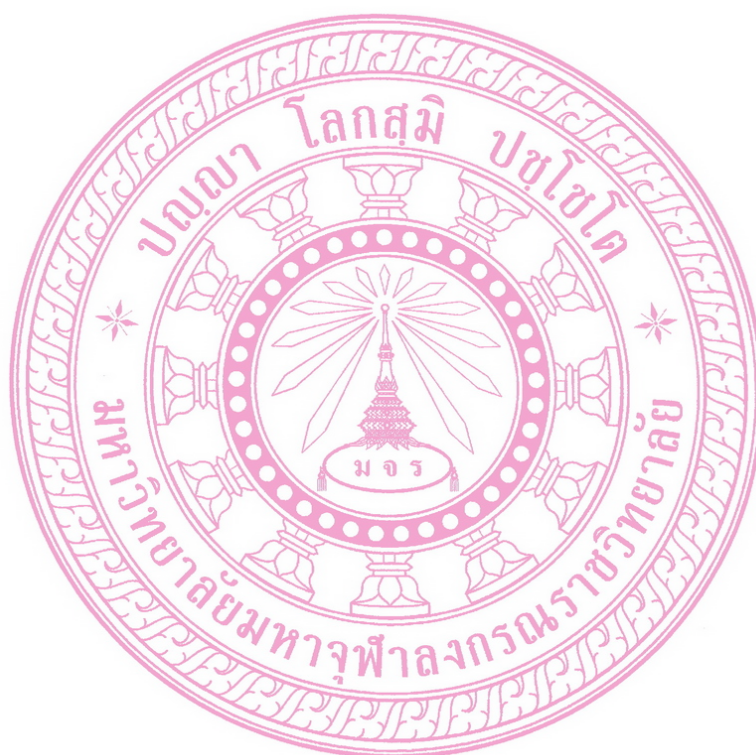
ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นต่อเหตุผลในการตัดสินใจเลือกอุปสมบทที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์ รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๗

ตารางที่ ๔.๗ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นในการอุปสมบทของพระนวกะในด้านเหตุผลในการตัดสินใจเลือกอุปสมบทที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์

เหตุผลการตัดสินใจเลือกอุปสมบทที่วัดชลประทานฯ	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
๑. เป็นสถานที่เหมาะแก่การเข้ามาประพาศวัตรธรรม	๔.๓๖	๐.๖๙	มากที่สุด
๒. เชื่อมั่นในคำสอนของพระพรหมมิ่งคลาจารย์ และพระธรรมวิมลโมลี ซึ่งมีความชัดเจนทั้งสอดคล้องกับหลักพระพุทธศาสนา	๔.๔๔	๐.๗๔	มากที่สุด
๓. ใกล้บ้านหรือใกล้ที่ทำงาน	๒.๗๔	๑.๔๔	ปานกลาง
๔. มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของคนในสังคม	๓.๔๕	๑.๑๑	มาก
๕. มีต้นทุนค่าใช้จ่ายน้อย	๓.๒๐	๑.๓๓	มาก
๖. มีขั้นตอนพิธีกรรมที่เรียบง่าย	๔.๐๗	๑.๐๕	มาก
๗. เคยมีญาติ ๆ และเพื่อนอุปสมบทมาก่อน	๒.๙๖	๑.๔๘	ปานกลาง
๘. สอนพระให้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบทำให้คนในสังคมเลื่อมใสศรัทธา	๔.๒๒	๐.๗๖	มากที่สุด
๙. สอนหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้	๔.๓๓	๐.๗๗	มากที่สุด
๑๐. มีการคัดสรรบุคคลที่เข้ามาอุปสมบทอย่างเป็นระบบและเที่ยงธรรม	๓.๙๒	๐.๙๑	มาก
รวม	๓.๗๗	๐.๕๗	มาก

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่า พระนวกะที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการอุปสมบทในพระพุทธศาสนาในด้านเหตุผลการตัดสินใจเลือกอุปสมบทที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์ ของพระนวกะโดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x} = 3.77$) เมื่อพิจารณาเหตุผลในแต่ละข้อพบว่า พระนวกะที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากเห็นด้วยที่สุด ได้แก่ ข้อ ๑ เป็นสถานที่เหมาะแก่การเข้ามาประพาศวัตรธรรม ข้อ ๒ เชื่อมั่นในคำสอนของพระพรหมมิ่งคลาจารย์

(ปัญญานันทภิกขุ) และพระธรรมวิมลโมลี (รุ่น อีรปญโณ) ซึ่งมีความชัดเจนทั้งสอดคล้องกับหลักพระพุทธศาสนา ข้อ ๘ สอนพระให้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบทำให้คนในสังคมเลื่อมใสศรัทธา และข้อ ๙ สอนหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ได้แก่ ข้อ ๔ มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของคนในสังคม ข้อ ๕ มีต้นทุนค่าใช้จ่ายน้อย ข้อ ๖ มีขั้นตอนพิธีกรรมที่เรียบง่าย และข้อ ๑๐ มีการคัดสรรบุคคลที่เข้ามาอุปสมบทอย่างเป็นระบบและเที่ยงธรรม สำหรับข้ออื่น ๆ ที่เหลือ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง

๓. เป้าหมายในการอุปสมบท

ผลวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นต่อเป้าหมายในการอุปสมบทของพระนวกะที่อุปสมบทที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์ รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๘

ตารางที่ ๔.๘ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นในการอุปสมบทของพระนวกะ ในด้านเป้าหมายในการอุปสมบท

เป้าหมายการอุปสมบทของพระนวกะ	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
๑. ต้องการศึกษาพระธรรมวินัยทางพระพุทธศาสนา	๓.๘๘	๐.๗๘	มาก
๒. ต้องการแสวงหาความสงบสุขทางใจ	๓.๙๕	๐.๘๐	มาก
๓. ต้องการสืบสานประเพณีอันดีงามของบรรพบุรุษ	๓.๗๐	๐.๙๘	มาก
๔. ต้องการยกระดับจิตใจให้สูงขึ้น	๔.๑๖	๐.๗๔	มาก
๕. ต้องการองค์ความรู้ที่ก่อให้เกิดความสุขทั้งในโลกนี้ และโลกหน้า	๓.๖๖	๐.๘๘	มาก
๖. ต้องการพัฒนาตนให้เป็นที่พึ่งพาของตนและคนอื่น	๓.๙๗	๐.๘๕	มาก
๗. ต้องการเพิ่มโอกาสของตนให้ได้เรียนรู้สิ่งที่ไม่เคย เรียนรู้มาก่อน	๔.๑๘	๐.๗๘	มาก
๘. ต้องการดำรงพระพุทธศาสนาให้มั่นคงสืบไป	๓.๘๕	๐.๘๘	มาก
๙. ต้องการทำตนเองให้มีหลักคิดอย่างมีเหตุผลในการ ดำเนินชีวิต	๔.๒๒	๐.๗๘	มากที่สุด
๑๐. ต้องการทดแทนพระคุณบิดามารดา และผู้มีพระคุณ	๔.๕๙	๐.๗๑	มากที่สุด
๑๑. ต้องการให้เกิดการยอมรับของญาติพี่น้อง และ คนรอบข้าง	๒.๖๖	๑.๑๖	ปานกลาง
๑๒. ต้องการเป็นญาติกับพระพุทธศาสนา	๓.๑๔	๑.๐๗	ปานกลาง
๑๓. ต้องการเดินตามรอยพระอรหันต์	๓.๑๓	๑.๐๓	ปานกลาง
๑๔. ต้องการมรรคผลนิพพานคือความพ้นทุกข์	๓.๑๓	๑.๐๙	ปานกลาง
รวม	๓.๗๓	๐.๕๔	มาก

จากตารางที่ ๔.๘ พบว่า พระนวกะในกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการอุปสมบทในพระพุทธศาสนาในด้านเป้าหมายการอุปสมบทของพระนวกะ โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{x} = 3.73$) เมื่อพิจารณาเป้าหมายในแต่ละข้อ พบว่า พระนวกะที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ใน

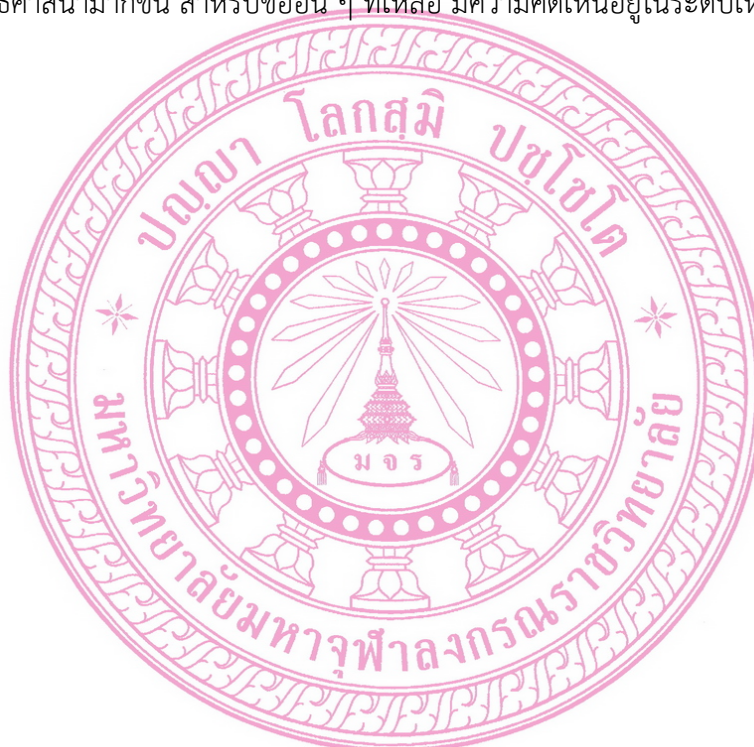
๔. ผลสัมฤทธิ์จากการอุปสมบทของพระนวกะ

ผลวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นต่อผลสัมฤทธิ์ในการอุปสมบทของพระนวกะที่วัดชลประทานรังสฤษดิ์ รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๙

ตารางที่ ๔.๙ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นในการอุปสมบทของพระนวกะในด้านผลสัมฤทธิ์จากการอุปสมบท

ผลสัมฤทธิ์จากการอุปสมบทของพระนวกะ	\bar{X}	S. D.	ระดับ ความคิดเห็น
๑. การทำวัตรเช้า-เย็น ทำให้จิตใจสงบ ไม่คิดฟุ้งซ่าน	๓.๗๒	๐.๘๓	มาก
๒. การฟังบรรยายธรรมเช้า-บ่าย ทำให้เพิ่มองค์ความรู้ทางธรรม	๓.๙๒	๐.๖๘	มาก
๓. การใช้ชีวิตแบบพระเป็นชีวิตที่มีความสมถะเรียบง่าย	๔.๑๗	๐.๗๗	มาก
๔. การทำกิจกรรมร่วมกันของพระสงฆ์ก่อให้เกิดความสามัคคี	๓.๘๕	๐.๘๓	มาก
๕. การอุปสมบทเป็นพระทำให้มีโอกาสได้ศึกษา และปฏิบัติตนตามพระธรรมวินัย	๔.๒๔	๐.๖๕	มากที่สุด
๖. การอุปสมบทเป็นพระทำให้ลดอัตตาตัวตน	๓.๙๘	๐.๗๔	มาก
๗. การอุปสมบทเป็นพระมีคุณลักษณะทำให้เป็นคนมีเหตุผล	๔.๒๔	๐.๖๖	มากที่สุด
๘. การอุปสมบทเป็นพระทำให้พิจารณาเห็นคุณค่าของชีวิตมากขึ้น	๔.๓๒	๐.๖๕	มากที่สุด
๙. การอุปสมบทเป็นพระทำให้เข้าใจในพระพุทธศาสนามากขึ้น	๔.๒๙	๐.๖๓	มากที่สุด
๑๐. การอุปสมบทเป็นพระทำให้พบกับกัลยาณมิตรที่ดี	๓.๙๔	๐.๗๖	มาก
๑๑. การทำวัตรเช้า-เย็น ทำให้จิตใจสงบ ไม่คิดฟุ้งซ่าน	๓.๗๒	๐.๘๓	มาก
๑๒. การอุปสมบทเป็นพระทำให้ได้สัมผัสความสุขสงบอันเกิดจากการปฏิบัติธรรม	๔.๐๗	๐.๖๙	มาก
๑๓. การอุปสมบทเป็นพระทำให้ชีวิตก้าวไปสู่กระแสแห่งพระนิพพานได้ง่ายกว่าชีวิตฆราวาส	๓.๘๓	๐.๙๕	มาก
รวม	๔.๐๕	๐.๔๖	มาก

จากตารางที่ ๔.๙ พบว่า พระนวกะที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการอุปสมบทในพระพุทธศาสนาในด้านผลสัมฤทธิ์จากการอุปสมบทของพระนวกะ โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{x} = ๔.๐๕$) เมื่อพิจารณาผลสัมฤทธิ์ในแต่ละข้อ พบว่า พระนวกะที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ได้แก่ ข้อ ๕ การอุปสมบทเป็นพระทำให้มีโอกาสได้ศึกษา และปฏิบัติตนตามพระธรรมวินัย ข้อ ๗ การอุปสมบทเป็นพระมีคุณลักษณะทำให้เป็นคนมีเหตุผล ข้อ ๘ การอุปสมบทเป็นพระทำให้พิจารณาเห็นคุณค่าของชีวิตมากขึ้น และข้อ ๙ การอุปสมบทเป็นพระทำให้เข้าใจในพระพุทธศาสนามากขึ้น สำหรับข้ออื่น ๆ ที่เหลือ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก

ตอนที่ ๓ เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการอุปสมบทของพระนวกะ

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระนวกะต่อการอุปสมบท ในด้านเหตุผลในการอุปสมบททั่ว ๆ ไป เหตุผลการตัดสินใจเลือกอุปสมบทที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์ เป้าหมายการอุปสมบทของพระนวกะ และผลสัมฤทธิ์จากการอุปสมบทของพระนวกะ จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรสก่อนอุปสมบท อาชีพก่อนอุปสมบท และภูมิลำเนา ตามสมมติฐานที่ ๑ - ๕ ดังนี้

สมมติฐานที่ ๑

พระนวกะมีอายุต่างกัันมีความคิดเห็นต่อการอุปสมบทในพระพุทธศาสนาในด้านเหตุผลในการอุปสมบททั่ว ๆ ไป เหตุผลการตัดสินใจเลือกอุปสมบทที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์ เป้าหมายการอุปสมบทของพระนวกะ และผลสัมฤทธิ์จากการอุปสมบทของพระนวกะ แตกต่างกััน

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ ๑ รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๑๐

ตารางที่ ๔.๑๐ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการอุปสมบทในพระพุทธศาสนาของพระนวกะ จำแนกตามอายุ

ความคิดเห็นต่อการอุปสมบท	๒๐ - ๒๕ ปี		๒๖ - ๓๐ ปี		๓๑ - ๓๕ ปี		๓๕ ปี ขึ้นไป		F	Sig
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.		
๑. เหตุผลในการอุปสมบททั่ว ๆ ไป	๓.๐๔	๐.๕๔	๒.๕๕	๐.๔๖	๒.๘๗	๐.๕๐	๒.๗๓	๐.๕๓	๓.๗๓*	๐.๐๑
๒. เหตุผลการตัดสินใจเลือกอุปสมบทที่วัดชลประทานฯ	๓.๗๕	๐.๕๔	๓.๗๒	๐.๖๑	๓.๘๑	๐.๕๗	๓.๖๑	๐.๕๔	๑.๐๕	๐.๓๘
๓. เป้าหมายการอุปสมบทของพระนวกะ	๓.๗๖	๐.๕๗	๓.๗๒	๐.๕๑	๓.๖๗	๐.๔๘	๓.๖๔	๐.๕๑	๑.๐๑	๐.๔๐
๔. ผลสัมฤทธิ์จากการอุปสมบท	๔.๐๔	๐.๔๕	๔.๐๔	๐.๔๗	๔.๑๔	๐.๔๐	๓.๕๓	๐.๕๕	๑.๒๕	๐.๒๗

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๐ พบว่า พระนวกะที่มีอายุต่างกััน มีความคิดเห็นต่อการอุปสมบทในพระพุทธศาสนาในด้านเหตุผลในการอุปสมบททั่ว ๆ ไป แตกต่างกัันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สำหรับความคิดเห็นต่อการอุปสมบทในด้านเหตุผลการตัดสินใจ

เลือกอุปสมบทที่วัดชลประทานรังสฤษดิ์ เป้าหมายการอุปสมบทของพระนวกะ และด้านผลสัมฤทธิ์จากการอุปสมบท ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ดังนั้น จึงทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของคะแนนความคิดเห็นต่อการอุปสมบทของพระนวกะที่มีอายุต่างกันในด้านเหตุผลในการอุปสมบททั่ว ๆ ไป ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffé) รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๑๑

ตารางที่ ๔.๑๑ เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของคะแนนความคิดเห็นต่อการอุปสมบทของพระนวกะในด้านเหตุผลในการอุปสมบททั่ว ๆ ไป จำแนกตามอายุ

อายุ	คะแนนค่าเฉลี่ย	๒๐-๒๕ ปี	๒๖-๓๐ ปี	๓๑-๓๕ ปี	๓๕ ปีขึ้นไป
		๓.๐๔	๓.๐๔	๒.๙๙	๒.๘๗
๒๐-๒๕ ปี	๓.๐๔	-	๐.๐๕	๐.๑๗	๐.๓๑*
๒๖-๓๐ ปี	๒.๙๙		-	๐.๑๒	๐.๒๖
๓๑-๓๕ ปี	๒.๘๗			-	๐.๑๔
๓๕ ปีขึ้นไป	๒.๗๓				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๑ พบว่า พระนวกะที่มีอายุ ๒๐-๒๕ ปี เห็นด้วยต่อการอุปสมบทในพระพุทธศาสนาในด้านเหตุผลในการอุปสมบททั่ว ๆ ไป มากกว่าพระนวกะที่มีอายุมากกว่า ๓๕ ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ สำหรับคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของพระนวกะคู่อื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๒

พระนวกะมีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการอุปสมบทในพระพุทธศาสนาในด้านเหตุผลทั่ว ๆ ไป เหตุผลการตัดสินใจเลือกอุปสมบทที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์ เป้าหมายการอุปสมบทของพระนวกะ และผลสัมฤทธิ์จากการอุปสมบทของพระนวกะ แตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ ๒ รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๑๒

ตารางที่ ๔.๑๒ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการอุปสมบทในพระพุทธศาสนาของพระนวกะ จำแนกตามระดับการศึกษา

ความคิดเห็นต่อการอุปสมบท	ต่ำกว่าปริญญาตรี		ปริญญาตรี		สูงกว่าปริญญาตรี		F	Sig
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
๑. เหตุผลในการอุปสมบททั่ว ๆ ไป	๒.๕๘	๐.๕๐	๒.๕๘	๐.๕๐	๒.๘๔	๐.๔๕	๑.๗๒	๐.๑๘
๒. เหตุผลการตัดสินใจเลือกอุปสมบทที่วัดชลประทานฯ	๓.๘๑	๐.๕๓	๓.๗๗	๐.๕๖	๓.๗๔	๐.๗๔	๐.๑๗	๐.๘๔
๓. เป้าหมายการอุปสมบทของพระนวกะ	๓.๗๓	๐.๕๑	๓.๗๕	๐.๕๔	๓.๖๗	๐.๕๕	๐.๔๓	๐.๖๕
๔. ผลสัมฤทธิ์จากการอุปสมบท	๓.๕๕	๐.๔๐	๔.๐๘	๐.๔๕	๔.๐๕	๐.๕๕	๑.๖๔	๐.๑๕

จากตารางที่ ๔.๑๒ พบว่า พระนวกะที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการอุปสมบทในพระพุทธศาสนาไม่แตกต่างกันในทุกด้าน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๓

พระนวกะที่มีสถานภาพก่อนอุปสมบทต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการอุปสมบทในพระพุทธศาสนาในด้านเหตุผลทั่ว ๆ ไป เหตุผลการตัดสินใจเลือกอุปสมบทที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์ เป้าหมายการอุปสมบทของพระนวกะ และผลสัมฤทธิ์จากการอุปสมบทของพระนวกะ แตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์สมมติฐานที่ ๓ รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๑๓

ตารางที่ ๔.๑๓ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการอุปสมบทในพระพุทธศาสนาของพระนวกะ จำแนกตามสถานภาพสมรสก่อนอุปสมบท

ความคิดเห็นต่อการอุปสมบท	โสด		สมรส		F	Sig
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
๑. เหตุผลในการอุปสมบททั่ว ๆ ไป	๒.๕๘	๐.๔๘	๒.๘๓	๐.๕๗	๑.๕๗	๐.๑๑๘
๒. เหตุผลการตัดสินใจเลือกอุปสมบทที่วัดชลประทานฯ	๓.๗๖	๐.๕๘	๓.๘๒	๐.๔๘	๐.๔๗	๐.๖๓๕
๓. เป้าหมายการอุปสมบทของพระนวกะ	๓.๗๒	๐.๕๔	๓.๘๖	๐.๕๓	๑.๕๖	๐.๑๔๕
๔. ผลสัมฤทธิ์จากการอุปสมบท	๔.๐๓	๐.๔๖	๔.๒๑	๐.๔๑	๑.๕๕*	๐.๐๔๗

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๓ พบว่า พระนวกะที่มีสถานภาพสมรสก่อนอุปสมบทต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการอุปสมบทในพระพุทธศาสนาในด้านผลสัมฤทธิ์จากการอุปสมบทแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยพระนวกะที่สมรสแล้วก่อนอุปสมบทเห็นด้วยมากกว่า พระนวกะที่เป็นโสดก่อนการอุปสมบท สำหรับในด้านที่เหลือพระนวกะมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๔

พระนวกะที่มีอาชีพก่อนการอุปสมบทต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการอุปสมบทในพระพุทธรศาสนาในด้านเหตุผลทั่ว ๆ ไป เหตุผลการตัดสินใจเลือกอุปสมบทที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์ เป้าหมายการอุปสมบทของพระนวกะ และผลสัมฤทธิ์จากการอุปสมบทของพระนวกะ แตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์สมมติฐานที่ ๔ รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๑๔

ตารางที่ ๔.๑๔ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการอุปสมบทในพระพุทธรศาสนาของพระนวกะ จำแนกตามอาชีพก่อนอุปสมบท

ความคิดเห็นต่อการอุปสมบท	นักศึกษา		รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ		รับจ้าง		ธุรกิจส่วนตัว		ว่างงาน		F	Sig
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
๑. เหตุผลในการอุปสมบททั่ว ๆ ไป	๓.๐๖	๐.๘๗	๒.๘๒	๐.๘๕	๒.๘๒	๐.๘๘	๒.๘๖	๐.๕๑	๓.๒๐	๐.๘๗	๓.๖๓**	๐.๐๐๗
๒. เหตุผลการตัดสินใจเลือกอุปสมบทที่วัดชลประทานฯ	๓.๗๖	๐.๕๗	๓.๖๗	๐.๘๗	๓.๘๐	๐.๖๘	๓.๗๒	๐.๘๖	๓.๘๗	๐.๕๑	๐.๖๑	๐.๐๐๑
๓. เป้าหมายการอุปสมบทของพระนวกะ	๓.๗๕	๐.๖๒	๓.๕๘	๐.๘๗	๓.๗๘	๐.๕๘	๓.๗๒	๐.๘๖	๓.๘๘	๐.๘๗	๐.๘๘	๐.๕๘๗
๔. ผลสัมฤทธิ์จากการอุปสมบท	๔.๐๓	๐.๘๖	๓.๘๐	๐.๕๒	๔.๐๕	๐.๘๘	๔.๒๑	๐.๓๗	๓.๘๘	๐.๕๕	๒.๖๓*	๐.๐๓๘

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๔ พบว่า พระนวกะที่มีอาชีพก่อนการอุปสมบทต่างกันมีความคิดเห็นต่อการอุปสมบทในพระพุทธรศาสนาในด้านเหตุผลการอุปสมบททั่ว ๆ ไป และด้านผลสัมฤทธิ์จากการอุปสมบทแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ และ .๐๕ ตามลำดับ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สำหรับความคิดเห็นต่อการอุปสมบทในด้านเหตุผลการตัดสินใจเลือกอุปสมบทที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์ และด้านเป้าหมายการอุปสมบทของพระนวกะไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ดังนั้นจึงทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของคะแนนความคิดเห็นต่อการอุปสมบทในพระพุทธรศาสนาในด้านเหตุผลในการอุปสมบททั่ว ๆ ไป และด้านผลสัมฤทธิ์จากการอุปสมบทด้วยวิธีวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffé) รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๑๕ และ ๔.๑๖

ตารางที่ ๔.๑๕ เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของคะแนนความคิดเห็นต่อการอุปสมบทของพระนวกะด้านเหตุผลในการอุปสมบททั่ว ๆ ไป จำแนกตามอาชีพก่อนการอุปสมบท

อาชีพก่อนอุปสมบท		นักศึกษา	รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	รับจ้าง	ธุรกิจส่วนตัว	ว่างงาน
คะแนนค่าเฉลี่ย	๓.๐๖	๒.๘๒	๒.๘๒	๒.๘๒	๒.๘๖	๓.๒๐
นักศึกษา	๓.๐๖	-	๐.๒๔*	๐.๑๔	๐.๒๐	๐.๑๔
รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	๒.๘๒	-	-	๐.๑๐	๐.๐๔	๐.๓๘*
รับจ้าง	๒.๘๒	-	-	-	๐.๐๖	๐.๒๘*
ธุรกิจส่วนตัว	๒.๘๖	-	-	-	-	๐.๓๔*
ว่างงาน	๓.๒๐	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๕ พบว่า พระนวกะที่มีอาชีพเป็นนักศึกษาก่อนอุปสมบทเห็นด้วยต่อการอุปสมบทในพระพุทธศาสนาต้นเหตุผลในการอุปสมบททั่ว ๆ ไป มากกว่าพระนวกะที่มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจก่อนอุปสมบทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนพระนวกะที่ว่างงานก่อนอุปสมบทเห็นด้วยมากกว่าพระนวกะที่มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ รับจ้าง และธุรกิจส่วนตัวก่อนอุปสมบทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ สำหรับคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของพระนวกะคู่อื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๖ เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของคะแนนความคิดเห็นต่อการอุปสมบทของพระนวกะด้านผลสัมฤทธิ์จากการอุปสมบท จำแนกตามอาชีพก่อนการอุปสมบท

อาชีพก่อนอุปสมบท	คะแนนค่าเฉลี่ย	นักศึกษา	รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	รับจ้าง	ธุรกิจส่วนตัว	ว่างงาน
		๔.๐๓	๓.๙๐	๔.๐๕	๔.๒๑	๓.๙๙
นักศึกษา	๔.๐๓	-	๐.๑๓	๐.๐๒	๐.๑๘	๐.๐๔
รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	๓.๙๐	-	-	๐.๑๕	๐.๓๑*	๐.๐๙
รับจ้าง	๔.๐๕	-	-	-	๐.๑๖	๐.๐๖
ธุรกิจส่วนตัว	๔.๒๑	-	-	-	-	๐.๒๒*
ว่างงาน	๓.๙๙	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๖ พบว่า พระนวกะที่มีอาชีพธุรกิจส่วนตัวก่อนอุปสมบทเห็นด้วยต่อการอุปสมบทในพระพุทธศาสนาด้านผลสัมฤทธิ์จากการอุปสมบทมากกว่า พระนวกะที่มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ และว่างงานก่อนการอุปสมบทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ สำหรับคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของพระนวกะคู่อื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๕

พระนวกะที่มีภูมิลำเนาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการอุปสมบทในพระพุทธศาสนาในด้านเหตุผลทั่ว ๆ ไป เหตุผลการตัดสินใจเลือกอุปสมบทที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์ เป้าหมายการอุปสมบทของพระนวกะ และผลสัมฤทธิ์จากการอุปสมบทของพระนวกะ แตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์สมมติฐานที่ ๕ รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๑๗

ตารางที่ ๔.๑๗ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการอุปสมบทในพระพุทธศาสนาของพระนวกะ จำแนกตามภูมิลำเนา

ความคิดเห็นต่อการอุปสมบท	กรุงเทพมหานคร		ปริมณฑล		จังหวัดอื่น ๆ		F	Sig
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
๑. เหตุผลในการอุปสมบททั่ว ๆ ไป	๒.๙๑	๐.๔๙	๒.๙๗	๐.๔๙	๓.๑๓	๐.๕๔	๓.๐๓*	๐.๐๒๘
๒. เหตุผลการตัดสินใจเลือกอุปสมบทที่วัดชลประทานฯ	๓.๖๘	๐.๕๗	๓.๘๔	๐.๕๕	๓.๘๒	๐.๕๗	๕.๔๘**	๐.๐๐๑
๓. เป้าหมายการอุปสมบทของพระนวกะ	๓.๗๐	๐.๕๒	๓.๗๕	๐.๖๖	๓.๘๔	๐.๕๖	๐.๕๔	๐.๖๕๕
๔. ผลสัมฤทธิ์จากการอุปสมบท	๔.๐๓	๐.๔๔	๔.๐๘	๐.๔๖	๔.๑๑	๐.๖๑	๐.๔๘	๐.๖๙๖

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๗ พบว่า พระนวกะที่มีภูมิลำเนาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการอุปสมบทในพระพุทธศาสนาในด้านเหตุผลในการอุปสมบททั่ว ๆ ไป ด้านเหตุผลการตัดสินใจเลือกอุปสมบทที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ และ .๐๑ ตามลำดับ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สำหรับความคิดเห็นต่อการอุปสมบทในด้านเป้าหมายการอุปสมบทของพระนวกะ และด้านผลสัมฤทธิ์จากการอุปสมบท ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ดังนั้น จึงทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของคะแนนความคิดเห็นต่อการอุปสมบทในพระพุทธศาสนาในด้านเหตุผลในการอุปสมบททั่ว ๆ ไป และด้านเหตุผลการตัดสินใจเลือกอุปสมบทที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์ ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffé) รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๑๘ และ ๔.๑๙

ตารางที่ ๔.๑๘ เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของคะแนนความคิดเห็นต่อการ
อุปสมบทของพระนวกะด้านเหตุผลในการอุปสมบททั่ว ๆ ไป จำแนกตาม
ภูมิภาค

ภูมิภาค	คะแนนค่าเฉลี่ย	กรุงเทพฯ	ปริมณฑล	จังหวัดอื่น ๆ
		กรุงเทพฯ	๒.๙๑	-
ปริมณฑล	๒.๙๗	-	-	๐.๑๖
จังหวัดอื่น ๆ	๓.๑๓	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๘ พบว่า พระนวกะที่มีภูมิลำเนาอยู่จังหวัดอื่น ๆ เห็นด้วยต่อการ
อุปสมบทในพระพุทธศาสนาในด้านเหตุผลในการอุปสมบททั่ว ๆ ไป มากกว่าพระนวกะที่มีภูมิลำเนา
อยู่กรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ สำหรับคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของพระ
นวกะคู่อื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๙ เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของคะแนนความคิดเห็นต่อการ
อุปสมบทของพระนวกะด้านเหตุผลการตัดสินใจเลือกอุปสมบทที่วัดชลประทาน-
รังษฤษดิ์ จำแนกตามภูมิภาค

ภูมิภาค	คะแนนค่าเฉลี่ย	กรุงเทพฯ	ปริมณฑล	จังหวัดอื่น ๆ
		กรุงเทพฯ	๓.๖๘	-
ปริมณฑล	๓.๘๔	-	-	๐.๐๒
จังหวัดอื่น ๆ	๓.๘๒	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๙ พบว่า พระนวกะที่มีภูมิลำเนาอยู่ที่ปริมณฑลเห็นด้วยต่อการ
อุปสมบทในพระพุทธศาสนาในด้านเหตุผลการตัดสินใจอุปสมบทที่วัดชลประทานรังษฤษดิ์ มากกว่า
พระนวกะที่มีภูมิลำเนาอยู่กรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ สำหรับคะแนน
เฉลี่ยความคิดเห็นของพระนวกะคู่อื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ ๔ ประมวลผลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะทั่วไปของพระนวกะวัดชลประทานรังสฤษฎ์
ที่มีต่อการอุปสมบทในพระพุทธศาสนา

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นทั่วไปของพระนวกะที่มีต่อการอุปสมบทในพระพุทธศาสนาในด้านเหตุผลในการอุปสมบททั่ว ๆ ไป เหตุผลการตัดสินใจเลือกอุปสมบทที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์ เป้าหมายการอุปสมบทของพระนวกะ และผลสัมฤทธิ์จากการอุปสมบทของพระนวกะ รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๒๐-๔.๒๓

ตารางที่ ๔.๒๐ ความคิดเห็นทั่วไปของพระนวกะที่มีต่อการอุปสมบทในพระพุทธศาสนา
ด้านเหตุผลในการอุปสมบททั่ว ๆ ไป

เหตุผลในการอุปสมบททั่ว ๆ ไป	จำนวน
๑. ต้องการทดแทนบุญคุณบิดามารดาหรือผู้มีพระคุณ	๒๒๖
๒. ต้องการแสวงหาความสงบสุขอย่างแท้จริง	๑๓๑
๓. ต้องการเรียนรู้หลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา	๑๓๐
๔. เป็นประเพณีที่ชายไทยควรปฏิบัติสืบต่อไป	๑๑๕
๕. ตามความประสงค์ของพ่อแม่ หรือคนรอบข้าง	๘๙

จากการวิจัยพบว่า พระนวกะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุผลในการอุปสมบททั่ว ๆ ไป คือ เพื่อต้องการทดแทนบุญคุณบิดามารดาหรือผู้มีพระคุณ มากที่สุด จำนวน ๒๒๖ รูป รองลงมา คือ ต้องการแสวงหาความสงบสุขอย่างแท้จริง จำนวน ๑๓๑ รูป น้อยที่สุด คือ อุปสมบทตามความประสงค์ของพ่อแม่หรือคนรอบข้าง จำนวน ๘๙ รูป

ตารางที่ ๔.๒๑ ความคิดเห็นทั่วไปของพระนวกะที่มีต่อการอุปสมบทในพระพุทธศาสนา
ด้านเหตุผลการตัดสินใจอุปสมบทที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์

เหตุผลในการตัดสินใจเลือกอุปสมบทที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์	จำนวน	
๑. เชื่อมั่นในคำสอนของของพระพรหมมิ่งคลาจารย์ และพระธรรมวิมลโมลี ซึ่งมีความชัดเจนทั้งสอดคล้องกับหลักพระพุทธศาสนา	๑๖๙	
๒. สอนหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ ในชีวิตประจำวันได้	๑๔๔	
๓. เป็นสถานที่เหมาะแก่การเข้ามาประพฤติวัตรปฏิบัติธรรม	๑๔๑	
๔. สอนพระให้ปฏิบัติปฏิบัติชอบทำให้คนในสังคมเลื่อมใสศรัทธา	๑๓๔	
๕. มีขั้นตอนพิธีกรรมที่เรียบง่าย	๑๒๙	

จากการวิจัยพบว่า พระนวกะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุผลในการตัดสินใจอุปสมบทที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์ เพราะมีความเชื่อมั่นในคำสอนของพระพรหมมิ่งคลาจารย์ (ปัญญาอันหนักขุ) และพระธรรมวิมลโมลี (รุ่น ธีรปณโณ) ซึ่งมีความชัดเจนทั้งสอดคล้องกับหลักพระพุทธศาสนา มากที่สุด จำนวน ๑๖๙ รูป รองลงมา เพราะสอนหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ จำนวน ๑๔๔ รูป น้อยที่สุด เพราะมีขั้นตอนพิธีกรรมที่เรียบง่าย จำนวน ๑๒๙ รูป

ตารางที่ ๔.๒๒ ความคิดเห็นทั่วไปของพระนวกะที่มีต่อการอุปสมบทในพระพุทธศาสนา
ด้านเป้าหมายการอุปสมบทของพระนวกะ

เป้าหมายการอุปสมบทของพระนวกะ	จำนวน	
๑. ต้องการทดแทนพระคุณบิดามารดา และผู้มีพระคุณ	๒๑๑	
๒. ต้องการยกระดับจิตใจให้สูงขึ้น	๑๕๕	
๓. ต้องการศึกษาระบบวินัยทางพระพุทธศาสนา	๑๕๑	
๔. ต้องการเพิ่มโอกาสของตนให้ได้เรียนรู้สิ่งที่ไม่เคยเรียนรู้มาก่อน	๑๔๓	
๕. ต้องการพัฒนาตนให้เป็นที่พึ่งพาของตนและคนอื่น	๑๔๑	

จากการวิจัยพบว่า พระนวกะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับเป้าหมายการอุปสมบท คือ ต้องการทดแทนพระคุณบิดามารดาและผู้มีพระคุณ มากที่สุด จำนวน ๒๑๑ รูป รองลงมา คือ ต้องการยกระดับจิตใจให้สูงขึ้น จำนวน ๑๕๕ รูป น้อยที่สุด คือ ต้องการพัฒนาตนให้เป็นที่พึ่งพาของตนและคนอื่น จำนวน ๑๔๑ รูป

ตารางที่ ๔.๒๓ ความคิดเห็นทั่วไปของพระนวกะที่มีต่อการอุปสมบทในพระพุทธศาสนา
ด้านผลสัมฤทธิ์จากกาอุปสมบทของพระนวกะ

ผลสัมฤทธิ์จากการอุปสมบทของพระนวกะ	จำนวน
๑. การอุปสมบทเป็นพระทำให้พิจารณาเห็นคุณค่าของชีวิตมากขึ้น	๑๒๕
๒. การอุปสมบทเป็นพระทำให้เข้าใจในพระพุทธศาสนามากขึ้น	๑๑๔
๓. การใช้ชีวิตแบบพระเป็นชีวิตที่มีความสมถะเรียบง่าย	๑๐๘
๔. การอุปสมบทเป็นพระทำให้มีโอกาสได้ศึกษาและปฏิบัติตนตามพระธรรมวินัย	๑๐๗
๕. การอุปสมบทเป็นพระมีคุณลักษณะทำให้เป็นคนมีเหตุผล	๑๐๗

จากการวิจัยพบว่า พระนวกะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ที่เกิดจากการอุปสมบท คือ การอุปสมบทเป็นพระทำให้พิจารณาเห็นคุณค่าของชีวิตมากขึ้น มากที่สุด จำนวน ๑๒๕ รูป รองลงมา คือ การอุปสมบทเป็นพระทำให้เข้าใจในพระพุทธศาสนามากขึ้น จำนวน ๑๑๔ รูป น้อยที่สุด คือ การอุปสมบทเป็นพระมีคุณลักษณะทำให้เป็นคนมีเหตุผล จำนวน ๑๐๗ รูป

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ศึกษาความคิดเห็นของพระนวกะต่อการอุปสมบท ศึกษากรณีวัดชลประทานรังสฤษฎ์ จังหวัดนนทบุรี เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยกำหนดวัตถุประสงค์ไว้ ๓ ประการ คือ (๑) เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของพระนวกะ ณ วัดชลประทานรังสฤษฎ์ ต่อการอุปสมบทในพระพุทธศาสนา (๒) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของพระนวกะต่อการอุปสมบท จำแนกตาม อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาชีพ ภูมิลำเนา (๓) เพื่อศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของพระนวกะที่มีต่อการอุปสมบทในพระพุทธศาสนา พร้อมทั้งตั้งสมมติฐานการวิจัยไว้ คือ ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรสก่อนอุปสมบท อาชีพก่อนอุปสมบท และภูมิลำเนา โดยกำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ คือ ขอบเขตด้านเนื้อหาตามตัวแปร ๔ ด้าน ได้แก่ มุ่งศึกษาเหตุผลการอุปสมบททั่ว ๆ ไป เหตุผลการตัดสินใจเลือกอุปสมบทที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์ เป้าหมายการอุปสมบท และผลสัมฤทธิ์ที่เกิดจากการอุปสมบทของพระนวกะต่อการอุปสมบท ณ วัดชลประทานรังสฤษฎ์ กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ พระนวกะผู้ที่อุปสมบท ณ วัดชลประทานรังสฤษฎ์ จำนวน ๓๐๐ รูป ขอบเขตทางด้านสถานที่ ได้แก่ ใช้สถานที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์ จังหวัดนนทบุรี เป็นแหล่งหาข้อมูล เพราะทุก ๆ เดือน หลังออกพรรษาแล้ววัดชลประทานรังสฤษฎ์มีโครงการอุปสมบทภาคฤดูร้อนเป็นประจำทุกเดือนจึงมีผู้มาขออุปสมบทเป็นจำนวนมาก ขอบเขตด้านเวลา ได้แก่ ทำการหาข้อมูลจากพระนวกะผู้อุปสมบทเดือนมีนาคม – เดือนกรกฎาคม พ.ศ.๒๕๕๔ จำนวน ๖๖๗ รูป เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบมาตรฐานค่า ๕ ระดับ การดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ซึ่งผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๑. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ ๒๐-๒๕ ปี จำนวน ๑๓๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๔๔.๐๐ มีการศึกษาระดับปริญญาตรี/หรือเทียบเท่า จำนวน ๒๑๐ รูป คิดเป็นร้อยละ ๗๐.๐๐ มีสถานภาพสมรสก่อนอุปสมบทเป็นโสด จำนวน ๒๖๙ รูป คิดเป็นร้อยละ ๘๙.๐๗ มีอาชีพก่อนอุปสมบททำธุรกิจเอกชน/รับจ้าง จำนวน ๑๑๙ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๙.๖๗ มีภูมิลำเนาอยู่ที่กรุงเทพมหานคร จำนวน ๑๖๘ รูป คิดเป็นร้อยละ ๕๖.๐๐

๒. ความคิดเห็นของพระนวกะที่มีต่อการอุปสมบท ดังนี้

๒.๑ เหตุผลในการอุปสมบททั่ว ๆ ไป โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง ($\bar{x} = ๒.๙๖$) เมื่อพิจารณาเหตุผลในแต่ละข้อ พบว่าพระนวกะที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ได้แก่ ต้องการทดแทนบุญคุณบิดามารดาหรือผู้มีพระคุณ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ได้แก่ ข้อ ๑ เป็นประเพณีที่ชายไทยควรปฏิบัติสืบต่อไป ข้อ ๒ ต้องการแสวงหาความสงบสุขอย่างแท้จริง และข้อ ๓ ต้องการเรียนรู้หลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง ได้แก่ ข้อ ๕ เป็นช่วงเวลาที่ว่างจากการทำงานหรือการเรียน และข้อ ๖ ประสบปัญหาในชีวิตไม่สามารถแก้ได้ ต้องอาศัยการอุปสมบท มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อ ๗ โรคที่เกิดกับชีวิตรักษาทางใดก็ไม่หาย ต้องอาศัยการอุปสมบท สำหรับข้ออื่นๆ ที่เหลือ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยน้อย

๒.๒ เหตุผลการตัดสินใจเลือกอุปสมบทที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์ ของพระนวกะ โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x} = ๓.๗๗$) เมื่อพิจารณาเหตุผลในแต่ละข้อ พบว่า พระนวกะที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ข้อ ๑ เป็นสถานที่เหมาะแก่การเข้ามาประพฤติวัตรธรรม ข้อ ๒ เชื่อมั่นในคำสอนของพระพรหมมิ่งคลาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) และพระธรรมวิมลโมลี (รุ่น ธีรปถิโย) ซึ่งมีความชัดเจนทั้งสอดคล้องกับหลักพระพุทธศาสนา ข้อ ๘ สอนพระให้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบทำให้คนในสังคมเลื่อมใสศรัทธา และข้อ ๙ สอนหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ได้แก่ ข้อ ๔ มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของคนในสังคม ข้อ ๕ มีต้นทุนค่าใช้จ่ายน้อย ข้อ ๖ มีขั้นตอนพิธีกรรมที่เรียบง่าย และข้อ ๑๐ มีการคัดสรรบุคคลที่เข้ามาอุปสมบทอย่างเป็นระบบและเที่ยงธรรม สำหรับข้ออื่น ๆ ที่เหลือ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง

๒.๓ เป้าหมายการอุปสมบทของพระนวกะ โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ($\bar{x} = ๓.๗๓$) เมื่อพิจารณาเป้าหมายในแต่ละข้อ พบว่า พระนวกะที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ข้อ ๙ ต้องการทำตนเองให้มีหลักคึดอย่างมีเหตุผลในการดำเนินชีวิต และข้อ ๑๐ ต้องการทดแทนพระคุณบิดามารดา และผู้มีพระคุณ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง ได้แก่ ข้อ ๑๑ ต้องการให้เกิดการยอมรับของญาติพี่น้อง และคนรอบข้าง ข้อ ๑๒ ต้องการเป็นญาติกับพระพุทธศาสนา ข้อ ๑๓ ต้องการเดินตามรอยพระอรหันต์ และข้อ ๑๔ ต้องการมรรคผลนิพพานคือความพ้นทุกข์ สำหรับข้ออื่น ๆ ที่เหลือ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด

๒.๔ ผลสัมฤทธิ์จากการอุปสมบทของพระนวกะ โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ($\bar{x} = ๔.๐๕$) เมื่อพิจารณาผลสัมฤทธิ์ในแต่ละข้อ พบว่า พระนวกะที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ได้แก่ ข้อ ๕ การอุปสมบทเป็นพระทำให้มีโอกาสได้ศึกษา และปฏิบัติตนตามพระธรรมวินัย ข้อ ๗ การอุปสมบทเป็นพระมีคุณลักษณะทำให้เป็นคนมีเหตุผล ข้อ ๘

การอุปสมบทเป็นพระทำให้พิจารณาเห็นคุณค่าของชีวิตมากขึ้น และข้อ ๙ การอุปสมบทเป็นพระทำให้เข้าใจในพระพุทธศาสนามากขึ้น สำหรับข้ออื่น ๆ ที่เหลือ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก

๓. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระนวกะที่มีต่อการอุปสมบท ดังนี้

๓.๑ พระนวกะที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อการอุปสมบทในพระพุทธศาสนาในด้านเหตุผลในการอุปสมบททั่ว ๆ ไป แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สำหรับความคิดเห็นต่อการอุปสมบทในด้านเหตุผลการตัดสินใจเลือกอุปสมบทที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์ เป้าหมายการอุปสมบทของพระนวกะ และด้านผลสัมฤทธิ์จากการอุปสมบทไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

พระนวกะที่มีอายุ ๒๐-๒๕ ปี เห็นด้วยต่อการอุปสมบทในพระพุทธศาสนาในด้านเหตุผลในการอุปสมบททั่ว ๆ ไป มากกว่าพระนวกะที่มีอายุมากกว่า ๓๕ ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ สำหรับคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของพระนวกะคู่อื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

๓.๒ พระนวกะที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการอุปสมบทในพระพุทธศาสนาไม่แตกต่างกันในทุกด้าน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

๓.๓ พระนวกะที่มีสถานภาพสมรสก่อนอุปสมบทต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการอุปสมบทในพระพุทธศาสนาในด้านผลสัมฤทธิ์จากการอุปสมบทแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยพระนวกะที่สมรสแล้วก่อนอุปสมบทเห็นด้วยมากกว่า พระนวกะที่เป็นโสดก่อนการอุปสมบท สำหรับในด้านที่เหลือพระนวกะมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

๓.๔ พระนวกะที่มีอาชีพก่อนการอุปสมบทต่างกันมีความคิดเห็นต่อการอุปสมบทในพระพุทธศาสนาในด้านเหตุผลการอุปสมบททั่ว ๆ ไป และด้านผลสัมฤทธิ์จากการอุปสมบทแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ และ .๐๕ ตามลำดับ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สำหรับความคิดเห็นต่อการอุปสมบทในด้านเหตุผลการตัดสินใจเลือกอุปสมบทที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์ และด้านเป้าหมายการอุปสมบทของพระนวกะไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

พระนวกะที่มีอาชีพเป็นนักศึกษาก่อนอุปสมบทเห็นด้วยต่อการอุปสมบทในพระพุทธศาสนาในด้านเหตุผลในการอุปสมบททั่ว ๆ ไป มากกว่าพระนวกะที่มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจก่อนอุปสมบทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนพระนวกะที่ว่างงานก่อนอุปสมบทเห็นด้วยมากกว่าพระนวกะที่มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ รับจ้าง และธุรกิจส่วนตัว ก่อนอุปสมบทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ สำหรับคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของพระนวกะคู่อื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

พระนวกะที่มีอาชีพธุรกิจส่วนตัวก่อนอุปสมบทเห็นด้วยต่อการอุปสมบทใน พระพุทธศาสนา ด้านผลสัมฤทธิ์จากการอุปสมบทมากกว่า พระนวกะที่มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ และว่างงานก่อนการอุปสมบทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ สำหรับคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของพระนวกะคู่อื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

๓.๕ พระนวกะที่มีภูมิลำเนาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการอุปสมบทใน พระพุทธศาสนาในด้านเหตุผลในการอุปสมบททั่ว ๆ ไป ด้านเหตุผลการตัดสินใจเลือกอุปสมบทที่วัด ชลประทานรังสฤษฎ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ และ .๐๑ ตามลำดับ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สำหรับความคิดเห็นต่อการอุปสมบทในด้านเป้าหมายการอุปสมบทของ พระนวกะ และด้านผลสัมฤทธิ์จากการอุปสมบท ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

พระนวกะที่มีภูมิลำเนาอยู่จังหวัดอื่น ๆ เห็นด้วยต่อการอุปสมบทใน พระพุทธศาสนาในด้านเหตุผลในการอุปสมบททั่ว ๆ ไป มากกว่าพระนวกะที่มีภูมิลำเนาอยู่ กรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ สำหรับคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของพระ นวกะคู่อื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

พระนวกะที่มีภูมิลำเนาอยู่ที่ปริมณฑลเห็นด้วยต่อการอุปสมบทใน พระพุทธศาสนาในด้านเหตุผลการตัดสินใจอุปสมบทที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์ มากกว่า พระนวกะที่มี ภูมิลำเนาอยู่กรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ สำหรับคะแนนเฉลี่ยความ คิดเห็นของพระนวกะคู่อื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

๔. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะทั่วไปของพระนวกะที่ต่อการอุปสมบท ดังนี้

๔.๑ พระนวกะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุผลในการอุปสมบททั่ว ๆ ไป คือ เพื่อ ต้องการทดแทนบุญคุณบิดามารดาหรือผู้มีพระคุณ มากที่สุด จำนวน ๒๒๖ รูป รองลงมา คือ ต้องการ แสวงหาความสงบสุขอย่างแท้จริง จำนวน ๑๓๑ รูป น้อยที่สุด คือ อุปสมบทตามความประสงค์ของ พ่อแม่หรือคนรอบข้าง จำนวน ๘๙ รูป

๔.๒ พระนวกะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุผลในการตัดสินใจอุปสมบทที่วัด ชลประทานรังสฤษฎ์ คือ มีความเชื่อมั่นในคำสอนของพระพรหมมังคลาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) และ พระธรรมวิมลโมลี (รุ่น ธีรปญโญ) ซึ่งมีความชัดเจนทั้งสอดคล้องกับหลักพระพุทธศาสนา มากที่สุด จำนวน ๑๖๙ รูป รองลงมา คือ สอนหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันได้ จำนวน ๑๔๔ รูป น้อยที่สุด คือ มีขั้นตอนพิธีกรรมที่เรียบง่าย จำนวน ๑๒๙ รูป

๔.๓ พระนวกะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับเป้าหมายการอุปสมบท คือ ต้องการ ทดแทนพระคุณบิดามารดาและผู้มีพระคุณ มากที่สุด จำนวน ๒๑๑ รูป รองลงมา คือ ต้องการ

ยกระดับจิตใจให้สูงขึ้น จำนวน ๑๕๕ รูป น้อยที่สุด คือ ต้องการพัฒนาดนให้เป็นที่พึ่งพาของตนและคนอื่น จำนวน ๑๔๑ รูป

๔.๔ พระนวกะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ที่เกิดจากการอุปสมบท คือ การอุปสมบทเป็นพระทำให้พิจารณาเห็นคุณค่าของชีวิตมากขึ้น มากที่สุด จำนวน ๑๒๕ รูป รองลงมา คือ การอุปสมบทเป็นพระทำให้เข้าใจในพระพุทธศาสนามากขึ้น จำนวน ๑๑๔ รูป น้อยที่สุด คือ การอุปสมบทเป็นพระมีคุณลักษณะทำให้เป็นคนมีเหตุผล จำนวน ๑๐๗ รูป

๕.๒ อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาความคิดเห็นของพระนวกะที่อุปสมบท ณ วัดชลประทานรังสฤษฎ์ จังหวัดนนทบุรี ใน ๔ ด้าน คือ ด้านเหตุผลการอุปสมบททั่ว ๆ ไป ด้านเหตุผล การตัดสินใจเลือกอุปสมบทที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์ ด้านเป้าหมายการอุปสมบท และด้านผลสัมฤทธิ์ที่เกิดจากการอุปสมบท ผู้วิจัยขออภิปรายผลประเด็นที่สำคัญ ตามวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

๕.๒.๑ พระนวกะที่อุปสมบท ณ วัดชลประทานรังสฤษฎ์ มีความคิดเห็นต่อการอุปสมบท โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{x} = ๓.๖๖$) เมื่อพิจารณาในทุกด้านพบว่า ด้านผลสัมฤทธิ์ในการอุปสมบท ด้านเหตุผลการตัดสินใจเลือกอุปสมบทที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์ และด้านเป้าหมายในการอุปสมบท มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{x} = ๔.๐๕ - ๓.๗๓$) ส่วนด้านเหตุผลในการอุปสมบท มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง ($\bar{x} = ๒.๙๖$) สาเหตุที่พระนวกะมีความคิดเห็นแตกต่างกันด้านผลสัมฤทธิ์ในการอุปสมบท และด้านเหตุผลการตัดสินใจเลือกอุปสมบทที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์ มีค่าเฉลี่ยสูงนั้น อาจเป็นเพราะพระนวกะมีพื้นฐานความเป็นอยู่และปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน ส่วนหนึ่งไม่เคยได้ใกล้ชิดวัดหรือได้ศึกษาหลักธรรมคำสั่งสอนพระพุทธศาสนาอย่างจริงจังมาก่อน เมื่อได้รับการอุปสมบทแล้วจึงได้สัมผัสและเรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา จึงทำให้พิจารณาเห็นคุณค่าของชีวิต และเมื่อเข้ามาวัดอย่างเป็นรูปธรรมหรือเต็มตัวจึงทำให้เข้าใจในเรื่องของวัดและพระพุทธศาสนามากยิ่งขึ้น

๕.๒.๒ พระนวกะที่มีอายุต่างกัน มีระดับความคิดเห็นในการอุปสมบทที่แตกต่างกันมีนัยสำคัญที่ .๐๕ เหตุผลสำคัญที่ทำให้เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เพราะการอุปสมบทในพระพุทธศาสนาไม่ได้จำกัดอายุว่าเท่านั้นเท่านั้นจึงจะสามารถบรรลุนิพพานได้ ในอดีตมีสามเณรหลายรูปที่บรรลุนิพพานเป็นพระอรหันต์ตั้งแต่อายุยังน้อย เช่น โสปากสามเณร ทัพพมัลลบุตรสามเณร สีวลีสามเณร เป็นต้น พระสาวกหลายรูปที่อุปสมบทตอนอายุมาก เช่น ราชพราหมณ์ โกณฑัญญะพราหมณ์ เป็นต้น จะเห็นได้ว่าการได้รับผลอันเกิดจากการอุปสมบทนั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับอายุ แต่ขึ้นอยู่กับความตั้งใจศึกษาพระธรรมวินัยที่พระพุทธเจ้าแสดงไว้แล้ว สังคมไทยได้ปลูกฝังคุณธรรมข้อหนึ่งเอาไว้ให้แก่บุตรหลานคือความ

กตัญญูกตเวทิตี มีข้อหนึ่งที่ชาวพุทธไทยได้นิยมทำเมื่อโอกาสมาถึงคือการให้บุตรหลานของตนได้บรรพชาอุปสมบทเป็นพระภิกษุหรือสามเณร เพื่อให้ได้เรียนรู้หลักธรรมทางพระศาสนาและเพื่อเป็นการตอบแทนคุณของมารดาบิดา และผู้มีพระคุณที่ได้ให้กำเนิดเลี้ยงดูมา

๕.๒.๓ พระนวกะที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นในการอุปสมบทไม่แตกต่างกันมีนัยสำคัญที่ .๐๕ ในทุก ๆ ด้าน คือ ด้านเหตุผลในการอุปสมบท ด้านเหตุผลการตัดสินใจเลือกอุปสมบทที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์ ด้านเป้าหมาย และด้านผลสัมฤทธิ์ เหตุผลสำคัญที่ทำให้ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เพราะการอุปสมบทในพระพุทธศาสนาไม่ได้วัดกันที่การศึกษาว่าจะต้องจบการศึกษาระดับปริญญาตรี ปริญญาโท หรือปริญญาเอก แต่นัยที่สำคัญคือความมีศรัทธาเป็นที่ตั้งและประกอบด้วยปัญญา เชื่อในการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า เชื่อในคุณของพระธรรม และเชื่อในคุณของพระสงฆ์ ว่าเป็นที่พึ่งที่ระลึกอันสูงสุด และปฏิบัติตามหลักพระธรรมวินัยที่พระพุทธเจ้าจำแนกแจกแจงไว้ดีแล้ว

๕.๒.๔ พระนวกะที่มีสถานภาพต่างกัน มีระดับความคิดเห็นในการอุปสมบทแตกต่างกันมีนัยสำคัญที่ .๐๕ เหตุผลสำคัญที่ทำให้เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เพราะการอุปสมบทในพระพุทธศาสนาไม่จำเพราะเจาะจงว่าเป็นคนโสดหรือคนไม่โสด ขอให้มึศรัทธาและอายุครบเกณฑ์ที่กำหนดไว้ แม้แต่ต้องสละเมียพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์ทรงมีครอบครัวมาก่อนแล้วจึงได้เสด็จออกผนวช เพราะผลที่ได้รับจากการอุปสมบทนั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับสถานภาพ ในอดีตพระสาวกหลายรูปก่อนที่จะได้รับการอุปสมบทเคยแต่งงานมีครอบครัวมาก่อนแล้ว หลายรูปยังไม่เคยผ่านการมีครอบครัว สำหรับผู้ที่ผ่านการมีครอบครัวแล้ว เช่น พระยสเถระ พระมหากัสสปเถระ เป็นต้น สำหรับผู้ที่ยังไม่เคยผ่านการมีครอบครัว เช่น พระมหาโมคคัลลานเถระ พระสารีบุตรเถระ เป็นต้น ดังนั้น สถานภาพกับการอุปสมบทไม่เป็นอุปสรรคต่อผลที่ได้รับอันเกิดขึ้นจากการอุปสมบท อย่างน้อยทำให้พิจารณาเห็นคุณค่าของชีวิตเพิ่มมากขึ้น

๕.๒.๕ พระนวกะที่มีอาชีพต่างกัน มีระดับความคิดเห็นในการอุปสมบทแตกต่างกันมีนัยสำคัญที่ .๐๑ และ .๐๕ เหตุผลสำคัญที่ทำให้เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เพราะผู้ที่เข้ามาอุปสมบทในพระพุทธศาสนาไม่จำเพราะเจาะจงอาชีพใดอาชีพหนึ่ง ทุกอาชีพทุกชาติชั้นวรรณะสามารถเข้ามาอุปสมบทได้ ในอดีตพระสาวกหลายรูปสมัยเป็นฆราวาสมีอาชีพและชาติชั้นวรรณะที่แตกต่างกัน บางรูปเป็นเจ้าของหัวของคนทั้งหลาย บางรูปเป็นโอรสของกษัตริย์เมืองต่าง ๆ เช่น เจ้าภัททิสากยะ เจ้าอนุรุทธะ เจ้าอานนท์ เจ้าภุควะ เจ้ากิมพิละ และเจ้าเทวทัต พร้อมกับอุบาลี ซึ่งเป็นช่างกลบกรวมเป็น ๗ คน บางรูปเป็นบุตรของตระกูลเศรษฐีใหญ่น้อย เช่น พระยสเถระ พร้อมด้วยสหายทั้ง ๔ คือ วิมลละ สุพาหุ ปุณณชิ ควัมปติ หรือแม้แต่พระองค์สิมาล ก่อนได้รับการอุปสมบทเป็นโจรเที่ยว

ทำการฆ่าผู้คนมากมาย เป็นต้น ท่านเหล่านี้ล้วนมีชาติชั้นวรรณะที่แตกต่างกัน แต่เมื่อเข้ามาอุปสมบทแล้วได้ประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมวินัยที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้ดีแล้วย่อมได้รับผลสัมฤทธิ์อันเกิดจากการอุปสมบทตามกำลังศรัทธา

๕.๒.๖ พระนวกะที่มีภูมิลำเนาต่างกัน มีระดับความคิดเห็นในการอุปสมบทแตกต่างกันมีนัยสำคัญที่ .๐๕ และ .๐๑ เหตุผลสำคัญที่ทำให้เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เพราะการอุปสมบทถือว่าเป็นหน้าที่ของชาวพุทธต้องช่วยกันสืบต่ออายุพระพุทธศาสนา ถ้าไม่มีการอุปสมบทการสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาคงเป็นไปได้ยากไม่มีมาถึงปัจจุบันนี้ กล่าวได้ว่านับตั้งแต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตรัสรู้จนตรัสสมาธิโพธิญาณแล้ว พระองค์ได้เสด็จไปแสดงธรรมโปรดปัญจวัคคีย์ ที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน เมืองพาราณสี การแสดงธรรมครั้งนั้นปรากฏว่า โภณฑัญญพราหมณ์ได้ดวงตาเห็นธรรม คือรู้ธรรมเข้าใจธรรมที่พระองค์ทรงแสดง แล้วทูลขออุปสมบทเป็นภิกษุในพระพุทธศาสนา การอุปสมบทเป็นพระรูปแรกในพระพุทธศาสนาของพระอัญญาโกณฑัญญะในครั้งนั้น ได้กลายเป็นแบบอย่างแห่งการอุปสมบทของกุลบุตรในเวลาต่อมาจนถึงปัจจุบัน ดังนั้น การบรรพชาอุปสมบทเป็นการสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาได้เป็นอย่างดี และยังถือได้ว่าเป็นการตอบแทนบุญคุณของมารดาบิดาและผู้มีพระคุณทั้งหลายที่เคยเลี้ยงดูมา

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัยต่อไป

๑. ควรมีการศึกษาความคิดเห็นของพระนวกะที่มีต่อการอุปสมบท ในพระพุทธศาสนา วัดอื่น ๆ
๒. ควรมีการศึกษาความคิดเห็นของพระที่อุปสมบทหลาย ๆ พรรษา ที่มีต่อการอุปสมบทในพระพุทธศาสนา
๓. ควรมีการวิจัยติดตามผลในการนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของผู้ที่ได้รับการอุปสมบทจากวัดชลประทานรังสฤษดิ์

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย ภาษาบาลี :

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกภาษาบาลี**. ฉบับมหาจุฬาเตปิฎก. ๒๕๐๐.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

_____ . **พระไตรปิฎกภาษาไทย**. ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

_____ . **อรรถกถาภาษาบาลี**. ฉบับมหาจุฬาอรรถกถา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, โรงพิมพ์วิญญาน, ๒๕๓๒ - ๒๕๔๓.

_____ . **ฎีกาภาษาบาลี**. ฉบับมหาจุฬาฎีกา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, โรงพิมพ์วิญญาน, ๒๕๓๙ - ๒๕๔๕.

_____ . **ปกรณ์วิเสสภาษาบาลี**. ฉบับมหาจุฬาปกรณ์วิเสส. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์วิญญาน, ๒๕๓๙ - ๒๕๔๓.

มหามกุฏราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกภาษาบาลี**. ฉบับสยามรฎฐเตปิฎก. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๒๕.

_____ . **พระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถา แปล**. ชุด ๙๑ เล่ม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๔.

_____ . **อรรถกถาภาษาบาลี ฉบับสยามรฎฐเตปิฎกกอรรถกถา**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

ซี ดี รอม. **พระไตรปิฎก**. ฉบับเรียนพระไตรปิฎก เวอร์ชัน ๒.๑, ๒๕๕๐.

_____ . **พระไตรปิฎกภาษาไทย ภาษาบาลี**. ฉบับเตปิฎก.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

๑) หนังสือทั่วไป

กรมการศาสนา. **ประวัติพระพุทธศาสนาแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, ๒๕๒๕.

_____ . **ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาแห่งกรุงรัตนโกสินทร์**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, ๒๕๒๕.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **สารนิพนธ์ พุทธศาสตรบัณฑิต**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

- พระมหาดาวสยาม วชิรปัญญา. **ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาในอินเดีย**. พิมพ์ครั้งที่ ๒.
กรุงเทพมหานคร : หจก. เม็ดทรายพริ้นติ้ง, ๒๕๕๐.
- ดร. ดินาร์ บุญธรรม. **พระมหากษัตริย์ไทยกับพระพุทธศาสนา**. กรุงเทพมหานคร : สายธุรกิจ
โรงพิมพ์ บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), ๒๕๕๕.
- พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). **พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์**. พิมพ์ครั้งที่ ๗.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๖.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). **พุทธธรรม**. ฉบับขยายความพิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพมหานคร : โรง
พิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘.
- _____ . **จาริกธรรม จาริกบุญ**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,
๒๕๓๙.
- _____ . **ตามพุทธกิจ**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๔๓.
- _____ . **รู้จักพระไตรปิฎก เพื่อเป็นชาวพุทธที่แท้**. กรุงเทพมหานคร : บริษัท สหธรรมิกจำกัด,
๒๕๔๕.
- _____ . **รุ่งอรุณของการศึกษา เบิกฟ้าแห่งการพัฒนาที่ยั่งยืน**. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิ
พุทธธรรม, ๒๕๔๖.
- _____ . **พระพุทธศาสนาในเอเชีย**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๕๐.
- _____ . **สอนภาค - สอนทิต : ชีวิตชาวพุทธ**. กรุงเทพมหานคร : บริษัท พิมพ์สวย จำกัด,
๒๕๕๗.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๓.
กรุงเทพมหานคร : บริษัท เอส. อาร์. พริ้นติ้ง แมส โปรดักส์ จำกัด, ๒๕๔๘.
- พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช ป.ธ.๙, ราชบัณฑิต). **พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสตร์
ชุด..คำวัด**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ช่อระกา, ๒๕๔๘.
- พิสุทธิ เกรียงบุรพา, **ครั้งหนึ่งของลูกผู้ชาย**, กรุงเทพมหานคร : บริษัท ตถาตา พับลิเคชั่น จำกัด,
๒๕๕๑.
- ธรรมปราโมทย์. **คู่มือพระแท้**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๔๘.
- ธรรมสภา. **อสีติมหาเถระสาวก ๘๐ พระอรหันต์**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๕๑.
- บรรจบ บรรณรุจิ, ผศ.ร.ท.ดร. **อสีติมหาสาวก**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ-
ราชวิทยาลัย, ๒๕๔๔.
- ประยงค์ สุวรรณบุบผา. **เทศกาลเข้าพรรษา - ออกพรรษา**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหามกุฏ-
ราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒.

พระราชวรมนี (ประยูรค์ ปยุตโต). **ปรัชญาการศึกษาไทย**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๔.

พระราชธรรมนิเทศ (ระแบบ ฐิตญาโณ). **ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒.

ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒**. กรุงเทพมหานคร : ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์, ๒๕๔๖.

พุทธทาสภิกขุ. **บวช ๓ เดือน**. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร : หจก. เอมี เทรดติง, ๒๕๔๑.

_____. **คำสอนสำหรับผู้บวชใหม่**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๔๓.

_____. **บวชทำไม**. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ตถาตา พับลิเคชั่น จำกัด, ๒๕๔๙

_____. **ตามรอยพระอรหันต์**. พิมพ์ครั้งที่ ๘. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ตถาตา พับลิเคชั่น จำกัด, ๒๕๔๘.

พระพิมลธรรม (ชอบ อนุจารีมหาเถระ ร.บ.). **เมื่อเราบวช**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : หอไตรการพิมพ์, ๒๕๔๙.

มหามกุฏราชวิทยาลัย. **มงคลทีปนี (ปฐม ภาค)**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๖.

_____. **มงคลทีปนี แปล เล่ม ๒**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘.

ดร.เสนาะ ผดุงฉัตร. **บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์**. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ๒๑ เซ็นจูรี่ จำกัด, ๒๕๕๒.

สมศักดิ์ บุญปู. **พระสงฆ์กับการศึกษาไทย**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗.

พระศรีสิทธิวงค์ (สาย ตุลโย, ป.ธ.๙). **การบวชในพระพุทธศาสนา**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘.

สมเด็จพระญาณสังวรฯ (เจริญ สุวฑฒโณ). **บวชดี**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘.

สิริวัฒน์ คำวันสา, ร.ศ. **ประวัติพระพุทธศาสนาในประเทศไทย**. กรุงเทพมหานคร : บริษัท จริลสนิทวงศ์การพิมพ์ จำกัด, ๒๕๓๔.

สุชีพ ปุญญานุภาพ. **พระไตรปิฎกสำหรับประชาชน**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

เสฐียรพงษ์ วรรณปก. **มีศัพทมีแสง**. ขาวสด, ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒.

๒) อินเทอร์เน็ต

การอุปสมบท. (ออนไลน์). แหล่งที่มา :

<http://th.wikipedia.org>, สืบค้นวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๕๓

พระมหากษัตริย์ไทยทรงสืบประเพณีบวชเรียน. ออนไลน์. แหล่งที่มา :

<http://portal.in.th/i-dhamma/pages/11253/>, สืบค้นวันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๕๔

พิธีกรรมเกี่ยวกับการบวช. (ออนไลน์). แหล่งที่มา :

<http://www.lib.ubu.ac.th>, สืบค้นวันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๕๓

อุปสมบท - คลังปัญญาไทย. (ออนไลน์). แหล่งที่มา :

<http://www.panyathai.or.th>, สืบค้นวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๕๓

อานิสงส์การบวช กับ สามัญญผล. (ออนไลน์). แหล่งที่มา :

<http://www.dmycenter.com>, สืบค้นวันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๕๓

<http://www.kusolsuksa.com>, สืบค้นวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๕๓

๓) วิทยานิพนธ์

พระเฉลิมชาติ ชาตวิโร (อิทธิรงค์). “กระบวนการพัฒนาริยธรรมผ่านการบวช”. **วิทยานิพนธ์-ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนสังคมศาสตร์)**. คณะศิลปศาสตร์ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๑.

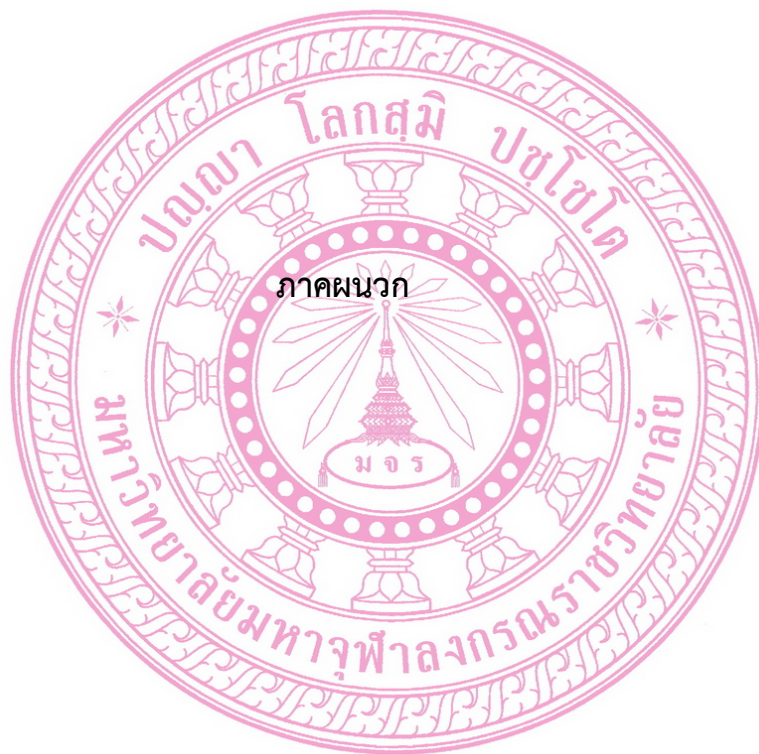
พระมหาเฉลิม สงเอียด. “ระบบการสรรหาและคัดเลือกรับบุคลากรเข้าบวช : ศึกษาเฉพาะกรณีวัดชลประทานรังสฤษฎ์ นนทบุรี”. **ภาคินิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)**, (คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม), สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๘.

พระใบฎีกาอินถนอม มหาวีโร (ศรีหาคา). “การศึกษาการอุปสมบทในพระพุทธศาสนาเถรวาท : ศึกษากรณี ต.หัวขวาง อ.โกสุมพิสัย จ.มหาสารคาม”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘.

พระปลัดบังเอิญ พลวโร (พูลพิพัฒน์). “การศึกษาคุณค่าการบวชในสังคมไทย”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐.

ผไท นาควิระ. “บทบาทและหน้าที่ของพระอุปชฌาย์ในคณะสงฆ์ไทย”. **วิทยานิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาพระพุทธศาสนศึกษา)**. คณะศิลปศาสตร์ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๗.

- พระมหาพงษ์เชษฐ ธีรวโส (ไกรจันทร์). “การศึกษาการปฏิบัติหน้าที่ตามพระวินัยของพระ-
อุปัชฌาย์ตามทศนะของสังฆวิहारิก จังหวัดนครราชสีมา”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหา-
บัณฑิต**. สาขาการบริหารการศึกษา : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, ๒๕๔๗.
- วิโรจน์ พรหมสุด. “การบวช : กระบวนการขัดเกลาเพื่อความเป็นศาสนทายาทคุณภาพ”. **วิทยา-
นิพนธ์สังคมวิทยาและมานุษยวิทยามหาบัณฑิต (สังคมวิทยา)**. คณะสังคมวิทยา
และมานุษยวิทยา : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๗.
- วิโรจน์ คุ้มครอง. “การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องสามเณรกับการบรรลุลุทธิธรรม”. **วิทยานิพนธ์พุทธ-
ศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,
๒๕๔๘.
- สุคนธ์ เกาเส็น. “การประเมินโครงการฝึกอบรมพระนวกะวัดชลประทานรังสฤษฎ์ อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี”. **วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารและ-
นโยบายสวัสดิการสังคม)**. คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
๒๕๔๙.
- สุนทรียา สุนทรวิภาต. “การศึกษาความสำคัญของการบวชในพุทธศาสนาที่มีผลต่อสังคมไทยใน-
ปัจจุบัน : ศึกษาเฉพาะกรณีในกรุงเทพมหานครและจังหวัดสุพรรณบุรี”. **วิทยานิพนธ์
อักษรศาสตรมหาบัณฑิต**. สาขาวิชาศาสนาเปรียบเทียบ : มหาวิทยาลัยมหิดล,
๒๕๒๕.

ภาคผนวก

ที่ ศธ. ๖๑๐๑/๔๕๓

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๒๑ กันยายน ๒๕๕๓

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย
เจริญพร ดร. ประมูล สารพันธ์
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามจำนวน ชุด

ด้วย พระมหาหรรษา ธาตุทอง นามสกุล พูลกิ่ง เลขประจำตัวนิสิต ๕๑๐๑๕๐๕๐๘๗ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ศึกษาเป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ การอุปสมบทในพุทธศาสนาเถรวาท ศึกษากรณีวัดชลประทานรังสฤษฎ์” โดยการทำวิจัย มีความ จำเป็นต้องใช้ข้อมูลจากแบบสอบถาม เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการศึกษาและวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

เพื่อการนี้ จึงเจริญพรมมาเพื่อขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย โดยวัน เวลา ตามแต่ท่านจะพิจารณาเห็นสมควร ซึ่งนิสิตจะมาประสานงานด้วยตนเอง หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขออนุโมทนาขอบคุณล่วงหน้ามา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระศรีสิทธิมนี)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร./โทรสาร ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐

<http://gds.mcu.ac.th>, E-mail: grads@mcu.ac.th

เจ้าหน้าที่ : พระมหาจันทร์ธรรม โกวิท ๐๘๗ - ๘๒๕๒๖๑๙

นิสิต : พระมหาหรรษา ธาตุทอง ๐๘๙ - ๐๓๕๖๕๖๐

ที่ ศธ. ๖๑๐๑/๕๕๓

๒๑ กันยายน ๒๕๕๓

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เจริญพร ผศ.ดร.มนตรี สิบด้วง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามจำนวน ชุด

ด้วย พระมหาหรรษา จายา รตนญาโณ นามสกุล พูลกิ่ง เลขประจำตัวนิสิต ๕๑๐๑๕๐๕๐๘๗ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ศึกษาเป้าหมายและผลสัมฤทธิ์การอุปสมบทในพุทธศาสนาเถรวาท ศึกษากรณีวัดชลประทานรังสฤษฎ์” โดยการทำวิจัย มีวามจำเป็นต้องใช้ข้อมูลจากแบบสอบถาม เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการศึกษาและวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

เพื่อการนี้ จึงเจริญพรมมาเพื่อขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย โดยวัน เวลา ตามแต่ท่านจะพิจารณาเห็นสมควร ซึ่งนิสิตจะมาประสานงานด้วยตนเอง หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขออัญมโทนาขอบคุณล่วงหน้า ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระศรีสิทธิมนิ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร./โทรสาร ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐

<http://gds.mcu.ac.th>, E-mail: grads@mcu.ac.th

เจ้าหน้าที่ : พระมหาจันทร์ธรรม โกวิโท ๐๘๗ - ๘๒๕๒๖๑๙

นิสิต : พระมหาหรรษา รตนญาโณ ๐๘๙ - ๐๓๕๖๕๖๐

ที่ ศธ. ๖๑๐๑/๔๕๓

๒๑ กันยายน ๒๕๕๓

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย
 เจริญพร ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน
 สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามจำนวน ชุด

ด้วย พระมหาหรรษา จายา รตนญาโณ นามสกุล พูลกิ่ง เลขประจำตัวนิสิต ๕๑๐๑๔๐๕๐๘๗ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ศึกษาเป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ การอุปสมบทในพุทธศาสนาเถรวาท ศึกษากรณีวัดชลประทานรังสฤษฎ์” โดยการทำวิจัย มีความจำเป็นต้องใช้ข้อมูลจากแบบสอบถาม เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการศึกษาและวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

เพื่อการนี้ จึงเจริญพรมมาเพื่อขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย โดยวัน เวลา ตามแต่ท่านจะพิจารณาเห็นสมควร ซึ่งนิสิตจะมาประสานงานด้วยตนเอง หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขออนุโมทนาขอบคุณล่วงหน้ามา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระศรีสิทธิมนี)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร./โทรสาร ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐

<http://gds.mcu.ac.th>, E-mail: grads@mcu.ac.th

เจ้าหน้าที่ : พระมหาจันทร์ธรรม โกวิโท ๐๘๗ - ๘๒๙๒๖๑๙

นิสิต : พระมหาหรรษา รตนญาโณ ๐๘๙ - ๐๓๔๖๙๖๐

แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย

เรื่อง ศึกษาความคิดเห็นของพระนวกะต่อการอุปสมบท :
 ศึกษากรณี วัดชลประทานรังสฤษฎ์ จังหวัดนนทบุรี

.....

คำชี้แจง

๑. แบบสอบถามชุดนี้ เป็นการศึกษาความคิดเห็นของพระนวกะต่อการอุปสมบทในพระพุทธศาสนาที่มีผลต่อสังคมไทยในปัจจุบัน โดยมุ่งศึกษาถึงเหตุผล เป้าหมาย และผลสัมฤทธิ์ต่อการอุปสมบทในสังคมไทย ศึกษากรณี วัดชลประทานรังสฤษฎ์ จังหวัดนนทบุรี ว่าผู้ที่เข้ามาอุปสมบทแต่ละท่านมีเหตุผล เป้าหมาย และผลที่ได้รับจากการอุปสมบทนั้นเป็นอย่างไร
๒. กรุณาตอบคำถามโดยเติมคำลงในช่องว่าง หรือเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างให้ตรงกับความเป็นจริง หรือข้อคิดเห็นของท่าน และกรุณาตอบทุกข้อ
๓. แบบสอบถามนี้ แบ่งออกเป็น ๕ ส่วน คือ
 - ๓.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - ๓.๒ ความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุผลการอุปสมบทของพระนวกะ
 - ๓.๓ ความคิดเห็นเกี่ยวกับเป้าหมายการอุปสมบทของพระนวกะ
 - ๓.๔ ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์การอุปสมบทของพระนวกะ
 - ๓.๕ ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะทั่วไปของพระนวกะที่มีต่อการอุปสมบท
 ในแต่ละส่วน จะมีคำชี้แจงวิธีตอบไว้ตอนต้นของคำถาม
๔. ข้อมูลและคำตอบที่ได้รับจากท่าน จะนำไปใช้ในการวิจัยเท่านั้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์มีคุณค่าต่อสังคมส่วนรวมต่อไป และจะไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อผู้ตอบแบบสอบถาม

ขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่ง

พระมหาหลอด รตนธำโน

นิสิตพุทธศาสนตรมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตอนที่ ๑ คำถามเกี่ยวกับข้อมูลของผู้ตอบ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงใน ที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

๑. อายุ

- ๑ ๒๐ - ๒๕ ปี ๒ ๒๖ - ๓๐ ปี
 ๓ ๓๑ - ๓๕ ปี ๔ มากกว่า ๓๕ ปี

๒. ระดับการศึกษา

- ๑ ต่ำกว่าปริญญาตรี ๒ ปริญญาตรี / หรือเทียบเท่า
 ๓ สูงกว่าปริญญาตรี

๓. สถานภาพสมรสก่อนการอุปสมบท

- ๑ โสด ๒ สมรส

๔. อาชีพก่อนการอุปสมบท

- ๑ นักศึกษา ๒ รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ
 ๓ ธุรกิจเอกชน / รับจ้าง ๔ ธุรกิจส่วนตัว / อาชีพอิสระ
 ๕ ข้าราชการบำนาญ / พ่อบ้าน ๖ ว่างาน

๕. ภูมิลำเนา

- ๑ กรุงเทพมหานคร
 ๒ ปริมณฑล (นนทบุรี, ปทุมธานี, สมุทรปราการ, สมุทรสาคร และนครปฐม)
 ๓ จังหวัดอื่น ๆ

ตอนที่ ๒ คำถามเกี่ยวกับเหตุการณ์อุปสมบทของพระนวกะ วัดชลประทานรังสฤษฎ์

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ที่ตรงกับความเป็นจริงตามความคิดเห็นของท่านให้มากที่สุด

ข้อ	เหตุการณ์ตัดสินใจอุปสมบททั่ว ๆ ไป	ระดับความคิดเห็น				
		เห็น ด้วย มาก ที่สุด	เห็น ด้วย มาก	เห็น ด้วย ปาน กลาง	เห็น ด้วย น้อย	เห็น ด้วย น้อย ที่สุด
๑	เป็นประเพณีที่ชายไทยควรปฏิบัติสืบต่อไป					
๒	ต้องการแสวงหาความสงบสุขอย่างแท้จริง					
๓	ต้องการเรียนรู้หลักธรรมในทาง พระพุทธศาสนา					
๔	ต้องการทดแทนบุญคุณบิดามารดาหรือผู้มี พระคุณ					
๕	เป็นช่วงเวลาที่ว่างจากการทำงานหรือการ เรียน					
๖	ประสบปัญหาในชีวิตไม่สามารถแก้ไขได้ ต้องอาศัยการอุปสมบท					
๗	โรคที่เกิดกับชีวิตรักษาทางใดก็ไม่หาย ต้องอาศัยการอุปสมบท					
๘	ก่อนที่จะแต่งงานมีคู่ครองจำเป็นต้อง อุปสมบทเสียก่อน					
๙	ชายไทยโดยทั่วไปนิยมอุปสมบทตามความ ประสงค์ของพ่อแม่หรือคนรอบข้าง					
๑๐	พฤติกรรมที่ไม่ดีบางอย่างถ้าต้องการให้คน อื่นให้อภัยหรือไม่ถือโทษ ต้องอาศัยการ อุปสมบท					

ข้อ	เหตุผลการตัดสินใจเลือกอุปสมบท ที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์	ระดับความคิดเห็น				
		เห็น ด้วย มาก ที่สุด	เห็น ด้วย มาก	เห็น ด้วย ปาน กลาง	เห็น ด้วย น้อย	เห็น ด้วย น้อย ที่สุด
๑๑	เป็นสถานที่เหมาะแก่การเข้ามาประพฤติ วัตรปฏิบัติธรรม					
๑๒	เชื่อมั่นในคำสอนของพระพรหมมังคลาจารย์ และพระธรรมวิมลโมลี ซึ่งมีความชัดเจนทั้ง สอดคล้องกับหลักพระพุทธศาสนา					
๑๓	ใกล้บ้านหรือใกล้ที่ทำงาน					
๑๔	มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของคนในสังคม					
๑๕	มีต้นทุนค่าใช้จ่ายน้อย					
๑๖	มีขั้นตอนพิธีกรรมที่เรียบง่าย					
๑๗	เคยมีญาติ ๆ และเพื่อนอุปสมบทมาก่อน					
๑๘	สอนพระให้ปฏิบัติปฏิบัติชอบทำให้คน ในสังคมเลื่อมใสศรัทธา					
๑๙	สอนหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาที่ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้					
๒๐	มีการคัดสรรบุคคลที่เข้ามาอุปสมบทอย่าง เป็นระบบและเที่ยงธรรม					

ตอนที่ ๓ ความเห็นเกี่ยวกับเป้าหมายการอุปสมบทของพระนวกะ วัดชลประทานรังสฤษฎ์
คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ที่ตรงกับความเป็นจริงตามความคิดเห็นของท่านให้มากที่สุด

ข้อ	เป้าหมายในการอุปสมบทของพระนวกะ	ระดับความคิดเห็น				
		เห็น ด้วย มาก ที่สุด	เห็น ด้วย มาก	เห็น ด้วย ปาน กลาง	เห็น ด้วย น้อย	เห็น ด้วย น้อย ที่สุด
๑	ต้องการศึกษาพระธรรมวินัยทาง พระพุทธศาสนา					
๒	ต้องการแสวงหาความสงบสุขทางใจ					
๓	ต้องการสืบสานประเพณีอันดีงามของ บรรพบุรุษ					
๔	ต้องการยกระดับจิตใจให้สูงขึ้น					
๕	ต้องการองค์ความรู้ที่ก่อให้เกิดความสุขทั้ง ในโลกนี้ และโลกหน้า					
๖	ต้องการพัฒนาตนให้เป็นที่พึ่งพาของตน และคนอื่น					
๗	ต้องการเพิ่มโอกาสของตนให้ได้เรียนรู้สิ่ง ที่ไม่เคยเรียนรู้มาก่อน					
๘	ต้องการดำรงพระพุทธศาสนาให้มั่นคง สืบไป					
๙	ต้องการทำตนเองให้มีหลักคิดอย่างมี เหตุผลในการดำเนินชีวิต					
๑๐	ต้องการทดแทนพระคุณบิดามารดา และผู้ มีพระคุณ					
๑๑	ต้องการให้เกิดการยอมรับของญาติพี่น้อง และคนรอบข้าง					
๑๒	ต้องการเป็นญาติกับพระพุทธศาสนา					
๑๓	ต้องการเดินตามรอยพระอรหันต์					
๑๔	ต้องการมรรคผลนิพพานคือความพ้นทุกข์					

ตอนที่ ๔ ระดับผลสัมฤทธิ์ที่ได้รับจากการอุปสมบทของพระนวกะ วัดชลประทานรังสฤษฎ์

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ที่ตรงกับความเป็นจริงตามความคิดเห็นของท่านให้มากที่สุด

ข้อ	ผลสัมฤทธิ์ที่ได้รับจากการอุปสมบท ของพระนวกะ	ระดับความคิดเห็น				
		เห็น ด้วย มาก ที่สุด	เห็น ด้วย มาก	เห็นด้วย ปาน กลาง	เห็น ด้วย น้อย	เห็น ด้วย น้อย ที่สุด
๑	การทำวัตรเช้า-เย็น ทำให้จิตใจสงบ ไม่คิด ฟุ้งซ่าน					
๒	การฟังบรรยายธรรมเช้า-บ่าย ทำให้เพิ่ม องค์ความรู้ทางธรรม					
๓	การใช้ชีวิตแบบพระเป็นชีวิตที่มีความ สมถะเรียบง่าย					
๔	การทำกิจกรรมร่วมกันของพระสงฆ์ ก่อให้เกิดความสามัคคี					
๕	การอุปสมบทเป็นพระทำให้มีโอกาสได้ ศึกษาและปฏิบัติตนตามพระธรรมวินัย					
๖	การอุปสมบทเป็นพระทำให้ลดอดีตตัวตน					
๗	การอุปสมบทเป็นพระมีคุณลักษณะทำให้ เป็นคนมีเหตุผล					
๘	การอุปสมบทเป็นพระทำให้พิจารณาเห็น คุณค่าของชีวิตมากขึ้น					
๙	การอุปสมบทเป็นพระทำให้เข้าใจใน พระพุทธศาสนามากขึ้น					
๑๐	การอุปสมบทเป็นพระทำให้พบกับ กัลยาณมิตรที่ดี					
๑๑	การอุปสมบทเป็นพระทำให้ชีวิตก้าวไป โดยมีแบบแผนตามหลักธรรม					
๑๒	การอุปสมบทเป็นพระทำให้ได้สัมผัส ความสุขสงบอันเกิดจากการปฏิบัติธรรม					
๑๓	การอุปสมบทเป็นพระทำให้ชีวิตก้าวไปสู่กระแส แห่งพระนิพพานได้ง่ายกว่าชีวิต ฆราวาส					

ตอนที่ ๕ ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะทั่วไปของพระนวกะที่มีต่อการอุปสมบทใน
พระพุทธานุศาสตร์

คำสั่ง ให้ตอบตามความคิดเห็นของท่านโดยเสรี จำนวน ๔ ข้อ

๑. เหตุผลการอุปสมบททั่ว ๆ ไป.....

.....

๒. เหตุผลการตัดสินใจเลือกอุปสมบทที่วัดชลประทานรังสฤษดิ์.....

.....

๓. เป้าหมายการอุปสมบท.....

.....

๔. ผลสัมฤทธิ์จากการอุปสมบท.....

.....

ขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่ง
พระมหาหรรษา รตนธำโน (พุลกิง)
ผู้วิจัย

ประกาศวัดชลประทานรังสฤษฎ์
เรื่อง กำหนดวันรับสมัครและวันบรรพชาอุปสมบท

ด้วย วัดชลประทานรังสฤษฎ์ ตำบลบางตลาด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี กำหนดจัดให้มีพิธีบรรพชาอุปสมบทแก่กุลบุตรผู้มีจิตศรัทธาใคร่ในการศึกษาและปฏิบัติตามพระธรรมวินัย การจัดพิธีบรรพชาอุปสมบทที่ผ่านมาเป็นที่พอใจแก่ผู้เข้ารับการบรรพชาอุปสมบท จึงทำให้มีผู้สมัครเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นจึงกำหนดคุณสมบัติของผู้สมัครเข้ารับการบรรพชาอุปสมบทไว้ ดังนี้ -

๑. นับถือพระพุทธศาสนา มีอายุครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์ขึ้นไป (ไม่เกิน ๕๕ ปี)
๒. มีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง ไม่ทุพพลภาพและไม่เป็นโรคที่สังคมรังเกียจ
๓. มีจิตศรัทธาร่วมที่จะเข้ารับการศึกษาศึกษาและปฏิบัติตามพระธรรมวินัยรวมถึงกฎของวัดทุกประการ
๔. ต้องผ่านการสอบคัดเลือกตามกติกาที่วัดกำหนดไว้
๕. ข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ ต้องมีหนังสืออนุญาตให้ลาอุปสมบทจากหน่วยงานต้นสังกัดมายื่นก่อนวันอุปสมบท

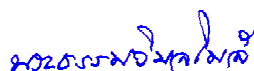
กำหนดการอุปสมบทประจำเดือน

วันรับสมัคร	เวลา	สถานที่	วันอุปสมบท	เวลา	สถานที่
อาทิตย์ ๙ ม.ค.๕๔	๑๒.๓๐ น.	ร.ร.พุทธธรรม	อังคาร ๑ ก.พ.๕๔	๐๗.๐๐ น.	ลานหินโค้ง
อาทิตย์ ๑๓ ก.พ.๕๔	๑๒.๓๐ น.	ร.ร.พุทธธรรม	อังคาร ๑ มี.ค.๕๔	๐๗.๐๐ น.	ลานหินโค้ง
อาทิตย์ ๑๓ มี.ค.๕๔	๑๒.๓๐ น.	ร.ร.พุทธธรรม	ศุกร์ ๑ เม.ย.๕๔	๐๗.๐๐ น.	ลานหินโค้ง
อาทิตย์ ๑๐เม.ย.๕๔	๑๒.๓๐ น.	ร.ร.พุทธธรรม	อังคาร ๓ พ.ค.๕๔	๐๗.๐๐ น.	ลานหินโค้ง
อาทิตย์ ๘ พ.ค.๕๔	๑๒.๓๐ น.	ร.ร.พุทธธรรม	พฤหัสบดี ๒ มิ.ย.๕๔	๐๗.๐๐ น.	ลานหินโค้ง

กำหนดการอุปสมบทอยู่จำพรรษา

อาทิตย์ ๒๒ พ.ค.๕๔	๑๒.๓๐ น.	ร.ร.พุทธธรรม	จันทร์ ๑๑ ก.ค.๕๔	๐๗.๐๐ น.	ลานหินโค้ง
-------------------	----------	--------------	------------------	----------	------------

ประกาศ ณ วันที่ ๑๗ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๕๓

(พระธรรมวิมลโมลี)

เจ้าอาวาสวัดชลประทานรังสฤษฎ์

สำนักงานวัดชลประทานรังสฤษฎ์ (www.watchol.org) โทร. ๐-๒๕๘๓-๘๘๔๕

ประกาศวัดชลประทานรังสฤษฎ์
เรื่อง กำหนดวันรับสมัครและวันบรรพชาอุปสมบท

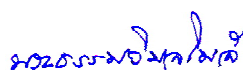
ด้วย วัดชลประทานรังสฤษฎ์ ตำบลบางตลาด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี กำหนดจัดให้มีพิธีบรรพชาอุปสมบทแก่กุลบุตรผู้มีจิตศรัทธาใคร่ในการศึกษาและปฏิบัติตามพระธรรมวินัย การจัดพิธีบรรพชาอุปสมบทที่ผ่านมาเป็นที่พอใจแก่ผู้เข้ารับการบรรพชาอุปสมบท จึงทำให้มีผู้สมัครเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นจึงกำหนดคุณสมบัติของผู้สมัครเข้ารับการบรรพชาอุปสมบทไว้ ดังนี้ -

๑. นับถือพระพุทธศาสนา มีอายุครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์ขึ้นไป (ไม่เกิน ๕๕ ปี)
๒. มีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง ไม่ทุพพลภาพและไม่เป็นโรคที่สังคมรังเกียจ
๓. มีจิตศรัทธาร่วมที่จะเข้ารับการศึกษาศึกษาและปฏิบัติตามพระธรรมวินัยรวมถึงกฎของวัดทุกประการ
๔. ต้องผ่านการสอบคัดเลือกตามกติกาที่วัดกำหนดไว้
๕. ข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ ต้องมีหนังสืออนุญาตให้ลาอุปสมบทจากหน่วยงานต้นสังกัดมายื่นก่อนวันอุปสมบท

กำหนดการอุปสมบทประจำเดือน

วันรับสมัคร	เวลา	สถานที่	วันอุปสมบท	เวลา	สถานที่
อาทิตย์ ๙ ต.ค.๕๔	๑๒.๓๐ น.	ร.ร.พุทธธรรม	อังคาร ๑ พ.ย.๕๔	๐๗.๐๐ น.	ลานหินโค้ง
อาทิตย์ ๑๓ พ.ย.๕๔	๑๒.๓๐ น.	ร.ร.พุทธธรรม	พฤหัสบดี ๑ ธ.ค.๕๔	๐๗.๐๐ น.	ลานหินโค้ง
อาทิตย์ ๑๑ ธ.ค.๕๔	๑๒.๓๐ น.	ร.ร.พุทธธรรม	จันทร์ ๒๖ ธ.ค.๕๔	๐๗.๐๐ น.	ลานหินโค้ง

ประกาศ ณ วันที่ ๙ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๕๔

(พระธรรมวิมลโมลี)

เจ้าอาวาสวัดชลประทานรังสฤษฎ์

สำนักงานวัดชลประทานรังสฤษฎ์ (www.watchol.org), โทร. ๐-๒๕๘๓-๘๘๔๕

ประกาศวัดชลประทานรังสฤษฎ์
เรื่อง กำหนดวันรับสมัครและวันบรรพชาอุปสมบท

ด้วย วัดชลประทานรังสฤษฎ์ ตำบลบางตลาด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี กำหนดจัดให้มีพิธีบรรพชาอุปสมบทแก่กุลบุตรผู้มีจิตศรัทธาใคร่ในการศึกษาและปฏิบัติตามพระธรรมวินัย การจัดพิธีบรรพชาอุปสมบทที่ผ่านมาเป็นที่พอใจแก่ผู้เข้ารับการบรรพชาอุปสมบท จึงทำให้มีผู้สมัครเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นจึงกำหนดคุณสมบัติของผู้สมัครเข้ารับการบรรพชาอุปสมบทไว้ ดังนี้ -

๑. นับถือพระพุทธศาสนา มีอายุครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์ขึ้นไป (ไม่เกิน ๕๕ ปี)
๒. มีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง ไม่ทุพพลภาพและไม่เป็นโรคที่สังคมรังเกียจ
๓. มีจิตศรัทธาพร้อมที่จะเข้ารับการศึกษาศึกษาและปฏิบัติตามพระธรรมวินัยรวมถึงกฎของวัดทุกประการ
๔. ต้องผ่านการสอบคัดเลือกตามกติกาที่วัดกำหนดไว้
๕. ข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ ต้องมีหนังสืออนุญาตให้ลาอุปสมบทจากหน่วยงานต้นสังกัดมายื่นก่อนวันอุปสมบท

กำหนดการอุปสมบทประจำเดือน

วันรับสมัคร	เวลา	สถานที่	วันอุปสมบท	เวลา	สถานที่
อาทิตย์ ๑๕ ม.ค.๕๕	๑๒.๓๐ น.	ร.ร.พุทธธรรม	พุธ ๒ ก.พ.๕๕	๐๗.๐๐ น.	ลานหินโค้ง
อาทิตย์ ๑๒ ก.พ.๕๕	๑๒.๓๐ น.	ร.ร.พุทธธรรม	พฤหัสบดี ๑ มี.ค.๕๕	๐๗.๐๐ น.	ลานหินโค้ง
อาทิตย์ ๑๑ มี.ค.๕๕	๑๒.๓๐ น.	ร.ร.พุทธธรรม	จันทร์ ๒ เม.ย.๕๕	๐๗.๐๐ น.	ลานหินโค้ง
อาทิตย์ ๑๕ เม.ย.๕๕	๑๒.๓๐ น.	ร.ร.พุทธธรรม	อังคาร ๑ พ.ค.๕๕	๐๗.๐๐ น.	ลานหินโค้ง
อาทิตย์ ๑๓ พ.ค.๕๕	๑๒.๓๐ น.	ร.ร.พุทธธรรม	ศุกร์ ๑ มิ.ย.๕๕	๐๗.๐๐ น.	ลานหินโค้ง
อาทิตย์ ๑๐ มิ.ย.๕๕	๑๒.๓๐ น.	ร.ร.พุทธธรรม	จันทร์ ๒ ก.ค.๕๕	๐๗.๐๐ น.	ลานหินโค้ง

กำหนดการอุปสมบทอยู่จำพรรษา

อาทิตย์ ๑ ก.ค.๕๕	๑๒.๓๐ น.	ร.ร.พุทธธรรม	จันทร์ ๓๐ ก.ค.๕๕	๐๗.๐๐ น.	ลานหินโค้ง
------------------	----------	--------------	------------------	----------	------------

ประกาศ ณ วันที่ ๑๐ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๕๔

พระธรรมวิมลโมลี

(พระธรรมวิมลโมลี)

เจ้าอาวาสวัดชลประทานรังสฤษฎ์

สำนักงานวัดชลประทานรังสฤษฎ์ (www.watchol.org), โทร. ๐-๒๕๕๓-๘๘๔๕

คำขอบรรพชาอุปสมบท

เอสาทั้ง ภันเต, สุจิระประรินิพพุตัมปิ, ตัง ภะคะวันตัง สาระณัง คัจฉามิ, รัมมัญจะ ภิกขุสังฆัญจะ, **ละเภยยาหัง** (ละ-ไ-ยา-หัง) ภันเต, ตัสสะ ภะคะวะโต, รัมมะวินะเย ปัพพชชัง, **ละเภยยัง** (ละ-ไ-ยัง) อุปะสัมปะหัง ฯ

ทุติยัมปาทัง ภันเต, สุจิระประรินิพพุตัมปิ, ตัง ภะคะวันตัง สาระณัง คัจฉามิ, รัมมัญจะ ภิกขุสังฆัญจะ, **ละเภยยาหัง** (ละ-ไ-ยา-หัง) ภันเต, ตัสสะ ภะคะวะโต, รัมมะวินะเย ปัพพชชัง, **ละเภยยัง** (ละ-ไ-ยัง) อุปะสัมปะหัง ฯ

ตะติยัมปาทัง ภันเต, สุจิระประรินิพพุตัมปิ, ตัง ภะคะวันตัง สาระณัง คัจฉามิ, รัมมัญจะ ภิกขุสังฆัญจะ, **ละเภยยาหัง** (ละ-ไ-ยา-หัง) ภันเต, ตัสสะ ภะคะวะโต, รัมมะวินะเย ปัพพชชัง, **ละเภยยัง** (ละ-ไ-ยัง) อุปะสัมปะหัง ฯ

อะหัง ภันเต, ปัพพชชัง ยาจามิ, อิมานิ กาสายานิ วัตถานิ **คะเหตฺวา**, ปัพพาเซถะ มัง ภันเต, อะนุกัมปัง อุปาทายะ ฯ

ทุติยัมปิ อะหัง ภันเต, ปัพพชชัง ยาจามิ, อิมานิ กาสายานิ วัตถานิ **คะเหตฺวา**, ปัพพาเซถะ มัง ภันเต, อะนุกัมปัง อุปาทายะ ฯ

ตะติยัมปิ อะหัง ภันเต, ปัพพชชัง ยาจามิ, อิมานิ กาสายานิ วัตถานิ **คะเหตฺวา**, ปัพพาเซถะ มัง ภันเต, อะนุกัมปัง อุปาทายะ ฯ

เกสา, โลมา, นะชา, ทันตา, ตะโจ / ตะโจ, ทันตา, นะชา, โลมา, เกสา ฯ

คำขอศีล ๑๐

อะหัง ภันเต, สาระณะสีลลัง ยาจามิ, / ทุติยัมปิ อะหัง ภันเต, สาระณะสีลลัง ยาจามิ, / ตะติยัมปิ อะหัง ภันเต, สาระณะสีลลัง ยาจามิ ฯ

๑. ปาณาติปาตา เวระมะณี	๖. วิกาลโภชนา เวระมะณี
๒. อทินนาทานา เวระมะณี	๗. นัจจะ/คีตะ/วาทิตะ/วิสุกะทัสสะนา เวระมะณี
๓. อเพรัทมะจะริยา เวระมะณี	๘. มาลา/คันธะ/วิเลปะนะ/ธาระณะ/มัตถะนะ/วิภูสะนัญฐานา เวระมะณี
๔. มุสาวาทา เวระมะณี	๙. อุจจาสะยะนะ/มะทาสะยะนา เวระมะณี
๕. สุรา/เมระยะ/มัชชะ/ปะมาทัญฐานา เวระมะณี	๑๐. ชาตะรูปะ/ระชะตะ/ปะภิกคะหะถะนา เวระมะณี ฯ

อิมานิ ทะสะ ลิกขาปะทานิ สะมาทียามิ ฯ (๓ ครั้ง)

คำขอนิสัย

อะหัง ภันเต, นิสสะยัง ยาจามิ, / ทุติยัมปิ อะหัง ภันเต, นิสสะยัง ยาจามิ, / ตะติยัมปิ อะหัง ภันเต, นิสสะยัง ยาจามิ ฯ

อุปัชฌาโย เม, ภันเต โหติ ฯ (๓ ครั้ง)

อัชชะตักเคทานิ เถโร, มัยหัง ภะโร, อะหัมปิ เถรัสสะ ภะโร ฯ (๓ ครั้ง)

คำขออุปสมบท

สังฆัมภันเต, อุปะสัมปะหัง ยาจามิ, อุลลุมปะตุ มัง ภันเต, สังโฆ อะนุกัมปัง อุปาทายะ ฯ

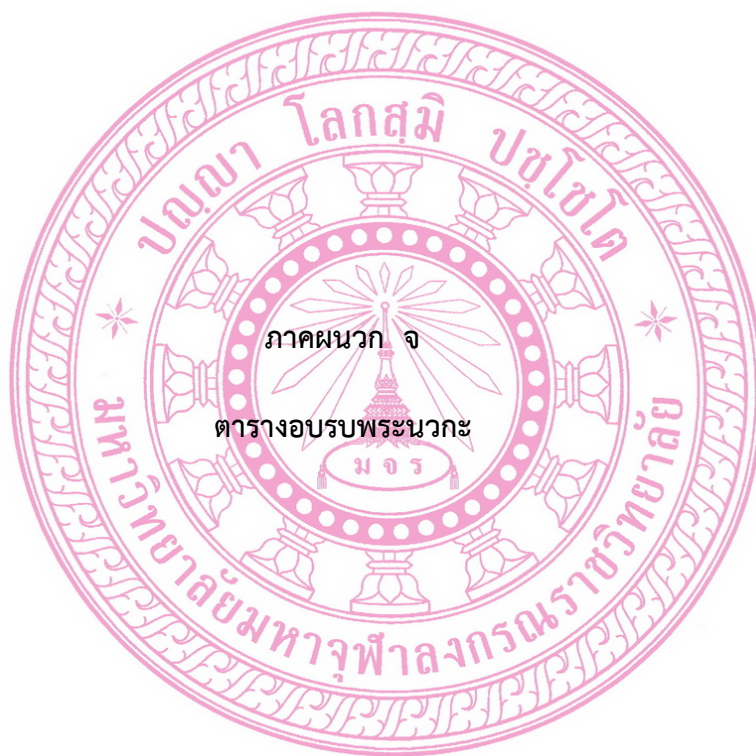
ทุติยัมปิ ภันเต, สังฆัง อุปะสัมปะหัง ยาจามิ, อุลลุมปะตุ มัง ภันเต, สังโฆ อะนุกัมปัง อุปาทายะ ฯ

ตะติยัมปิ ภันเต, สังฆัง อุปะสัมปะหัง ยาจามิ, อุลลุมปะตุ มัง ภันเต, สังโฆ อะนุกัมปัง อุปาทายะ ฯ

อะหัง ภันเต.....นามะ ฯ

อุปัชฌาโย เม ภันเต, **อายุสฺมา** ธีระบัญญัติ นามะ ฯ

.....

ตารางอบรมพระนวกะฤตูกาลเข้าพรรษา ประจำปี พ.ศ.๒๕๕๔
ณ วัดชลประทานรังสฤษฎ์ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

วัน / เดือน / ปี	ภาคเช้า เวลา ๐๙.๑๕ - ๑๐.๔๕ น.	ภาคบ่าย เวลา ๑๓.๓๐ - ๑๕.๓๐ น.	ภาคค่ำ ๑๘.๓๐-๒๐.๓๐
เสาร์-พุธ ๑๐-๑๔ ก.ค.๕๔	กิจเบื้องต้น พระครูธรรมธรมชชาย สีลธโร พร้อมด้วยคณะ		
๑๕-๑๕ ก.ค.๕๔	กิจกรรมวันอาสาฬหบูชาและวันเข้าพรรษา		
๑๗ ก.ค.๕๔	กิจกรรมวันอาทิตย์		
จันทร์-พฤหัสบดี ๑๘ - ๒๑	กรรมฐานเบื้องต้น พม. ไชยณรงค์ ภทฺธมฺณี, ป.ธ.๕, ศษ.บ. พร้อมด้วยคณะ		
ศุกร์ ๒๒ ก.ค.๕๔	พุทธประวัติ พม. อากร อุตตมปณฺโณ, ป.ธ.๕, Ph.D.	โอวาทพระอุปัชฌาย์ พระธรรมวิมลโมลี, ป.ธ.๙, ศน.ม., พธ.ด.	
เสาร์ ๒๓ ก.ค. ๕๔	วินัย พม. หลอด รตนธนาโณ, ป.ธ.๖, พธ.บ.	รุ่งอรุณของชีวิตที่ศิงาม พระครูสังฆกิจพิมล, น.ธ.เอก, ม.ศ.๕	
๒๔ ก.ค. ๕๔	กิจกรรมวันอาทิตย์		
จันทร์ ๒๕ ก.ค. ๕๔	ธรรมมีอุปการมาก ๒ พม. สหัส ฐิตสาโร, ป.ธ.๔, M.A., ผศ.	ธรรมเป็นโลกบาล ๒ พม. เจริญ สุทธิญาณเมธี, ป.ธ.๓, สส.ม.	
วันอังคาร ๒๖ ก.ค. ๕๔	ธรรมอันทำให้งาม ๒ พม. ญัฐภัทร ฐิตวชิรเมธี, ป.ธ.๗, พธ.บ.	ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา พม. สุรศักดิ์ ธนปาโล, ป.ธ.๙, บธ.บ.	
พุธ ๒๗ ก.ค. ๕๔	อภุศลมูล ๓ , กุศลมูล ๓ พม. บุญส่วน ปุณฺณสิริ, ป.ธ.๙	บุคคลหาได้ยาก ๒ พม. บุญนำ อคฺคธมฺโม, ป.ธ.๓, สส.ม.	
พฤหัสบดี ๒๘ ก.ค. ๕๔	พุทฺธิต๓, สุจริต๓ พม. สมัคร โกวิโล, ป.ธ.๗	รตนะ ๓ , คุณของรตนะ ๓ พม. วัลย์ อเวโร, ป.ธ.๔, M.A.	
ศุกร์ ๒๙ ก.ค. ๕๔	อปินณกปฏิปทา ๓ พม. ประคุณ คุณธมฺโม, ป.ธ.๔, ผศ., Ph.D.	สามัญญลักษณะ ๓ พระสุจินตนิท สุภกโร, น.ธ.เอก, สส.ม.	
เสาร์ ๓๐ ก.ค. ๕๔	ศึกษาตามอรรถาัย	ลงอุโบสถ	
๓๑ ก.ค. ๕๔	กิจกรรมวันอาทิตย์		
จันทร์ ๑ ส.ค. ๕๔	สี่ปุริสบัญญัติ ๓ พม. สมเกียรติ กิตติโสภ, ป.ธ.๕, อ.ม.	บุญกิริยาวัตถุ ๓ พม. สุคนธ์ ฐิติเมธี, ป.ธ.๓, สส.ม.	
อังคาร ๒ ส.ค. ๕๔	จักร ๔ พม. บุญนำ อคฺคธมฺโม, ป.ธ.๓, สส.ม.	มองอะไรให้เห็นเป็นครูสอน พระครูสังฆกิจพิมล, น.ธ.เอก, ม.ศ.๕	
พุธ ๓ ส.ค. ๕๔	วินัย พม. หลอด รตนธนาโณ, ป.ธ.๖, พธ.บ.	โอวาท ๓ พม. เจริญ สุทธิญาณเมธี, ป.ธ.๗, สส.ม.	
พฤหัสบดี ๔ ส.ค. ๕๔	อคติ ๔ พม. สมัคร โกวิโล, ป.ธ.๗	ปธาน ๔ พม. วัลย์ อเวโร, ป.ธ.๔, M.A.	
ศุกร์ ๕ ส.ค. ๕๔	พุทธประวัติ พม. อากร อุตตมปณฺโณ, ป.ธ.๕, Ph.D.	วุฒิธรรม ๔ พม. จารุวัตร จารุวฑฺโฒ, ป.ธ.๘	

ทำวันขึ้น / ปฏิบัติจิตตภาวนา โดยพระมหาไชยณรงค์ ภทฺธมฺณี และคณะ

วัน / เดือน / ปี	ภาคเช้า เวลา ๐๙.๑๕ - ๑๐.๔๕ น.	ภาคบ่าย เวลา ๑๓.๓๐ - ๑๕.๓๐ น.	ภาคค่ำ ๑๘.๓๐ - ๒๐.๓๐
เสาร์ ๖ ส.ค. ๕๔	อันตรายของผู้บวชใหม่ ๔ อย่าง พม. ไพฑูรย์ ปนตนนโท, ป.ธ.๗, รป.ม.	พัฒนาวัด	
๗ ส.ค. ๕๔	กิจกรรมวันอาทิตย์		
จันทร์ ๘ ส.ค. ๕๔	ปารีสูทธิศีล ๔ พม. สหัส ฐิตสาโร, ป.ธ.๔, M.A., ผศ.	พระไตรปิฎกศึกษา พม. สุรศักดิ์ ธนปาโล, ป.ธ.๙, บธ.บ.	
อังคาร ๙ ส.ค. ๕๔	อิทธิบาท ๔ พม. รุ่ง ปณฺณวฑฺฒโณ, ป.ธ.๖, พธ.ม.	อธิษฐานธรรม ๔ พม. ญัฐภัทร ฐิตวชิรเมธี, ป.ธ.๗, พธ.บ.	
พุธ ๑๐ ส.ค. ๕๔	อุปสมบทเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พม. บุญส่วน ปณฺณสิริ, ป.ธ.๙	พรหมวิหาร ๔ พม. ประคุณ คุณธมโม, ป.ธ.๔, ผศ., Ph.D.	
พฤหัสบดี ๑๑ ส.ค. ๕๔	อารักขกัมมัญฐาน ๔ พม. บุญส่วน ปณฺณสิริ, ป.ธ.๙	เรียงความแก้กระทู้ธรรม พม. สมชาย สุจิตโต, ป.ธ.๗, ม.ศ.๓	
ศุกร์ ๑๒ ส.ค. ๕๔	กิจกรรมวันแม่แห่งชาติ	สติปัญญา ๔ พม. จารุวัตร จารุวัตโต, ป.ธ.๘	
เสาร์ ๑๓ ส.ค. ๕๔	อริยสัจ ๔ พระสุจินตนิพนท สุภโกโร, น.ธ.เอก, สส.ม.	พัฒนาวัด	
๑๔ ส.ค. ๕๔	กิจกรรมวันอาทิตย์		
จันทร์ ๑๕ ส.ค. ๕๔	อนันตริยกรรม ๕ พม. สหัส ฐิตสาโร, ป.ธ.๔, M.A., ผศ.	อภิณหปัจจเวกขณะ ๕ พม. วัลย์ อเวโร, ป.ธ.๔, M.A.	
อังคาร ๑๖ ส.ค. ๕๔	เวสารัชชกรณธรรม ๕ พม. รุ่ง ปณฺณวฑฺฒโณ, ป.ธ.๖, พธ.ม.	องค์แห่งภิกษุใหม่ ๕ อย่าง พม. สมเกียรติ กิตติสโม, ป.ธ.๕, อ.ม.	
พุธ ๑๗ ส.ค. ๕๔	องค์แห่งธรรมกถึก ๕ อย่าง พม. บุญนำ อัครธมโม, ป.ธ.๓, สส.ม.	ธัมมัสสวนานิสงส์ ๕ พม. สุรศักดิ์ ธนปาโล, ป.ธ.๙, บธ.บ.	
พฤหัสบดี ๑๘ ส.ค. ๕๔	พละ ๕ พม. สมัคร โกวิโล, ป.ธ.๗	นิเวรณ ๕ พม. เจริญ สุทธิถาวรเมธี, ป.ธ.๗, สส.ม.	
ศุกร์ ๑๙ ส.ค. ๕๔	พุทธประวัติ พม. อากร อุตตมปณฺโณ, ป.ธ.๕, Ph.D.	ขันธ ๕ พระภุควณัฐสร มุณีโร, น.ธ.เอก, สส.ม.	
เสาร์ ๒๐ ส.ค. ๕๔	การวะ ๖ อย่าง พม. ประคุณ คุณธมโม, ป.ธ.๔, ผศ., Ph.D.	พัฒนาวัด	
๒๑ ส.ค. ๕๔	กิจกรรมวันอาทิตย์		
จันทร์ ๒๒ ส.ค. ๕๔	ศาสนพิธี พม. สมชาย ถาวโร, ป.ธ.๓, ม.๖	สารานุกรมธรรม ๖ พม. สุคนธ์ ฐิติเมธี, ป.ธ.๓, สส.ม.	
อังคาร ๒๓ ส.ค. ๕๔	อายตนะภายใน ๖, อายตนะภายนอก ๖ พม. บุญนำ อัครธมโม, ป.ธ.๓, สส.ม.	เรียงความแก้กระทู้ธรรม พม. สมชาย สุจิตโต, ป.ธ.๗, ม.ศ.๓	
พุธ ๒๔ ส.ค. ๕๔	วิญญาน ๖ พม. ญัฐภัทร ฐิตวชิรเมธี, ป.ธ.๗, พธ.บ.	วินัย พม. หลอด รตนธนาโณ, ป.ธ.๖, พธ.บ.	

เข้าร่วมประชุม / ปฏิบัติธรรมตามแนวทางปฏิบัติของพระภิกษุสงฆ์ และคณะ

วัน / เดือน / ปี	ภาคเช้า เวลา ๐๙.๑๕ - ๑๐.๔๕ น.	ภาคบ่าย เวลา ๑๓.๓๐ - ๑๕.๓๐ น.	ภาคค่ำ ๑๘.๓๐ - ๒๐.๓๐
อังคาร ๑๓ ก.ย. ๕๔	ทฤษฎีธรรมาภิบาล พม. เจริญ สุทธิวัฒนาเมธี, ป.ธ.๗, สส.ม.	ธรรมเป็นเหตุให้สมหมาย พม. บุญนำ อัครธมโม, ป.ธ.๓, สส.ม.	
พุธ ๑๔ ก.ย. ๕๔	ตระกูลอัมมังกังจะตั้งอยู่นานไม่ได้ พม. ณัฐภัทร รัฐวชิรเมธี, ป.ธ.๗, พธ.บ.	วินัย พม. หลอด รตนถาโณ, ป.ธ.๖, พธ.บ.	
พฤหัสบดี ๑๕ ก.ย. ๕๔	สมบัติของอุบาสก พม. ประคุณ คุณธมโม, ป.ธ.๔, ผศ., Ph.D.	เรียงความแก่กระทุ้ธรรม พม. สมชาย สุจิตโต, ป.ธ.๗, ม.ศ.๓	
ศุกร์ ๑๖ ก.ย. ๕๔	พุทธประวัติ พม. อากร อุดตมปณโณ, ป.ธ.๕, Ph.D.	มิจฉาวณิชา พระสุจินตนิท สุภกโร, น.ธ.เอก, สส.ม.	
เสาร์ ๑๗ ก.ย. ๕๔	สุขของคฤหัสถ์ พม. สุรศักดิ์ ธนปาโล, ป.ธ.๙, พธ.บ.	พัฒนาวัต	
๑๘ ก.ย. ๕๔	กิจกรรมวันอาทิตย์		
จันทร์ ๑๙ ก.ย. ๕๔	ทศ ๖ พม. รุ่ง ปณฺวารุฑโณ, ป.ธ.๖, พธ.ม.	โชคดีเมื่อมีธรรม พระครูสังฆกิจพมิล, น.ธ.เอก, ม.ศ.๕	
อังคาร ๒๐ ก.ย. ๕๔	อบายมุข ๖ พม. สมเกียรติ กิตติสโม, ป.ธ.๕, อ.ม.	กรรมของสัตว์ พม. สหส รัฐสาโร, ป.ธ.๔, M.A., ผศ.	
พุธ ๒๑ ก.ย. ๕๔	วินัย พม. หลอด รตนถาโณ, ป.ธ.๖, พธ.บ.	เรียงความแก่กระทุ้ธรรม พม. สมชาย สุจิตโต, ป.ธ.๗, ม.ศ.๓	
พฤหัสบดี ๒๒ ก.ย. ๕๔	ธรรมของฆราวาส พม. บุญสวน บุญสิริ, ป.ธ.๙	ศาสนพิธี พม. สมชาย ถาวโร, ป.ธ.๓, ม.๖	
ศุกร์ ๒๓ ก.ย. ๕๔	พุทธประวัติ พม. อากร อุดตมปณโณ, ป.ธ.๕, Ph.D.	กุศลกรรมบท ๑๐ พม. จารูวัตร จารูตโต, ป.ธ.๘	
เสาร์ ๒๔ ก.ย. ๕๔	สังสารวัฏฏ์ของชีวิต พระสุจินตนิท สุภกโร, น.ธ.เอก, สส.ม.	พัฒนาวัต	
๒๕ ก.ย. ๕๔	กิจกรรมวันอาทิตย์		
จันทร์ ๒๖ ก.ย. ๕๔	อบายมุข ๖ ต่อ พม. สมเกียรติ กิตติสโม, ป.ธ.๕, อ.ม.	ศาสนพิธี พม. สมชาย ถาวโร, ป.ธ.๓, ม.๖	
อังคาร ๒๗ ก.ย. ๕๔	ศึกษาตามอัธยาศัย	ลงอุโบสถ	
พุธ ๒๘ ก.ย. ๕๔	ทศ ๖ ต่อ พม. รุ่ง ปณฺวารุฑโณ, ป.ธ.๖, พธ.ม.	วินัย พม. หลอด รตนถาโณ, ป.ธ.๖, พธ.บ.	
พฤหัสบดี ๒๙ ก.ย. ๕๔	มลทิน ๙ อย่าง พม. ประคุณ คุณธมโม, ป.ธ.๔, ผศ., Ph.D.	เรียงความแก่กระทุ้ธรรม พม. สมชาย สุจิตโต, ป.ธ.๗, ม.ศ.๓	
ศุกร์ ๓๐ ก.ย. ๕๔	พุทธประวัติ พม. อากร อุดตมปณโณ, ป.ธ.๕, Ph.D.	รัฐธรรมนูญ พระภุชงค์ มุณีโร, น.ธ.เอก, สส.ม.	
เสาร์ ๑ ต.ค. ๕๔	ปัจฉิมเทศ พระธรรมวิมลโมลี, ป.ธ.๙, ศน.ม., พธ.ด.	พัฒนาวัต	

เข้าร่วมชั้น / ปรับปรุงจิตตตถาภา มา โดยพระสงฆ์ไทยพุทธ และพระภิกษุสงฆ์ และคณะ

วัน / เดือน / ปี	ภาคเช้า เวลา ๐๙.๑๕ - ๑๐.๔๕ น.	ภาคบ่าย เวลา ๑๓.๓๐ - ๑๕.๓๐ น.	ภาคค่ำ ๑๘.๓๐-๒๐.๓๐
๒ ต.ค. ๕๔	กิจกรรมวันอาทิตย์		ระบบเขตแดนใต้ / หลักสูตรใหม่
จันทร์-พุธ ๓-๕ ต.ค. ๕๔	เตรียมตัวสอบธรรมสนามหลวง		
พฤหัสบดี-อาทิตย์ ๖-๙ ต.ค. ๕๔	สอบธรรมสนามหลวง		
จันทร์-อังคาร ๑๐-๑๑ ต.ค. ๕๔	ศึกษาตามอัธยาศัย		
พุธ ๑๒ ต.ค. ๕๔	วันปวารณาออกพรรษา		
พฤหัสบดี-เสาร์ ๑๓-๑๕ ต.ค. ๕๔	กิจกรรมทบทวนตนเอง		
๑๖ ต.ค. ๕๔	กิจกรรมวันอาทิตย์ และพิธีทอดกฐินสามัคคี		
จันทร์ ๑๗ ต.ค. ๕๔	เลือกทางเดินตามอัธยาศัย		

- หมายเหตุ :
๑. หากท่านใดไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ตามตาราง กรุณาสับเปลี่ยนชั่วโมงกับวิทยากรท่านอื่น
 ๒. ขอความกรุณาปฏิบัติหน้าที่ตามตารางด้วย
 ๓. ขอขอบคุณทุกท่านที่ช่วยกิจกรรมของวัด และช่วยกันสืบอายุพระพุทธศาสนา

ผู้จัดทำตาราง :- พระมหาหรรษา รตนธนาโณ, โทร.๐๘๙-๐๓๔-๖๙๖๐

พระธรรมวิมลโมลี

(พระธรรมวิมลโมลี)

เจ้าอาวาสวัดชลประทานรังสฤษดิ์

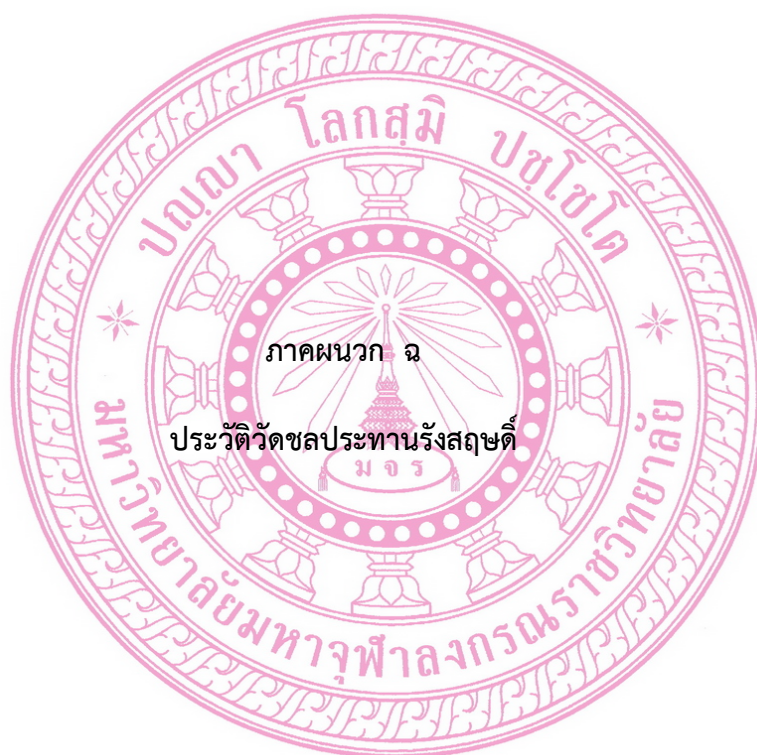
วัน / เดือน / ปี	ภาคเช้า เวลา ๐๙.๑๕ - ๑๐.๔๕ น.	ภาคบ่าย เวลา ๑๓.๓๐ - ๑๕.๓๐ น.	ภาคค่ำ ๑๘.๓๐-๒๐.๓๐
อังคาร ๒๔ เม.ย. ๕๕	เส้นทางสู่ความเป็นเศรษฐกิจ พระวันเดิม ทีปธมโม, น.ธ.เอก, ป.ตรี	มองอะไรให้เห็นเป็นครูสอน พระครูสังฆกิจพิมล, น.ธ.เอก, ม.ศ.๕	ทำนุเขม / ปฏิบัติจิตตภาวนา
พุธ ๒๕ เม.ย. ๕๕	อารักขกัมมัฏฐาน พม. หลอด รตนธนาโณ, ป.ธ.๖, พธ.บ.	อริยทรัพย์ พม. วัลย์ อเวโร, ป.ธ.๔, M.A.	
พฤหัสบดี ๒๖ เม.ย. ๕๕	บุญกิริยาวัตถุ พม. พิพัฒน์ คุณวีโร, ป.ธ.๘, ป.ตรี	โพชฌงค์ พม. ประคุณ คุณธมโม, ป.ธ.๔, ผศ., Ph.D.	
ศุกร์ ๒๗ เม.ย. ๕๕	อบายมุข พม. สมเกียรติ กิตติสโม, ป.ธ.๕, อ.ม.	โลกธรรม พระสุจินตนิท สุภโร, น.ธ.เอก, สส.ม.	
เสาร์ ๒๘ เม.ย. ๕๕	นาถกรรมธรรม พม. อากร อุตตมปณโณ, ป.ธ.๕, Ph.D.	มิจฉาณิชา พม. สุรศักดิ์ ธนปาโล, ป.ธ.๙, บธ.บ.	
๒๙ เม.ย. ๕๕	กิจกรรมวันอาทิตย์		
จันทร์ ๓๐ เม.ย. ๕๕	เลือกทางเดินตามอริยาคัย		

- หมายเหตุ :
๑. หากท่านใดไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ตามตาราง กรุณาสับเปลี่ยนชั่วโมงกับวิทยากรท่านอื่น
 ๒. ขอความกรุณาปฏิบัติหน้าที่ตามตารางด้วย
 ๓. ขอขอบคุณทุกท่านที่ช่วยกิจกรรมของวัด และช่วยกันสืบอายุพระพุทธศาสนา

ผู้จัดทำตาราง :- พระมหาหลอด รตนธนาโณ, โทร.๐๘๙-๐๓๔-๖๙๖๐

พระธรรมวิมลโมลี
(พระธรรมวิมลโมลี)

เจ้าอาวาสวัดชลประทานรังสฤษฎ์

ประวัติวัดชลประทานรังสฤษฎ์

ที่ตั้งและเนื้อที่

วัดชลประทานรังสฤษฎ์ ตั้งอยู่หลัก ก.ม. ๑๔ เลขที่ ๗๘/๘ หมู่ ๑ ถ.ติวานนท์ ต.บางตลาด อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี ๑๑๑๒๐ (ตำบลทางคณะสงฆ์ ต.ปากเกร็ด) เขตปกครองคณะสงฆ์มหานิกาย เนื้อที่กรมชลประทานถวายตอนแรกมีลักษณะคล้ายหัวหมู ๒ หัวชนกันมีที่ดินของชาวบ้านเว้าเข้ามา ทางวัดจึงขอซื้อที่ดินติดวัดทางทิศเหนือจากชาวบ้าน ๕ ราย จำนวน ๖ ไร่ และครอบครัวนายแหยม มีขันทอง ถวายอีก ๓ ไร่ รวมเป็น ๙ ไร่

ต่อมาวัดขอซื้อที่ดินวัดทิศเหนือเพิ่มอีก ๑ ไร่ ๕๔ ตารางวา และ พ.ศ.๒๕๕๐ ขอซื้อ เพื่อทำเมรุใหม่ ๒ ไร่ ๓ งาน ปัจจุบันวัดมีที่ดินตั้งวัดเนื้อที่ ๔๙ ไร่ ๒ งาน ๓๙ ตารางวา มีที่ ธรณีสงฆ์ ๓ แปลง เนื้อที่รวม ๑๗ ไร่ ๗๘ ตารางวา

สาเหตุที่สร้างวัด

วัดชลประทานรังสฤษฎ์ ได้ทำการก่อสร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ.๒๔๙๙ เหตุที่สร้างวัดชลประทานรังสฤษฎ์ เนื่องด้วยปี พ.ศ.๒๔๙๘ กรมชลประทานที่ตั้งอยู่ถนนสามเสน กรุงเทพฯ ได้ขยายแบ่งงานออกมาตั้งที่กรมชลประทานปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี หม่อมหลวงชูชาติ กำภู ซึ่งเป็นอธิบดีกรมชลประทาน ได้มอบหมายให้นายจรูญ แสงจำพาล เป็นนายช่างควบคุมโครงการก่อสร้างบ้านพักเจ้าหน้าที่และอาคารอื่น ๆ ซึ่งมีความจำเป็นจะต้องสร้างทำเทียบเรือติดแม่น้ำเจ้าพระยาเพื่อขนย้ายวัสดุอุปกรณ์ขึ้นลง แต่ที่ดินด้านทิศตะวันตกซึ่งติดแม่น้ำเจ้าพระยามีวัดโบสถ์ และวันเชิงท่า ตั้งขวางทางอยู่ กรมชลประทานจึงขออนุญาตฝ่ายกรมการศาสนาถึงคณะสังฆมนตรีเพื่อขอแลกเปลี่ยนที่ดิน โดยจะสร้างอุโบสถ กุฏิพระ เสนาสนะต่าง ๆ ให้ชดเชย เมื่อคณะสังฆมนตรีตอบไม่ขัดข้อง จึงเริ่มสร้างวัดใหม่ในที่ดินของกรมชลประทานด้านทิศตะวันออก เบื้องต้นได้ทำการก่อสร้างโบสถ์, กุฏิเจ้าอาวาส, กุฏิพระเณรจำนวน ๑๐ หลัง, ศาลาการเปรียญ, หอระฆัง, เมรุ, สุสาน และศาลาพิธีศพ ๑ หลัง เมื่อสร้างเสร็จแล้วได้ตั้งชื่อว่า “วัดชลประทานรังสฤษฎ์” แปลว่า **วัดที่กรมชลประทานสร้าง** หม่อมหลวงชูชาติ กำภู ได้อาราธนานิมนต์ พระพรหมมังคลาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) ชื่อเดิม ปั่น ฉายา ปญฺญานนฺโท จากวัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม) อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ มาเป็นเจ้าอาวาส โดยได้รับการแต่งตั้งเมื่อวันที่ ๒๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๐๓

เกียรติประวัติที่เคยได้รับของวัดชลประทานรังสฤษฎ์

พ.ศ. ๒๕๒๕ เป็นวัดพัฒนาตัวอย่างของกรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม

พ.ศ. ๒๕๔๗ เป็นศูนย์ประสานงานอาสาสมัครคุมประพฤติ ของสำนักงานคุมประพฤติ จังหวัดนนทบุรี กระทรวงยุติธรรม

พ.ศ. ๒๕๕๐ เป็นศูนย์เอกลักษณ์วัฒนธรรมชุมชนจังหวัดนนทบุรี กระทรวงวัฒนธรรม

พ.ศ. ๒๕๕๕ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดฯ ยกวัดชลประทาน-
รังสฤษฎ์ เป็นพระอารามหลวงชั้นตรี ตั้งแต่วันที่ ๒๘ เดือนพฤษภาคม พ.ศ.๒๕๕๕

ลำดับเจ้าอาวาส

๑. พระพรหมมิ่งคลาจารย์ (ปัญญา นันทภิกขุ) พ.ศ.๒๕๐๓ – ๒๕๕๐
๒. พระธรรมวิมลโมลี (รุ่งน ชีรปัญญา ป.ธ.๙) พ.ศ.๒๕๕๑ – ปัจจุบัน

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	พระมหาหloed รตนภาโณ (พุลกิง)
วัน/เดือน/ปี	๓๐ กันยายน ๒๕๑๑ ปีวอก ปัจจุบัน อายุ ๔๔ ปี พรรษา ๒๔
มาตุภูมิ	บ้านหนองแพบ ปักธงชัย นครราชสีมา (๙๖ หมู่ ๔ บ้านบึงพระราม ต.พระเพลิง อ.เขานจรจจ จ.สระแก้ว ๒๗๐๐๐)
อุปสมบท	๑๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๒ วัดสระแก้ว ต.สระแก้ว อ.สระแก้ว จ. ปราจีนบุรี (วัดสระแก้ว พระอารามหลวง อ.เมือง จ.สระแก้ว)
สังกัดปัจจุบัน	วัดชลประทานรังสฤษฎ์ พระอารามหลวง ต.บางตลาด อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี ๑๑๑๒๐
ประวัติการศึกษา	น.ธ.เอก, ป.ธ.๖, พุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ.) สาขาพระพุทธศาสนา พ.ศ. ๒๕๕๑
เข้าศึกษา	๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๑
จบการศึกษา	๒๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๕